

UNIVERSITAS CAROLINA

Facultas Iuridica

Mgr. Lucia Š. Pružinská

**Právo společníka na informace
v kapitálových obchodních korporacích**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Tematický okruh: Obchodní právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 23. září 2023

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 421 936 znaků včetně mezer.

V Praze dne 23. září 2023

Mgr. Lucia Špačková Pružinská

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí mé rigorózní práce, paní prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc., za její cenné rady. Paní profesorka mi předala mnoho vědomostí, které nyní využívám ve své právní praxi, a to již během studií na fakultě, za což ji touto cestou rovněž velice děkuji.

Obsah

Úvod	1
1. Právo na informace	3
2. Právo společníka na informace ve společnosti s ručením omezeným	5
2.1 K právu společníka na informace obecně	5
2.2 Prameny právní úpravy práva na informace	6
2.2.1 Dispozitivnost právní úpravy práva na informace	6
2.3 Žádost o informace	8
2.3.1 Formulace žádosti o informace	10
2.3.2 Kritérium potřebnosti informací	17
2.4 Právo nahlížet do dokladů společnosti	21
2.5 Zástupce společníka a povinnost mlčenlivosti společníka	21
2.6 Osoba povinná podat informace	24
2.7 Odmítnutí poskytnutí informací	25
2.7.1 Odmítnutí poskytnutí utajovaných informací	28
2.7.2 Odmítnutí poskytnutí veřejně dostupných informací	29
2.7.3 Nemožnost odmítnutí poskytnutí informací z důvodu vzniku újmy	30
2.7.4 Odmítnutí poskytnutí informací bývalému společníkovi	30
2.7.5 Spor o poskytnutí informací	32
2.7.6 Zrušení účasti společníka ve společnosti z důvodu neposkytnutí informací	32
2.7.7 Lhůta pro uplatnění práva na soudní přezkum	36
2.7.8 Předčasné uplatnění práva na soudní přezkum	37
3. Právo společníka na informace v akciové společnosti	39
3.1 K právu akcionáře na vysvětlení obecně	39
3.2 Prameny právní úpravy práva na vysvětlení.....	42
3.2.1 Směrnice o právech akcionářů	42
3.2.2 Zákon o obchodních korporacích a další zákony.....	43
3.3 Vysvětlení	44
3.3.1 Žádost o vysvětlení	44
3.3.2 Obsah a určitost vysvětlení	46
3.3.3 Potřeba vysvětlení	49
3.4 Osoba povinná podat vysvětlení	56
3.5 Zásada podání vysvětlení přímo na jednání valné hromady.....	61
3.6 Dodatečné poskytnutí vysvětlení a pojem složitosti vysvětlení	63

3.6.1 Povinnost připravit se na dotazy akcionářů a překvapivost dotazu	63
3.6.2 Nemožnost poskytnout vysvětlení bez přípravy	69
3.6.3 Lhůta pro dodatečné poskytnutí vysvětlení a okruh jeho adresátů	71
3.6.4 (Ne)potřebnost dodatečně poskytnutého vysvětlení	72
3.7 Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři	74
3.7.1 Východiska právní úpravy	75
3.7.2 Právní úprava v §358 odst. 2 <i>in fine</i> ZOK	80
3.7.3 Obsah práva podle §358 odst. 2 <i>in fine</i> ZOK	82
3.7.4 Aktuálnost a způsob podání informace podle §358 odst. 2 <i>in fine</i> ZOK	85
3.7.5 Odmítnutí poskytnutí vysvětlení podle §358 odst. 2 <i>in fine</i> ZOK	86
3.8 Vysvětlení týkající se výše odměn členů exekutivy	88
3.8.1 Vysvětlení týkající se výše odměn členů volených orgánů	89
3.8.1.1 Potřebnost vysvětlení.....	94
3.8.1.2 Ochrana osobních údajů jako důvod pro odmítnutí sdělení výše odměny	95
3.8.2 Vysvětlení týkající se výše odměn zaměstnanců.....	97
3.8.3 Zvláštní pravidla týkající se odměňování v kótovaných akciových společnostech....	102
3.9 Odmítnutí poskytnutí vysvětlení.....	104
3.9.1 Vysvětlení způsobilé přivodit společnosti újmu	105
3.9.2 Vnitřní a utajované informace	106
3.9.3 Veřejně dostupné informace	108
3.9.4 Zvláštní důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení	108
3.9.4.1 Odmítnutí poskytnutí vysvětlení z důvodu nemožnosti plnění	109
3.9.4.2 Odmítnutí poskytnutí vysvětlení akcionáři, který se neúčastní valné hromady ..	110
3.9.4.3 Nemo tenetur se ipsum accusare	111
3.9.5 Přezkum odmítnutí poskytnutí vysvětlení	112
3.9.5.1 Přezkum dozorčí radou.....	112
3.9.5.2 Soudní přezkum.....	115
3.10 Akcie s rozšířeným právem na vysvětlení	117
4. Zneužití práva na informace	120
4.1 Šikanózní výkon práva	120
4.2 Případy zneužití práva na informace	122
4.2.1 Zneužití práva na informace ze strany společníků	122
4.2.2 Zneužití institutu práva na informace ze strany společnosti	126
5. Právo na informace o obchodním tajemství	130
5.1 Obchodní tajemství	130
5.2 Právo na informace o obchodním tajemství ve společnosti s ručením omezeným	131
5.3 Právo na informace o obchodním tajemství akciové společnosti	135

Závěr	139
Seznam zkratek a zkráceně citovaných zdrojů.....	145
Seznam použitých zdrojů	149
Právo společníka na informace v kapitálových obchodních korporacích: Abstrakt	156
Shareholder's Right to Information in Capital Business Corporations: Abstract.....	158

Scientia potestas est.

Sir Francis Bacon

Úvod

Tématem této rigorózní práce je „Právo společníka na informace v kapitálových obchodních korporacích“. Cílem práce je popis institutu práva na informace v jednotlivých formách kapitálových obchodních korporací, zejména jeho podstaty a principů fungování, srovnání zásadních odlišností právní úpravy ve společnostech s ručením omezeným a společnostech akciových, a důvody, ze kterých tyto odlišnosti pramení. Těžištěm této práce je pak problematika práva na informace společníků akciových společností, a to zejména z důvodu její komplexnosti, která s sebou přináší množství doposud ne zcela vyřešených otázek.

Především je ale cílem této práce nalézt odpověď na otázku „*Jaké jsou limity práva na informace?*“ Jaké informace a za jakých podmínek jsou společnosti společníkům povinny poskytnout a jaké už nikoliv? A jak se tyto *limity* liší v jednotlivých formách kapitálových obchodních korporací?

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola je obecným úvodem do tématu, jejímž cílem je nastínit podstatu institutu práva na informace a jeho význam.

Druhá kapitola bude zaměřena na právní úpravu práva na informace ve společnostech s ručením omezeným. Bude v ní pojednáno zejména o podmínkách uplatnění práva na informace, včetně požadavků na samotnou žádost společníka o poskytnutí informací, o kritériu potřebnosti požadovaných informací či o důvodech pro odmítnutí poskytnutí informací a případných sporech z takového odmítnutí plynoucích. Teze budou podpořeny judikaturními závěry českých soudů.

Třetí kapitola se bude týkat právní úpravy práva na informace v akciové společnosti a, jak již bylo avizováno, bude těžištěm této rigorózní práce. Bude v ní rovněž pojednáno o požadavcích na žádost o poskytnutí informací, přesněji řečeno vysvětlení, na obsah a určitost poskytnutého vysvětlení či o kritériu potřebnosti požadovaných informací. Dále v ní bude pojednáno o specifických aspektech práva na vysvětlení, zejména o tzv. zásadě přímého poskytnutí vysvětlení, o možnosti dodatečného poskytnutí vysvětlení a s tím souvisejícím pojmu složitosti vysvětlení, o právu akcionáře na poskytnutí téže informace, které byla sdělena jinému akcionáři, nebo o právu na vysvětlení ohledně výše odměn členů exekutivy. Rovněž v ní bude pojednáno o důvodech pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení a o možnostech přezkumu takového odmítnutí. Jednotlivá tvrzení budou opět podpořena závěry plynoucími z judikatury českých soudů a vzhledem k tomu, že česká právní úprava práva na vysvětlení je

značně ovlivněna německou právní úpravou tohoto institutu, bude pojednáno i o některých závěrech německé právní nauky a judikatury.

Čtvrtá kapitola se bude zabývat problematikou zneužití práva na informace, a to zejména tzv. šikanózním výkonem práva. Bude v ní pojednáno o nejčastějších případech zneužití ze strany společníků, ale rovněž o možnostech zneužití tohoto institutu ze strany samotných společností, byť ne v „pravém“ slova smyslu.

Pátá kapitola se potom bude týkat práva na informace o obchodním tajemství, které svou podstatou představuje specifický okruh informací. Bude v ní rozebrána úprava tohoto práva jak ve společnosti s ručením omezeným, tak ve společnosti akciové, přičemž bude opět poukázáno na zásadní rozdíly mezi nimi a důsledky z toho plynoucí.

Závěr této rigorózní práce potom shrne nejzásadnější poznatky týkající se limitů práva na informace a poskytne jejich srovnání v rámci právních úprav jednotlivých forem kapitálových obchodních korporací.

Tato rigorózní práce reflektuje stav právního řádu ke dni 23. září 2023.

1. Právo na informace

Právo na informace je jedním ze *základních práv* každého společníka obchodní korporace a zároveň také jedním z elementárních, stěžejních *instrumentů*, pomocí kterého může společník vykonávat svá další společnická práva, a to zejména právo podílet se na řízení společnosti.¹ Přístup k relevantním informacím je totiž *condition sine qua non* pro to, aby společník mohl právo podílet se na řízení společnosti realizovat.²

Ústavním východiskem práva na informace není nic jiného, než právo vlastnit majetek.³ Výkonem práva na informace totiž společníci v konečném důsledku vždy sledují jediný cíl, kterým je ochrana jejich majetkové účasti ve společnosti, tedy ochrana jejich *vlastnictví*. Právě za tímto účelem požadují společníci relevantní informace o společnosti, na základě kterých následně činí rozhodnutí v rámci jejich práva podílet se na řízení společnosti. Byť se míra, jakou se společníci jednotlivých forem kapitálových obchodních korporací mohou na řízení společnosti podílet, liší, podstata institutu práva na informace zůstává stejná.

Právo na informace je právem nemajetkovým, které náleží každému společníkovi, a to bez ohledu na výši jeho podílu. Společníci nemohou být tohoto práva zcela zbaveni, a to ani v jedné z forem kapitálových obchodních korporací. Obsah tohoto práva se ovšem v závislosti na formě obchodní korporace zásadě liší, jelikož práva společníka jsou determinována povahou korporace jakožto čistě kapitálové, jejímž typickým představitelem bývá společnost akciová, či jakožto společnosti kapitálové s prvky společností osobních, tedy společnosti s ručením omezeným. Zákon o obchodních korporacích proto přiznává společníkům společností s ručením omezeným širší právo na informace, než je tomu v případě akcionářů.

¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018: „Právo požadovat od jednatelů informace o společnosti, nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech (§ 155 z. o. k.) představuje jedno ze základních práv plynoucích z účasti ve společnosti s ručením omezeným (§ 31 z. o. k.). Jeho účelem je umožnit společníkovi podílet se na řízení společnosti (§ 167 odst. 1 z. o. k.), resp. realizovat další práva, jež zákon společníkovi dává (právo hlasovat o návrzích usnesení valné hromady, právo podat společnickou žalobu atd.).“

Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší soud i za účinnosti Obchodního zákoníku, a to konkrétně např. v usnesení ze dne 20. května 2014, sp. zn. 29 Cdo 2189/2012:

„Má-li mít společník možnost plně realizovat právo podílet se na řízení společnosti a kontrole její činnosti podle § 122 odst. 1 ObchZ, musí mít přístup k relevantním informacím. K tomuto účelu slouží práva na informace o záležitostech společnosti a na nahlížení do dokladů společnosti, upravená v § 122 odst. 2 ObchZ.“
Výše uvedená rozhodnutí se vážou ke společnostem s ručením omezeným. V poměrech společností akciové je samozřejmě právo akcionáře na informace materiálně odlišné od práva společníků společností s ručením omezeným, podstata práva na informace, kterou je umožnit společníkovi podílet se na řízení společnosti, se ovšem nemění.

² BASTLOVÁ, *Právo společníka na informace*.

³ Čl. 11 Listiny základních práv a svobod.

Zejména ve společnostech, ať už akciových či s ručením omezeným, které jsou profesionálně řízeny,⁴ nabývá právo společníků na informace obzvláště na významu, jelikož představuje zásadní instrument vyrovnávání *informační asymetrie* mezi členy statutárního orgánu společnosti, tedy *managementem*, a společníky. Ve společnostech, kde jsou všichni společníci zároveň členy statutárního orgánu, je význam práva na informace marginalizován, jelikož tito společníci zásadně mají, resp. měli by mít, přístup k veškerým informacím o společnosti. Žádat o jejich poskytnutí skrze institut práva na informace by tak bylo obsolentní.

V případě profesionálně řízených společností ale nutně narážíme na tzv. problém pána a správce (*principal-agent problem* nebo také *agency problem*). Pán, v tomto případě společník, má samozřejmě zájem na zhodnocení své investice. Správce, tedy profesionální management společnosti, by měl samozřejmě upřednostňovat zájem společnosti před svým vlastním. Jenže právě zmíněná informační asymetrie, kdy správce zásadně disponuje nesrovnatelně větším množstvím informací o společnosti než společník, může správci poskytovat prostor pro upřednostnění jeho vlastních zájmů. Společník proto potřebuje mít účinné nástroje, kterými je možné tuto asymetrii zmírňovat, jelikož její úplná eliminace zřejmě nebude nikdy dost dobře možná.⁵

Právo na informace je rovněž jedním z nástrojů ochrany menšinových společníků. Většinový společník je totiž často buď sám členem statutárního orgánu, a má tedy přístup k veškerým potřebným informacím, či je schopen v důsledku svého vlivu tyto informace získat i „neoficiální“ cestou. Menšinový společník se však často v takové situaci nenachází, a jedinou možností, jak se může ke kýženým informacím dostat, je právě využití jeho práva na informace.

Institut práva na informace je tedy nástrojem ochrany vlastnictví, je předpokladem pro výkon práv společníka podílet se na řízení společnosti, slouží k vyrovnávání informační asymetrie ve společnosti a je rovněž prostředkem ochrany slabší strany v podobě menšinových společníků.

⁴ Pro akciové společnosti je profesionální řízení příznačnější, nežli pro společnosti s ručením omezeným. Na druhou stranu ovšem nelze vyloučit existenci společnosti s ručením omezeným, jejíž společníci ponechají výkon funkce jednatelů „profesionálům“, či naopak akciovou společnost s malým počtem akcionářů, kdy jsou všichni akcionáři zároveň členy představenstva.

⁵ KRAAKMAN, Reinier. *The Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach*. Oxford: Oxford University Press, 2004, 231 s. ISBN 0-19-926064-8, str. 21-23.

2. Právo společníka na informace ve společnosti s ručením omezeným

2.1. K právu společníka na informace obecně

Společnost s ručením omezeným v sobě kombinuje prvky jak společností kapitálových, tak společností osobních, je tedy žádoucí tuto její povahu reflektovat také v úpravě práva jejích společníků na informace. Lze říci, že stojí na pomezí kapitálové a osobní společnosti.⁶ Společníkům společností s ručením omezeným proto zákon přiznává širší právo na informace, než společníkům akciové společnosti.⁷ Lze dokonce říci, že úprava práva na informace je právě jedním z osobních prvků v rámci právní úpravy společnosti s ručením omezeným.⁸

Právo společníka na informace nelze společenskou smlouvou, ani jiným nástrojem *vyloučit*; je inherentní všem podílům ve společnosti, a to bez ohledu na jejich velikost či druh.⁹ Všem společníkům tak v *rovné míře* náleží právo na informace o činnosti společnosti a právo nahlížet do všech dokladů společnosti.¹⁰

Právo společníka společnosti s ručením omezeným na informace tedy zahrnuje nejen právo *pasivně* informace od jednatelů požadovat, nýbrž také právo *aktivně* informace získávat nahlížením do dokladů společnosti. Společník tak není při výkonu svého práva na informace odkázán na součinnost jednatele, není povinen pasivně čekat, než mu budou požadované informace jednatelem poskytnuty.¹¹ Zároveň ale nelze vyloučit, že konkrétní informaci nebude možné získat jiným způsobem, než právě přímo od jednatele, jelikož bude jediným, kdo danou informací disponuje.

Rozsah práva společníka společnosti s ručením omezeným na informace lze velice příhodně vystihnout judikатурním závěrem Vrchního soudu v Olomouci, dle kterého *„není žádného důvodu zakládat informační asymetrii mezi těmi společníky, kteří současně vykonávají postavení členů statutárního orgánu dotčené obchodní korporace (a tedy mají*

⁶ HAVEL, Bohumil. § 155 [Vymezení práva na informace]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, str. 374, marg. č. 1.

⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018: *„V úpravě práva na informace se promítá smíšená povaha společnosti s ručením omezeným. Ačkoliv ji zákon označuje jako kapitálovou společnost (§ 1 odst. 2 z. o. k.), činí tak toliko jako legislativní zkratku pro zjednodušení zákonného textu, aniž by tím popíral, že úprava společnosti s ručením omezeným obsahuje i prvky osobních společností.“*

⁸ BASTLOVÁ, *Právo společníka na informace.*

⁹ Výše podílu společníka ovšem může sloužit jakožto měřítko oprávněných zájmů společníka při realizaci jeho práva na informace a projevit se v úvahách o případném šikanózním výkonu práva. Bližší kapitola 4.2.1 této rigorózní práce.

¹⁰ POKORNÁ, J. § 155 [Vymezení práva na informace]. In: LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích: Komentář.*, [cit. 2021-8-26].

¹¹ Z uvedeného je zjevný jeden z markantních rozdílů mezi právy společníka společnosti s ručením omezeným a právy akcionáře, kterému zákon právo nahlížet do dokladů společnosti (a kontrolovat údaje v nich obsažené) nepřiznává vůbec. Jedná se tedy o velice výrazný projev „osobní“ povahy společnosti s ručením omezeným.

přístup k veškerým informacím z titulu svého postavení) a těmi společníky, kteří tímto postavením nedisponují, to vše za situace, že taktéž společníka dožadující se zpřístupnění informací (nečlena statutárního orgánu) stíhá zákaz zpřístupnit tyto informace třetím osobám, případně tyto zneužít k tíži společnosti.“¹²

2.2. Prameny právní úpravy práva na informace

Právo na informace je upraveno v ustanoveních §155 a §156 Zákona o obchodních korporacích, přičemž tato úprava je svou povahou *dispozitivní*. Společenskou smlouvou tedy lze právo na informace upravit odlišně od zákona. Jsou ovšem stanoveny jisté *limity*, které musí být respektovány.

V této souvislosti je pro úplnost vhodné připomenout, že Zákon o obchodních korporacích rovněž ukládá informační povinnost, a to zejména v podobě povinnosti zveřejňování určitých korporátních a účetních dokumentů jako jsou výroční zprávy, účetní závěrky či zprávy auditora. Specifická informační povinnost dále dopadá na společnosti, které jsou ovládanými osobami. Její společníci mají právo seznámit se se zprávou o vztazích a společnost ji poté musí rovněž uveřejnit ve sbírce listin obchodního rejstříku. Zvláštní informační povinnosti stanoví také Zákon o přeměnách.¹³

V těchto případech se ovšem jedná o informační povinnost dopadající na samotnou společnost, která je na právu společníků na informace nezávislá v tom smyslu, že společnost je povinna určité informace zveřejňovat bez ohledu na to, zda by o ně společník požádal či nikoliv. Tyto informace totiž nejsou určeny pouze společníkům, nýbrž i věřitelům, obchodním partnerům a širší veřejnosti.¹⁴ Pro společníka to samozřejmě znamená, že o tyto informace nemusí žádat, resp. v případě informací, které jsou veřejně přístupné, by společnost byla oprávněna jeho žádost odmítnout.

2.2.1. Dispozitivnost právní úpravy práva na informace

V první řadě platí, že jakákoliv modifikace práva společníka na informace musí respektovat obecné principy vyplývající z ustanovení §1 odst. 2 Občanského zákoníku, musí proto být zohledněn smysl a účel práva na informace, přičemž nepochybně nelze připustit takové zúžení či rozšíření, které by odporovalo *dobrým mravům* či *veřejnému pořádku*.¹⁵

Je přípustné, aby společenská smlouva stanovila určitá organizační pravidla pro výkon práva na informace, zejména je možné, aby stanovila určité hodiny či dny, ve kterých je

¹² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. dubna 2023, sp. zn. 5 Cmo 36/2023.

¹³ Uvedené povinnosti samozřejmě dopadají i na ostatní formy obchodních korporací, nikoliv pouze na společnost s ručením omezeným.

¹⁴ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě.*, str. 14.

¹⁵ BASTLOVÁ, *Právo společníka na informace.*

jednatel povinen informace poskytovat, případně může též stanovit lhůty, ve kterých mají být informace poskytnuty.

Tato pravidla ovšem, jednotlivě ani ve svém souhrnu, nesmí vyústit v to, že společníkovi bude výkon práva na informace *de facto* ztížen, či dokonce zcela znemožněn. Organizační pravidla je v takovém případě nutné posuzovat materiálně, nikoliv pouze formálně, a je obzvláště nutné dbát na to, aby tato pravidla (pod záminkou organizačních důvodů) neoprávněně neomezovala menšinové společníky.¹⁶

Judikatura rovněž připouští, aby společníci upravili právo na informace ve společenské smlouvě odchylně od zákona s tím, že je možné jej rozšířit, zúžit, či stanovit podrobnější podmínky pro jeho výkon, ale vše pouze za předpokladu, že jakékoliv modifikace budou vždy respektovat základní funkci práva na informace, kterou je „*možnost přijímat rozhodnutí na valné hromadě se znalostí věci a prosazovat určité koncepce činnosti společnosti.*“¹⁷ Jinými slovy, jakékoliv omezení práva na informace tedy nesmí nikdy vyústit ve *znemožnění* realizace práva *podílet se na řízení společnosti.*¹⁸

Je tedy přípustné, aby společenská smlouva zakotvila existenci podílu *zcela bez* práva na informace? Nikoliv. Jak již bylo zmíněno, *úplné* odebrání práva na informace z podílu společníka je třeba považovat za nepřípustné, a to i za předpokladu, že by se tak stalo s výslovným souhlasem společníka, o jehož podíl se jedná.¹⁹ Je ale plně v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, aby byl vytvořen podíl, se kterým bude právo na informace spojeno v zúženém rozsahu.²⁰

¹⁶ POKORNÁ, J. § 155 [Vymezení práva na informace]. In: LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích: Komentář.*, [cit. 2021-8-26].

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018:

„*Společníci si mohou ve společenské smlouvě upravit právo na informace odlišně od zákona. Mohou je pro všechny či jen některé druhy podílů zúžit (např. tak, že někteří společníci nebudou mít právo na informace chráněné jako obchodní tajemství), mohou je naopak rozšířit (srov. výslovné znění § 155 z. o. k.), mohou stanovit přesnější pravidla pro poskytování informací apod. Vždy však musí respektovat základní smysl a účel tohoto práva; úprava ve společenské smlouvě by neměla společníkovi fakticky znemožnit podílet se na řízení společnosti, resp. realizovat další, zákonem přiznaná práva, která mu společenská smlouva nemůže odejmout (např. právo podat společnickou žalobu, právo domáhat se přezkumu platnosti usnesení valné hromady apod.)*“

¹⁹ BASTLOVÁ, *Právo společníka na informace.*

Pro úplnost je vhodné připomenout, že v případě zavedení nových či změně stávajících pravidel pro přístup společníka k informacím je pro takové rozhodnutí nutný souhlas všech společníků, neboť se jedná o rozhodnutí o změně společenské smlouvy, kterým se zasahuje do práv a povinností všech společníků.

²⁰ Lze zmínit rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018, ve kterém Nejvyšší soud jako příklad uvádí podíl, se kterým není spojeno právo na informace chráněné jako obchodní tajemství. Bastlová v této souvislosti dodává, že by poskytnutí informací tvořících obchodní tajemství mohlo být vázáno na širší povinnost mlčenlivosti či jiné doplňující povinnosti společníka. Taková úprava se jeví jako výhodná zejména pro tzv. *startupy*, kdy tímto způsobem lze odlišit podíly investorů od „výkonných společníků“,

Dokonce ani v případě podílů bez hlasovacího práva není možné právo na informace zcela vyloučit. I přesto, že společník nedisponuje hlasovacím právem, musí mu být dán prostor a nástroje k tomu, aby mohl zjistit skutečnosti rozhodné pro aktivaci práva na odkup podílu nebo jiného obdobného postupu. Z uvedeného je zřejmá povaha práva na informace jakožto nástroje ochrany vlastnictví. Ovšem i v případě podílů bez hlasovacího práva je možné právo na informace do určité míry omezit.²¹

Dolním limitem, pod který není přípustné rozsah práva společníka na informace snížit, aniž by tím došlo k popření jeho účelu a smyslu, je zákonná úprava práva na informace v akciové společnosti. Jinými slovy, „právo společníků společnosti s ručením omezeným na informace týkající se společnosti (a jí ovládaných osob) může být omezeno maximálně na úroveň, jaká svědčí ze zákona společníkům akciových společností.“²² Právní úpravu práva akcionářů na informace tedy lze označit za jakési esenciální minimum, které musí být garantováno všem společníkům kapitálových obchodních korporací.

2.3. Žádost o informace

Základním předpokladem pro získání kýžených informací je samozřejmě žádost o jejich poskytnutí. V souladu s ustanovením § 155 ZOK mají společníci právo požadovat informace jak na valné hromadě, tak mimo ni. Přístup k informacím je tedy koncipován jako *neformální* a *bezprostřední* na rozdíl od práva podílet se na řízení společnosti, pro jehož výkon musí společníci využívat formalizované shromáždění, tedy valnou hromadu.²³

V zásadě tedy společníci mohou informace požadovat *kdykoliv*, ovšem ani toto právo není zcela neomezené, naráží (opět) zejména na korektivy zvyklostí, dobrých mravů a na zákaz *šikanózního výkonu práva*.²⁴ V souladu se zvyklostmi ani dobrými mravy by zřejmě nebylo, pokud by se společník domáhal podání informací od jednatele ve 3 hodiny ráno, či za jiných podobně nestandardních podmínek.²⁵ V takovém případě by bylo možné uvažovat i o zmíněném šikanózním výkonu práva, které nepožívá právní ochrany.

zejména zakladatelů, a zajistit tak vyšší ochranu informací tvořících obchodní tajemství, které je pro tento typ společností zpravidla zcela zásadní (In: BASTLOVÁ, *Právo společníka na informace*).

²¹ HAVEL, Bohumil. § 155 [Vymezení práva na informace]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, str. 374, marg. č. 1.

Omezení ani v tomto případě nesmí být v rozporu s výše uvedenými zásadami, nesmí tedy dojít k popření účelu a smyslu práva na informace.

²² ŠTENGLOVÁ, ŠUK, *Zvláštní druhy akcií jako nástroj účasti akcionářů na řízení společnosti*.

²³ POKORNÁ, J. § 155 [Vymezení práva na informace]. In: LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*, [cit. 2021-8-26].

²⁴ Ustanovení § 8 OZ: „Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.“ Blíže část 4 této rigorózní práce.

²⁵ Nelze samozřejmě vyloučit, že v určitých případech by ani taková žádost nebyla v rozporu se zvyklostmi či dobrými mravy, např. jestliže společnost je provozovatelem kasina, a jednatel se standardně nachází v provozovně právě ve 3 hodiny ráno.

Zákon o obchodních korporacích výslovně stanoví, že společník má právo požadovat informace na valné hromadě *i mimo ni*. Jedná se o jeden ze zásadních rozdílů mezi právní úpravou práva na informace ve společnosti s ručením omezeným a ve společnosti akciové, kdy jsou akcionáři zásadně oprávněni informace žádat (a obdržet) na jednání valné hromady.

Obchodní zákoník tuto formulaci sice výslovně neobsahoval, neznamená to ovšem, že by tomu za účinnosti předchozí právní úpravy bylo jinak. V souladu s ustanovením §122 odst. 2 ObchZ totiž společníci mají (resp. měli) právo požadovat od jednatelů informace o záležitostech společnosti, nahlížet do dokladů a kontrolovat údaje v nich obsažené, což koresponduje se stávající právní úpravou obsaženou v ustanovení § 155 ZOK.

Z textu ani z účelu předmětného ustanovení Obchodního zákoníku neplyne, že by společník mohl žádat informace a nahlížet do dokladů pouze na jednání valné hromady společnosti. „*Společníci sice uplatňují svoji účast na řízení společnosti výlučně prostřednictvím valné hromady, ale neznamená to, že by nemohli žádat o umožnění nahlédnutí do dokladů společnosti a toto právo realizovat v době mezi konáním valných hromad.*“²⁶ Kdyby tomu tak nebylo, tak by v případě společností, ve kterých je valná hromada zásadně svolávána skutečně pouze jednou do roka, a to zejména za účelem schválení účetní závěrky, docházelo ke zcela absurdním situacím, kdy by právo společníka na informace bylo *de facto* paralyzováno po celý rok a společník by tak byl nucen vyčkat se svým požadavkem až na jednání valné hromady.²⁷

S výše uvedeným závěrem se plně ztotožňuji, jelikož lze jen stěží předpokládat, že společník, který obdrží informace o společnosti pouze jednou do roka, je schopen se efektivně a kvalifikovaně podílet na řízení společnosti. Navíc požadované informace poskytnuté s výrazným časovým odstupem zásadně ztrácí na relevanci a možnosti jejich využití jsou často omezené. Takové omezení by proto bylo významným zásahem do práva společníka na informace.

²⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. listopadu 2018, sp. zn. 14 Cmo 278/2017.

V této souvislosti Vrchní soud dále uvádí:

„*Z vlastní rozhodovací praxe je odvolacímu soudu známo, že v případech, kdy se společníci domáhali svého práva u soudu, pak soudy běžně společnostem ukládaly odpovídající povinnost bez vazby na konání valné hromady.*“

²⁷ Ibid.:

„*Ad absurdum – při výkladu zastávaném žalovanou by v případě společností, u nichž je svolávána valná hromada pravidelně jednou za rok, a to především za účelem schválení účetní závěrky, bylo v mezidobí právo společníka na informace o společnosti a její kontrolu paralyzováno, neboť jednatelé by takového společníka jednoduše odkázali na další valnou hromadu konanou napřesrok. S takovýmto restriktivním výkladem se odvolací soud neztotožňuje.*“

Lze se ovšem setkat i s odlišným názorem, dle kterého byli společníci za účinnosti Obchodního zákoníku oprávněni požadovat informace pouze na valné hromadě, a to právě s ohledem na kapitálovou povahu společnosti s ručením omezeným. K vlastnímu poskytnutí informace či umožnění nahlédnout do dokumentů společnosti poté již mohlo dojít i mimo valnou hromadu. K žádosti samotné ovšem muselo vždy dojít na valné hromadě.²⁸

S tímto názorem se ovšem neztotožňuji. Mám za to, že by se jednalo o nepřiměřené omezení společnickova práva na informace, a tím tedy i jeho práva podílet se na řízení společnosti, potažmo zásah do jeho práva na ochranu vlastnictví.²⁹

Limitem co do doby podání žádosti společníka o informace jsou tedy dobré mravy, zvyklosti a zákaz zneužití práva.

2.3.1. Formulace žádosti o informace

Žádost společníka o informace podléhá zákonným požadavkům na náležitosti právního jednání, společník proto musí svůj požadavek specifikovat dostatečně *určitě* a *srozumitelně*.³⁰ Ani v tomto ohledu ovšem nelze trvat na přílišném formalismu. Nelze totiž na společníka ohledně přesnosti formulace klást přehnané nároky, zejména co se týče popisu informací či dokladů, které společník požaduje.

Společník například není povinen pojmenovat každou jednotlivou listinu, jejíž zpřístupnění se domáhá.³¹ Podstatou žádosti totiž je, že se společník domáhá poskytnutí informací, kterými sám nedisponuje. Bylo by tedy proti podstatě a smyslu institutu práva na informace, kdyby společník musel zcela konkrétně a určitě specifikovat, jaké informace požaduje, protože existence takových informací mu nemusí být známa. Jinými slovy, kdyby společník informacemi již disponoval, nemusel by žádat jejich poskytnutí.³²

²⁸ ŠIMEČEK, J., *Právo společníků společnosti s ručením omezeným na vysvětlení a nahlížení do dokladů společnosti*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-8-3]. ASPI_ID LIT160505CZ. Dostupné z: www.aspi.cz.

²⁹ Pokud bychom tento výklad aplikovali na výše zmíněný hypotetický příklad společnosti, kde se valná hromada schází pouze jedenkrát za rok, byl by společník nepřiměřeně omezen v přístupu k informacím, jelikož by musel o veškeré informace, o jejichž poskytnutí měl zájem v průběhu celého roku, požádat najednou, což se zdá být nejen velice nepraktické, ale zejména to zásadně potlačuje účel institutu práva na informace. Některé informace již s tak značným časovým odstupem nemusí být relevantní a jejich poskytnutí tak může zcela ztrácet smysl.

³⁰ Ustanovení § 553 odst. 1 OZ.

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009:

„(...) navrhovatel [společník] je povinen vymezit takové doklady do té míry určitě, aby bylo rozhodnutí, kterým mu soud právo k nahlížení do dokladů přizná, vykonatelné. To však neznamená, že by musel společník pojmenovat každou jednotlivou listinu, jejíž zpřístupnění se domáhá. (...) nelze toto právo (...) omezovat tak, že [společník] může nahlížet jen do konkrétních dokladů, jejichž existence je mu známa.“

³² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018:

„Jakkoliv musí společník svůj požadavek na poskytnutí informací či umožnění nahlédnout do dokladů specifikovat dostatečně určitě a srozumitelně (§ 553 o. z.), nelze na něj klást přehnané nároky co do popisu požadovaných informací či dokladů. Míra konkrétnosti, s jakou společník může svůj požadavek specifikovat,

Žádost společníka proto musí být posuzována *materiálně*, tedy „*podle jejího obsahu a okolností, za nichž byla uplatněna a ze kterých se podává zřejmá vůle společníka.*“³³

V recentní judikatuře Vrchního soudu v Praze ovšem požadavek určitosti nebyl vyložen zcela v souladu s výše uvedenými závěry Nejvyššího soudu. V daném případě společník požadoval, aby mu bylo umožněno nahlédnout do dokladů společnosti. Dokumenty, jejichž zpřístupnění požadoval, vymezil druhově a zároveň stanovil relevantní časové období, ke kterému se tyto dokumenty vztahují. Soud ovšem dospěl k závěru, že takové vymezení nebylo dostatečně určité.³⁴

Společník svůj požadavek formuloval tak, že požaduje zpřístupnění dokumentů týkajících se mzdové a personální agendy, *zejména* pracovních smluv, smluv o výkonu funkce, mzdových výměrů a dalších souvisejících dokumentů. Dále požadoval mimo jiné zpřístupnění seznamu odběratelů a dodavatelů, obchodních smluv, popis rozpracovaných zakázek, soupis majetku a závazků, cestovní náhrady, příjmové a výdajové doklady či zápisy z valných hromad, a to vše za období od ledna 2017 do listopadu 2019.

Vrchní soud ovšem dospěl k názoru, že společník nedostal své povinnosti „*přesně, určitě a konkrétně*“ specifikovat listiny a informace, které požaduje, v důsledku čehož je ta část žaloby, která těmto požadavkům nevyhovuje, neurčitá, a povinnost, která by byla na základě takové žaloby uložena, by nebyla vykonatelná.

Vrchní soud v první řadě poukazuje na nevhodnost užití výrazu „*zejména*“, který tak dle jeho názoru činí první z výše uvedených požadavků neurčitým. „*Požadované informace musejí být zcela jednoznačně nezaměnitelně konkretizovány, bez náležitého upřesnění nelze takto formulovanému požadavku uvozenému příslovcem „zejména“ vyhovět.*“³⁵ Vrchní soud dále uvádí, že společník musí vymezit, kterých osob se požadované dokumenty týkají a zdali se má jednat o smlouvy v daném období uzavřené, či na základě kterých bylo v tomto období plněno.

Se závěry Vrchního soudu v Praze lze jistě souhlasit potud, že povinnost, která má být společnosti uložena, musí být *vykonatelná*. Takový závěr je ostatně plně v souladu s již zmiňovanou judikaturou Nejvyššího soudu, který rovněž dospěl k závěru, že požadované dokumenty musí být vymezeny tak, aby rozhodnutí, kterým soud právo na nahlížení do těchto dokumentů přizná, bylo vykonatelné.³⁶

se vždy odvíjí od toho, že mu dané informace nejsou známy (kdyby mu známy byly, nedomáhal by se jejich poskytnutí).“

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018.

³⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. června 2023, sp. zn. 14 Cmo 154/2022.

³⁵ Ibid.

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

Vrchní soud bohužel zcela přehlíží skutečnost, že společník použil výrazu „zejména“ s největší pravděpodobností proto, že nedisponoval informací, které konkrétní dokumenty spadají do kategorie „mzdové a personální agendy“ a nebyl tedy schopen je vymezit taxativním výčtem, a právě proto žádal o jejich zpřístupnění. Závěr soudu je tedy zcela v rozporu se samotným smyslem práva na informace a staví společníka do bezvýchodné situace, kdy má zřejmě taxativně vyjmenovat dokumenty, jejichž poskytnutí žádá, a to za situace, kdy ale právě v důsledku nedostatku informací není schopen takto určité vymezení učinit. Domnívám se, že v takovém případě měly být společníkovi zpřístupněny veškeré dokumenty, které do jím vymezené kategorie spadají.

Oporu pro tento závěr shledávám mimo jiné v recentním rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, který plně v souladu se závěry Nejvyššího soudu konstatuje, že *„míra konkrétnosti, s jakou společník může svůj požadavek specifikovat, se vždy odvíjí od toho, že mu dané informace nejsou známy (kdyby mu známy byly, nedomáhal by se jejich poskytnutí). Vyloučit ostatně nelze ani požadavek formulovaný relativně obecně (druhově), namířený na celý okruh záležitostí (například veškerých právních jednání, která naplní vymezená kritéria).“*³⁷ Jinými slovy, jestliže společník druhowě vymezuje dokumenty, jejichž poskytnutí požaduje, lze mít za to, že požaduje veškerá právní jednání, která jím vymezená kritéria splňují.

Jestliže Vrchní soud v Praze považuje za neurčité vymezení okruhu osob, kterých se požadované dokumenty měly týkat, mám za to, že pokud není vymezen okruh osob, znamená to, že společník dané dokumenty požaduje ve vztahu ke *všem* osobám. Neurčitost tedy v tomto aspektu neshledávám.³⁸

Vrchní soud v Praze dále ve vztahu k požadavku na zpřístupnění seznamu odběratelů a dodavatelů, jakož i obchodních smluv, dospěl k závěru, že není bez dalšího opodstatněně ukládat společnosti povinnost, aby poskytla *seznam*, jelikož je potřeba nejdříve posoudit, zda má společnost vůbec povinnost takový seznam vytvořit, jestliže jím nedisponuje.

V této souvislosti je nutné poukázat na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ve kterém se soud zabýval otázkou, zda jsou jednatele povinni poskytovat společníkům i tzv. *analytické*

³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. dubna 2023, sp. zn. 5 Cmo 36/2023.

³⁸ Společník dokonce stanovil, že požaduje mzdové listy, vyjma jmenovitě určené osoby. Z toho lze usuzovat, že požaduje informace o veškerých osobách, resp. doklady ke všem osobám, vyjma jmenovitě uvedené osoby. K podobnému závěru lze dojít i v případě požadavku na upřesnění, zda se má jednat o smlouvy v daném období uzavřené či ty, na jejichž základě bylo plněno. Pokud bychom žádost společníka posuzovali materiálně, jak požaduje Nejvyšší soud, tak bychom nutně došli k závěru, že z povahy žádosti zcela zjevně plyne, že společník chce získat přístup k co možná nejvíce dokumentům, jelikož se domáhá zpřístupnění skutečně širokého okruhu dokumentů, jeho požadavek je tedy potřeba chápat extenzivně. Znamená to tedy, že v případě pochybností je potřeba vůli společníka vyložit tak, že požaduje zpřístupnění veškerých smluv, tj. těch, které byly uzavřeny, i těch, na základě kterých bylo v daném období plněno.

informace, jelikož v daném případě společník požadoval nikoliv pouhý seznam smluv, nýbrž skutečně obsáhlý dokument, který měl obsahovat podrobné informace o smlouvách za období zhruba deseti let, a kterým jednatelé samozřejmě nedisponovali.³⁹ Aby tedy společníkovi mohli být tyto informace poskytnuty, bylo nutné tuto analýzu nejdříve zpracovat. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že společník má na takové informace za splnění určitých podmínek právo, a jednatelé jsou proto v takovém případě povinni mu je poskytnout, byť to znamená zpracování příslušné analýzy.⁴⁰

A maiori ad minus, jestliže jsou jednatelé povinni zpracovat pro společníka analýzu obchodních smluv, lze jistě dojít k závěru, že v této povinnosti je obsažena i povinnost vytvoření pouhého seznamu takových smluv. Vrchní soud v Praze tedy odporuje svým vlastním judikturním závěrům, přičemž užívá formulace „z čeho případně taková povinnost vyplývá (z jakého právního předpisu či v jakém ustanovení společenské smlouvy je upravena).“ Relevantním předpisem je Zákon o obchodních korporacích, a to ustanovení §155. Zvláštní úprava ve společenské smlouvě by byla nadbytečná, a nelze tedy z důvodu její neexistence omezovat zákonné právo společníka na informace. Domnívám se proto, že by se měl prosadit závěr, že společnost je povinna na žádost společníka takový seznam vytvořit, pokud jím již nedisponuje; v takovém případě postačí pouze jeho poskytnutí.

Jestliže pak Vrchní soud považuje i požadavek poskytnutí obchodních smluv za období od ledna roku 2017 do listopadu 2019 za neurčitý, považuji tento závěr za téměř absurdní. Byť pojem „obchodní smlouva“ není v českém právním řádu definován, lze při materiálním posuzování požadavku jistě dospět k jednoznačnému závěru, jaké smlouvy společník žádá. Jestliže společník požaduje poskytnutí „seznamu odběratelů a dodavatelů, obchodní smlouvy“, tak musíme jazykovým výkladem (a za použití elementárních pravidel logiky) nutně dojít k závěru, že společník požaduje poskytnutí seznamu osob, s nimiž společnost v rámci výkonu své podnikatelské činnosti uzavírá smlouvy, ať už z pozice dodavatele či odběratele;⁴¹ takové smlouvy lze zcela nepochybně považovat za obchodní smlouvy. Jinými slovy, žádá, aby mu byly poskytnuty veškeré tyto (obchodní) smlouvy a k tomu navíc seznam osob, se kterými byly takové smlouvy uzavřeny.

³⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. června 2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009.

⁴⁰ Rozhodnutí je blíže rozebráno v kapitole 2.7 této rigorózní práce.

⁴¹ Společnost je ve vztahu ke svému odběrateli dodavatelem a naopak.

Vrchní soud dokonce výslovně uvádí, že „nelze s určitostí dovodit, o jaké „obchodní smlouvy“ se jedná, kým konkrétně uzavřené, ani to, zda jsou požadovány smlouvy v uvedeném období uzavřené nebo zrealizované, jakých oblastí činnosti žalované se dotýkají.“⁴²

Právě proto, že společník těmito informacemi nedisponuje (tedy informacemi o tom, jaké obchodní smlouvy a s kým konkrétně byly uzavřeny), tak se domáhá jejich poskytnutí. Považuji proto výše citovaný závěr Vrchního soudu za zcela absurdní. Na společníka je totiž kladen nesplnitelný požadavek. Jestliže není zřejmé, zda se má jednat o smlouvy v daném období uzavřené či zrealizované, měl by se prosadit výklad *in favorem* společníka a měly by mu být poskytnuty *veškeré* smlouvy vztahující se k danému období (tedy uzavřené i zrealizované). Jestliže není zřejmé, jakých oblastí činnosti společnosti se tyto smlouvy mají týkat, je potřeba tento požadavek vyhodnotit s ohledem na předmět podnikání a činnosti společnosti, což by statutárnímu orgánu nemělo činit obtíže.

Zdá se, jako by Vrchní soud v Praze zcela ignoroval výše zmíněný závěr Nejvyššího soudu, dle kterého mají být žádosti společníka posuzovány materiálně, tedy podle jejich obsahu a okolností, za nichž jsou uplatňovány, pokud je z nich seznatelná zřejmá vůle společníka.⁴³ Vrchní soud v Praze k žádosti přistupuje příliš formalisticky, a tím v konečném důsledku zasahuje do práva společníka na informace. Mám za to, že žádost v tomto případě nebyla formulována natolik neurčitě, aby při jejím materiálním posouzení nebylo možné dojít k závěru, jaké dokumenty společník požaduje. V případě, že společnickova žádost je formulovaná široce, je opět nutné vycházet z toho, že zřejmě nedisponuje dostatkem informací nezbytných pro to, aby mohl svou žádost blíže specifikovat. Je proto nezbytné společníkovi poskytnout *veškeré* relevantní informace.⁴⁴

⁴² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. června 2023, sp. zn. 14 Cmo 154/2022.

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018.

⁴⁴ K obdobným závěrům dospěl Vrchní soud v Praze i v případě ostatních požadavků společníka. Z těchto a dalších důvodů rozhodnutí soudu první instance zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Ke dni uzavření rukopisu této rigorózní práce nebylo řízení skončeno.

V této souvislosti je vhodné poukázat na rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. února 2023, sp. zn. 5 Cmo 5/2023. V daném případě se společník domáhal poskytnutí informací, přičemž svou žádost formuloval velice podobně, kdy vyjmenoval kategorie dokumentů, jejich poskytnutí žádá (příjemky a výdejky, mzdová agenda včetně odvodů SP a ZP, kniha jízd, veškeré uzavřené smlouvy obchodní a pracovní atd.), a to vše za období od 1. 9. 2020 do 15. 2. 2021. Společnost namítala neurčitost takto formulované žádosti. V daném případě ovšem jednotlivé kategorie dokumentů přesně odpovídaly názvům položek v rámci účetního programu, který společnost používala. Společník tedy požadované dokumenty označil za pomoci kategorizace ve zvláštním programu, který je určen pro vedení účetnictví. Soud v tomto případě shledal, že takové vymezení je dostatečně určité. Soud v této souvislosti uzavírá, že „(...) požadavek na podrobnější specifikaci jednotlivých dokladů by byl excesivní a příliš formalistický, neboť žalobce jako osoba žádající o umožnění nahlédnout nemá a z povahy věci ani mít nemůže detailní přehled o konkrétních účetních dokladech žalované a žalovaným prezentovaný přístup by v konečném důsledku zbavil žalobce práva zakotveného v ustanovení.“

Ve prospěch materiálního posuzování žádosti o informace svědčí i rozhodnutí Nejvyššího soudu, který se ve své rozhodovací praxi zabýval případem žádosti společníka o informaci, na jakých konkrétních bankovních účtech se nachází finanční prostředky utržené za prodej nemovitostí vlastněných společností, a zda jsou tyto finanční prostředky dostatečným způsobem zhodnocovány.⁴⁵ Prvoinstanční soud rozhodl, že společnost je povinna tyto informace společníkovi poskytnout.⁴⁶ Soud druhé instance ovšem dospěl k závěru, že z logiky věci plyne, že společník může žádat poskytnutí pouze takových informací, které společnost může (objektivně) poskytnout, respektive že může klást pouze takové dotazy, na které existuje odpověď.

Lze souhlasit, že tento závěr je *sám o sobě* jistě zcela logický. V kontextu projednávané věci ovšem druhoinstanční soud na základě výše uvedeného dovodil, že pokud se společník domáhá poskytnutí informace, na jakých bankovních účtech se peněžní prostředky nachází, musí být zřejmé, že se předmětné peněžní prostředky skutečně na nějakých bankovních účtech společnosti nachází (tedy že je společnost nemá uložené v hotovosti, případně že již společností nebyly vynaloženy atp.).⁴⁷ V předmětném řízení však taková skutečnost prokázána nebyla, pročež samotný společník připustil, že není schopen ověřit, zda se peněžní prostředky nachází na bankovních účtech, zda jsou uloženy v hotovosti nebo zda jimi společnost ještě vůbec disponuje. Odvolací soud proto dospěl k závěru, že dotaz společníka byl formulován *zjevně nesprávně*; společník se dle názoru soudu měl domáhat poskytnutí informace, jakým způsobem bylo naloženo s finančními prostředky utrženými za prodej nemovitostí. Místo toho se ovšem společník domáhal informace, na kterou nemusí existovat žádná odpověď, a proto na poskytnutí těchto informací nemá právo.⁴⁸

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018.

⁴⁶ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 3. října 2017, sp. zn. 19 Cm 92/2017. Pro úplnost je vhodné doplnit, že o prodeji nemovitostí rozhodla valná hromada společnosti, a to za *minimální prodejní cenu* ve výši 50 milionů Kč. Je tedy zřejmé, že se jednalo o velice lukrativní nemovitost, která by pravděpodobně mohla být prodána i za cenu vyšší. Výše kupní ceny je přitom v tomto případě zcela zásadní, jelikož jediné příjmy společnosti plynuly právě z vlastnictví předmětných nemovitostí, resp. tedy jejich pronájmu či propachtování, když jediným předmětem činnosti společnosti je pronájem bytů a nebytových prostor.

⁴⁷ Slovy druhoinstančního soudu, v tomto případě Vrchního soudu v Olomouci v rozsudku ze dne 12. dubna 2018, sp. zn. 5 Cmo 311/2017: „*Žalobkyně i krajský soud presumují, že finanční prostředky utržené za prodej nemovitostí se nachází na bankovních účtech, což vůbec nemusí odpovídat skutečnosti, a žalovaná tak napadenému výroku v podstatě ani nemůže vyhovět. Nadto ani identifikace bankovních účtů a jakékoliv sdělení žalované nemůže vést k odpovědi na otázku, zda jsou peněžní prostředky „dostatečným způsobem“ zhodnocovány. Statutární orgán je povinen jednat s péčí řádného hospodáře, svým vlastním majetkem tak odpovídá za to, že s majetkem společnosti je nakládáno tak, jak lze nejlépe požadovat. Do těchto úvah pak spadá i otázka, co je dostatečný způsob zhodnocování a proč by peněžní prostředky musely být právě na bankovních účtech.*“

⁴⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. dubna 2018, sp. zn. 5 Cmo 311/2017.

Vrchní soud v uvedeném rozsudku dále poukazuje na to, že se společník zároveň domáhal informace o tom, zda jsou prostředky dostatečným způsobem zhodnocovány (v kontextu věci lze mít za to, že společník měl na

S tímto závěrem odvolacího soudu se nemohu zcela ztotožnit. Je jistě pravda, že společník mohl svůj dotaz formulovat obecněji, tedy v intencích navržených odvolacím soudem. Pokud by ale společníkovi měl být odepřeno právo na informace pouze z toho důvodu, že svou žádost formuloval nevhodným způsobem, byť je zcela zřejmé, jakých informací se *materiálně* domáhá (tedy chce vědět, jakým způsobem bylo naloženo s finančními prostředky obdrženými za prodej nemovitostí vlastněných společností), byl by takový závěr zcela v rozporu se smyslem a účelem institutu práva na informace.

Ke stejnému závěru dospěl i Nejvyšší soud, dle kterého jsou jednatele povinni posuzovat žádost společníka o poskytnutí informací *materiálně*, tedy dle jejího obsahu a okolností, za nichž byla uplatněna. V poměrech výše zmíněné věci Nejvyšší soud považuje za zcela zjevné, že se společník domáhal toho, aby mu společnost poskytla informace o „osudu“ plnění, jež společnost za prodej nemovitostí obdržela (tedy o tom, kde toto plnění „skončilo“). Společníkovi proto právo na obdržení těchto informací náleží.⁴⁹

Je proto rovněž přípustné, aby společník svou žádost formuloval druhově, tedy tak, že žádost bude mířit na určitý druh či okruh záležitostí. Lze si představit situaci, kdy v rámci výkonu práva nahlížet do dokladů společnosti společník požaduje zpřístupnění veškerých dokumentů vzniklých při určité činnosti, ve vztahu k určité osobě či v daném časovém období.

Tento závěr má, mimo jiné, oporu také v judikatuře Nejvyššího soudu, dle které *„právo společníka nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje nelze omezovat tak, že může nahlížet jen do konkrétních dokladů, jejichž existence je mu známa. Společník se může například domáhat, aby mu společnost umožnila nahlédnout do všech smluv, které uzavřela v určitém období s hodnotou plnění vyšší než 100 000 Kč.“*⁵⁰

Opačný závěr by opět vedl ke zcela nelogickým závěrům, kdy by společník musel konkrétně označit dokumenty, jejichž poskytnutí žádá, když mu jejich existence ani nemusí být známa. Je tedy dostatečné, aby žádost společníka o informace byla formulovaná relativně obecně.

mysli, zda jsou úročeny). K tomu uvedl, že se společník domáhá *hodnotící informace*, na jejíž poskytnutí ve smyslu ustanovení § 155 ZOK nemá právo. Nejvyšší soud naopak dospěl k závěru, že žádost společníka zjevně směřovala ke zjištění, jakým způsobem společnost s peněžními prostředky nakládá (jak je spravuje), a že na poskytnutí takové informace společník právo má.

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018. Rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc byla vrácena k dalšímu řízení.

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

2.3.2. Kritérium potřebnosti informací

Zákon o obchodních korporacích kritérium *potřebnosti* zmiňuje výslovně pouze v právní úpravě práva na informace ve společnostech akciových, kdy pro úspěšné uplatnění práva akcionáře na vysvětlení je nezbytné, aby požadované vysvětlení bylo *potřebné* pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv na ní.⁵¹

V poměrech společností s ručením omezeným Zákon o obchodních korporacích žádnou podobnou podmínku výslovně nestanoví. Mohlo by se tedy zdát, že společník společnosti s ručením omezeným není co do potřebnosti požadovaných informací nijak *limitován*, jinými slovy, že se může domáhat poskytnutí i takových informací, které jsou pro něj zcela nepotřebné. Je tomu ale skutečně tak?

Domnívám se, že kritérium potřebnosti požadovaných informací dopadá i na společníky společností s ručením omezeným, byť v jiném rozsahu, než je tomu v případě společníků akciových společností. Nezbytnost potřebnosti informací i v poměrech společností s ručením omezeným totiž plyne z rozhodovací praxe tuzemských soudů.

V souladu s judikaturou Nejvyššího soudu totiž není ani právo společníka společnosti s ručením omezeným na poskytnutí informací zcela neomezené, nýbrž zahrnuje právo pouze na takové informace (a zpřístupnění takových dokladů), které jsou *potřebné* k tomu, aby společník získal rozumný přehled o záležitostech společnosti.⁵²

Mám za to, že Nejvyšší soud nevolí výraz „*potřebné*“ náhodou, nýbrž tak činí zcela záměrně. Je proto žádoucí tento pojem i v poměrech společností s ručením omezeným vykládat obdobně jako v poměrech společností akciových, samozřejmě s přihlédnutím k rozdílům spočívajícím zejména v zásadně širším právu společníků společností s ručením omezeným na informace, nežli akcionářů.

Mám za to, že je v tomto ohledu vhodné vzít v potaz zejména skutečnost, že jedním z důvodů zakotvení požadavku potřebnosti vysvětlení v poměrech akciových společností byla snaha zabránit zneužívání institutu práva na vysvětlení ze strany akcionářů, tedy snaha předcházet šikanóznímu výkonu práva na informace. Domnívám se, že ze stejného důvodu je kritérium potřebnosti požadovaných informací kladeno i na společníky společností s ručením omezeným.

⁵¹ Ustanovení § 357 odst. 1 ZOK. Ke kritériu potřebnosti v poměrech akciových společností blíže kapitola 3.3.3 této rigorózní práce.

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009. Shodně též například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 2779/2014.

Žádost společníka o informace, které jsou pro něj zcela nepotřebné, by se dala považovat za zneužití jeho práva na informace a lze jistě souhlasit, že společníci společnosti s ručením nemohou, stejně jako akcionáři, své právo na informace zneužívat.

Uvedené lze ostatně podpořit i judikaturou Vrchního soudu v Praze, který výše uvedené závěry Nejvyššího soudu ve své judikatuře zcela přebírá a výslovně v této souvislosti dodává, že společník nesmí své právo na informace „*vykonávat šikanujícím způsobem, tj. takovým způsobem, který by společnost omezoval v činnosti, případně jí způsoboval nepřiměřené náklady.*“⁵³

Vztah mezi požadavkem potřeby informací a ochranou společnosti před zneužívajícími žádostmi společníků je zde tedy zcela zřejmý. Závěr, že společník může požadovat pouze informace, které jsou *potřebné*, je proto zcela racionální a sleduje legitimní zájem na ochraně společnosti proti zneužívání práva na informace.

Na druhou stranu ovšem nelze právo společníka společnosti s ručením omezeným omezit v takové míře, jako je tomu v případě akcionářů, jelikož je nutné zohledňovat „osobní“ prvky právní úpravy ve společnosti s ručením omezeným. V poměrech společností s ručením omezeným proto především nelze požadavek potřeby vykládat v tom smyslu, že požadované informace musí být potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon společnických práv na ní, jak je tomu v případě akciových společností. Plně se proto ztotožňuji s výše uvedeným závěrem Nejvyššího soudu, tedy, že informace musí být potřebné k tomu, aby společník získal *rozumný přehled o záležitostech společnosti.*⁵⁴

⁵³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. května 2022, sp. zn. 14 Cmo 314/2021.

Vrchní soud v Praze dále poukazuje na princip proporcionality, jelikož uvádí, že „*společnost by měla společníkovi poskytnout požadované informace a umožnit mu nahlédnout do dokladů způsobem, který umožní společníkovi co nejsnazší realizaci jeho práva a který současně co nejméně zatíží samu společnost (princip proporcionality).*“

V této souvislosti je vhodné poukázat rovněž na závěry, ke kterým v rámci své rozhodovací praxe dospěl Vrchní soud v Praze ještě za účinnosti Obchodního zákoníku, a to konkrétně na usnesení ze dne 10. června 2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009. V uvedeném rozhodnutí uvádí, že informační povinnost jednatele nelze rozumět jako „bezbřehou“, tedy jako povinnost kdykoli informovat kteréhokoli společníka o čemkoli, nýbrž „*jako povinnost informovat společníka o skutečnostech, které jsou podstatné pro jeho postavení společníka, práva a povinnosti z něj plynoucí a s nimi související (...).*“ Vrchní soud v Praze zde místo pojmu „potřebné“ užívá pojem „podstatné“, což ale nic nemění na podstatě uvedeného závěru, tedy, že právo společníka na informace je omezeno, a to co do kvality požadovaných informací, které pro společníka musí být podstatné, potřebné.

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

Rozdíl mezi úpravou potřeby informací ve společnostech s ručením omezeným a akciových společnostech lze demonstrovat i na tom, že zatímco v poměrech akciové společnosti je nutné, aby informace byly (mimo jiné) potřebné pro výkon společnických (akcionářských) práv na valné hromadě, tak ve společnostech s ručením omezeným „postačí“, pokud jsou informace potřebné pro výkon společnických práv, tzn. jakýchkoliv a kdykoliv. Není zde tedy omezení pouze ve vztahu k jednání valné hromady.

Mezi záležitosti, které lze považovat za potřebné, patří v souladu s judikaturou zejména informace o rozsahu a základní struktuře majetku společnosti či o významnějších smlouvách, které se týkají nakládání s tímto majetkem.⁵⁵ Na druhou stranu mezi potřebné nelze řadit informace o vnitřních úvahách jednatelů týkajících se prodeje nemovitého majetku společnosti, o otázce sjednávání kupní ceny za tyto nemovitosti či o otázce oslovování obchodních partnerů.⁵⁶

Nejvyšší soud v této souvislosti dospěl k závěru, že společník má právo na informace, které jsou potřebné k tomu, aby získal rozumný přehled nejen o záležitostech společnosti, ale také o záležitostech *jí ovládaných osob*.⁵⁷ V uvedeném závěru lze opět spatřovat paralelu s výslovnou zákonnou úpravou práva na vysvětlení v akciových společnostech, dle které je akcionář oprávněn žádat vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti nebo jí ovládaných osob.⁵⁸ V tomto ohledu jsou tedy práva společníků obou forem obchodních korporací shodná.

Kritérium potřebnosti se vztahuje i na společníkovo právo nahlížet do dokladů společnosti. Z recentní judikatury Městského soudu v Praze totiž plyne, že společník, který se domáhá poskytnutí informací ve formě předložení určitých dokumentů, je zároveň povinen zdůvodnit potřebnost poskytnutí těchto dokumentů.⁵⁹

Soud se v daném případě zabýval žádostí společníka o předložení značného množství dokumentů společnosti.⁶⁰ Sám společník svůj požadavek zdůvodnil tím, že tyto informace potřebuje k řádnému výkonu svých společnických práv a aby si udělal rozumný přehled o majetkových poměrech společnosti, přičemž zdůraznil, že jakožto společník společnosti s ručením omezeným vykonává funkci v této společnosti neexistujícího kontrolního orgánu.⁶¹ Dále uvedl, že informace potřebuje k tomu, aby zjistil, zda nedochází k vyvádění majetku ze společnosti na jejího většinového společníka.⁶²

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018. Společník se v tomto případě dožadoval informací na základě jakých skutečností dospěli jednatelé společnosti k závěru, že je za účelem dalších investic potřeba zpeněžit nemovitý majetek společnosti, jakým způsobem byla určena kupní cena za prodej těchto nemovitostí, či zda bylo osloveno vícero zájemců o koupi. Žádost o tyto informace však zamítl již soud prvního stupně, a to konkrétně Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 3. října 2017, sp. zn. 19 Cm 92/2017.

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018.

⁵⁸ Ustanovení § 357 odst. 1 ZOK.

⁵⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. února 2023, sp. zn. 73 Cm 58/2020.

⁶⁰ Mezi společníkem požadované dokumenty patřily veškeré účetní knihy, obrátové předvahy, knihy pohledávek a závazků, sestavy majetku, mzdová agenda či veškerá smluvní dokumentace, a to vše za období tří let).

⁶¹ Společnost s ručením omezeným může dobrovolně zřídit dozorčí radu. V daném případě se tak ovšem nestalo.

⁶² Společník, žalobce, byl v tomto případě menšinovým společníkem, vlastním podíl o velikosti 40%.

Soud dal společníkovi za pravdu, že má právo obdržet informace potřebné k tomu, aby si mohl vytvořit rozumný přehled o majetkových záležitostech společnosti. Zároveň ale uvedl, že pokud společník požaduje předložení konkrétních dokumentů, musí současně doložit, že *každý* z těchto dokumentů je pro získání onoho rozumného přehledu nezbytný, a to zvláště v případě, že již byla společníkovi velká část dokumentů poskytnuta.⁶³

Domnívám se, že soudem formulovaný závěr je až příliš striktní a klade na společníka nepřiměřené požadavky co do nutnosti specifikovat potřebnost *každého* jednotlivého dokumentu. Musíme vycházet z toho, že společníkovi obsah požadovaných dokumentů není znám, jinak by ostatně nežádal jejich předložení. Není proto dost dobře možné po společníkovi požadovat, aby u veškerých dokumentů *a priori* přesně specifikoval, z jakého důvodu jsou potřebné. Je jistě na místě, aby měl společník relativně konkrétní představu o tom, které dokumenty by měly obsahovat informace, ze kterých může onen rozumný přehled o majetkových záležitostech společnosti získat. Ale teprve po prostudování dokumentů bude možné determinovat, které dokumenty skutečně potřebné jsou a které kýžené informace neobsahují.

Lze tedy dát soudu za pravdu, že určitá míra odůvodnění ve vztahu k požadovaným dokumentům je na místě, a to právě jako ochrana před šikanózními požadavky společníků. Nutnost zdůvodnění potřebnosti každého jednotlivého dokumentu však nesmí společníkovi omezit, či dokonce znemožnit, přístup k informacím, které jsou pro něj skutečně potřebné, aby si mohl učinit onen rozumný přehled o záležitostech společnosti.

Kritérium potřebnosti tedy představuje jeden z *limitů* práva společníků na informace, jehož hlavním účelem je ochrana společnosti před šikanózními žádostmi o informace. Byť je tento účel v obou formách kapitálových korporací shodný, jsou na společníky jednotlivých forem kladeny rozlišné nároky co do důvodu potřebnosti požadovaných informací. Pro společníka společnosti s ručením omezeným je *limitem* potřebnost požadovaných informací pro to, aby získal rozumný přehled o záležitostech společnosti (a jí ovládaných osob), zatímco pro akcionáře je tento *limit* představován potřebností pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon jeho práv na ní.

⁶³ V daném případě soud uzavřel, že se společníkovi nepodařilo prokázat, že jím požadované informace jsou potřebné k výkonu jeho společnických práv.

2.4. Právo nahlížet do dokladů společnosti

Společníci mají v souladu s ustanovením §155 ZOK právo nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat údaje v nich obsažené. Jedná se o zásadní projev *osobní* povahy společnosti s ručením omezeným, jelikož akcionářům právo nahlížet do dokladů společnosti nenáleží ani v omezeném rozsahu; takovým právem akcionáři ze zákona vůbec nedisponují.⁶⁴

Nejvyšší soud za součást tohoto práva považuje rovněž právo pořídit si kopie dokladů, a to jak obyčejné, tak ověřené. V souladu s judikaturou je součástí práva pořizovat si kopie dokladů i právo pořídit si tyto kopie za pomoci dostupné reprodukční techniky, tedy zejména formou oskenování či oxeroxování. Odepření možnosti pořizování kopií za pomoci dostupných moderních technologií ze strany společnosti bylo judikaturou shledáno za šikanózní.⁶⁵

Není už ale povinností společnosti vydat společníkovi originály dokumentů, jejichž ověřené kopie společník hodlá pořídit, mimo místo, kde je mu umožněno do příslušných dokumentů nahlížet.⁶⁶ Pokud tedy společník chce vyhotovit ověřenou kopii takového dokumentu, musí jeho ověření zajistit přímo v místě nahlížení, a to za pomoci osoby k tomu oprávněné, která bude zároveň vázána nezbytnou mlčenlivostí. Takovou osobou může být typicky notář.

2.5. Zástupce společníka a povinnost mlčenlivosti společníka

Společník nemusí právo na informace vykonávat osobně. Zákon mu dává možnost při jeho výkonu využít zástupce, zejména zmocněnce, a to za podmínky, že zástupce bude zavázán *alespoň* ke stejné mlčenlivosti jako společník, přičemž tuto skutečnost musí společnost doložit.⁶⁷

Skutečnost, že společník společnosti s ručením omezeným může při výkonu práva na informace využít zástupce, přímo souvisí s rozsahem jeho práva na informace a tím, že je to

⁶⁴ Nelze ovšem vyloučit možnost zakotvení zvláštního druhu informačních akcií, s jejichž vlastnictvím by bylo spojeno nejen rozšířené právo na informace, nýbrž rovněž právo nahlížet do dokladů společnosti. K informačním akciím blíže kapitola 3.10 této rigorózní práce.

⁶⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. června 2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009. K uvedenému případu blíže kapitola 4.2 této rigorózní práce.

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009. V této souvislosti Nejvyšší soud rovněž odkazuje na svůj rozsudek ze dne 17. 12. 2002, sp. zn. 29 Odo 886/2002, ve kterém se zabýval právem tichého společníka nahlížet do dokumentů týkajících se podnikání, na němž se účastní. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že „určuje-li § 675 ObchZ, že je tichý společník oprávněn nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se podnikání, na němž se účastní, nezahrnuje tomu odpovídající povinnost podnikatele povinnosti tyto doklady (tj. jejich originály) vydat na určitou dobu tichému společníku.“ Dále Nejvyšší soud uvádí, že nemá důvod se od tohoto závěru odchýlit v případě vztahu společnosti s ručením omezeným a jejím společníkem.

⁶⁷ BASTLOVÁ, *Právo společníka na informace*.

právě společník, kdo ve společnosti s ručením omezeným vykonává kontrolu nad činností statutárního orgánu, tedy nad tím, jak je společnost řízena a spravována, protože zásadně není zřizována dozorčí rada a neexistuje zde proto žádný jiný dozorčí orgán. Společník přitom ale nemusí disponovat veškerými odbornými znalostmi nezbytnými pro posouzení poskytnutých informací a dokumentů, musí mu proto být dána možnost, aby tyto nechal posoudit osobou k tomu dostatečně odborně kvalifikovanou.⁶⁸

V Zákoně o obchodních korporacích je možnost nechat se při výkonu práva na informace zastoupit upravena výslovně. Nejvyšší soud však toto právo dovodil již za účinnosti Obchodního zákoníku, kde tato formulace sice výslovně obsažena nebyla,⁶⁹ *materiálně* ovšem součástí práva na informace možnost nechat se zastoupit byla, byť zřejmě ne ve stejném rozsahu, jako je tomu nyní.

Zákon o obchodních korporacích totiž užívá výraz „*zástupce*“. Obchodní zákoník ovšem stanovil, že lze zmocnit „*auditora nebo daňového poradce*“.⁷⁰ Zákon o obchodních korporacích neklade omezení co do osoby zástupce, může jím tedy samozřejmě být auditor či daňový poradce, ale také advokát či jakákoliv jiná osoba, ať již disponuje odbornými znalostmi či nikoliv. Požadavek odbornosti totiž v zákoně není zakotven.

Dalším zákonným požadavkem je, aby byl zástupce zavázán alespoň ke stejné mlčenlivosti jako samotný společník, přičemž ale zákon mlčenlivost společníka zvlášť neupravuje.

Povinnost mlčenlivosti společníka obchodní korporace je totiž součástí povinnosti loajality. „*Z povinnosti loajality společníka (§ 212 odst. 1 věta první o. z.) vyplývá, že [společník] nesmí zpřístupnit třetím osobám žádné informace, jež se dozvěděl v souvislosti se svým postavením společníka (a výkonem práv plynoucích z účasti ve společnosti, zejm. práva na informace) a jejichž zpřístupnění třetím osobám by mohlo způsobit společnosti újmu (stejný*

⁶⁸ BASTLOVÁ, *Právo společníka na informace*.

⁶⁹ Ustanovení § 122 odst. 2 ObchZ, ve znění účinném do 31. prosince 2000. Ve znění účinném od 1. 1. 2001 se stanoví, že:

„*Společníci mají zejména právo požadovat od jednatelů informace o záležitostech společnosti a nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje nebo k tomu zmocnit auditora nebo daňového poradce.*“

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. března 2003, sp. zn. 29 Odo 396/2002:

„*Jestliže pak v rámci takové kontroly společník poskytne údaje zjištěné z dokladů společnosti osobě, která má odborné znalosti k jejich odbornému posouzení a současně je vázána ohledně poskytnutých údajů povinností mlčenlivosti, za účelem takového posouzení, nelze poskytnutí takových údajů chápat jako porušení povinnosti neposkytovat údaje z dokladů společnosti třetím osobám. Opačný závěr by činil společníky, kteří sami nemají potřebné odborné znalosti ke zhodnocení poskytnutých údajů, zcela bezmocnými ve vztahu k případnému neodbornému či nekalému jednání statutárních orgánů společnosti, zjišitelnému z podkladů společnosti jen s určitými odbornými znalostmi a znemožňoval by jim efektivní výkon jejich práv v souvislosti se řízením a kontrolou společnosti.*“

*závěr je třeba vztáhnout na případy, ve kterých by újma hrozila osobám ovládaným společností).*⁷¹

Tento závěr Nejvyššího soudu lze podpořit mimo jiné také povinností mlčenlivosti mezi smluvními stranami obsaženou v ustanovení §1730 odst. 2 OZ, který stanoví, že pokud při jednání o smlouvě jedna ze stran získá důvěrné údaje nebo sdělení o druhé straně, dbá, aby nebyly zneužity nebo aby nedošlo k jejich prozrazení bez zákonného důvodu, a to proto, že základem každé obchodní korporace je *společenská smlouva*.⁷²

Společník tedy musí zástupce zavázat k mlčenlivosti o všem, co se zástupce při výkonu zástupčího oprávnění dozví, a tuto skutečnost společnosti doložit, přičemž ale doložení nebude nutné v případě osob, pro které plyne povinnost mlčenlivosti již přímo z právního předpisu, kterým je typicky advokát. V takovém případě by mělo být dostačující pokud zástupce prokáže, že je advokátem společníka, který informace požaduje.⁷³ V případě osob, které zákonnou mlčenlivostí vázány nejsou, lze vázanost zástupce mlčenlivostí zřejmě doložit smlouvou uzavřenou mezi společníkem a tímto zástupcem. Ze zákona neplyne povinnost, aby taková smlouva byla uzavřena písemně, ovšem z hlediska nutnosti prokázat její existenci společnosti je vhodné, aby v písemné formě uzavřena byla.

Městský soud v Praze se v souvislosti s povinností mlčenlivosti společníka zabýval případem žádosti společníka o informace týkající se mimo jiné konkrétní zakázky společnosti.⁷⁴ Ze strany společnosti mu k jeho žádosti bylo sděleno, že mu informace budou poskytnuty za podmínky, že podepíše prohlášení o mlčenlivosti ve vztahu k veškerým informacím, které se o této zakázce dozví. Společnost tento požadavek odůvodnila tím, že je sama smluvně vázána povinností nesdělovat jakékoliv informace týkající se této zakázky osobám, které nejsou vázány povinností mlčenlivosti. Jinými slovy, společnost se ve smlouvě se svým odběratelem zavázala k povinnosti mlčenlivosti a po svém společníkovi požadovala, aby se ke stejné mlčenlivosti zavázal v separátní smlouvě.

Společník poté v tomto bodě své žádosti vzal žalobu částečně zpět, Městský soud se proto v odůvodnění svého rozhodnutí tomuto požadavku společnosti nevěnoval. Mám nicméně za to, že soud by nemohl dojít k jinému závěru, než že požadavek společnosti je zcela nadbytečný.

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018.

⁷² HAVEL, Bohumil. § 155 [Vymezení práva na informace]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, str. 375, marg. č. 5.

⁷³ Zákon o obchodních korporacích v rámci úpravy společnosti s ručením omezeným, konkrétně v §168 odst. 3, upravuje rovněž možnost společníka přizvat si k účasti na valné hromadě *jednu* jím určenou osobu, přičemž i tato osoba musí společnosti doložit, že je zavázána *alespoň ke stejné mlčenlivosti jako společník*. I v tomto případě se rozsah povinnosti mlčenlivosti dovozuje z povinnosti loajality společníka.

⁷⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. února 2023, sp. zn. 73 Cm 58/2020.

Společník je *ex lege* vázán povinností mlčenlivosti, která je inherentní součástí jeho povinnosti loajality; společnost by proto sdělením požadovaných informací společníkovi nijak neporušila svou povinnost mlčenlivosti. Pokud by však z tohoto důvodu odepřela poskytnutí informací, porušila by tím zákonné právo společníka na informace. Lze dokonce uvažovat o porušení povinnosti loajality ze strany společnosti.⁷⁵

Jak by tomu ale bylo v případě, že by se společnost smluvně zavázala neposkytovat informace o zakázce žádným jiným osobám, než smluvně vymezeným, přičemž společníci společnosti by mezi takové osoby nepatřily? Domnívám se, že závěr by byl v takovém případě zcela jednoznačný, a to ve prospěch společníků. Smluvním převzetím povinnosti mlčenlivosti ze strany společnosti totiž nelze rozšiřovat důvody, pro které je společnost oprávněna odmítnout poskytnutí informací svým společníkům.

2.6. Osoba povinná podat informace

Osobou, která je povinna společníkovi informace poskytnout, je vždy společnost a nikoliv její jednatel. Je to však právě zásadně jednatel, kdo tuto povinnost za společnost splní a kdo informace společníkovi poskytne.

V případě sporu o poskytnutí informací je to opět právě jedině sama společnost, kdo je v takovém sporu pasivně legitimován, nikoliv jednatel.⁷⁶ Uvedený závěr má oporu i v recentní judikatuře Vrchního soudu v Praze. Ten se zabýval případem, kdy společník požadoval informace přímo od bývalé jednatelky (nikoliv tedy od společnosti) a následně proti ní podal žalobu, kterou se domáhal poskytnutí požadovaných informací. Vrchní soud konstatoval, že „*povinnost poskytnout společníkovi informaci o záležitostech společnosti má pouze společnost, nikoli její jednatel.*“⁷⁷

Není však vyloučeno, aby sám jednatel, interní organizační pravidla společnosti či společenská smlouva stanovili, že informace je povinen poskytnout jiný orgán nebo zaměstnanec společnosti. Jednatel je ovšem i nadále odpovědný za to, že společník požadovanou informaci obdrží.⁷⁸ I v takovém případě je ale v případném sporu pasivně legitimována vždy pouze a jedině sama společnost.

⁷⁵ Společnost totiž v souladu s ustanovením § 212 odst. 1 OZ nesmí svého člena bezdůvodně znevýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva i oprávněné zájmy. V případě bezdůvodného odepření poskytnutí společníkem požadovaných informací by se společnost dopustila porušení jeho členských práv.

⁷⁶ Uvedené plyne z dikce ustanovení § 156 odst. 2 ZOK.

⁷⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. října 2022, sp. zn. 14 Cmo 163/2022. Z důvodu nedostatku pasivní věcné legitimace byla žaloba zamítnuta.

⁷⁸ HAVEL, Bohumil. § 155 [Vymezení práva na informace]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, str. 374, marg. č. 4.

V souladu s *principem proportionality* by měly být požadované informace společníkovi ze strany jednatelů poskytnuty (a dokumenty zpřístupněny k nahlédnutí) takovým způsobem, který „umožní společníkovi co nejsnazší realizaci jeho práva a který současně co nejméně zatíží samu společnost.“⁷⁹

2.7. Odmítnutí poskytnutí informací

Společník je oprávněn *žádat* poskytnutí jakýchkoliv informací či zpřístupnění jakýchkoliv dokumentů a není v tomto ohledu nijak omezen. Společnost na druhou stranu ovšem není *povinna* společníkovi veškeré požadované informace a dokumenty poskytnout. Úprava důvodů, pro které mohou být určité informace společníkovi odmítnuty, chrání jak samotné informace, tak postavení společnosti jakožto podnikatele.⁸⁰

Dle znění ustanovení § 156 ZOK mohou jednatelé odmítnout poskytnutí informace *jen* tehdy, pokud se jedná o utajovanou informaci nebo pokud je požadovaná informace veřejně dostupná. Zákonné znění sice používá výrazu „*jen*“, zdá se tedy, že výčet důvodů je taxativní, jednatel nicméně může poskytnutí informací odmítnout i v jiných případech.

Jak již bylo vysvětleno výše, právo společníka na informace není zcela neomezené, nýbrž zahrnuje právo pouze na takové informace, které jsou potřebné k tomu, aby společník získal *rozumný přehled o záležitostech společnosti*, přičemž mezi takové informace patří zejména informace o „*rozsahu a základní struktuře majetku společnosti a o významnějších smlouvách týkajících se nakládání s tímto majetkem*“.⁸¹ *A contrario* tedy platí, že společnost není povinna společníkovi poskytnout informace, které výše zmíněné kritérium *potřebnosti* nenaplnují. Jedná se tedy o legitimní důvod pro odmítnutí poskytnutí požadovaných informací, a to i přesto, že není výslovně uveden v zákoně. Jednatel je rovněž oprávněn poskytnutí informací odmítnout, jestliže je žádost společníka *šikanózní*,⁸² případně pokud je v rozporu s organizačními pravidly pro uplatnění tohoto práva stanovenými společenskou smlouvou společnosti.

Byť zákon ani tuto možnost výslovně nepředvídá, jednatelé mohou, resp. musí, poskytnutí informací odmítnout v případě, že jejich poskytnutí není objektivně možné. Může se jednat zejména o situace, kdy došlo k nenávratné ztrátě požadovaných informací (např. dokumenty

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018.

⁸⁰ POKORNÁ, J. § 156 [Vymezení práva na informace]. LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích: Komentář.*, [cit. 2021-9-1].

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

⁸² Výslovně tak ve své judikatuře uvádí, mimo jiné, Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 10. června 2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009: „*Jinak řečeno šikanózní výkon informačního práva společníka nepožívá právní ochrany a jednatel nemá povinnost šikanózním požadavkům společníka vyhovět.*“

s těmito informace byly zničeny při požáru), a jednatelé proto ani při vynaložení sebevětšího úsilí již nemohou informace z žádného jiného zdroje získat. Uvedený závěr potvrdil ve své recentní judikatuře i Nejvyšší soud, dle jehož slov „*jakkoli lze přisvědčit (...), že výčet důvodů pro odmítnutí poskytnutí informace uvedený v § 156 odst. 1 z. o. k. není možné rozšiřovat, nelze vyloučit, že jednatelé nebudou moci žádosti společníka vyhovět (a poskytnutí informace proto odmítnou) též z jiných než v citovaném zákonném ustanovení uvedených důvodů, např. proto, že požadovanými informacemi nebo doklady nedisponují (...)*“.⁸³ Lze jistě souhlasit, že trvat na tom, aby společníkovi byly poskytnuty informace, jejichž poskytnutí není objektivně možné, by odporovalo elementárním základům logiky, a je proto na místě se závěrem Nejvyššího soudu souhlasit.

Vrchní soud v Praze se ve své rozhodovací praxi zabýval případem argumentace jednatelů, dle které jednatelé nejsou povinni společníkovi poskytovat tzv. *analytické informace*.⁸⁴ Společník se v daném případě domáhal poskytnutí informací o smlouvách uzavřených mezi společností a třetími osobami, a to za období zhruba posledních deseti let. Požadoval, aby mu byly sděleny informace o názvu smlouvy, smluvních stranách, o předmětu smlouvy se stručným shrnutím jejího obsahu, počtu stran smlouvy, názvu a počtu stran jednotlivých příloh nebo o čísle, pod kterým je smlouva evidována v účetnictví a informačním systému společnosti. Jednalo se tedy o velice detailní informace. Lze se domnívat, že se požadavek týkal většího počtu smluv a je tedy zřejmé, že vypracování takové analýzy by pro společnost bylo časově náročné a mohlo by představovat zvýšené náklady. Jednatelé právě z tohoto důvodu namítali, že nejsou povinni takovou analýzu společníkovi poskytnout.⁸⁵

Soud první instance dal za pravdu jednatelům, když dospěl k závěru, že požadavek společníka jde „*nad rámec povinností jednatelů předpokládaných obch. zák., neboť lze přisvědčit žalovaným [společnosti], že zpracování takového druhu analýzy za období od 1.2.2001 (mimo listin a dokumentů běžně předkládaných valné hromadě) jde nad rámec povinností jednatelů, především za situace, kdy takové přehledy nejsou součástí dokumentace společnosti, ale musely by být jednatelem teprve vytvořeny*“.⁸⁶

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2022, sp. zn. 27 Cdo 1385/2022.

Mám za to, že uvedený závěr by se plně aplikoval i v poměrech akciových společností, jelikož objektivní nemožnost plnění dopadá na obě formy obchodních korporací stejným způsobem. K nemožnosti poskytnutí vysvětlení v akciových společnostech blíže také 3.9.4.1 této rigorózní práce.

⁸⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. června 2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009.

⁸⁵ Jednatelé společníka odkázali na jeho právo nahlížet do dokladů společnosti. V tomto konkrétním případě ovšem jednatelé sice fakticky společníkovi umožňovali nahlížet do dokladů společnosti, neumožňovali mu ovšem pořizovat si jejich kopie. Společník proto dokumenty opisoval vlastní rukou. Soud se tímto aspektem daného sporu rovněž zabýval, k této problematice blíže kapitola 4.2 této rigorózní práce.

⁸⁶ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. května 2009, sp. zn. 13 Cm 482/2009.

Vrchní soud v Praze se tímto názorem ovšem neztotožnil. Naopak dospěl k závěru, že jednatel je povinen společníkovi poskytovat i analytické informace, pokud si společník tyto informace nemůže obstarat ani z veřejných zdrojů, ani nahlížením do dokladů společnosti a informace mu nebyly sděleny na valné hromadě, a to vše za předpokladu, že společník tyto informace potřebuje pro výkon svých práv a plnění svých povinností společníka.⁸⁷

Soud své závěry velice výstižně vyjádřil slovy „*tam kde končí právo společníka požadovat informace končí i povinnost jednatele tyto informace mu poskytovat (...)*“.⁸⁸

Důvodem pro odmítnutí poskytnutí informací ovšem není neúčast společníka na jednání valné hromady, kde se s požadovanými informacemi mohl seznámit.⁸⁹ Společník společnosti s ručením omezeným totiž může právo na informace vykonávat jak na valné hromadě, tak mimo ni. Jak již bylo vysvětleno, jedná se o jeden ze zásadních rozdílů mezi společnostmi s ručením omezeným a v akciovou společnostmi, kdy akcionáři mohou své právo na informace vykonat zásadně pouze na jednání valné hromady. Společník proto není povinen účastnit se jednání valné hromady, aby požadované informace mohl obdržet, a společnost proto ani není oprávněna poskytnutí informací z důvodu společníkovi neúčasti na valné hromadě odmítnout, ani jej s jeho žádostí nemůže odkázat na konání následující valné hromady.

Uvedený závěr má oporu v judikatuře Vrchního soudu v Praze, který se zabýval případem, kdy bylo ze strany společnosti poskytnutí informací odmítnuto s tím, že v minulosti se konaly již tři valné hromady, kde byly požadované informace (doklady) k dispozici a kterých se společník neúčastnil.⁹⁰ Společnost odkázala společníka na konání následující valné hromady, kde budou požadované informace společníkovi opět k dispozici.⁹¹ Požadavek společníka byl společností dokonce označen za šikanózní, a to právě z důvodu jeho neúčasti na předchozích valných hromadách, kde mohl informace obdržet. Vrchní soud v Praze však takové

⁸⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. června 2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009.

⁸⁸ Ibid.

Pro úplnost je vhodné poznamenat, že proti tomuto rozhodnutí bylo podáno dovolání. Nejvyšší soud se k výše uvedeným závěrům Vrchního soudu v Praze blíže nevyjádřil a věc mu vrátil s tím, že ve věci může být dána překážka litispendence. Vrchní soud v Praze následně věc vrátil soudu první instance, neboť řízení bylo stíženo vadou spočívající v tom, že žaloba byla podána proti jednatelům společnosti, nikoliv proti společnosti samotné. Informační povinnost ovšem dopadá na společnost, nikoliv na její jednatele, kteří jsou toliko vnitřními orgány společnosti, byť jsou to oni, kdo tuto povinnost *de facto* plní, tj. jsou to oni, kdo informace společníkům podávají. V řízení tak nebylo jednáno jako s účastníkem s někým, kdo jím dle zákona byl, tedy se společností.

⁸⁹ Na rozdíl od akcionářů, kteří nemají právo obdržet vysvětlení, jestliže se neúčastní jednání příslušné valné hromady, kde jim mělo být požadované vysvětlení poskytnuto. Blíže k této problematice kapitola 3.9.4.2 této rigorózní práce.

⁹⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. června 2022, sp. zn. 14 Cmo 42/2021.

⁹¹ Datum konání následující valné hromady přitom v této době ještě nebylo známo. Společnost pouze sdělila, že se valná hromada bude konat po uklidnění epidemiologické situace (způsobené onemocněním COVID-19).

argumentaci nepřisvědčil, neshledal existenci žádného důvodu pro odmítnutí poskytnutí informací a potvrdil proto rozhodnutí soudu první instance, který společnosti uložil povinnost požadované informace společníkovi poskytnout. S těmito judikaturními závěry se plně ztotožňuji.

V této souvislosti je důležité zdůraznit, že výkon práva společníka společnosti s ručením omezeným na informace není spjat s valnou hromadou tak, jak je tomu v akciové společnosti. Společnost proto nemůže společníka odkázat s jeho požadavkem na konání další valné hromady, jelikož společník je oprávněn požadovat a obdržet informace i mimo jednání valné hromady. Uvedený závěr potvrdil ve své recentní judikatuře i Vrchní soud v Praze, který uzavřel, že tvrzení, že společník mohl své právo na obdržení požadovaných informací realizovat na valných hromadách je nerozhodné, jelikož společník má právo na poskytnutí takových informací i mimo valnou hromadu.⁹² Vrchní soud dodává, že irelevantní je rovněž skutečnost, že společník svou žádost o informace dostatečně neodůvodnil, protože zákon společníkovi žádnou takovou povinnost neukládá.⁹³

Legitimním důvodem pro odmítnutí poskytnutí informací není dle judikatury Vrchního soudu v Olomouci ani skutečnost, že si požadované informace společník mohl zjistit sám v době, kdy byl jednatelem společnosti.⁹⁴

Lze tedy shrnout, že je vždy úkolem jednatele, aby posoudil charakter požadovaných informací a vyhodnotil, zda bude společníkovi informace poskytnuta, či zda může být její poskytnutí odmítnuto. Zákon přitom dává jednatelům *možnost* odmítnout poskytnutí určitých informací, zásadně se ovšem nejedná o *povinnost*.⁹⁵ Jednatelé tak mohou vzhledem k okolnostem daného případu rozhodnout, že společníkovi požadované informace poskytnou i přesto, že existuje důvod pro odmítnutí. Při rozhodování o (ne)poskytnutí informací jsou jednatelé ovšem vždy povinni postupovat s péčí řádného hospodáře.⁹⁶

2.7.1. Odmítnutí poskytnutí utajovaných informací

Utajovanými informacemi se v intencích ustanovení § 156 odst. 1 písm. a) ZOK rozumí zejména skutečnosti utajované podle zákona o ochraně utajovaných informací. Byť zákon užívá výrazu „jiného právního předpisu“, tedy v singuláru, není zřejmě vyloučeno, aby se jednalo o informace utajované i podle jiného zákona.

⁹² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. února 2023, sp. zn. 7 Cmo 7/2022.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. února 2023, sp. zn. 5 Cmo 5/2023.

⁹⁵ Je ale nutné podotknout, že v případě utajovaných informací se jedná o povinnost, nikoliv možnost.

⁹⁶ POKORNÁ, J. § 156 [Vymezení práva na informace]. LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích: Komentář.*, [cit. 2021-9-1].

Mezi informace, jejich poskytnutí může, resp. musí být odmítnuto, totiž patří rovněž informace, které jsou součástí zdravotnické dokumentace. Jak plyne z recentní judikatury Vrchního soudu v Olomouci, společník není oprávněn z titulu svého práva na informace nahlížet do zdravotnické dokumentace pacientů.⁹⁷

V daném případě byla společnost poskytovatelem zdravotních služeb, jednalo se tedy o její předmět podnikání. Vrchní soud v Olomouci proto v této souvislosti dodává, že „pokud je předmětem podnikání obchodní korporace poskytování nestátní zdravotní péče (...), není sice společník oprávněn nahlížet do zdravotnické dokumentace pacientů, avšak je oprávněn nahlížet do všech smluv zakládajících pohledávky či závazky společnosti z tohoto předmětu podnikání plynoucí, kdy v opačném případě by byl jednoduše zmařen účel zákonem zakotvené informační povinnosti a možnost řádného hájení práv dotčeného společníka.“⁹⁸

Zákon ovšem nechrání informace, které jsou pouze *důvěrného* charakteru a jejichž poskytnutí by mohlo způsobit společnosti újmu.⁹⁹ V případě společnosti s ručením omezeným totiž zákon vychází z její částečně „osobní“ povahy, kdy existuje úzký vztah společníků ke společnosti, a proto také předpokládá jejich loajalitu.¹⁰⁰

2.7.2. Odmítnutí poskytnutí veřejně dostupných informací

Společnost je oprávněna odmítnout poskytnutí takových informací, které jsou veřejně dostupné. Sama skutečnost, že je určitý dokument veřejně dostupný, ovšem bez dalšího nevede k závěru, že společnost může jeho poskytnutí odmítnout; záleží totiž i na *kvalitě* zveřejněného dokumentu. Navíc, společník nikdy nemůže mít jistotu, že informace a dokumenty, které byly zveřejněny, jsou *úplné*.

Výše uvedený závěr plyne z judikatury Vrchního soudu v Olomouci. „Společník má taktéž právo nahlédnout do těch smluv (pojistných apod.), které jsou sice dostupné na internetu, avšak toliko v anonymizované podobě, neboť mu svědčí oprávnění požadovat předložení jeho celého znění proto, aby se mohl náležitě seznámit s celou jejich dikcí, tedy včetně částí, které nejsou veřejně dostupné, případně z důvodu ochrany osobních údajů anonymizované, a učinit si tak úplný obraz o závazcích (pohledávkách) společnosti a skutečném předmětu podnikání a jeho rozsahu. Skutečnost, že jsou některé smlouvy z veřejnoprávních důvodů

⁹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. dubna 2023, sp. zn. 5 Cmo 36/2023.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ K této problematice blíže kapitola 2.7.3 této rigorózní práce.

¹⁰⁰ POKORNÁ, J. § 156 [Vymezení práva na informace]. In: LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích: Komentář.*, [cit. 2022-8-9].

*zveřejňovány na internetu, ještě neznamená absolutní jistotu, že toto zveřejňování je prováděno povinným subjektem řádně a úplně.*¹⁰¹

2.7.3. Nemožnost odmítnutí poskytnutí informace z důvodu vzniku újmy

V případě společností s ručením omezeným zákon jakožto jeden z důvodů pro odmítnutí poskytnutí informací neuvádí možnost vzniku újmy tak, jak tomu činí v případě společností akciových. Přesto se Vrchní soud v Praze ve své rozhodovací praxi zabýval případem, kdy společnost odmítla společníkovi informace poskytnout s odůvodněním, že tak činí mimo jiné z obavy z možného vzniku újmy.

Společník v daném případě požadoval kopie výpisů z účtů společnosti. Vrchní soud v první řadě potvrdil, že informace o účtech společnosti je informací o rozsahu a struktuře jmění společnosti a společník má proto na její poskytnutí právo.¹⁰² K námitce společnosti, že by poskytnutím těchto informací mohla společnosti vzniknout újma potom Vrchní soud uzavřel, že obava společnosti z potenciálního vzniku újmy, pokud společníkovi jím požadované informace zpřístupní „(...) není důvodem, pro který by jednatel (...) mohl (...) jejich poskytnutí odmítnout tak, jak to v tomto případě učinil, neboť se nejedná o utajované informace podle jiného právního předpisu, a ani o informace veřejně dostupné (...).“¹⁰³

2.7.4. Odmítnutí poskytnutí informací bývalému společníkovi

Jak již bylo uvedeno výše, společník může informace požadovat v zásadě kdykoliv. V této souvislosti je ale nutné dodat „v době trvání jeho účasti ve společnosti“ s tím, že uvedené platí nejen pro právo informace požadovat, nýbrž také je obdržet.

V případě, že společník požádá o informace před zánikem své účasti ve společnosti,¹⁰⁴ ale ještě před tím, než jsou mu informace poskytnuty, přestane být společníkem této společnosti, ztrácí tím i právo požadované informace obdržet. Platí totiž, že „spolu se zánikem účasti společníku zaniká (mimo jiné) i právo podílet se na řízení společnosti a kontrole její

¹⁰¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. dubna 2023, sp. zn. 5 Cmo 36/2023.

¹⁰² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. února 2023, sp. zn. 7 Cmo 7/2022.

¹⁰³ Ibid.

Pro úplnost je vhodné uvést, že společnost argumentovala skutečností, že společník v minulosti porušil svou povinnost loajality, a bylo proto zahájeno řízení o jeho vyloučení ze společnosti. V době podání žaloby i vydání rozhodnutí ovšem ještě nebylo pravomocně skončeno, žalobce tedy stále ještě byl společníkem žalované společnosti. Ani za daných okolností ovšem Vrchní soud nepřipustil omezení společníkova práva na informace když uzavřel, že „obava žalované plynoucí pouze z jí popsaného dosavadního jednání žalobce [společníka], nemůže založit nedůvodnost nároku žalobce na poskytnutí jím požadovaných informací.“ (In: Ibid.).

V daném případě totiž nebylo možné učinit závěr o tom, že by společník porušil některou z obecných zásad zakotvených v ustanoveních §6 a §8 OZ, či (opětovně) porušil svou povinnost loajality podle ustanovení § 212 odst. 1 OZ. Vrchní soud v Praze proto potvrdil rozhodnutí soudu první instance, který společnosti uložil povinnost požadované informace společníkovi poskytnout.

¹⁰⁴ Jestliže by byla žádost vznesena až po ukončení účasti ve společnosti, byla by žádost samozřejmě bezpředmětná, jelikož aktivně legitimován k podání žádosti o informace je pouze společník.

činnosti (...), a tedy i právo na informace (...). Jinak řečeno, spolu s obchodním podílem společník zásadně ztrácí i práva do něj vtělená.“¹⁰⁵

Právo na informace bývalého společníka není zachováno ani v případě, že by tento bývalý společník žádal o poskytnutí informací, či nahlédnutí do dokumentů, které se vztahují k době, kdy ještě společníkem byl.¹⁰⁶

Zanikne-li společníkovi účast ve společnosti, zaniká mu i právo podílet se na řízení a kontrole činnosti této společnosti, a nemá proto již nárok na poskytnutí informací o záležitostech společnosti.¹⁰⁷ Společnost je proto poskytnutí informací bývalému společníkovi povinna odmítnout. Mám za to, že pokud by jednatelé rozhodli, že informace poskytnou bývalému společníkovi dobrovolně, mohlo by takové jednání představovat porušení péče řádného hospodáře.

Dalším z *limitů* práva na informace je tedy trvání účasti ve společnosti, a to nejen k okamžiku vznesení dané žádosti, nýbrž rovněž k okamžiku jejich případného poskytnutí.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2014, sp. zn. 29 Cdo 2189/2012.

Ibid. také: „*Není-li již společníkem, nemůže se nadále podílet na řízení společnosti a kontrole její činnosti, a není tudíž ani věcný důvod, aby mu byly poskytovány informace o záležitostech společnosti či umožněno nahlížet do dokladů společnosti. Argumentace dovolatele, opírající se o analogii s pohledávkou na podíl na zisku, o jehož rozdělení valná hromada rozhodla a s jehož vyplacením je společnost v prodlení, není příslušná. Dovolatel přehlíží, že podíl na zisku představuje majetkovou pohledávku, která společníku zůstává (resp. v závislostech na okolnostech případu může zůstat) i poté, ztratí-li účast ve společnosti.*“

Ke stejnému závěru dospěla judikatura i za účinnosti Obchodního zákoníku, a to např. v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. února 2012, sp. zn. 14 Cmo 131/2008:

„*(...) poté, kdy společníkovi zanikla účast ve společnosti s ručením omezeným, pozbyl v řízení, v němž se domáhá realizace práva společníka podle § 122 odst. 2 obch. zák., věcnou legitimaci. Na tom nic nemění to, že se navrhovatel domáhá zpětně informací a nahlížení do dokladů společnosti, které se týkají společnosti do dne zániku účasti navrhovatele v ní. Ustanovení § 122 odst.2 obch. zák. zakotvuje právo společníka na informace, které potřebuje právě k realizaci ostatních práv a povinností společníka. Právo společníka dostat se k dokladům společnosti a informacím o ní je třeba vidět (jak uvedl i dovolací soud ve zrušujícím rozhodnutí) z toho pohledu, že i na společníka dopadají důsledky porušení obchodního tajemství a porušení povinnosti loajality vůči společnosti. U navrhovatele, který již společníkem není, nelze o takto široce vymezeném právu, jako je v § 122 odst.2 obch. zák. již uvažovat.*“

¹⁰⁶ BASTLOVÁ, *Právo společníka na informace*.

Mám za to, že uvedené závěry lze vztáhnout i na práva (bývalého) akcionáře.

Autorka zde odkazuje na již citované usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 Cdo 2189/2012, a to konkrétně: „*V uvedeném případě se Nejvyšší soud ČR s poukazem na existenci ediční povinnosti nepřiklonil k argumentaci dovolatele poukazujícího na skutečnost, že požadované mohou mít vliv na výši jeho vypořádacího podílu, popř. na možnost uplatňovat odpovědnost jednatelů za škodu, kterou mu způsobili, ani k úvahám o osamostatnění již uplatněného práva na informace a jeho vydělení z podílu jakožto samostatné pohledávky.*“

K uvedenému rovněž výše citované usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. února 2012, sp. zn. 14 Cmo 131/2008.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2014, sp. zn. 29 Cdo 2189/2012. Shodně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. července 2017, sp. zn. 27 Cdo 2272/2017.

2.7.5. Spor o poskytnutí informací

Odepření poskytnutí informací může mít pro společníka zcela zásadní dopad, a to zejména pro společníka minoritního, který často nemá bez požadovaných informací šanci ovlivnit chod společnosti, a hrozí, že se jeho význam zúží na pouhou majetkovou účast ve společnosti.¹⁰⁸

V případě, že vznikne mezi společníkem a společností spor, rozhodne o tom, zda je společnost informací povinna poskytnout, soud, a to na návrh společníka. Společník musí právo uplatnit v prekluzivní lhůtě 1 měsíce ode dne, kdy mu bylo poskytnutí informace odmítnuto.

Soud bude v první řadě jakožto předběžnou otázku řešit, zda společnosti tato povinnost vůbec vznikla. Pro zachování účelu řízení je zcela zásadní, aby soud neumožnil společníkovi dozvědět se informací, která je předmětem sporu, ještě před pravomocným skončením řízení (např. při nahlížení do spisu), protože by tím bylo zmařeno případné rozhodnutí o tom, že společníkovi byla daná informace odmítnuta oprávněně.¹⁰⁹

Po dobu řízení se staví promlčecí lhůty pro uplatnění práv, která jsou závislá na požadovaných informacích. Musí se ovšem jednat o závislost přímou, toto pravidlo nelze uplatnit v situacích, kdy jsou požadované informace sice *důležitým* důkazním prostředkem, nikoliv ovšem *podstatným*, a právo proto tedy může být uplatněno i bez nich, byť se nevylučuje, že toto uplatnění může být ztíženo, ne však zcela vyloučeno.¹¹⁰

2.7.6. Zrušení účasti společníka ve společnosti z důvodu neposkytnutí informací

V krajních případech může spor o poskytnutí informací vyústit až ve zrušení účasti společníka ve společnosti. Takovým případem se zabýval i Nejvyšší soud.¹¹¹ Žalobkyně byla společnice, jež vlastnila podíl o velikosti 33 %, přičemž byla zároveň bývalou jednatelkou této společnosti. Poté, co z funkce jednatelky odstoupila a neměla již tedy přístup k informacím o společnosti ve stejném rozsahu jako doposud, domáhala se soustavně a opakovaně sdělení určitých informací, a to zejména ekonomické povahy, mezi které patřilo zpřístupnění dokladů o činnosti společnosti včetně úplného účetnictví společnosti a seznamu odběratelů a dodavatelů. Žalovaná společnost ovšem společnici informace v tomto rozsahu poskytnout

¹⁰⁸ ANTOŠ, Mgr. Michal. *Neposkytnutí informací společníkovi jako důvod pro zrušení jeho účasti ve společnosti*. EPRAVO.CZ [online]. 19. 2. 2019 [cit. 2021-9-24]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/neposkytnuti-informaci-spolecnikovi-jako-duvod-pro-zruseni-jeho-ucasti-ve-spolecnosti-108887.html>.

¹⁰⁹ POKORNÁ, J. § 156 [Vymezení práva na informace]. LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích: Komentář.*, [cit. 2021-9-1].

¹¹⁰ HAVEL, Bohumil. § 156 [Odmítnutí informace a jeho soudní přezkum]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, str. 378, marg. č. 8.

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. září 2018, sp. zn. 27 Cdo 1950/2017.

odmítla. Sdělila jí pouze základní informace a zpřístupnila pouze některé dokumenty, např. účetní závěrky. Své rozhodnutí společnost odůvodňovala nebezpečím vzniku újmy společnosti, zejména obavou ze zneužití informací o jejích obchodních partnerech.

Za daných okolností soud prvního stupně dospěl k závěru, že dlouhodobé odmítání poskytování informací společníci představuje znemožňování výkonu jejích práv společnice, což soud shledal dostatečným důvodem, proč po ní nelze spravedlivě požadovat další setrvání ve společnosti. Účast společnice ve společnosti proto zrušil.¹¹²

Odvolací soud ovšem návrh na zrušení účasti společnice ve společnosti zamítl s odůvodněním, že „za situace, kdy na jedné straně nelze vyloučit možnost důvodného odepření poskytnutí požadovaných informací a na druhé straně má společník právo si povinnost k poskytnutí informací ‚vyžalovat‘ v řízení k tomu určeném, je žaloba o zrušení účasti společníka ve společnosti z důvodu neposkytnutí požadovaných informací předčasná, nepokusil-li se předtím společník o postup dle ustanovení § 156 odst. 2 z. o. k.“¹¹³

Druhoinstanční soud zdůraznil, že ukončení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným je *vždy* podstatným zásahem do poměrů společnosti, jelikož vzniká potřeba vyplatit vypořádací podíl, a to ve výši dosahující obvykle několika desítek procent vlastního kapitálu společnosti. Splnění této povinnosti, pokud je vůbec možné, může vést až k zániku společnosti, tzn. může být pro společnost likvidační. Z tohoto důvodu by společník, který není spokojen se svým postavením ve společnosti, měl nejdříve vyčerpat veškeré možnosti, které mu zákon poskytuje. Jinými slovy, ukončení jeho účasti ve společnosti by mělo být prostředkem *ultima ratio*. Společnice proto měla nejdříve využít možnost domáhat se poskytnutí informací v souladu s §156 odst. 2 ZOK. Teprve za předpokladu, že by v tomto řízení společnice uspěla, ale společnost by jí přesto požadované informace poskytnout odmítla, by byl dán jednoznačný důvod pro ukončení účasti společnice ve společnosti.¹¹⁴

Nejvyšší soud se ovšem se závěry soudu druhé instance zcela neztotožnil.¹¹⁵ Souhlasil potud, že zrušení účasti společníka ve společnosti je prostředkem *ultima ratio*, k němuž by zásadně mělo být přikročeno až tehdy, není-li možné důvody, pro které se společník domáhá zrušení své účasti ve společnosti, překlenout jinak.¹¹⁶

¹¹² Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 7. září 2016, sp. zn. 30 Cm 121/2015.

¹¹³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. ledna 2017, sp. zn. 8 Cmo 348/2016.

¹¹⁴ Ibid. Soud druhé instance proto rozhodnutí prvoinstančního soudu změnil a žalobu zamítl.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. září 2018, sp. zn. 27 Cdo 1950/2017.

¹¹⁶ Slovy Nejvyššího soudu: „Má-li proto společník k dispozici jiné (méně „radikální“) nástroje k ochraně svých práv či zájmů, je nutné zásadně trvat na tom, aby tyto nástroje využil přednostně. To platí i ve vztahu k jeho oprávnění domáhat se u soudu poskytnutí konkrétní informace podle § 156 odst. 2 z. o. k.“ (In: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. září 2018, sp. zn. 27 Cdo 1950/2017).

Zdůraznil rovněž princip proporcionality spočívající v tom, že „při rozhodování o ukončení účasti společníka ve společnosti musí soud dbát jak na to, aby odepráním uplatňovaného práva nedošlo k neodůvodněnému zásahu do poměrů navrhovatele, tak na to, aby jeho přiznáním nedošlo k neúměrnému zásahu do práv společnosti, popřípadě jejích společníků. Ochrana poskytovaná soudem se musí vztahovat nejen na navrhovatele, ale i na společnost a ostatní společníky. V tom směru musí soud zejména dbát na to, aby újma způsobená kterékoli ze zúčastněných osob nebyla nepřiměřená, tj. aby důsledky zásahu do poměrů společnosti nebyly podstatně závažnější, než újma vzniklá navrhovateli z nepřiznání práva.“¹¹⁷

Nejvyšší soud jde ale ve svém rozsudku ještě o krok dál, když připouští, že ve výjimečných případech společníkovi nelze bránit v tom, aby se domáhal zrušení své účasti ve společnosti, aniž předtím vyčerpal ostatní prostředky k ochraně svých práv. Je toho názoru, že jedním z těchto výjimečných případů je právě situace, kdy společnost společníkovi dlouhodobě a opakovaně znemožňuje výkon jeho práv, mezi které patří i právo na informace, a z dosavadního chování společnosti lze usuzovat, že jednotlivé nástroje ochrany těchto práv, které má společník k dispozici, nebudou dostatečně a trvale účinné.

„Jinak řečeno, zrušit účast společníka ve společnosti je možné pouze tehdy, lze-li takové opatření považovat za proporcionální povaze a závažnosti důvodů, pro které se společník domáhá zrušení své účasti, důsledkům, které by pro něj mělo nevyhovění žalobě, jakož i dopadům, jež bude mít zrušení jeho účasti na společnost a na ostatní společníky. Lze-li k ochraně práv společníka využít jiný nástroj, jehož dopady na společnost a ostatní společníky jsou méně závažné, nebude zpravidla možné žalobě podle § 205 odst. 1 z. o. k. vyhovět.“¹¹⁸

Dlouhodobé protiprávní odmítání poskytování informací společníci představuje znemožňování výkonu práv společnice, zejména práva na kontrolu činnosti společnosti, a dle názoru Nejvyššího soudu tak může představovat dostatečný důvod, pro který po společníci nelze spravedlivě požadovat další setrvání ve společnosti. Nejvyšší soud proto zrušil rozhodnutí soudu druhé instance a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

Druhoinstanční soud následně žalobu společnice opětovně zamítl, jelikož dle jeho názoru nebyly pro zrušení účasti společnice ve společnosti splněny Nejvyšším soudem formulované předpoklady, tedy nejednalo se o výjimečný případ, kdy by mohlo dojít k ukončení účasti

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. září 2018, sp. zn. 27 Cdo 1950/2017. Nejvyšší soud zde odkazuje na svou předchozí judikaturu, a to konkrétně na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2006, sp. zn. 29 Odo 275/2005, která byla přijata ještě za účinnosti předchozí právní úpravy. Nejvyšší soud potvrzuje, že uvedené závěry se zcela prosadí i po rekodifikaci.

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. září 2018, sp. zn. 27 Cdo 1950/2017.

společníka ve společnosti, aniž by se pokusil o zjednání svého práva na informace postupem podle ustanovení §156 ZOK.¹¹⁹

Dle názoru odvolacího soudu není při posuzování závažnosti porušování povinností společnosti vůči společníci bez významu fakt, že společnost odmítá poskytovat společníci některé z jí požadovaných informací, a to konkrétně informace o svých obchodních partnerech, z obavy před jejich zneužitím ve prospěch konkurenční společnosti s ohledem na příbuzenské vazby společnice a společníka konkurenční společnosti. Uvádí, že závěr soudu prvního stupně, dle kterého společnost s ručením omezeným nemůže odepírat svým společníkům informace tvořící obchodní tajemství, považuje sám o sobě za správný, dodává ale, že v dané věci, kdy reálně hrozí obava ze zneužívání informací tvořících obchodní tajemství, názor soudu prvního stupně nesdílí v tom ohledu, že uvedená skutečnost může být sama o sobě dostatečným důvodem pro ukončení účasti společnice ve společnosti soudem, tedy že po společníci nelze spravedlivě žádat, aby ve společnosti setrvala.¹²⁰

Závěry soudu druhé instance byly opětovně přezkoumány Nejvyšším soudem, který v první řadě připomněl, že v souladu s jeho vlastní rozhodovací praxí „*jednatelé společnosti s ručením omezeným nemohou odmítnout poskytnutí informace jen proto, že by její zpřístupnění společníkovi mohlo způsobit společnosti či jí ovládaným osobám újmu. Důvod pro odmítnutí požadované informace naplní ex lege toliko skutečnosti uvedené v § 156 odst. 1 ZOK. Jelikož společnost s ručením omezeným nemůže odmítnout poskytnutí informace či nahlédnutí do dokladu jen proto, že by to mohlo jí či osobě jí ovládané přivodit újmu, nemůže být důvodem pro odmítnutí informace či umožnění nahlédnout do dokladů ani skutečnost, že požadovaná informace či údaje plynoucí z obsahu dokladu jsou chráněny jako obchodní tajemství.*“¹²¹

Nejvyšší soud proto uzavírá, že obavy společnosti ze zneužití informací proto bez dalšího nezakládají právo společnosti poskytnutí informací či nahlédnutí do dokladů odmítnout, ani nijak nesnižují „závažnost porušování povinností“ společnosti, jak se mylně domnívá

¹¹⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. října 2018, sp. zn. 8 Cmo 348/2016.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2020, sp. zn. 27 Cdo 368/2019.

druhoinstanční soud.¹²² Nejvyšší soud proto věc opět vrátil druhoinstančnímu soudu, který následně potvrdil prvoinstanční rozhodnutí a účast společnosti ve společnosti zrušil.¹²³

2.7.7. Lhůta pro uplatnění práva na soudní přezkum

K uplatnění práva na přezkum odmítnutí poskytnutí informace soudem stanoví zákon lhůtu v délce 1 měsíce ode dne oznámení odmítnutí poskytnutí požadované informace. Jedná se o lhůtu prekluzivní, jelikož k později uplatněnému právu se nepřihlíží. Jinými slovy, marným uplynutím lhůty právo zanikne. Prekluze práva je proto vždy důvodem pro zamítnutí žaloby.¹²⁴

Zákon tak sice výslovně nestanoví, ale stanovená lhůta se vztahuje na veškeré případy odmítnutí poskytnutí informace. Jinými slovy, je irelevantní, z jakého důvodu (případně zda zcela bezdůvodně) bylo ze strany společnosti poskytnutí informací odmítnuto; společník je za všech okolností povinen své právo uplatnit ve lhůtě 1 měsíce, jinak jeho právo zaniká.

K uvedenému závěru dospěl ve své rozhodovací praxi Nejvyšší soud, který se zabýval právě takovou žalobou, která byla podána opožděně. Nejvyšší soud se neztotožnil s argumentací, dle které ze systematického výkladu ustanovení § 156 odst. 2 ZOK plyne, že uvedená prekluzivní lhůta se vztahuje jen na případy, kdy bylo poskytnutí informací odmítnuto z důvodů uvedených v ustanovení §156 odst. 1 ZOK.¹²⁵ V daném případě totiž poskytnutí informací nebylo odmítnuto právě z jednoho ze dvou důvodů stanovených zákonem v ustanovení § 156 odst. 1 ZOK, nýbrž (dle tvrzení jednatelů) proto, že dokumentace obsahující požadované informace se nachází v budově, do které byl jednatelům odepřen přístup.

Nejvyšší soud však zcela jednoznačně uzavřel, že pouze na základě skutečnosti, že je lhůta k uplatnění práva upravena v odstavci, který bezprostředně následuje po odstavci, jež obsahuje výčet důvodů pro odmítnutí poskytnutí informace, a nikoliv v samostatném paragrafu, nelze bez dalšího dojít k závěru, že stanovená lhůta se vztahuje pouze na spory o neposkytnutí informací z takto vymezených důvodů.

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2020, sp. zn. 27 Cdo 368/2019.

Nejvyšší soud dodává, že obecně nelze vyloučit, že by se případná újma společnosti, a zbývajícím společníkům, spočívající v přímém ohrožení další existence společnosti, tj. v důsledku nutnosti vyplatit společnosti vypořádací podíl, mohla jevit jako závažnější, než újma vzniklá společníkovi tím, že soud nevyhoví žalobě o zrušení jeho účasti ve společnosti. Uzavírá však, že v poměrech projednávané věci se takový závěr „s ohledem na povahu a dlouhodobost protiprávního jednání společnosti jeví jako stěžejí pravděpodobný.“ (In: Ibid.).

¹²³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. února 2021, sp. zn. 8 Cmo 348/2016. V odůvodnění rozhodnutí soud výslovně uvádí, že se závěry dovolacího soudu nesouhlasí, ale je nucen je respektovat.

¹²⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. března 2023, sp. zn. 7 Cmo 231/2022.

¹²⁵ Společníkova argumentace byla založena na tvrzení, že „pokud by měl zákonodárce v úmyslu, aby lhůta platila pro všechny případy neposkytnutí informací, upravit by ji „samostatnou normou v samostatném paragrafu“, nikoli pouze jako „dílčí odstavec jiného paragrafu“. (In: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2022, sp. zn. 27 Cdo 1385/2022).

A dále dodává, že pro výklad ustanovení §156 odst. 2 ZOK je rozhodující smysl a účel stanové lhůty, kterým je zájem společnosti na stabilitě jejích vnitřních poměrů. Lhůta zároveň představuje i jeden z prostředků ochrany před šikanózním výkonem práva na informace, jelikož „společníka nutí, aby zvážil skutečnou potřebu, důvodnost a rozsah požadovaných informací, neboť musí být připraven v relativně krátké lhůtě uplatnit (a náležitě odůvodnit) své právo u soudu pro případ, že společnost žádosti nevyhoví. Předchází tak zcela nedůvodným, šikanózním žádostem společníků, které by mohly společnost zahltit a ohrozit tak její činnost.“¹²⁶

2.7.8. Předčasné uplatnění práva na soudní přezkum

Zákon o obchodních korporacích sice výslovně nestanoví okamžik, kdy může být právo na soudní přezkum uplatněno poprvé, z ustanovení § 156 odst. 2 ZOK ovšem implicitně plyne, že tak může být ze strany společníka učiněno nejdříve poté, co společnost poskytnutí požadovaných informací odmítne. Jinými slovy, uplatnit právo na soudní přezkum lze nejdříve poté, co je společníkovi oznámeno, že jím požadované informace mu poskytnuty nebudou.¹²⁷

Vrchní soud v Praze se v této souvislosti zabýval případem „předčasného“ uplatnění práva společníka na soudní přezkum.¹²⁸ Společník se v dané věci dožadoval poskytnutí informací týkajících se nepříznivých výsledků hospodaření společnosti. V průběhu řízení došlo k rozšíření žaloby, jelikož společník požadoval, aby společnosti byla uložena povinnost sdělit

¹²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2022, sp. zn. 27 Cdo 1385/2022.

Existují ovšem i kritici uvedeného rozhodnutí. Flídr poukazuje na nedostatečné zdůvodnění pro odmítnutí systematického výkladu. Při systematickém výkladu totiž dle autora vycházíme z předpokladu, že pravidlo obsažené v určitém paragrafu se vztahuje pouze na problematiku upravenou v tomto paragrafu. Nejvyšší soud však takový výklad odmítl. Autor zde upozorňuje na odlišnou systematiku úpravy v poměrech a.s., kde je taková prekluzivní lhůta upravena v samostatném paragrafu. Systematickým výkladem tedy lze bez obtíží dojít k závěru, že v poměrech a.s. se prekluzivní lhůta uplatní bez ohledu na důvod odmítnutí poskytnutí vysvětlení. Pro odlišnou systematiku v rámci úpravy s.r.o. ovšem postrádáme zdůvodnění. Autor dále poukazuje na to, že ustanovení § 156 uvádí pouze odmítnutí „poskytnutí informací“, nikoliv rovněž odmítnutí umožnit „nahlédnutí do dokladů společnosti“. Ustanovení § 155 přitom užívá oba tyto pojmy. K aplikaci ustanovení § 156 na případy žádosti o „nahlédnutí do dokladů společnosti“ se Nejvyšší soud rovněž nevyjádřil. Autor dále poukazuje na práva společníků osobních společností či tichého společníka, jejichž právo na nahlédnutí do dokladů společnosti není časově omezeno. V tomto případě si ovšem dovolím poukázat na to, že i společník s.r.o. má *de facto* časově neomezené právo nahlížet do dokladů společnosti v tom smyslu, že není omezen stářím dokumentů, jejichž zpřístupnění požaduje. Časové omezení je zde pouze v případě možnosti domáhat se soudní ochrany svého práva. Taková úprava z podstaty věci není v osobních společnostech potřebná. Autorův argument proto v tomto ohledu nepovažuji za zcela příležitý. (In: FLÍDR, Jan. *Prekluze informačních práv společníka s. r. o. a povinnost společnosti opatřit si společníkem požadovanou informaci (současně kritická glosa k rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 1385/2022)*. Obchodněprávní revue, 2023, č. 2, s. 77-88, s. 77.)

¹²⁷ Jestliže ustanovení § 156 odst. 2 stanoví, že „k právu uplatněnému po uplynutí 1 měsíce ode dne oznámení o odmítnutí poskytnutí informace se nepřihlíží“, je zřejmé, že lhůta pro uplatnění práva běží právě ode dne oznámení o odmítnutí poskytnutí informace.

¹²⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. května 2022, sp. zn. 14 Cmo 314/2021.

mu, jakým způsobem bylo naloženo s rozdílem provozního výsledku hospodaření (zhruba 8,8 miliónu korun).

Soudy obou stupňů¹²⁹ dospěly k závěru, že požadavek společníka byl uplatněn předčasně, jelikož společník nikdy společnost o poskytnutí těchto informací nepožádal. Nelze proto posuzovat, zda společnost svou informační povinnost ve vztahu k této konkrétní otázce splnila či nikoliv, jelikož o poskytnutí těchto informací nebyla před zahájením řízení požádána, a proto ani neměla možnost sdělení požadovaných informací odmítnout. Nezačala tedy ani běžet lhůta pro možnost uplatnění práva na soudní přezkum. Vrchní soud v Praze proto uzavírá, že nebyly splněny podmínky ve smyslu ustanovení § 156 ZOK.

¹²⁹ V prvním stupni rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. května 2021, sp. zn. 78 Cm 20/2020.

3. Právo společníka na informace v akciové společnosti

3.1. K právu akcionáře na vysvětlení obecně

Akcionáři jakožto společníci akciových společností mají, stejně jako společníci jiných forem obchodních korporací, právo podílet se na řízení společnosti,¹³⁰ jehož součástí je i v případě akciové společnosti právo na informace, ovšem s tím rozdílem, že zákon hovoří o tzv. *právu na vysvětlení*.

Zákonodárce nevolí odlišnou terminologii bezdůvodně. V právní úpravě práva akcionáře na informace se odráží kapitálová povaha akciové společnosti, kdy jsou potlačeny určité osobní prvky, které lze najít v úpravě práva na informace ve společnosti s ručením omezeným. Jedním z formálních projevů tohoto rozdílu je právě i odlišné pojmenování institutu práva společníka, akcionáře, na informace, kdy pojem „*právo na vysvětlení*“ sám o sobě naznačuje, že se jedná o pojem obsahově užší, než pojem „*právo na informace*“. Mám za to, že zákonodárce tak činí zcela záměrně, aby již samotným pojmoslovím zdůraznil rozdíly mezi úpravou práva na informace v těchto jednotlivých formách kapitálových obchodních korporací.¹³¹

Stejně jako v případě společnosti s ručením omezeným, aby se akcionář mohl podílet na řízení společnosti, musí mu být umožněno seznámit se s relevantními informacemi o společnosti. Zákon o obchodních korporacích nepřiznává ani akcionáři právo na veškeré informace o společnosti, nýbrž jsou stanoveny určité podmínky a omezení, tedy *limity*.

Akcionář je oprávněn požadovat (a obdržet) informace, respektive *vysvětlení*, pouze na valné hromadě, a to jen ohledně záležitostí týkajících se společnosti, nebo jí ovládaných osob, a zároveň jedině pokud je takové vysvětlení potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon práv akcionáře na valné hromadě.¹³² Tyto podmínky jsou vzájemně provázané, a musí proto být splněny kumulativně. „*Účelem práva na vysvětlení není poskytnout akcionářům instrument k tomu, aby měli nárok na jakékoli informace o veškerém dění ve společnosti, nýbrž by mělo sloužit pouze jako nástroj k utváření akcionářské vůle na valné hromadě.*“¹³³

¹³⁰ V souladu se zněním ustanovení §256 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích je akcie cenný papír, nebo zaknihovaný cenný papír, se kterým je spojeno, mimo jiné, i právo akcionáře jako společníka podílet se na řízení společnosti, a to podle Zákona o obchodních korporacích a stanov akciové společnosti.

¹³¹ Srovnej znění ustanovení §155 a §357 ZOK.

¹³² Ustanovení § 357 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích.

¹³³ FILIP, *Akcionářské právo na informace*.

Jinými slovy, právo na vysvětlení slouží akcionáři primárně k tomu, aby mohl *vykonat hlasovací právo* s dostatečným informačním základem.¹³⁴ Účel, za jakým akcionář může toto právo využít, ale není omezen pouze na přípravu k hlasování na valné hromadě, nýbrž slouží i pro uplatnění dalších práv akcionáře, jako je právo na podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku.¹³⁵ Informace může akcionář využít rovněž k iniciaci některého z kontrolních mechanismů, jako je například podání společnické žaloby či návrh na jmenování znalce pro přezkum zprávy o vztazích.¹³⁶ Právo na vysvětlení proto náleží i akcionářům vlastnicím akcie, se kterými není spojeno hlasovací právo.¹³⁷

Právo na vysvětlení náleží každému akcionáři, byť by vlastnil pouze jedinou akcii společnosti. Jedná se o promítnutí principu rovného zacházení se všemi akcionáři¹³⁸ a také o způsob, kterým má docházet k vyrovnávání případné informační asymetrie mezi majoritním akcionářem a akcionáři minoritními. „*Pokud by informační asymetrii menšinových akcionářů, jako přirozený následek asymetrie investiční, nebylo možné prostřednictvím práva na informace napravit, mohlo by dojít k deformacím při rozhodování valné hromady.*“¹³⁹

¹³⁴ FILIP, *Akcionářské právo na informace*. Výkon hlasovacího práva je pak typickým projevem práva podílet se na řízení společnosti.

Autor uvádí, že „*německá právní věda přisuzuje tomuto právu funkci nástroje na vytváření vůle pro odevzdávání hlasů (Willensbildungsinstrument zur Stimmabgabe).*“

¹³⁵ Ibid.

Stejně je tomu i v německé právní úpravě, která je ideových východiskem české právní úpravy. Závěry německé nauky jsou tedy i v tomto případě relevantním a mnohdy cenným zdrojem informací, dovolují si na ně proto v rámci této rigorózní práce poukazovat. I dle německé nauky je samozřejmě na prvním místě zajištění informovanosti pro potřeby výkonu hlasovacího práva, zájem akcionáře na získání informací se ovšem ani zde v žádném případě neomezují pouze na potřeby přípravu k hlasování na valné hromadě. Informovanost akcionáře je nezbytná pro výkon veškerých dalších jeho akcionářských práv. (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 1).

¹³⁶ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 12.

Autorka tyto kontrolní mechanismy označuje jako *aposteriorní* ochranu akcionáře, přičemž samotné uplatnění práva na vysvětlení na jednání valné hromady označuje za ochranu *apriorní*.

¹³⁷ Ke stejnému závěru dochází i německá právní nauka. (In: KOCH, *AktG*. §131, marg. č. 4).

¹³⁸ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 1, str. 1 až 10: „*Akcionářská práva, v nichž se plně uplatňuje princip rovného zacházení (...) jsou totiž doplněna o práva individuální povahy, která nejsou kvantifikovatelná, a která tedy náležejí všem společníkům bez ohledu na výši jejich podílů (např. právo na vysvětlení, právo podávat návrhy usnesení, právo napadat přijatá usnesení valné hromady atd.).*

V absolutní podobě brání zásada rovného zacházení nejkřiklavějším tvrdostem plynoucím z čistě proporčního zacházení s akcionáři a uplatňuje se v oblasti práv představujících základ postavení společníka. Popření či omezení těchto práv by relativizovalo postavení akcionáře do té míry, že by fakticky již nebyl společníkem (jeho společnický status by byl popřen). Menšinový akcionář proto například nemůže být vyloučen z účasti na valné hromadě či možnosti klást na valné hromadě dotazy.“

¹³⁹ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 11-12.

Velikost podílu je tedy z hlediska práva akcionáře na vysvětlení irelevantní.¹⁴⁰ Akcionář toto právo vykonává ve vlastním zájmu a může jej vykonat i v případě, že je zbaven hlasovacího práva.¹⁴¹

Jelikož se jedná o právo akcionáře, které plyne z jeho postavení jakožto společníka společnosti, je pevně spjato s vlastnictvím akcie a není samostatně převoditelné.¹⁴² Právo na vysvětlení tedy nikdy nemůže náležet žádné osobě, která není akcionářem společnosti.¹⁴³

Právo na vysvětlení ale není *osobním* právem akcionáře, může tedy být vykonáno i třetí osobou. Typicky se může jednat o zmocněnce, zákonného zástupce či opatrovníka.¹⁴⁴

Valná hromada potom ve vztahu k akcionářům, kromě své hlavní funkce, jež spočívá v zachycování vůle akcionářů (funkce *rozhodovací*), plní rovněž funkci *informační*.¹⁴⁵ Představuje pro akcionáře platformu, kde se k požadovaným informacím mohou dostat.

Zákon o obchodních korporacích v tomto ohledu nerozlišuje mezi kótovanými akciovými společnostmi, tedy takovými, jejichž akcie byly přijaty k obchodování na některém z regulovaných trhů, a společnostmi nekótovanými. Nestanoví tedy jiné podmínky pro uplatnění práva na vysvětlení ve společnosti kótované a nekótované, což ale neznamená, že takové rozdíly *fakticky* neexistují.

V nekótované akciové společnosti jsou informace poskytovány pouze jejím akcionářům, a to zásadně prostřednictvím valné hromady, tzv. *koncept akcionářské informace*, který ale není vhodný pro společnosti kótované, jejichž akcie jsou obchodované na regulovaném trhu, a informace tak nejsou poskytovány výhradně jejich akcionářům, nýbrž celému kapitálovému trhu, na němž se rekrutují potenciální noví investoři, akcionáři, tzv. *koncept tržní informace*.¹⁴⁶ Je zcela logické, že investor nebude své peněžní prostředky

¹⁴⁰ Ke stejnému závěru ostatně dospěla i německá právní nauka, dle které je kromě velikosti podílu irelevantní rovněž skutečnost, zda jsou akcie zatíženy zástavním právem; ani v takovém případě by akcionář nebyl omezen ve výkonu jeho práva na informace. ((In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 10).

¹⁴¹ FILIP, *Akcionářské právo na informace*.

¹⁴² V souladu se zněním ustanovení §281 Zákona o obchodních korporacích jsou samostatně převoditelná jen *majetková práva*, mezi které patří právo na vyplacení podílu na zisku, přednostní právo na upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů, právo na podíl na likvidačním zůstatku a *jiná obdobná majetková práva* určená stanovami. Ke stejnému závěru, tedy že právo na informace není samostatně převoditelné, dochází i německá právní nauka (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 2).

¹⁴³ GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 14. Ke stejnému závěru dochází i česká právní nauka a judikatura v poměrech společností s ručením omezeným. Není důvod, aby se stejný závěr neprosadil v poměrech společností akciových.

Status akcionáře se stanoví k rozhodnému dni pro účast na valné hromadě.

¹⁴⁴ LASÁK, J., FILIP, V. §357 [Žádost o vysvětlení]. LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. [cit. 2023-9-21].

¹⁴⁵ FILIP, *Akcionářské právo na informace*.

¹⁴⁶ *Ibid.*

investovat do společností, pokud nemá dostatek informací pro to, aby dokázal zhodnotit potenciální přínosy a rizika zamýšlené investice. Jestliže tedy kótované společnosti chtějí přilákat nové investory, nezbývá jim, než informace v potřebném rozsahu zveřejňovat.¹⁴⁷

3.2. Prameny právní úpravy práva na vysvětlení

3.2.1. Směrnice o právech akcionářů

Právní úprava akcionářského práva na informace je promítnutím Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES ze dne 11. července 2007 o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi (dále jen „Směrnice“), a to zejména jejího článku 9. Ustanovení Směrnice byla do českého právního řádu promítnuta zákonem č. 420/2009 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. prosince 2009 a kterým došlo, mimo jiné, k novelizaci Obchodního zákoníku.

Přestože Směrnice se vztahuje pouze na kótované akciové společnosti, Zákon o obchodních korporacích, jak již uvádím výše, upravuje právo na vysvětlení v souladu se Směrnicí pro všechny akciové společnosti stejně, bez ohledu na to, zda jsou jejich akcie kótované či nikoliv.¹⁴⁸

Směrnice hovoří o právu klást otázky (*right to ask questions*) související s body pořadu jednání valné hromady, přičemž zároveň stanoví odpovídající povinnost společnosti na tyto otázky odpovědět.¹⁴⁹

Je zde ovšem jistý nesoulad mezi Směrnicí a českou právní úpravou. Komunitární úprava neomezuje uplatnění práva klást otázky pouze na zasedání valné hromady, nýbrž výslovně umožňuje vykonat toto právo i *před* konáním valné hromady.¹⁵⁰ Zároveň nestanoví žádná další omezení, přičemž dle Zákona o obchodních korporacích je nezbytné, aby se požadované vysvětlení týkalo společnosti nebo jí ovládaných osob a zároveň, aby bylo potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv na ní.

Může tedy akcionář úspěšně uplatňovat své *právo klást otázky* v souladu s komunitární úpravou obsaženou ve Směrnicí, i když nesplní veškeré podmínky stanovené českým právním řádem?

¹⁴⁷ V této souvislosti lze zmínit zejména Zákon o podnikání na kapitálovém trhu, který stanoví zvláštní informační povinnosti pro emitenty některých investičních cenných papírů, například povinnost uveřejnit výroční finanční zprávu.

¹⁴⁸ ŠUK, Petr. § 357 [Žádost o vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 704, marg. č. 2.

¹⁴⁹ Článek 9 Směrnice.

¹⁵⁰ Byť tato možnost není v Zákoně o obchodních korporacích upravena výslovně, je přípustné, aby akcionář požádal o vysvětlení, typicky písemnou formou, ještě před konáním valné hromady. Blíže kapitola 3.3.1 této rigorózní práce.

Mezi základní zásady evropského práva patří i tzv. *zásada přímého účinku evropského práva*,¹⁵¹ která dává jednotlivcům možnost dovolávat se svých práv plynoucích z evropského práva bezprostředně, tedy bez ohledu na vnitrostátní právní úpravu. Uvedené ovšem platí pouze co se týče tzv. *vertikálního přímého účinku*, tedy v případě, že se přímého účinku směrnice dovolává jednotlivec vůči státu.

Pokud by se jednotlivec, v tomto případě tedy akcionář, dovolával přímého účinku směrnice nikoliv vůči státu, ale vůči jinému jednotlivci, tedy akciové společnosti, jednalo by se o tzv. *horizontální přímý účinek*. Dle judikatury Soudního dvora Evropské unie je ale v případě směrnic přípustný toliko *vertikální přímý účinek*; horizontální přímý účinek směrnice je vyloučen.¹⁵²

Není proto možné, aby se akcionář vůči společnosti dovolával přímého účinku Směrnice. V případě, že by se spor o (ne)podání vysvětlení dostal až k soudu, může akcionář argumentovat principem *eurokonformního výkladu*. Evropské právo má totiž v rámci své působnosti „*přednost před vnitrostátními právními předpisy a [...] vnitrostátní orgány, včetně soudů, jsou povinny vykládat vnitrostátní právní předpisy pokud možno v souladu s právem EU, aby byla zajištěna jeho účinnost.*“¹⁵³

Vzhledem k evropské úpravě by tedy akcionáři nemělo být (a není) bráněno, aby podal svou žádost o vysvětlení ještě před samotným konáním valné hromady, zejména jakmile je znám její pořad, a akcionář žádá o vysvětlení ve vztahu k bodům pořadu jednání.¹⁵⁴

3.2.2. Zákon o obchodních korporacích a další zákony

Úprava akcionářského práva na informace je obsažena v Zákoně o obchodních korporacích, a to v ustanoveních §§ 357 a násl. Dle důvodové zprávy k Zákonu o obchodních korporacích byla jejím východiskem předchozí právní úprava obsažená v § 180 Obchodního zákoníku a právní úprava práva na vysvětlení v německém akciovém zákoně. Ve srovnání s předchozí právní úpravou bylo akcionářské právo na informace *zdůrazněno a upřesněno*,

¹⁵¹ Zásada přímého účinku byla dovozena judikaturou Soudního dvora Evropské unie v rozhodnutí ve věci známé pod názvem Van Gend en Loos, tedy rozsudkem Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. února 1963 ve věci 26/62 N.V. Algemene Transport – en Expeditie Onderneming van Gend & Loos proti Nederlandse administratie der belastingen.

¹⁵² Přímý účinek evropského práva. EUR-Lex [online]. 2015 [cit. 2021-10-5]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3A114547>.

¹⁵³ PRUŽINSKÁ, Lucia. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách*. Praha, 2021. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra obchodního práva. Vedoucí práce Čech, Petr.

¹⁵⁴ FILIP, *Akcionářské právo na informace*. Blíže též kapitola 3.3.1 této rigorózní práce.

jelikož, jak sám zákonodárce v důvodové zprávě uvádí, se jedná o jedno z *nejzákladnějších akcionářských práv*.¹⁵⁵

Jak již bylo uvedeno výše, Zákon o obchodních korporacích ukládá rovněž informační povinnost, dopadající na samotnou společnost, a to zejména povinnost zveřejňovat určité korporátní dokumenty, výroční zprávy, účetní závěrky či zprávy auditora. Zvláštní informační povinnosti jsou dále obsaženy v Zákoně o přeměnách. Lze uvést právo každého společníka na informace týkající se ostatních osob zúčastněných na přeměně, jsou-li důležité z hlediska přeměny (a tomu odpovídající povinnost společnosti tyto informace společníkům poskytnout). Akcionáři jsou ovšem omezeni, jelikož mohou tyto informace požadovat pouze na valné hromadě, která má danou přeměnu schválit.¹⁵⁶ Společníkům dále musí být zpřístupněny dokumenty související s přeměnou, a to zejména projekt přeměny, posudek znalce pro ocenění jmění či účetní závěrky všech zúčastněných společností.¹⁵⁷ Speciální informační povinnosti dopadající na kótované akciové společnosti jsou obsaženy v Zákoně o podnikání na kapitálovém trhu.

3.3. Vysvětlení

3.3.1. Žádost o vysvětlení

Aby se akcionáři mohlo dostat kýžených informací, musí o ně v první řadě *požádat*.¹⁵⁸ Sama skutečnost, že akcionář může vysvětlení zásadně požadovat pouze na jednání valné hromady, je nutným důsledkem toho, že informace je oprávněn požadovat pouze o skutečnostech potřebných pro posouzení záležitostí zařazených na pořad jednání valné hromady či pro výkon akcionářských práv na ní.¹⁵⁹ Právo akcionáře na informace je tedy spjato s jednáním valné hromady a jedině v souvislosti s ním jej lze realizovat.¹⁶⁰

¹⁵⁵ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

¹⁵⁶ Ustanovení § 34 Zákonu o přeměnách.

¹⁵⁷ Ustanovení § 119 a §299 Zákonu o přeměnách.

¹⁵⁸ Byť to Zákon o obchodních korporacích nestanoví výslovně, nic zřejmě nebrání akcionáři, aby svůj dotaz vzal zpět. Ke stejnému závěru došla i německá nauka. V praxi může docházet i ke konkludentnímu vzetí žádosti zpět. Taková situace může nastat v případě, že akcionář podá žádost o vysvětlení, na kterou nebylo ze strany společnosti náležitě odpovězeno, avšak akcionář se proti takové skutečnosti nijak neohradí. (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 32-33). Koch v této souvislosti dodává, že tuto „fikci zpětvzetí“ lze uznat jen ve výjimečných případech, a to navíc s opatrností. (In: KOCH, *AktG*. § 131, marg. č. 9).

¹⁵⁹ Na rozdíl od společníků společnosti s ručením omezeným, na které takové omezení nedopadá, a kteří mohou informace žádat *de facto* kdykoliv.

¹⁶⁰ ŠUK, Petr. § 357 [Žádost o vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 704, marg. č. 5.

Skutečnost, že právo na vysvětlení je spjato s jednáním valné hromady, a v mnoha případech tedy *de facto* omezeno pouze na jediný den v roce (jelikož v mnoha společnostech se valná hromada koná skutečně pouze jednou do roka, a to typicky z důvodu nutnosti schválení účetní závěrky), je jednou z hlavních příčin četnosti sporů o informace. S tím se pojí i kvantitativní problém spočívající v tom, že za dobu jednoho roku se

Je však nutné zdůraznit, že právo na vysvětlení není omezeno pouze na ty záležitosti, o kterých valná hromada *hlasuje*. Akcionář může žádat vysvětlení ohledně záležitostí, které valná hromada pouze bere na vědomí.¹⁶¹

Oproti předchozí právní úpravě obsažené v Obchodním zákoníku ovšem Zákon o obchodních korporacích již výslovně neomezuje *podání* žádosti akcionáře o vysvětlení striktně na konání valné hromady jako takové.¹⁶² Akcionář může své právo na informace uplatnit i v období před konáním valné hromady, konkrétně počínaje okamžikem zveřejnění pozvánky na valnou hromadu, a to z toho důvodu, že v pozvánce jsou uvedeny záležitosti zařazené na pořad jednání valné hromady. Obdržení pozvánky a seznámení se se záležitostmi, které budou na dané valné hromadě projednávány, je tak *condition sine qua non* pro to, aby akcionář mohl naplnit zákonný požadavek, tedy aby vysvětlení bylo „*potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon jeho akcionářských práv na ní*.“¹⁶³ Akcionář totiž teprve od chvíle obdržení pozvánky na jednání valné hromady ví, které záležitosti budou na dané valné hromadě projednávány, a může proto požadovat vysvětlení, které je dle jeho názoru potřebné pro posouzení těchto záležitostí a/nebo pro výkon jeho akcionářských práv na valné hromadě.¹⁶⁴

A contrario tedy lze dovodit, že není-li určen pořad jednání valné hromady, nejsou ani žádné záležitosti, k jejichž posouzení by akcionář mohl využít svého práva na vysvětlení, a není proto ani jednání valné hromady, na kterém by akcionář své právo na vysvětlení vykonal. V takovém případě akcionář není oprávněn žádost o vysvětlení podat, a v případě, že by tak učinil, byla by společnost oprávněna poskytnutí informací odmítnout.

s největší pravděpodobností nahromadí velké množství dotazů a není potom objektivně možné kvalitně odpovědět na veškeré dotazy pouze během jediného jednání valné hromady. Jedním z možných řešení by mohla být „*ofenzivní informační politika*“, kdy by společnost před konáním valné hromady sama akcionářům zpřístupnila co možná nejvíce informací a tím, alespoň částečně, eliminovala nutnost jejich dotazů. (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 5).

¹⁶¹ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 12.

¹⁶² Ustanovení § 180 odst. 1 Obchodního zákoníku totiž stanoví, že „*Akcionář je oprávněn účastnit se valné hromady, hlasovat na ní, má právo požadovat a dostat na ní vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti (...)*.“ Je tedy využita výslovná formulace „*požadovat a dostat na ní vysvětlení*“.

¹⁶³ LASÁK, J., FILIP, V. §357 [Žádost o vysvětlení]. LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. [cit. 2022-9-22].

Uvedené je mimo jiné v souladu se Směrnicí, která akcionáře při výkonu jeho práva na informace neomezuje pouze na dobu trvání valné hromady.

¹⁶⁴ Ani záležitosti uvedené v pozvánce ale nemusí zcela odpovídat tomu, co bude na jednání valné hromady nakonec projednáno, protože v souladu s ustanovením § 408 odst. 2 ZOK mohou akcionáři projednat záležitosti, které nebyly zařazeny na pořad jednání valné hromady v případě, že s tím projeví souhlas všichni akcionáři. Může tedy nastat situace, kdy budou projednávány a potažmo rozhodovány záležitosti v pozvánce neuvedené, akcionář ovšem může žádat vysvětlení ohledně těchto záležitostí na jednání valné hromady.

Okamžik zveřejnění pozvánky na valnou hromadu je tedy *limitem*, který určuje, od kdy je možné informace žádat. Nejzazším okamžikem je poté samotné jednání valné hromady.

Z logiky věci pak plyne, že žádost o vysvětlení ještě před konáním valné hromady může akcionář podat pouze v písemné formě; žádat o vysvětlení ústně lze totiž jediné při jednání valné hromady.¹⁶⁵

3.3.2. Obsah a určitost vysvětlení

Zákon o obchodních korporacích stanoví, že vysvětlení lze žádat pouze ohledně *záležitostí týkajících se společnosti* nebo *jí ovládaných osob*, tím je tedy vymezen přípustný obsah vysvětlení. Pojem „záležitosti společnosti“ ovšem zákon blíže nevymezuje. Co jím tedy rozumíme?

Za záležitosti společnosti lze považovat zejména informace o smluvních závazcích, zákaznických a dodavatelských vztazích, o majetku společnosti, a to včetně informace o majetkových účastech. Pod záležitosti společnosti pak typicky nespádají informace o osobních poměrech členů orgánů nebo zaměstnanců. Dotazy na vzdělání či dosaženou kvalifikaci v rámci bodu jmenování členů představenstva či dozorčí rady však zahraniční judikatura připouští.¹⁶⁶

Dle judikatury pod pojmem „záležitosti společnosti“ dále rozumíme vše, co náleží do působnosti valné hromady. Jde tedy o veškeré záležitosti, o kterých valná hromada rozhoduje nebo které lze zařadit na pořad jejího jednání. Mezi záležitosti společnosti patří také informace o odměňování členů orgánů.¹⁶⁷

Akcionář je dále oprávněn požadovat informace o záležitostech týkajících se „jí ovládaných osob“, tedy informace o osobách ovládaných společnostmi, nikoliv však

¹⁶⁵ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 24.

Poslední věta ustanovení § 357 odst. 2 ZOK, ve znění účinném do 31. prosince 2020, zněla „Žádost musí být podána po uveřejnění pozvánky na valnou hromadu a před jejím konáním.“ Citovaná věta byla odstraněna tzv. velkou novelou ZOK (zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Jak sama autorka poznamenává, pro takovéto časové omezení podávání písemných žádostí neexistuje žádný racionální důvod.

¹⁶⁶ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*. Dle autorky převažuje názor ve prospěch extenzivního výkladu pojmu záležitosti společnosti (*causa societatis*), a to jak v zahraniční, tak české komentářové literatuře. Z tohoto důvodu v praxi zpravidla naplnění tohoto požadavku nečiní výraznější problémy.

Dle německé právní nauky pojem „záležitosti společnosti“ rovněž zahrnuje informace o majetku společnosti, o její finanční situaci (tedy o jejích příjmech a výdajích) či o smluvních vztazích s obchodními partnery. Dále sem patří skutečnosti týkající se obchodní politiky a prezentace společnosti na veřejnosti. (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 36 či KOCH, *AktG*. § 131, marg. č. 13).

V případě volby členů dozorčí rady jsou potom přípustné dotazy týkající se vzdělání, profesních zkušeností, střetu zájmů a dalších okolností, které mají vliv na řádný výkon funkce. (In: *Ibid.*, marg. č. 56).

¹⁶⁷ K problematice práva na informace týkající se výše odměn členů volených orgánů a zaměstnanců společnosti blíže kapitola 3.8 této rigorózní práce.

o osobách ovládajících. V případě koncernu tak bude možné žádat pouze informace o záležitostech těch subjektů, které jsou na pomyslné vertikální linii „pod“ společností, neboli jsou jí ovládány; není možné požadovat informace o mateřské či jiné „nadřazené“ společnosti.¹⁶⁸ Ovládání ovšem může být založeno i toliko *fakticky*. Jinými slovy, ne každá ovládající osoba musí nutně být akcionářem ovládané osoby. Ani v takovém případě ovšem zákon akcionáři neumožňuje, aby požadoval vysvětlení týkající se ovládající osoby.

Co se kvality samotného vysvětlení týče, informace v něm obsažené musí být *určitá* a zároveň musí poskytovat *dostatečný a pravdivý obraz* o dotazované skutečnosti. Vysvětlení tak musí splňovat jak kvalitativní požadavky, které lze spatřovat zejména v určitosti, či přesnosti, srozumitelnosti a pravdivosti, tak kvantitativní požadavky, spočívající v množství poskytnutých informací. Platí, že vysvětlení musí akcionáři umožnit danou záležitost posoudit se znalostí věci. Požadavek určitosti by tedy například nebyl naplněn, pokud by bylo pouze poukazováno na „situaci na trhu“ či na „výhodnost transakce“ bez bližšího vysvětlení relevantních souvislostí. Zároveň akcionáři nesmí být žádné podstatné skutečnosti zamlčeny, s výjimkou případů, kdy je neúplné vysvětlení podáno proto, že nesdělená část vysvětlení tvoří informace o obchodním tajemství společnosti, případně se jedná o jiné informace, které společnost nemusí, či dokonce nesmí, akcionáři poskytnout. Tuto skutečnost je však nutné akcionáři sdělit.¹⁶⁹ Jestliže vysvětlení těmto obsahovým požadavkům nevyhovuje, platí, že akcionář vysvětlení v souladu se Zákonem o obchodních korporacích neobdržel.¹⁷⁰

V této souvislosti lze poukázat na recentní judikaturu Vrchního soudu v Praze, který se zabýval žádostí minoritního akcionáře k vysvětlení týkající se, mimo jiné, výše rezerv společnosti, které v dané době dosahovaly více než 876 milionů korun.¹⁷¹ Akcionář se proto dožadoval vysvětlení kumulace takto vysoké částky, a to samozřejmě z obavy, že tím dochází ke krácení jeho dividendy. Společnost ovšem k žádosti sdělila pouze to, že se jedná o rezervu na ztrátové projekty, kterou je v souladu s účetními předpisy společnost povinna tvořit a že taková rezerva nemá negativní vliv na tvorbu zisku, jelikož jsou případné ztráty kompenzovány v rámci koncernu.

Vrchní soud se v tomto případě shodl se soudem první instance, když potvrdil jeho rozsudek, a tím i povinnost společnosti akcionáři požadované informace poskytnout,

¹⁶⁸ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 27.

¹⁶⁹ *Ibid.*, str. 38. Dle autorky se může jednat zejména o utajované informace či osobní údaje.

¹⁷⁰ ŠUK, Petr. § 358 [Vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 709, marg. č. 7.

¹⁷¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2023, sp. zn. 14 Cmo 159/2022.

neboť soudy shodně dospěly k názoru, že informace byly potřebné pro posouzení záležitostí projednávaných na valné hromadě, a to konkrétně účetní závěrky společnosti.¹⁷² Lze tedy uzavřít, že informace o důvodech tvorby rezerv v souvislosti se schvalováním účetní závěrky lze považovat za potřebné, a akcionář má proto na jejich poskytnutí zásadně právo. Vrchní soud zde výstižně podotkl, že „*bez dostatečné informovanosti akcionáře by byl výkon jeho práv na valné hromadě zcela bezobsažný.*“¹⁷³

Jsou tedy stanoveny jisté kvalitativní a kvantitativní požadavky na vysvětlení, což je bezesporu žádoucí. V této souvislosti lze uvažovat i nad tím, zda by vysvětlení nemělo odrážet, alespoň do jisté míry, samotnou žádost o jeho poskytnutí. Jinými slovy, zda by vysvětlení mělo odpovídat žádosti o jeho poskytnutí.

Dle německé právní nauky totiž obecně platí, že podrobnost či rozsah poskytnutého vysvětlení závisí na preciznosti žádosti samotné; existuje mezi nimi tedy jakýsi vzájemný vztah. Jestliže akcionář formuluje svou žádost obecně, povšechně, omezuje se odpovídajícím způsobem i povinnost statutárního orgánu co do podrobnosti poskytovaného vysvětlení; na obecnou otázku lze poskytnout obecnou odpověď. Pokud má tedy akcionář skutečně zájem o detailní vysvětlení (nejedná se tedy například o vysvětlení, jehož jediným cílem je protahovat valnou hromadu, nýbrž akcionář opravdu o získání daných informací stojí), je povinen svou žádost podat v odpovídající míře detailu a podrobnosti, případně svou obecně podanou žádost doplnit dalšími otázkami. Pokud tak akcionář neučiní, lze případné žaloby na poskytnutí informací či návrhy na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady považovat za *rozporné s dobrými mravy*.¹⁷⁴

Závěry německé nauky jsou jistě přínosné v případě, kdy obecně formulované žádosti akcionářů ve skutečnosti směřují ke zmíněnému protahování valných hromad či jsou pouze záminkami pro to, aby se akcionář mohl následně domáhat vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady (tzn. jestliže se jedná o šikanózní výkon práva na vysvětlení). V tomto přístupu lze ovšem spatřovat i jistá úskalí. Jestliže některý akcionář, zejména menšinový, disponuje natolik omezenými informacemi, že svou žádost ani nedokáže blíže specifikovat, jinými slovy je schopen pouze obecné formulace žádosti, byl by takový přístup k jeho újmě.

¹⁷² Slovy Vrchního soudu, „(...) požaduje-li žalobce (akcionář) v souvislosti se schválením účetní závěrky (za rok 2020), aby mu bylo podáno vysvětlení, které směřuje k získání informací o tom, jak (a z jakého důvodu) vznikají rezervy společnosti (...), přičemž se mu dostalo pouze obecně – nekonkrétní - obsahově totožné zdůvodnění tvorby těchto rezerv vyplývající ze schvalované účetní závěrky, má na poskytnutí takové informace právo, neboť jde o informaci související se schvalováním účetní závěrky (...).“ (In: Ibid.).

¹⁷³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2023, sp. zn. 14 Cmo 159/2022.

¹⁷⁴ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 39.

Ochranu takového „slabšího“ akcionáře přitom považuji s ohledem na smysl a účel práva na vysvětlení za zcela zásadní. V zájmu ochrany slabší strany se proto domnívám, že by nároky na podané vysvětlení měly být konzistentní, jinak by hrozilo riziko zneužití ze strany společnosti, která by mohla zdůvodňovat podání obecného a *de facto* nic neříkajícího vysvětlení tím, že již samotná žádost akcionáře byla formulována obecně.

Limitem co do obsahu a určitosti podaného vysvětlení by tak neměla být žádost o jeho poskytnutí, nýbrž to, zda je na základě podaného vysvětlení objektivně možné si o dané věci udělat dostatečně jasnou představu, která umožňuje přijmout kvalifikované rozhodnutí na valné hromadě, tedy v rámci výkonu hlasovacího práva, a v konečném důsledku se tak podílet na řízení společnosti.

Pokud obsah vysvětlení nespĺňuje zákonné požadavky na jeho určitost, dostatečnost a pravdivost, může být tato skutečnost důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, k jejímuž jednání se vysvětlení váže.¹⁷⁵ Akcionář se rovněž může domáhat, aby byla povinnost vysvětlení poskytnout uložena soudem.¹⁷⁶

3.3.3. Potřeba vysvětlení

Dalším kritériem, které musí být pro úspěšné obdržení vysvětlení naplněno, je kritérium *potřebnosti* požadovaného vysvětlení. Český zákonodárce se v tomto ohledu inspiroval v německé právní úpravě,¹⁷⁷ a to zejména s cílem zabránit zneužívání institutu práva na vysvětlení. Obstrukční praktiky některých akcionářů, typicky spočívající v pokládání velkého množství provokativních dotazů, vedly k neúměrnému protahování valných hromad a k následnému zatěžování společností uměle vyvolanými soudními spory ohledně platnosti přijatých usnesení.¹⁷⁸ Akcionáři přitom neusilovali o zneplatnění napadeného usnesení valné hromady, nýbrž požadovali protihodnotu výměnou za zpětvzetí žalobního návrhu. Právě tyto praktiky vyústily až v zakotvení požadavku potřebnosti vysvětlení.¹⁷⁹

Jak ale má být posouzeno, která informace je potřebná, a která již nikoliv? Jisté vodítko nabízí judikatura německých soudů,¹⁸⁰ dle které lze „za stěžejní považovat hledisko objektivně

¹⁷⁵ ŠUK, Petr. § 358 [Vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 709, marg. č. 8.

¹⁷⁶ Blíže kapitola 3.9.5.2 této rigorózní práce.

¹⁷⁷ Uvedený limit byl převzat z § 131 odst. 1 věty první německého akciového zákona (německy *Aktiengesetz*, nebo jen „AktG“), do kterého byl včleněn v rámci reformy akciového práva v roce 1965. (In: ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*).

¹⁷⁸ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*.

¹⁷⁹ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 29.

¹⁸⁰ Vzhledem ke skutečnosti, že česká právní úprava kritérium potřebnosti převzala z německé právní úpravy, jsou závěry plynoucí z německé judikatury přílehlavé.

*usuzujícího akcionáře (objektiv urteilender Aktionär), který je obeznámen s poměry společnosti pouze na základě všeobecně známých skutečností, a tím pádem pro něj požadovaná informace představuje nikoliv nepodstatný prvek pro posouzení projednávaného bodu programu.*¹⁸¹

Prostřednictvím kritéria potřebnosti vysvětlení je tedy právo na vysvětlení rovněž omezeno, a to z hlediska kvalitativního i kvantitativního.¹⁸² Jinými slovy, stejně jako v případě společností s ručením omezeným představuje požadavek potřebnosti informací jeden ze zásadních *limitů* práva společníka na informace.

Jestliže tedy požadovaná informace bude z pohledu akcionáře tvořit nezbytný element pro vytvoření jeho vlastního názoru, závěru, k danému bodu programu valné hromady (za pomoci požadované informace dospěje k definitivnímu rozhodnutí, jakým způsobem bude ohledně daného bodu hlasovat), kritérium potřebnosti bude naplněno.¹⁸³ Je ovšem potřeba zdůraznit, že *„pro splnění kritéria potřebnosti nedostačuje pouhá věcná souvislost mezi položeným dotazem a zněním bodu programu valné hromady. Požadovaná informace musí být zároveň potřebná pro přijetí informovaného rozhodnutí.*“¹⁸⁴

Potřebnost vysvětlení je nutné posuzovat vždy *ad hoc* a s ohledem na individuální okolnosti daného případu, přičemž lze vzít v úvahu zejména znění bodu programu valné hromady či konkrétní formulaci dotazu.¹⁸⁵ Orgánem, který posuzuje splnění zákonných limitů, je samo představenstvo společnosti. Jestliže požadované vysvětlení kritérium potřebnosti nesplňuje, společnost není povinna jej akcionáři poskytnout. Společnost však zásadně může akcionáři požadovanou informaci i přesto dobrovolně poskytnout.¹⁸⁶

¹⁸¹ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*. Autorka zde odkazuje na usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 5. listopadu 2013 – II ZB 28/12 (NZG 2014,27). Shodně též ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*, kde autorka uvádí, že koncept objektivně usuzujícího akcionáře byl převzat z německé právní úpravy, a to konkrétně z § 131 odst. 1 věty první německého akciového zákona, kdy východiskem pro tento koncept je *„představa racionálně uvažujícího průměrného akcionáře, jehož zájmem je prosperita společnosti a dlouhodobý zisk.*“ Pro účely tohoto konceptu se proto nepřihlíží k případným odlišným, typicky krátkodobým či spekulativním, subjektivním zájmům některých typů investorů.

Shodně též KOCH, *AktG*. §131, marg. č. 22.

¹⁸² ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*. Autorka zde poukazuje na rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 18. října 2004 – II ZR 250/02 (BGHZ 160, 385, 389).

¹⁸³ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*.

¹⁸⁴ Ibid.

K tomu shodně rovněž KOCH, *AktG*. §131, marg. č. 23).

¹⁸⁵ Ibid.

¹⁸⁶ Pro zajímavost lze uvést příklady z německé soudní praxe, kdy jako potřebné byly shledány např. informace o počtu zaměstnanců, o výši odstupného člena představenstva, o nákladech na výzkum a vývoj, o zákaznické struktuře, o vlastnictví uměleckých předmětů či o výši výdajů na sponzoring, zejména co se týče politických

Platí, že akcionář, který se neúčastní jednání valné hromady, nemá nárok vysvětlení obdržet.¹⁸⁷ Zároveň platí, že akcionář není oprávněn domáhat se poskytnutí informací, které jsou mu známy.¹⁸⁸

Výše uvedené potvrdil v rámci své rozhodovací praxe Nejvyšší soud, když odmítl dovolání proti rozsudku, jež se zabýval žádostí akcionáře o informace, a to konkrétně sdělení jména, příjmení a bydliště fyzických osob, případně obchodní firmy a sídla právnických osob, které nabyly v určitém období akcie společnosti. Nejvyšší soud v odmítnutí uvedl, že „*právní úprava práva akcionáře požadovat a dostat na valné hromadě vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti nevzbuzuje žádné pochybnosti o tom, že společnost je povinna (...) poskytnout pouze informace potřebné pro posouzení předmětu jednání valné hromady, a že pouze poskytnutí takových informací se může akcionář (...) domáhat u soudu.*“¹⁸⁹ Požadované informace tedy zcela zjevně překračují zákonný rámec, jelikož nejsou potřebné pro posouzení záležitostí zařazených na jednání valné hromady ani pro výkon hlasovacího práva na ní.

Velice časté jsou případy, kdy akcionáři žádají o vysvětlení v souvislosti s hospodařením společnosti, zejména co se týče účetních závěrek. Nejvyšší soud se takovými případy ve své rozhodovací praxi nejednou zabýval.

Jedním z těchto případů byla i žádost akcionáře, aby mu v souvislosti se schválením účetní závěrky společnosti a způsobu úhrady ztráty, představenstvo podalo bližší informace o tom,

stran a náboženských organizací. (In: ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 30).

Příkladem z české judikatury může být rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2021, sp. zn. 27 Cdo 2279/2020, kde Nejvyšší soud dospěl k závěru, že vysvětlení týkající se smluv o výkonu funkce, které byly již v minulosti předloženy valné hromadě ke schválení, není potřebné pro rozhodnutí o předmětu jednání valné hromady, kterým bylo, mimo jiné, schválení nové vzorové smlouvy o výkonu funkce člena dozorčí rady.

¹⁸⁷ Blíže též kapitola 3.9.4.2 této rigorózní práce.

¹⁸⁸ ŠUK, Petr. § 357 [Žádost o vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 705, marg. č. 9.

Závěr potvrzuje i Nejvyšší soud, mimo jiné ve svém usnesení ze dne 26. října 2010, sp. zn. 29 Cdo 3839/2009.

V německé nauce se ovšem můžeme setkat s odlišným závěrem, tedy, že informace mohou splňovat kritérium potřebnosti i v případě, že jsou akcionáři známy. Zároveň nelze dojít k závěru, že informace pro akcionáře nejsou potřebné pouze proto, že je již pevně rozhodnut, jakým způsobem bude hlasovat, a je přesvědčen, že požadované informace nemohou jeho rozhodnutí změnit. (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 43).

S druhým závěrem lze souhlasit, navíc zjišťování vnitřní vůle akcionáře by v takovém případě bylo téměř nemožné a navíc neúčelné. Se závěrem, že akcionář je oprávněn požadovat informace, které jsou mu známy, se ovšem neztotožňuji. Přikláním se k výše uvedeným závěrům české judikatury praxe.

¹⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2850/2008.

Z recentní judikatury shodně např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. prosince 2019, sp. zn. 14 Cmo 320/2018: „*Akcionář se nemůže domáhat poskytnutí informací, které s projednávanými záležitostmi nesouvisí, popřípadě které se netýkají společnosti nebo jí ovládaných osob; požaduje-li takové informace, není společnost povinna mu je poskytnout.*“

jak přesně ztráta vznikla a z jakého důvodu došlo k prudkému nárůstu výdajů za služby oproti předchozím rokům. Společnost ovšem akcionáři odmítla tyto informace poskytnout, a ten proto podal návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, kterým byla tato účetní závěrka schválena.¹⁹⁰

Akcionář v daném případě požadoval zejména informace týkajících se prodeje podílu, který vlastnila „jeho“ akciová společnost (jednalo se o 24 % podílu ve společnosti, která byla v té době velice zisková a hospodářsky se jí dařilo; pro představu, obrat této společnosti byl v roce 1997 cca 9,6 miliard korun, v roce 1998 cca 12 miliard korun a v roce 1999 cca 14,7 miliard korun, bezpochyby tedy šlo o velice profitabilní společnost, ve které byl zjevný trend růstu a značný potenciál do budoucna).

Dle informací, které byly akcionářům při schvalování účetní závěrky poskytnuty, prodala společnost svůj podíl ve zmíněné společnosti za cenu, která byla nepřiměřeně nízká, a pro společnost byla tudíž transakce hrubě nevýhodná. Navíc za zprostředkování tohoto nevýhodného obchodu zaplatila společnost stamiliónovou provizi, i když prodávající a kupující byli obchodními partnery. Lze proto jen stěží předpokládat, že by obchod mezi nimi musel být zprostředkován třetí osobou.

Je tedy zcela legitimní, že se akcionář domáhal sdělení, kdo byl onou zprostředkující osobou, které byla vyplacena nepřiměřeně vysoká provize; k jeho žádosti mu však bylo sděleno, že veškeré údaje, které nejsou uvedeny v účetní závěrce, jsou předmětem obchodního tajemství společnosti a že žádné další dotazy týkající se účetní závěrky proto nebudou zodpovězeny.

Dle názoru Nejvyššího soudu, jestliže akcionář požaduje, aby mu v souvislosti se schválením účetní závěrky, včetně způsobu úhrady ztráty, byly podány bližší informace o tom, jak ztráta vyplývající z účetní závěrky vznikla, respektive z jakého důvodu došlo k prudkému nárůstu výdajů za služby oproti předcházejícím rokům (nárůst představoval 668 %), má na poskytnutí takové informace právo, neboť jde o informaci související se schvalováním účetní závěrky.

K tomu dodává, že informace týkající se částky v řádech stovek milionů korun může zcela určitě mít význam i pro uplatnění nároku na náhradu škody vůči představenstvu, případně podání trestního oznámení; není tedy vyloučeno, že neposkytnutí takových informací může mít závažné právní následky. Konstatuje rovněž, že představenstvo by skutečně mohlo odmítnout požadovanou informaci poskytnout za předpokladu, že by tvořila předmět obchodního

¹⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 400/2001.

tajemství společnosti, v daném případě ovšem tyto informace pod obchodní tajemství nespádají.¹⁹¹ Uzavírá tedy, že akcionářem požadované informace jsou pro akcionáře potřebné a společnost je povinna mu tyto informace poskytnout.

Na své závěry Nejvyšší soud navázal v dalším rozhodnutí, které se opět týkalo problematiky schvalování účetních závěrek.¹⁹² V daném případě se akcionář domáhal poskytnutí informací o ovládané osobě, a to konkrétně o obchodu, který tato ovládaná společnost uzavřela.

Dle názoru Nejvyššího soudu bylo v tomto případě zásadní otázkou, zda společnosti vznikla povinnost sestavit konsolidovanou účetní závěrku a zda by v důsledku jejího nesestavení nedošlo k informačnímu deficitu akcionářů, kteří by tak nedisponovali informacemi nezbytnými pro schválení řádné účetní závěrky. Soudy nižších instancí se touto otázkou ovšem vůbec nezabývaly.

Nejvyšší soud zde v první řadě odkazuje na výše uvedené rozhodnutí,¹⁹³ ve kterém již formuloval závěr, že neposkytnutí informace související s předmětem projednávaným valnou hromadou může představovat porušení právních předpisů odůvodňující vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, a to za podmínky, že toto porušení mělo *závažné právní následky*.

Nejvyšší soud se tak nespokojil s prostým konstatováním soudů nižších instancí, že akcionář má zcela nepochybně právo na vysvětlení týkající se obchodů osoby ovládané, neboť se jedná o jedno ze základních práv akcionáře. Soudy nižších instancí totiž nevysvětlily, jak požadovaná informace souvisí s otázkou projednávanou valnou hromadou, což je jednou z podmínek pro poskytnutí takové informace, ani se nezabývaly otázkou, zda byly naplněny důvody pro odmítnutí informace. Nevysvětlily rovněž, v čem spatřují závažné právní následky jejího neposkytnutí.

Nejvyšší soud uzavřel, že samo nesestavení konsolidované účetní závěrky sice nemůže být *bez dalšího* důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o schválení účetní závěrky, zároveň však ale nelze vyloučit, že „v důsledku nesestavení konsolidované účetní závěrky nebudou mít akcionáři dostatek informací nezbytných pro schválení účetní závěrky, což by mohlo být – v závislosti na okolnostech konkrétního případu a za podmínky, že potřebné informace nebudou akcionářům poskytnuty ani na základě žádosti [...] - důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení o schválení účetní závěrky.“¹⁹⁴

¹⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 400/2001.

¹⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2008, sp. zn. 29 Odo 1516/2006.

¹⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 400/2001.

¹⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2008, sp. zn. 29 Odo 1516/2006.

Informací potřebnou pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu naopak není informace o přiměřenosti navrhovaného protiplnění v případě, kdy valná hromada rozhoduje o přechodu všech účastnických cenných papírů na hlavního akcionáře. Pokud mají akcionáři pochybnosti ohledně přiměřenosti protiplnění, mohou se domáhat jeho přezkoumání soudem.¹⁹⁵

V souvislosti se schvalováním účetní závěrky a projednáním zprávy představenstva o podnikatelské činnosti společnosti se zajímavým případem žádosti o poskytnutí vysvětlení zabýval i Vrchní soud v Praze.¹⁹⁶

Akcionář společnosti se v tomto případě domáhal poskytnutí informací mimo jiné o tom, jaká konkrétní částka byla společností vynaložena na právní služby v předcházejícím roce, a z jakého důvodu jsou vynakládány nemalé částky na externí právní služby, které jsou administrativně-právního charakteru¹⁹⁷ za situace, kdy je členkou představenstva advokátka.¹⁹⁸ Právní služby byly navíc poskytovány advokátní kanceláří, jejíž partnerkou (společnicí) byla právě tato advokátka - členka představenstva. Pomyslnou třešinku na dortu celé situaci dává skutečnost, že druhým partnerem (společníkem) zmíněné advokátní kanceláře byl majoritní akcionář předmětné společnosti, který je zároveň otcem zmíněné advokátky (členky představenstva) a manželem jediné členky dozorčí rady společnosti.¹⁹⁹

Představenstvo společnosti odmítlo tyto informace akcionáři poskytnout s tím, že se jedná o „vnitřní informace“ ve smyslu § 359 písm. b) ZOK. K tomu soud první instance uvádí, že informace o právních službách jsou pro společnost sice citlivé, což ale neznamená, že může být jejich poskytnutí zcela odmítnuto; společnost měla spolupraci s advokátní kanceláří popsat bez uvedení informací o konkrétních právních krocích či úvahách v rámci obchodních sporů (jinými slovy, společnost nebyla povinna poskytnout detailní informace o obsahu poskytovaných služeb), ale byla povinna akcionáře informovat v takovém rozsahu, aby byl schopen posoudit hospodárnost nákladů na tyto právní služby. Společnost však akcionáři

¹⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 207/2012.

¹⁹⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2021, sp. zn. 14 Cmo 296/2020. V první instanci se případem zabýval Krajský soud v Hradci Králové, který usnesením ze dne 17. června 2020, sp. zn. 34 Cm 50/2019, rozhodl o povinnosti představenstva poskytnout akcionáři jím požadované vysvětlení.

¹⁹⁷ V tomto konkrétním bodě se žádost týkala informací ohledně právních služeb „poskytovaných v souvislosti s komunikací s akcionářem a vyřizováním jeho žádostí a návrhů většinou administrativně-právního charakteru.“ (In: Ibid.).

¹⁹⁸ Náklady na právní služby dosahovaly výše asi 1,5 milionu Kč. Za situace, kdy za stejný rok dosáhla společnost čistého zisku ve výši zhruba 8,5 milionu korun, lze tyto náklady považovat za vskutku vysoké.

¹⁹⁹ V uvedeném případě tedy zcela zřejmě existuje střet zájmů. Ostatně i prvoinstanční soud uvádí, že „s přihlédnutím k § 55 z. o. k. je zcela legitimní právo žalobce znát alespoň rámcové podmínky uzavřené smlouvy s touto advokátní kanceláří k vytvoření základní představy o tom, zda představenstvo společnosti při využití těchto služeb jedná hospodárně a efektivně.“

poskytla pouze obecné vysvětlení, na základě kterého nebylo možné učinit závěr, zda byly náklady na právní služby vynaloženy hospodárně.²⁰⁰ Vrchní soud v Praze dospěl k závěru, že informace týkající se nákladů na právní služby byly za daných okolností *potřebné* a akcionáři proto měly být poskytnuty.²⁰¹

Ohledně části žádosti týkající se informací o nákladech vynaložených na služby administrativně-právního charakteru soud uzavřel, že akcionáři bylo poskytnuto dostatečné vysvětlení, jelikož mu bylo sděleno, že žádné takové náklady v daném roce vynaloženy nebyly. Otázkou ale je, jak by ale byla situace řešena v případě, že by skutečně byly vynakládány nezanedbatelné částky na externí právní služby za situace, kdy je členskou představenstva advokátka? A to navíc advokátka, která je partnerkou advokátní kanceláře, která společnosti takové služby poskytuje?

Mám za to, že v takovém případě by vysvětlení akcionáři mělo být poskytnuto. Členka představenstva je povinna vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře. Řádný hospodář přitom není povinen disponovat veškerými odbornými znalostmi, které s jeho funkcí souvisí. Jestliže ale takovými odbornými znalostmi disponuje, je povinen je při výkonu funkce využít.²⁰²

Jinými slovy, člen představenstva v žádném případě není ze zákona povinen disponovat odbornými znalostmi advokáta. Jestliže ale je advokátem, není v souladu s povinností péče řádného hospodáře, aby platil externí advokátní kanceláři za právní služby, které je sám společnosti schopen a *povinen* poskytnout. Kdyby snad advokát namítal, že nedisponuje dostatečnými odbornými znalostmi či zkušenostmi ve vztahu k určité problematice (např. společnost je stranou složitého arbitrážního řízení a členka představenstva, advokátka,

²⁰⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2021, sp. zn. 14 Cmo 296/2020: „Poskytnuté vysvětlení (že šlo o právní služby týkající se implementace GDPR, služby v podobě zastupování v soudních sporech, v pracovněprávní agendě, sepisování a kontrole smluv, vymáhání pohledávek, školení zaměstnanců a dalšího poradenství) je obecné, bez potřebné specifikace jednotlivých poskytovatelů právních služeb, či výslovného sdělení, že jediným poskytovatelem právních služeb ve smluvním vztahu k žalované byla v roce 2018 advokátní kancelář (...), a bez bližší specifikace a kvantifikace poptaných a poskytnutých právních služeb s uvedením odpovídajících nákladových položek. Dosud poskytnuté údaje pro svoji obecnost neumožňují učinit si závěr, zda tyto náklady odpovídají a byly vynaloženy hospodárně. Obecný odkaz na praxi minulých let je nedostatečný, podané vysvětlení musí být dostatečně konkrétní.“

²⁰¹ Ibid.

²⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006: „Má-li však člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, lze z požadavku náležité péče (...) dovodit, že je povinen je při výkonu funkce - v rámci svých možností - využívat.“ Tento závěr se prosadí i v poměrech nové právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 (In: Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. dubna 2017, sp. zn. 14 Cmo 312/2015). Shodně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/2011: „Má-li člen představenstva akciové společnosti určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, je povinen je při výkonu funkce v rámci svých možností využívat. Tento závěr se obdobně prosadí i ve vztahu k jednatelem společnosti s ručením omezeným.“

má zkušenosti pouze s rodinným právem), pak lze souhlasit, že by se mohlo jednat o validní argument. Ovšem v případě, že se jedná o úkony administrativně-právního charakteru jakou je komunikace s akcionáři a vyřizování jejich žádostí je zcela legitimní očekávat, že osoba s odbornou kvalifikací advokáta bude schopna tyto úkony zajistit.

Lze tedy shrnout, že právo akcionáře na informace je *limitováno* ve dvou směrech. Prvním limitem je věcné omezení, tedy právo akcionáře pouze na takové informace, které se týkají záležitostí společnosti (*causa societatis*) nebo jí ovládaných osob. Druhým limitem je oprávnění požadovat pouze takové vysvětlení, které je potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon jeho akcionářských práv na ní, přičemž potřebnost musí být vždy posuzována *ad hoc*.²⁰³

3.4. Osoba povinná podat vysvětlení

Akcionář je oprávněn vysvětlení žádat a obdržet od *společnosti*. Povinnost poskytnout akcionáři vysvětlení tedy dopadá na samotnou společnost, nikoliv na její statutární orgán.²⁰⁴ Z ustanovení §359 a §360 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích je ovšem zřejmé, že poskytnutí vysvětlení spadá do působnosti statutárního orgánu, tedy představenstva, respektive správní rady.²⁰⁵

Představenstvo, případně správní rada v případě monistického systému řízení akciové společnosti, je výkonným orgánem akciové společnosti, který je nadán pravomocí k obchodnímu vedení a zásadně disponuje nejrozsáhlejším množstvím informací o společnosti. Statutární orgán totiž není v získávání informací uvnitř společnosti nijak omezen, protože jedině na základě komplexních informací o stavu společnosti může činit informovaná, kvalifikovaná rozhodnutí a dostát tak povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.

²⁰³ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*. Obchodněprávní revue, 2015, č. 7-8, s. 205-214.

Autorka k uvedenému dodává, že co se týče prvního limitu práva na vysvětlení, tedy, že se požadovaná informace musí týkat společnosti nebo jí ovládaných osob, převažuje názor ve prospěch extenzivního výkladu, splnění tohoto požadavku proto v praxi většinou nepůsobí problémy.

²⁰⁴ V případě sporu o poskytnutí informace je proto pasivně legitimovaná jedině sama společnost, v žádném případě člen jejího statutárního či jiného orgánu. Blíže kapitola 3.9.5.2 této rigorózní práce.

Ke stejným závěrům dospěla i německá právní nauka. Povinnost poskytnout vysvětlení má výlučně sama akciová společnost, která ke splnění této své povinnosti pouze „využívá“ představenstvo jakožto jednající orgán. V případě univerzální sukcese, typicky fúze, je to potom nástupnická společnost, kdo je povinen vysvětlení akcionáři poskytnout. (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 19).

²⁰⁵ ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář., s. 710, marg. č. 1.).

Tento závěr lze dovodit rovněž z ustanovení § 163 Občanského zákoníku, který zakládá tzv. *zbytkovou působnost statutárního orgánu*, tedy že statutárnímu orgánu náleží veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby.

Členové statutárního orgánu jsou povinni se před konáním valné hromady připravit na dotazy akcionářů; tato povinnost je součástí péče řádného hospodáře.²⁰⁶

Zejména u větších akciových společností je typické, že představenstvo je vícečlenné a jeho členové si mezi sebe rozdělí působnost tak, aby každý z členů zodpovídal za řízení určité vymezené oblasti, oboru, což vede, respektive mělo by vést, ke kvalitnějšímu a kompetentnějšímu řízení dané oblasti. V této souvislosti hovoříme o *delegaci na horizontální úrovni*.²⁰⁷ Lze tedy předpokládat, že člen jemu svěřený obor důkladně zná a disponuje veškerými relevantními informacemi nezbytnými pro efektivní řízení tohoto jemu svěřeného oboru. Členové představenstva poté mezi sebou informace sdílejí, protože nejsou a nemohou být zbaveni odpovědnosti za určitou oblast proto, že byla svěřena ať už jednomu členovi či více členům představenstva. Právě naopak, jestliže je působnost představenstva rozdělena mezi jednotlivé členy, je každý člen povinen dohlížet na to, jak jsou záležitosti společnosti spravovány v ostatních oblastech, tedy dohlížet na správu jednotlivých oborů svými kolegy.²⁰⁸

Je to tedy zásadně představenstvo,²⁰⁹ kdo disponuje informacemi o společnosti a kdo může omezovat informační toky uvnitř a vně společnosti tím, že rozhoduje o tom, komu jaké informace sdělí; vždy přitom ale musí dbát svých povinností, a to zejména povinnosti mlčenlivosti a péče řádného hospodáře. Šíření některých informací tak představenstvo musí přímo bránit, určité informace je povinno utajovat a jiné je zase povinno sdělovat různému okruhu subjektů.²¹⁰

Zároveň ale ze zákona neplyne tato povinnost představenstvu zcela doslovně v tom smyslu, že by to museli být pouze a jedině členové představenstva, z „jejichž úst“ požadované vysvětlení zazní. Členové představenstva mohou podání vysvětlení pověřit zaměstnance společnosti či osoby přizvané na zasedání valné hromady právě za účelem poskytování vysvětlení, jako například daňový poradci, auditoři, advokáti či notáři; tyto osoby mohou tazateli na jeho dotaz odpovědět přímo.²¹¹

²⁰⁶ K této problematice blíže kapitola 3.6.1 této rigorózní práce.

²⁰⁷ JOSKOVÁ, Lucie. *Rozdělení působnosti v rámci kolektivního orgánu a jeho dopad na odpovědnost*. Bulletin advokacie [online]. Česká advokátní komora, 2014, 27.8.2014 [cit. 2021-10-4]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/rozdeleni-pusobnosti-v-ramci-kolektivniho-organu-a-jeho-dopad-na-odpovednost>.

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ Respektive správní rada. Pro zjednodušení autorka uvádí pouze představenstvo, neznamená to ovšem, že uvedené neplatí pro správní radu,

²¹⁰ FILIP, *Akcionářské právo na informace*.

²¹¹ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 36.

Lze se ale setkat i s názorem, že v případě dotazů týkajících se dozorové činnosti dozorčí rady je to právě sama dozorčí rada, kdo je příslušný k podání takového vysvětlení.²¹²

Povinnost podat vysvětlení byla v minulosti dokonce dovozována i ve vztahu k jinému svolavatelé valné hromady, než je statutární orgán; takovým svolavatelem může být například i kvalifikovaný akcionář. Tento závěr byl dovozován z práva odmítnout poskytnutí vysvětlení, kdy dle znění ustanovení § 359 ZOK, ve znění účinném do 31. prosince 2020, mohlo být poskytnutí vysvětlení odmítnuto představenstvem nebo *osobou, která svolává valnou hromadu*. Tato formulace byla v rámci novely ZOK z uvedeného ustanovení vymazána.²¹³ Je tedy postaveno na jisto, že žádný jiný subjekt, než orgán společnosti, není povinen vysvětlení poskytnout, a nemůže proto ani jeho poskytnutí odepřít; tato pravomoc náleží pouze orgánům společnosti.²¹⁴

Jsou ovšem členové statutárního orgánu povinni účastnit se jednání valné hromady, kde by zásadně mělo k poskytování informací docházet? Zákon o obchodních korporacích výslovně stanoví, že ano.²¹⁵ V této souvislosti lze rovněž poukázat na judikaturu Nejvyššího soudu, který dovedl, že je povinností členů představenstva účastnit se jednání valné hromady, pokud jim v tom *nebrání vážné důvody*, jelikož neúčastí členů představenstva na jednání valné hromady by mohlo dojít k porušení práv akcionářů.²¹⁶ Pokud by totiž členové představenstva nebyli jednání valné hromady přítomni, znamenalo by to (mimo jiné) faktické znemožnění uplatnění práva akcionáře na vysvětlení. Není zcela vyloučeno, že pokud by členové

²¹² ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 36.

²¹³ Stalo se tak v rámci tzv. velké novely ZOK, tedy zákonem č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

²¹⁴ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz.

²¹⁵ Ustanovení § 402 odst. 3 ZOK.

²¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007:

„Ze struktury akciové společnosti, v níž je představenstvo výkonným orgánem (...), jakož i z (...) dalších ustanovení obchodního zákoníku plyne, že členové představenstva „skládají účty“ ze své činnosti právě valné hromadě jakožto nejvyššímu orgánu společnosti (...) složenému z akcionářů (...). Valná hromada přitom nezasedá permanentně, ale jedná pouze tehdy, je-li svolána (...). Ačkoliv tedy obchodní zákoník pro členy představenstva, na rozdíl od členů dozorčí rady (§ 201 odst. 1 obch. zák.), výslovně nestanoví povinnost účastnit se jednání valné hromady společnosti, lze z výše uvedeného dovést, že členové představenstva se zásadně jednání valné hromady účastnit musí.“

Nejvyšší soud dále uvádí, že shodný závěr plyne i z ustanovení § 180 Obchodního zákoníku, tedy že účast členů představenstva na jednání valné hromady je pro zajištění práva akcionářů na vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti či osob jí ovládaných potřebných pro posouzení předmětu jednání valné hromady, zásadně nezbytná. Členové představenstva jsou tedy zásadně povinni se jednání valné hromady účastnit, nebrání-li jim v tom vážné důvody.

Uvedené závěry Nejvyššího soudu se prosadí i po rekodifikaci.

představenstva nebyli povinni účastnit se jednání valné hromady, mohli by svou neúčastí záměrně bránit výkonu práv akcionářů, což by bylo nepřipustným zneužitím práva.²¹⁷

Dle závěru Nejvyššího soudu tedy je povinností členů představenstva účastnit se jednání valné hromady, nebrání-li jim v tom *vážné důvody*. Dodává ale, že pouhá neúčast člena či členů představenstva nemůže být sama o sobě důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení přijatých valnou hromadou.²¹⁸

Jinak je tomu ale v případě, že by v *důsledku nepřítomnosti* členů představenstva nebylo akcionářům vysvětlení poskytnuto. V takovém případě by ve vazbě na konkrétní okolnosti případu tato skutečnost mohla představovat porušení práv akcionářů na informace odůvodňující vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, a to za podmínky, že toto porušení mělo *závažné právní následky*.²¹⁹

Stejně tak jsou povinni se jednání valné hromady účastnit členové dozorčí rady.²²⁰ V akciové společnosti s dualistickým systémem vnitřní struktury je totiž dozorčí rada obligatorně zřízovaným kontrolním orgánem, který dohlíží na výkon působnosti představenstva a na činnost společnosti a který je povinen seznámit akcionáře s výsledky své činnosti.²²¹

Zákon o obchodních korporacích stanoví, že v případě, kdy představenstvo odmítne akcionáři podat vysvětlení, má tento akcionář právo požadovat, aby právě dozorčí rada určila, že nejsou splněny podmínky pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení a že představenstvo je povinno akcionáři dané vysvětlení poskytnout. Dozorčí rada má o žádosti akcionáře zásadně rozhodnout již přímo na jednání valné hromady. Pouze v případě, že to není možné, může rozhodnout do 5 pracovních dnů ode dne konání valné hromady.²²²

Nejvyšší soud výše uvedený závěr ve své judikatuře potvrzuje a dodává, že stejně jako v případě nepřítomnosti členů představenstva platí, že „*neúčast členů dozorčí rady na jednání valné hromady nemůže být sama o sobě důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení přijatých valnou hromadou*.“²²³

²¹⁷ Ustanovení § 8 Občanského zákoníku.

²¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007.

²¹⁹ Viz též usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 400/2001.

²²⁰ Ustanovení § 449 odst. 1 ZOK.

²²¹ Ibid.

²²² Ustanovení § 360 odst. 2 ZOK.

²²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2020, sp. zn. 27 Cdo 481/2019.

Srovnej též POŘÍZEK, Jan. *Přítomnost členů dozorčí rady akciové společnosti na valné hromadě*. Epravo.cz [online]. 1. 7. 2020 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pritomnost-clenu-dozorci-rady-akciové-společnosti-na-valné-hromadě-111420.html>:

„Podle § 449 odst. 1 zákona o obchodních korporacích se členové dozorčí rady akciové společnosti zúčastňují valné hromady a pověřený člen dozorčí rady seznamuje valnou hromadu s výsledky činnosti

Jestliže však v důsledku absence členů dozorčí rady na jednání valné hromady dojde k omezení práva akcionáře na vysvětlení ze strany představenstva v rozporu se zákonem, může tato absence představovat porušení práva akcionáře odůvodňující vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, a to za podmínky, že „*toto porušení mělo závažné právní následky a v zájmu společnosti hodném právní ochrany není neplatnost usnesení nevyslovit.*“²²⁴ Jinak řečeno, pokud bylo odmítnutí poskytnutí vysvětlení neoprávněné a nepřítomnost členů dozorčí rady na valné hromadě znemožnila včasnou nápravu „na místě“, dochází k porušení práva akcionáře na vysvětlení.²²⁵

Nejvyšší soud v této souvislosti rovněž uvádí, že „*mají-li členové dozorčí rady jednat s péčí řádného hospodáře, jsou zásadně povinni účastnit se jednání valné hromady bez ohledu na to, zda by jejich neúčast mohla být důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady (ledaže by jim v tom bránily vážné důvody).*“²²⁶

A jak je tomu v případě samotných akcionářů? Jsou povinni účastnit se valné hromady v případě, že požadují, aby jim na jejím jednání bylo podáno vysvětlení? Nebo snad podobná povinnost může dopadat pouze na členy volených orgánů? Nikoliv. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že akcionář, který požádal o podání vysvětlení, má právo jej obdržet pouze v případě, že se sám této valné hromady zúčastní.²²⁷

dozorčí rady. (...) Z toho však přímo nevyplývá zákonná povinnost členů dozorčí rady se valné hromady zúčastnit, jako je tomu v případě členů představenstva, jimž tuto povinnost ukládá § 402 odst. 3 zákona o obchodních korporacích. Bez ohledu na absenci zákonné povinnosti by se však členové dozorčí rady jednání valné hromady zúčastnit měli. Také oni jsou členy voleného orgánu společnosti, takže jsou povinni tuto funkci vykonávat s péčí řádného hospodáře, což v sobě účast na jednání valné hromady jakožto nejvyššího orgánu společnosti bezesporu obnáší.“

²²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2020, sp. zn. 27 Cdo 481/2019.

Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze 17. prosince 2019, sp. zn. 27 Cdo 787/2018:

„K tomu, aby soud nevyslovil neplatnost usnesení valné hromady akciové společnosti, kterým byl porušen zákon nebo stanovy, musí být kumulativně splněny obě zákonem stanovené podmínky, tj. a) porušení zákona nebo stanov nemělo závažné právní následky a b) nevyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je v zájmu společnosti hodném právní ochrany.“

²²⁵ POŘÍZEK, Jan. Přítomnost členů dozorčí rady akciové společnosti na valné hromadě. Epravo.cz [online]. 1. 7. 2020 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pritomnost-clenu-dozorci-rady-akciove-spolecnosti-na-valne-hromade-111420.html>.

²²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2020, sp. zn. 27 Cdo 481/2019.

²²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019: „*účelem práva akcionáře na vysvětlení podle § 357 až § 360 z. o. k. je zajištění informovanosti akcionáře pro výkon jeho práv na valné hromadě, resp. umožnění akcionáři kvalifikovaně a se znalostí věci posoudit záležitosti projednávané valnou hromadou. Proto vysvětlení musí společnost akcionáři poskytnout zásadně na zasedání valné hromady. A proto také platí, že akcionář, který se zasedání valné hromady nezúčastní, žádné vysvětlení od společnosti obdržet nemůže.“*

Uvedené platí i v případě vysvětlení, o jehož poskytnutí akcionář písemně požádal ještě před konáním valné hromady. K podání písemné žádosti ještě před konáním valné hromady blíže kapitola 3.3.1 této rigorózní práce.

3.5. Zásada podání vysvětlení přímo na jednání valné hromady

Vysvětlení má být akcionáři podáno zásadně přímo na jednání valné hromady, na němž jsou projednávány záležitosti, jichž se žádost o vysvětlení týká.²²⁸ Tímto požadavkem je kladen důraz na souvislost mezi právem na informace a hlasovacím právem, neboť poskytnutá informace slouží akcionáři k přijetí informovaného rozhodnutí.²²⁹ Zároveň se zde projevuje tzv. *kolektivní aspekt* práva na vysvětlení, který spočívá v tom, že vysvětlení sdělené přímo na jednání valné hromady si mohou vyslechnout rovněž všichni ostatní přítomní akcionáři.

Členové volených orgánů akciové společnosti jsou povinni vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře, jejíž součástí je mimo jiné povinnost připravit se na možné žádosti o podání vysvětlení ze strany akcionářů takovým způsobem, aby akcionářům mohli na jejich dotazy odpovědět přímo na valné hromadě.²³⁰

Ze zásady přímého poskytnutí vysvětlení pak plyne, že vysvětlení má být podáno zásadně ústně; nelze vyloučit, že ústní podání vysvětlení bude doprovázeno písemnými podklady (zejména grafy, tabulkami a podobnými materiály).²³¹

Přímé poskytnutí vysvětlení ovšem neznamená nutnost *bezprostřední* reakce na položenou otázku. Zejména v případě složitějších dotazů či v případě, že statutární orgán potřebuje rozhodnout o přípustnosti podání vysvětlení (tzn. o (ne)existenci důvodu pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení), je samozřejmě nezbytné, aby mezi položeným dotazem a odpovědí byla určitá časová prodleva. Z tohoto důvodu lze přerušit zasedání valné hromady.²³²

Německá právní nauka k této problematice uvádí, že je přípustné (a obvyklé) na dotazy akcionářů je odpovídat v blocích. V praxi si lze uvedené představit tak, že valná hromada projednává určitý bod programu; k tomuto bodu akcionáři postupně pokládají dotazy. Jakmile zazní veškeré dotazy k danému bodu, je na ně (ideálně) odpovězeno. Je účelné, aby se na závěr zasedání valné hromady předsedající dotázal přítomných akcionářů, zda byly zodpovězeny veškeré dotazy; toto zjištění by mělo být zaznamenáno do protokolu.²³³

²²⁸ Ustanovení §358 odst. 1 ZOK.

Podmínky, za nichž může být vysvětlení podáno i za jiných okolností, než přímo na jednání valné hromady, jsou blíže popsány v následujících kapitolách této rigorózní práce.

²²⁹ LASÁK, J., FILIP, V. §357 [Žádost o vysvětlení]. In: LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. [cit. 2022-9-22].

²³⁰ Blíže kapitola 3.6.1 této rigorózní práce.

²³¹ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 41.

²³² V této souvislosti zejména tzv. „technické přestávky“. Zároveň ale musí být dbáno na plynulý průběh valné hromady. (In: *Ibid.*).

²³³ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 40.

Zákon o obchodních korporacích výslovně připouští, aby bylo vysvětlení poskytnuto formou souhrnné odpovědi na více otázek obdobného rozsahu.²³⁴ Je proto přípustné, aby po projednání bodu programu valné hromady byl akcionářům poskytnut prostor pro podání žádostí o vysvětlení vztahujících se k tomuto bodu a aby následně společnost odpověděla souhrnně (tedy na dotazy, jejichž obsah je obdobný; na další oprávněné dotazy musí společnost samozřejmě řádně odpovědět „zvlášť“).

Lze tedy uzavřít, že odpověď nemusí následovat bezprostředně po zaznění žádosti, „vzhledem k účelu práva na vysvětlení je však nutné, aby reakce na vznesenou žádost, resp. odpověď, byla poskytnuta zásadně v průběhu projednávání jednotlivých bodů programu před hlasováním o příslušném bodu jednání, ke kterému se vztahuje.“²³⁵ Uvedené je imperativním důsledkem základního účelu práva na vysvětlení, tedy aby akcionář mohl vykonat hlasovací právo s dostatečným informačním základem. Poskytnutí odpovědi až po hlasování by s tímto účelem bylo zcela v rozporu.

V neposlední řadě je třeba zmínit místní spojitost, která spočívá v tom, že se vysvětlení akcionářům poskytuje v místnosti, ve které se valná hromada koná. Jak již bylo zmíněno, akcionář, který se jednání valné hromady neúčastní, není oprávněn vysvětlení obdržet.²³⁶ Uvedené platí i v případě, že se akcionář na jednání valné hromady sice dostaví, ale opožděně, protože nemá právo žádat zopakování vysvětlení, které zaznělo v době jeho nepřítomnosti.²³⁷ I nepřítomný či nedochvilný akcionář má ale právo obdržet kopii zápisu z jednání valné hromady, ze kterého se může následně dozvědět, jakým způsobem byly projednány jednotlivé body programu, a to včetně dotazů akcionářů a odpovědí na ně.²³⁸

Zákon o obchodních korporacích ovšem připouští z této zásady dvě výjimky, a to (i) možnost dodatečného poskytnutí vysvětlení, a (ii) možnost žádat o poskytnutí informace, která byla sdělena jinému akcionáři.

²³⁴ Ustanovení § 358 odst. 2 druhá věta ZOK.

²³⁵ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 41.

²³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

²³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2003, sp. zn. 29 Odo 714/2002:

„Jestliže se akcionář dostavil na valnou hromadu až poté, co byly projednány otázky, ke kterým se vztahovala jeho žádost o vysvětlení, je správný závěr odvolacího soudu, že se vlastním jednáním připravil o možnost dostat požadovaná vysvětlení. Opačný závěr by totiž znamenal omezení práv ostatních akcionářů, neboť by se jím omezoval časový prostor k realizaci jejich práv na úkor akcionáře, který se dostavil pozdě.“

²³⁸ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 41.

3.6. Dodatečné poskytnutí vysvětlení a pojem složitosti vysvětlení

Akcionáři může být vysvětlení podáno dodatečně pouze v případě, že vzhledem ke složitosti vysvětlení není možné jej akcionáři poskytnout přímo na jednání valné hromady. Je tomu tak proto, že v případě dodatečného poskytnutí vysvětlení dochází k potlačení základního účelu tohoto institutu (tedy umožnit akcionářům kvalifikovaně a se znalostí věci posoudit záležitosti projednávané valnou hromadou).²³⁹ Mělo by se tedy jednat o výjimku a nikoliv o pravidlo.

Složitost bude zásadně možné dovodit v případech, kdy je žádost o vysvětlení překvapivá, neočekávatelná, a není proto možné na ni bez přípravy odpovědět přímo na jednání valné hromady. Existují tedy dva dílčí aspekty složitosti vysvětlení, a to (i) překvapivost, a (ii) nemožnost podat vysvětlení bez přípravy.²⁴⁰ Oba tyto aspekty musí být naplněny kumulativně.²⁴¹

Jinými slovy, vysvětlení lze poskytnout dodatečně pouze v případě, že jej kvůli jeho složitosti nelze poskytnout přímo na jednání valné hromady. Složitost vysvětlení je dána, jestliže je žádost akcionáře překvapivá a zároveň není možné na ni odpovědět bez přípravy.

3.6.1. Povinnost připravit se na dotazy akcionářů a překvapivost dotazu

S prvním aspektem, tedy překvapivostí,²⁴² je spojena povinnost připravit se na dotazy akcionářů. Představenstvo, případně správní rada, má před konáním valné hromady povinnost připravit se na dotazy akcionářů, a to v takové míře, která je rozumně předvídatelná, očekávatelná. Jinými slovy, musí se připravit na takové žádosti o vysvětlení, které lze za daných okolností rozumně předpokládat. Nezodpovězení těchto dotazů lze považovat za porušení péče řádného hospodáře.²⁴³

²³⁹ ŠUK, Petr. §358 [Vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 707, marg. č. 1.

Vysvětlení je totiž v takovém případě poskytnuto až poté, co je na valné hromadě hlasováno.

²⁴⁰ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Dodatečné poskytnutí vysvětlení.*

²⁴¹ Ibid.

²⁴² Překvapivost je posuzována z pohledu společnosti, nikoliv z pohledu akcionáře.

²⁴³ V této souvislosti Špačková uvádí, že povinnost připravit se na dotazy akcionářů je dovozována naukou a judikaturou, které čerpají z německého pojetí tzv. *Vorbereitungspflicht* (v českém jazyce lze volně přeložit jako „povinnost připravit se“). Dle německého práva, stejně jako dle Zákona o obchodních korporacích, je osobou povinnou k podání vysvětlení právě sama společnost, za kterou jedná její statutární orgán, přičemž tato informační povinnost není omezena pouze na dotazy, které je statutární orgán schopen zodpovědět v průběhu jednání valné hromady obratem, bez dalšího, nýbrž zahrnuje povinnost odpovědět na veškeré dotazy, na které je statutární orgán povinen se předem připravit. Posledně uvedený závěr plyne z rozsudku Spolkového soudního dvora ze dne 7. dubna 1960, sp. zn. II ZR 143/58. V tomto smyslu též judikatura Nejvyššího soudu České republiky, a to usnesení ze dne 13. března 2012, sp. zn. 29 Cdo 1592/2011.

Součástí této povinnosti je i povinnost zajistit přítomnost osob, které disponují informacemi potřebnými pro zodpovězení předpokládaných dotazů akcionářů, jestliže členové statutárního orgánu nejsou schopni takové vysvětlení poskytnout sami.²⁴⁴

V neposlední řadě sem spadá povinnost zajistit materiální zázemí a technické vybavení potřebné pro poskytnutí vysvětlení. Vzhledem k tomu, že rozsah přípravy na jednání valné hromady ze strany statutárního orgánů záleží vždy na konkrétních okolnostech, není možné paušálně stanovit minimální požadavky na úroveň organizačního zabezpečení valné hromady, je ale dovozováno, že po statutárním orgánu nelze vyžadovat přípravu na *nejvyšší možné* úrovni, která by byla spojena s nepřiměřenými náklady.²⁴⁵

Uvedené je plně v souladu s recentní judikaturou Nejvyššího soudu, který zastává názor, že „vysvětlení zpravidla nebude moci být považováno za složité ve smyslu § 358 odst. 1 ZOK tehdy, jestliže členové představenstva (či správní rady) jednající s péčí řádného hospodáře mohli – s ohledem na pořad zasedání valné hromady – předpokládat, že akcionáři mohou jeho poskytnutí požadovat, a to bez ohledu na jeho komplikovanost. Jinými slovy, složitost vysvětlení znemožňuje jeho poskytnutí na valné hromadě pouze tehdy, nebylo-li možno rozumně předpokládat, že akcionáři budou jeho podání požadovat, a současně není-li možné jej podat bez přípravy přímo na zasedání valné hromady.“²⁴⁶

Dle německé judikatury je pro rozsah povinné přípravy určující zejména kategorie dotazů vztahujících se k programu valné hromady, které by teoreticky mohl vznést již zmíněný

²⁴⁴ Uvedené závěry plynou z judikatury Nejvyššího soudu České republiky, a to usnesení ze dne 13. března 2012, sp. zn. 29 Cdo 1592/2011:

„Požaduje-li akcionář na valné hromadě jen ta vysvětlení, na která mu dává zákon právo, tj. vysvětlení potřebná pro posouzení předmětu jednání valné hromady, je představenstvo povinno mu potřebná vysvětlení poskytnout na valné hromadě. S takovými požadavky představenstvo, kterému je program valné hromady znám, musí počítat a jeho povinností je se na takové dotazy připravit, popřípadě zajistit účast osob, které disponují informacemi potřebnými pro zodpovězení těchto dotazů. Je věcí konkrétního posouzení každého jednotlivého dotazu vzneseného na valné hromadě, zda jde o dotaz, na jehož zodpovězení má akcionář právo. Je-li tomu tak, nemůže představenstvo odkázat akcionáře na následné zodpovězení jeho dotazu.“

Stejně tak usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2001, sp. zn. 29 Odo 71/2001:

„(...) akcionář má právo požadovat odpovědi pouze na takové dotazy, které je společnost (resp. její představenstvo či zaměstnanci) povinna znát. Jestliže tedy např. akcionář požaduje odpověď na otázku, která se netýká běžného provozu společnosti, a vyžaduje kvalifikované posouzení (právnícké vzdělání), jak je tomu u dotazu, na jehož nedostatečné zodpovězení si dovolatel stěžuje v odvolání, není povinností představenstva znát na tuto otázku odpověď, musí však v dostatečném předstihu zajistit kvalifikovanou právní pomoc při jejím řešení.“

²⁴⁵ ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*. Autorka v této souvislosti dále uvádí, že německou judikaturou a naukou jsou limity dovozovány jak ve vztahu k intenzivně přípravě (tzn. stačí přiměřená příprava, nikoliv maximální možná), tak ve vztahu k věcnému rozsahu přípravy (tzn. statutární orgán není povinen se připravit na *jakékoliv* dotazy).

²⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. května 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

„fiktivní objektivně usuzující akcionář.“²⁴⁷ Pro rozsah povinné přípravy ze strany statutárního orgánu mohou být relevantní i okolnosti jako např. diskusní body z minulých valných hromad či dokonce kritická vyjádření v médiích ze strany některých akcionářů. Akcionáři mají též právo na obdržení informací týkajících se finančních nákladů na organizační zabezpečené valné hromady.²⁴⁸

Podmínka složitosti vysvětlení tedy nebude naplněna v případě, kdy členové představenstva či správní rady jednající s péčí řádného hospodáře mohli s ohledem na pořad valné hromady rozumně předpokládat, že určitý požadavek na vysvětlení bude vznesen. V takovém případě je složitost vysvětlení irelevantní a představenstvo není v takovém případě oprávněno poskytnout akcionáři vysvětlení dodatečně.

Na druhou stranu ale platí, že pokud statutární orgán dokáže na překvapivý dotaz odpovědět i bez přípravy, musí tak učinit; v takovém případě není oprávněn využít možnosti dodatečného poskytnutí vysvětlení, byť by požadavek překvapivosti byl naplněn.²⁴⁹

Které dotazy už by ale měly být považovány za nepředvídatelné, *překvapivé* a dle jakých kritérií by překvapivost měla být posuzována? Jinými slovy, na které dotazy už představenstvo *není* povinno se připravit? Tato otázka není v české právní úpravě výslovně řešena, jistá vodítka lze ovšem opět nalézt v literatuře a judikatuře.

Prvním, naprosto stěžejním kritériem pro určení případné (ne)překvapivosti vysvětlení (a stejně tak pro vymezení rozsahu přípravy ze strany statutárního orgánu) je samotný program jednání valné hromady. Jen stěží by bylo možné považovat za překvapivé dotazy, které jsou relevantní ve vztahu k daným bodům programu nebo obsahu rozhodnutí, která mají být schválena.

Inspiraci v tomto ohledu můžeme opět nalézt v německém právu, které v této souvislosti poukazuje na to, že příprava ze strany statutárního orgánu by měla být intenzivnější zejména v případech, kdy mají být projednávány návrhy se zásadním materiálním dopadem na postavení akcionářů či pokud se jedná o nějaká témata, která mohou být potenciálně konfliktní či kontroverzní.²⁵⁰ Lze si představit zejména rozhodnutí týkající se strukturálních změn jako

²⁴⁷ Jak již bylo uvedeno, rozumíme tím akcionáře, který je obeznámen s poměry společnosti pouze na základě všeobecně známých skutečností, a tím pádem pro něj představuje požadovaná informace nikoliv nepodstatný prvek pro posouzení projednávaného bodu programu. (ŠPAČKOVÁ, Michala. *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*.) Autorka v této souvislosti poukazuje na rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 16. února 2009, sp. zn. II ZR 185/07 (Kirch/Deutsche Bank) či na usnesení Vrchního zemského soudu ve Stuttgartu ze dne 29. února 2012, sp. zn. 20 W 5/11. Koncept objektivně usuzujícího akcionáře je rovněž zásadní pro konkretizaci pojmu „potřebnosti“. Blíže též kapitola 3.3.3 této rigorózní práce.

²⁴⁸ ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*.

²⁴⁹ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 42.

²⁵⁰ KOCH, *AktG*. §131, marg. č. 10.

prodej závodu či přeměna obchodní korporace nebo rozhodnutí mající dopad na akcionářskou strukturu. Přípravenost představenstva by tedy v případě přijímání zásadních rozhodnutí měla být určitě vyšší, než v případě „běžných“ rozhodnutí.

Překvapivost dotazu ale především nebude možné dovodit v případě, že akcionář svou žádost o vysvětlení společnosti zašle písemně ještě před konáním valné hromady.²⁵¹ Nutno podotknout, že by tak měl učinit v rozumném časovém předstihu (lze si jen těžko představit, že by se představenstvo stihlo na daný dotaz připravit, kdyby byl společnosti doručen pár minut před začátkem valné hromady, a akcionář by se následně během jednání valné hromady odvolával na to, že dotaz nemůže být považován za překvapivý, jelikož čistě z formálního hlediska byl společnosti doručen před zahájením valné hromady).²⁵²

Německé právo v případě žádostí o poskytnutí komplexních informací dokonce dovozuje existenci *povinnosti* akcionáře zaslat společnosti takovou žádost předem, plynoucí ze zásady dobré víry. Pokud tak akcionář neučiní, vystavuje se riziku, že vysvětlení nebude poskytnuto v dostatečném rozsahu, resp. že bude pouze obecné.²⁵³

Domnívám se, že český zákonodárce by *de lege ferenda* neměl jít tak daleko, aby akcionáři stanovoval *povinnost* zaslat žádost o komplexnější vysvětlení písemně předem. Taková povinnost by mohla vést k nepřiměřenému omezení práva akcionáře na vysvětlení. Je ale žádoucí, aby v případě snahy o zneužití práva na vysvětlení ze strany akcionářů (zejména zasíláním dotazů těsně před konáním valné hromady a následným tvrzením, že dotaz z tohoto

²⁵¹ K možnosti zaslání žádosti o vysvětlení před konáním valné hromady blíže kapitola 3.3.1 této rigorózní práce.

Akcionář sice není povinen svou žádost o vysvětlení společnosti zaslat předem, ale zejména v případě, že si akcionář není jist, zda jeho dotaz spadá do kategorie „předvídatelných“, jeví se jako vhodné doporučit, aby akcionář svůj dotaz raději zaslal předem. Zvýší tak svoji šanci na to, že informaci skutečně obdrží. V důsledku toho zároveň dojde k „rozšíření“ povinné přípravy členů volených orgánů právě v rozsahu takto předem položeného dotazu. Dle německé nauky závisí rozsah zvýšené povinnosti přípravy na míře podrobnosti žádosti o informace a na době mezi obdržením žádosti společností a dnem konání valné hromady. Čím dříve akcionář svůj dotaz společnosti oznámí, tím více se zvyšuje povinnost společnosti připravit odpovědi na tyto dotazy. Zároveň ale platí, že pokud by byl dotaz vznesen ještě před oznámením programu valné hromady, musel by být dotaz zopakován. (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 31).

²⁵² ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*. Autorka uvádí, že z povahy žádosti o vysvětlení plyne, že akcionář může svou žádost zaslat společnosti nejdříve po obdržení pozvánky na valnou hromadu (případně poté, co zjistí program valné hromady z pozvánky uveřejněné na internetových stránkách společnosti). V každém případě nejdříve poté, co se dozví, jaký je obsah jednání valné hromady. Ale pokud jde o nejzazší termín, do kdy je možné společnosti zaslat písemnou žádost o vysvětlení, nelze jej paušálně stanovit, záleží totiž na konkrétních okolnostech daného případu. Německá nauka označuje praxi akcionářů, kteří zasílají dotazy společnosti těsně před konáním valné hromady, například v noci, den před konáním, za nežádoucí, a zastává názor, že takto zasláné dotazy by mohly spadat do kategorie překvapivých.

²⁵³ ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*.

důvodu nemůže být považován za překvapivý), takové jednání nepoživalo právní ochrany, nýbrž bylo posuzováno jako šikanózní výkon práva.²⁵⁴

Německá judikatura vykládá požadavky na očekávatelnost dotazu spíše extenzivně. V rámci povinné přípravy na dotazy akcionářů by statutární orgán totiž měl zohlednit mimo jiné například kritická vystoupení akcionářů v minulosti či dokonce dotazy, které zazněly na minulých valných hromadách. Je otázkou, jak by z hlediska očekávatelnosti byly posouzeny dotazy vznesené na valné hromadě dceřiné, případně mateřské společnosti.²⁵⁵ Lze si zajisté představit situace, kdy by mateřská a dceřiná společnost byly do té míry propojeny, že dotazy vznesené při jednání valné hromady dceřiné společnosti by byly naprosto relevantní i při jednání valné hromady mateřské společnosti a *vice versa*. V takových případech, zejména je-li akcionář, který tyto dotazy položil, zároveň akcionářem obou dotčených společností, lze pravděpodobně jen stěží takový dotaz považovat za překvapivý.²⁵⁶ Totožnost členů statutárního orgánu mateřské a dceřiné společnosti by byla pomyslnou třešinkou na dortu.

Česká judikatura se ovšem k příliš extenzivnímu výkladu pojmu očekávatelnosti dotazu staví spíše odmítavě. Vrchní soud v Olomouci v tomto ohledu posuzoval překvapivost dotazů, které sice akcionářem nebyly společnosti zaslány písemně předem, ale krátce před konáním valné hromady zazněly totožné dotazy na jednání valné hromady dceřiné společnosti.²⁵⁷

V daném případě se akcionář domáhal určení rozporu usnesení valné hromady se zákonem a stanovami společnosti, přičemž jedním z důvodů byla skutečnost, že mu na valné hromadě a ani v dodatečné zákonné lhůtě nebylo poskytnuto jím požadované vysvětlení (resp. bylo poskytnuto neúplné, velice obecné vysvětlení). Stěžejním bodem programu valné hromady bylo schválení projektu přeměny, přičemž akcionář požadoval poskytnutí informací týkajících se dceřiných společností, se kterými společnost tvoří koncern, a to mimo jiné z toho důvodu,

²⁵⁴ K šikanóznímu výkonu práva blíže část 4 této rigorózní práce.

²⁵⁵ ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*.

²⁵⁶ Špačková v této souvislosti poukazuje na to, že i přesto, že česká právní úprava práva na vysvětlení *de facto* kopíruje německou úpravu obsaženou v § 131 AktG, existuje zde jistá odlišnost právě co se týče překvapivých dotazů. V německém právu by totiž neočekávaný dotaz představoval jednu ze skutkových podstat tzv. *imanentní hranice práva na vysvětlení*. „*Za předpokladu řádně splnění povinnosti přípravy na dotazy akcionářů totiž platí, že v případě neočekávaných dotazů je dle německé rozhodovací praxe nutné vycházet ze znalosti věci, kterou členové představenstva v danou chvíli mají a jsou schopni zprostředkovat jednoduše a bez velkého zdržení přímo na valné hromadě (...). Tato znalost pak současně představuje limit práva na poskytnutí vysvětlení. Pokud představenstvo na danou otázku nezná odpověď, ačkoliv se řádně na otázky akcionářů připravilo, není povinno vysvětlení poskytnout ani dodatečně po skončení valné hromady. Představenstvo však musí dát najevo stav své znalosti, a je-li to možné, otázku zodpovědět alespoň částečně nebo obecně, případně namísto konkrétních údajů uvést alespoň odhad požadovaných hodnot, je-li k dispozici.*“ (In: *Ibid.*).

²⁵⁷ ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*.

Autorka zde poukazuje na rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. dubna 2018, sp. zn. 8 Cmo 16/2018.

že některé z těchto společností byly v té době v úpadku (přičemž účelem samotné přeměny bylo oddělení insolventních společností od těch prosperujících). Informace týkající se dceřiných společností byly v tomto případě zásadní, jelikož dotčená společnost byla pouze „holdingovou“ společností, sama tedy žádnou aktivitu nevyvíjela a jejím jediným účelem bylo zastřešení a řízení koncernu.²⁵⁸

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že informace týkající se dceřiných společností byly za daných okolností pro akcionáře skutečně zásadní, jeho požadavek byl tedy zcela legitimní a požadované informace mu proto měly být společností v dodatečné lhůtě poskytnuty, což se ale nestalo.²⁵⁹

Odvolací soud se ztotožnil s názorem soudu prvního stupně v tom, že byly splněny podmínky pro možnost dodatečného poskytnutí vysvětlení, a to z důvodu složitosti požadovaných informací. Odvolací soud v této souvislosti akcentuje, že *„společnost by měla v rámci přípravy na valnou hromadu učinit všechno pro to, aby se akcionářům na ní přítomným dostalo všech relevantních informací ohledně probíraných záležitostí (například zajištěním účasti osob, které mohou poskytnout vysvětlení k žádostem, které lze důvodně očekávat), na druhé straně však mají akcionáři možnost formulovat žádosti o informace předem, jejímž rubem je povinnost žádost podat před valnou hromadou, pokud nechtějí riskovat, že žádosti nebudou z důvodu složitosti na valné hromadě zodpovězeny, a tato povinnost nabývá na významu za současné právní úpravy, kdy dotazy akcionářů nemusí být pro svou složitost zodpovězeny a požadovaná vysvětlení ze stejného důvodu podána přímo na valné hromadě, a kdy se akcionář může domáhat po společnosti vyslovení povinnosti podat požadované vysvětlení soudní cestou.“*²⁶⁰

Potud se se závěry odvolacího soudu ztotožňují. Z pohledu akcionáře je zajisté rozumné, aby ve svém vlastním zájmu zaslal žádost o vysvětlení, o kterém má za to, že by mohlo být ze strany společnosti vnímáno jako složité, v dostatečném předstihu a maximalizoval tak šanci, že se mu dostane kýžených informací včas. Takový přístup se jeví jako zcela racionální.

²⁵⁸ Dotazy se týkaly především schopnosti společnosti a jejích dceřiných společností splácet své závazky a vztahů dceřiných společností s bankami a dalšími věřiteli, přičemž tyto informace měly akcionáři umožnit posoudit zejména to, nakolik je navrhovaná přeměna nezbytná pro obnovení bankovního financování v rámci koncernu, nakolik hrozí riziko uplatnění práv věřitelů a nakolik budou dotčeny vztahy s věřiteli a obchodními partnery. Akcionář přitom vnesl krátce před jednáním předmětné valné hromady totožné dotazy na jednání valné hromady jedné z dceřiných společností společnosti.

²⁵⁹ Společnost argumentovala tím, že poskytnutí požadovaných informací je možné odmítnout jakožto nepřijatelné sdělení vnitřní informace podle zákona o podnikání na kapitálových trzích a z důvodu ochrany bankovního tajemství. Argument byl ovšem velice obecný, neurčitý, a soud prvního stupně jej proto neakceptoval. Zdůraznil, že mělo být konkrétně odůvodněno, kterou část požadovaných informací je nepřijatelné akcionáři sdělit, a zbývající informace měly být bez dalšího poskytnuty.

²⁶⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. dubna 2018, sp. zn. 8 Cmo 16/2018.

Vrchní soud v Olomouci ale dodává, že v daném případě mohla společnost jen stěží očekávat detailní dotazy týkající se vzájemných vztahů dceřiných společností v rámci holdingu, popřípadě týkající se jejich vztahů s bankami a věřiteli, a nemohla se proto na takové dotazy ani připravit. Uzavírá, že *„rozsah, v jakém by se měla společnost na jednání valné hromady připravit z hlediska možnosti žádosti o vysvětlení, by měl vždy být zjišťován ve vztahu k obsahu rozhodnutí zařazených na program valné hromady, a nikoliv s ohledem na osoby akcionářů a vzájemné vztahy mezi nimi (...).“*²⁶¹

S výše uvedenými závěry Vrchního soudu se nemohu zcela ztotožnit. Domnívám se, že zejména v případě, kdy společnosti tvoří koncern, jsou vztahy mezi mateřskou společností a dceřinými společnostmi, stejně tak jako mezi dceřinými společnostmi navzájem, provázanější a jejich vzájemné vazby tedy „pevnější“ než v případě „obyčejné“ majetkové propojenosti.²⁶² Ze skutkových zjištění se sice podává, že dle tvrzení společnosti nedochází v rámci koncernu k sanování ekonomických problémů některých členů koncernu jinými, prosperujícími členy koncernu, což ale v žádném případě neznamená, že by k tomu nemohlo teoreticky dojít v budoucnu.²⁶³ Za této situace považuji výše uvedené dotazy akcionářů za zcela relevantní a legitimní; akcionářům měly být tyto informace ze strany společnosti bez dalšího poskytnuty. Ze stejného důvodu se proto domnívám, že z pohledu společnosti by v rámci přípravy na možné dotazy akcionářů mělo být relevantní, jaké dotazy zazněly na valné hromadě dceřiné společnosti, obzvláště v případě, že tyto společnosti tvoří koncern.

3.6.2. Nemožnost poskytnout vysvětlení bez přípravy

Samotná složitost vysvětlení ovšem ještě nepostačuje k tomu, aby vysvětlení mohlo být bez dalšího poskytnuto dodatečně ve smyslu ustanovení § 358 odst. 1 věty druhé Zákona o obchodních korporacích.

²⁶¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. dubna 2018, sp. zn. 8 Cmo 16/2018.

Pro úplnost dodávám, že tímto usnesením bylo rozhodnutí soudu prvního stupně změněno a návrh na určení neplatnosti usnesení valné hromady byl zamítnut.

²⁶² *„Koncern je zákonem chápán jako ekonomická jednotka s pevnějším stupněm vnitřní konzistence než jiná podnikatelská seskupení. (...) řízené osoby jsou podřízeny soudržné (nikoliv nahodilé) politice s jednotným hospodářským účelem, a kde jsou případně vnitřní výhody a nevýhody sanovány v rámci celého koncernu tak, aby nedošlo k úpadku členů koncernu.“* (In: HAVEL, Bohumil. § 79 [Pojem koncern]. In: ŠTENGLOVÁ, Zákona o obchodních korporacích. Komentář, str. 259, marg. č. 2).

Nebo také:

„Koncern, coby jednu z forem podnikatelského seskupení, chápe zákon jako živoucí entitu bez právní subjektivity, tedy jako ekonomickou jednotku, jejíž podstata je v synergii společného podnikání a řízení.“ (In: HAVEL, Bohumil. § 72 [Zproštění povinnosti hradit újmu]. In: Ibid., str. 248, marg. č. 1).

²⁶³ V této souvislosti poukazují zejména na ustanovení § 72 ZOK. Jestliže holdingu svědčí tzv. koncernové privilegium, je přípustné, aby byly ekonomické problémy některého z členů koncernu sanovány v rámci koncernu. Za zcela zásadní považuji skutečnost, že stačí pouhá *možnost*, že by k tomu mohlo dojít v budoucnu (že se tak doposud nestalo totiž neznamená, že je tato možnost vyloučena). Obavy akcionářů se proto zdají zcela opodstatněné.

V důsledku složitosti totiž musí být zároveň *nemožné* dané vysvětlení poskytnout přímo na jednání valné hromady. Jinými slovy, požadované vysvětlení může být složité, překvapivé, ale neznamená to, že jeho poskytnutí je nemožné, pokud i přesto bude představenstvo schopno na takový dotaz odpovědět bez přípravy. Jestliže tedy představenstvo odpověď na dotaz akcionáře zná, byť se na možnost jeho položení nepřipravovalo (nebylo povinno se na něj připravit), je povinno ji akcionáři poskytnout (samozřejmě za předpokladu, že neexistuje žádný důvod pro odmítnutí poskytnutí takového vysvětlení).²⁶⁴

Zejména v případě žádostí o vysvětlení, která jsou spojena s nutností vypracování dodatečných rešerší či analýz, samozřejmě nebude takové vysvětlení možné poskytnout přímo na jednání valné hromady.²⁶⁵

V této souvislosti bych ráda poukázala na již zmíněné recentní rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, kde se soud zabýval žádostí akcionáře o vysvětlení týkající se tvorby rezerv společnosti a některých dalších záležitostí.²⁶⁶ Z odůvodnění rozhodnutí se podává, že akcionář požádal o vysvětlení písemně ještě před konáním valné hromady. Akcionáři se však na valné hromadě dostalo pouze částečného vysvětlení s tím, že odpověď na zbývající otázky (které byly součástí písemné žádosti o vysvětlení) mu bude poskytnuta dodatečně v zákonné lhůtě.

Soudy se ovšem v tomto případě nezabývaly tím, zda byly předpoklady pro možnost dodatečného poskytnutí vysvětlení splněny. Mám za to, že složitost vysvětlení v tomto případě dána nebyla. Vzhledem k tomu, že akcionář požádal o vysvětlení písemně předem, lze jistě dojít k závěru, že požadované vysvětlení nemohlo být pro společnost překvapivé.

Navíc za situace, kdy jedním z bodů programu jednání valné hromady bylo schválení účetní závěrky, měli členové představenstva, jednající s péčí řádného hospodáře, rozumně předpokládat, že požadavek na vysvětlení týkající se výše rezerv bude vznesen.

Konečně, poskytnutí odpovědi na tyto otázky bez přípravy rovněž nemělo být za dané situace překážkou, jelikož členové představenstva by měli disponovat informacemi o tom, z jakého důvodu jsou vytvářeny rezervy společnosti, a to tím spíše za situace, kdy tyto rezervy dosahují více než 876 milionů korun. Dle mého názoru lze stěží uvažovat o výkonu funkce člena představenstva s péčí řádného hospodáře, jestliže členovi unikají informace o důvodech kumulace rezerv v řádech stamilionů.

²⁶⁴ ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*.

²⁶⁵ *Ibid.*

²⁶⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2023, sp. zn. 14 Cmo 159/2022.

Lze tedy shrnout, že vysvětlení může být akcionáři poskytnuto dodatečně za předpokladu, že jsou kumulativně splněny následující podmínky:

- i. žádost o vysvětlení byla podána řádně a včas, a to legitimovaným akcionářem;
- ii. vysvětlení je potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv na ní;
- iii. není dán žádný důvod pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení;
- iv. statutární orgán se řádně před jednáním valné hromady připravil na dotazy akcionářů;
- v. žádost o poskytnutí vysvětlení byla překvapivá; a
- vi. statutární orgán nebyl schopen vysvětlení poskytnout přímo na jednání valné hromady; ale
- vii. je možné jej poskytnout dodatečně.²⁶⁷

3.6.3. Lhůta pro dodatečné poskytnutí vysvětlení a okruh jeho adresátů

Za předpokladu, že jsou splněny výše uvedené podmínky, musí být následně vysvětlení poskytnuto akcionářům ve lhůtě 15 dnů, tzn. doručeno či jinak sděleno.²⁶⁸ Platí, že dodatečné vysvětlení je společnost povinna poskytnout pouze těm akcionářům, kteří o něj požádali, nikoliv všem akcionářům (což ovšem nevylučuje, aby tak společnost učinila dobrovolně).²⁶⁹

Lze se ale setkat i s odlišným názorem, tedy že společnost by měla dodatečné vysvětlení poskytnout všem akcionářům, nikoliv pouze tazateli, přičemž tato povinnost je dovozována ze zásady rovného zacházení se všemi akcionáři.²⁷⁰

²⁶⁷ ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*.

V této souvislosti považuji za zajímavé zmínit německou právní úpravu, dle které platí, že nepostačuje toliko *příslib* dodatečného poskytnutí vysvětlení ze strany společnosti; takový příslib totiž nelze považovat za splnění povinností statutárního orgánu společnosti. V případě, že má být vysvětlení akcionáři poskytnuto dodatečně, musí být uzavřena *dohoda* mezi tímto akcionářem a statutárním orgánem společnosti, a to veřejně, přímo na jednání valné hromady.

České právo obdobný požadavek na uzavření dohody nestanoví. Vychází z toho, že pokud jsou splněny veškeré zákonné požadavky pro možnost dodatečného poskytnutí vysvětlení, může tak statutární orgán učinit bez dalšího.

²⁶⁸ ŠUK, Petr. §358 [Vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 707, marg. č. 3.

Zákon nestanoví konkrétní způsob, jakým by mělo být dodatečné vysvětlení poskytnuto, zda písemně či ústně; způsob je ponechán zcela v diskreci společnosti samotné. Nejefektivnějším se jeví uveřejnění informace na internetových stránkách společnosti.

²⁶⁹ Ibid.: „Návrh novely nahrazoval v § 358 odst. 2 větě druhé podstatné jméno „akcionářům“ týmž podstatným jménem v jednotném čísle („akcionáři“). Tím mělo být vyjasněno, že dodatečné vysvětlení společnost poskytuje primárně akcionáři, který o ni žádal; ostatním akcionářům zůstává zachováno právo na její sdělení podle § 358 odst. 2 in fine. Ačkoliv tato úprava nebyla pro nadbytečnost přijata, výklad, jež chtěla postavit najisto, platí.“

²⁷⁰ ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*. Autorka zde poukazuje na názor V. Filipa a J. Lasáka publikovaný v LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 1558–1559.

Příkláním se k názoru, dle kterého je společnost povinna vysvětlení poskytnout pouze tazateli, nikoliv *automaticky* i všem ostatním akcionářům společnosti. Právo na vysvětlení je ve své podstatě právem individuální povahy, nikoliv právem kolektivním. Nadto akcionáři, kteří rovněž chtějí znát odpověď na danou otázkou, mohou využít svého práva dle ustanovení § 358 odst. 2 *in fine* Zákona o obchodních korporacích,²⁷¹ či se připojit k žádosti původního tazatele.²⁷²

Dle ustanovení článku 9 odst. 2 Směrnice mohou členské státy stanovit, že za odpověď je považováno rovněž zpřístupnění dané informace ve formě otázek a odpovědí na internetových stránkách společnosti, přičemž z požadavku směrnice plyne, že u každé takto poskytované informace musí být zcela zřejmé, na jakou otázku je odpovídáno, respektive k jaké žádosti akcionáře se vysvětlení vztahuje.²⁷³

3.6.4. (Ne)potřebnost dodatečně poskytnutého vysvětlení

V případě, že dodatečně poskytnuté vysvětlení je neúplné, či dokonce není poskytnuto vůbec, je akcionář oprávněn z tohoto důvodu požadovat, aby byla vyslovena neplatnost usnesení valné hromady? Zákon vliv dodatečného poskytnutí na platnost usnesení valné hromady neřeší, judikatura se ale klaní k závěru, že nikoliv.

Vrchní soud v Olomouci k této problematice uvádí, že pokud zákon legitimizuje stav, kdy akcionář, jemuž nebylo vysvětlení poskytnuto přímo na jednání valné hromady, se musí při hlasování obejít bez informací potřebných k rozhodnutí, jakým způsobem bude hlasovat, nemůže k neplatnosti takového usnesení vést skutečnost, že vysvětlení poskytnuté dodatečně je neúplné. V této souvislosti zdůrazňuje, že v takovém případě je akcionářům dána možnost domáhat se povinnosti poskytnout požadované vysvětlení v samostatném řízení v souladu s ustanovením § 360 odst. 3 ZOK, nikoliv napadat platnost usnesení valné hromady.²⁷⁴

Soud dále uvádí, že vysvětlení, které bylo poskytnuto v dodatečné lhůtě, má povahu pouze jakéhosi „obecného“ vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti, nikoliv povahu vysvětlení potřebného pro výkon akcionářských práv. Tento závěr dle názoru soudu podporuje samotné znění zákona, a to konkrétně ustanovení § 358 odst. 1 ZOK *in fine*, podle kterého je společnost

²⁷¹ Blíže kapitola 3.7 této rigorózní práce.

²⁷² ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*.

Autorka v této souvislosti uvádí, že dle německé nauky je právo na vysvětlení zásadně individuální povahy, ale že zároveň nelze opomíjet jeho určité kolektivní aspekty, kdy i nežádající akcionář má možnost seznámit se s formulací dotazu vzhledem k nutnosti přednesení žádosti tazatele na valné hromadě. Stejně tak se všichni akcionáři přítomní na valné hromadě mohou dozvědět odpověď, kterou je představenstvo povinno poskytnout přímo na valné hromadě, tedy tak, aby zazněla *coram publico*.

²⁷³ ŠUK, Petr. § 358 [Vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 708, marg. č. 4.).

²⁷⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. dubna 2018, sp. zn. 8 Cmo 16/2018.

povinna požadované vysvětlení poskytnout, přestože to „*již není potřebné pro posouzení jednání valné hromady nebo pro výkon akcionářských práv na ní.*“²⁷⁵

Jak je to tedy s *potřebností* dodatečně poskytovaného vysvětlení? Jestliže vycházíme z premisy, že vysvětlení musí být *potřebné* pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv na ní, narážíme zde na logický problém. Na jedné straně má totiž akcionář právo na obdržení informací právě proto, aby mohl kvalifikovaně rozhodovat o záležitostech projednávaných valnou hromadou, na straně druhé ale zákon výslovně připouští, aby za určitých podmínek bylo vysvětlení akcionáři poskytnuto dodatečně, a akcionář je tak nucen hlasovat, aniž by měl k dispozici informace k hlasování potřebné. Zdá se, že výše zmíněné kritérium *potřebnosti* tak v případě dodatečně poskytovaného vysvětlení zcela absentuje.

Je tomu skutečně tak; v okamžiku, kdy je vysvětlení poskytováno dodatečně, tak již potřebné není, jelikož už není schopno plnit svůj základní účel, tedy „*umožnit akcionářům přítomným na valné hromadě kvalifikovaně a se znalostí věci posoudit záležitosti projednávané valnou hromadou.*“²⁷⁶ Zásadní ale je, aby kritérium potřebnosti bylo splněno v okamžiku uplatnění práva na vysvětlení. Jinými slovy, „*ačkoliv k okamžiku dodatečného poskytnutí požadované vysvětlení potřebné (již) není, je podmínkou uplatnění práva na vysvětlení, aby ex tunc (k okamžiku konání valné hromady) vysvětlení potřebné bylo.*“²⁷⁷

²⁷⁵ Usnesení Vrhniho soudu v Olomouci ze dne 17. dubna 2018, sp. zn. 8 Cmo 16/2018.

²⁷⁶ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Dodatečné poskytnutí vysvětlení.*

²⁷⁷ Ibid.

Kritérium potřebnosti tedy neabsentuje, je pouze vázáno k jinému časovému okamžiku.

3.7. Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři

Ustanovení §358 odst. 2 *in fine* Zákona o obchodních korporacích představuje další z výjimek ze zásady poskytnutí vysvětlení přímo na jednání valné hromady a je ve vztahu k právu na informace rovněž projevem zásady rovného zacházení se všemi akcionáři.²⁷⁸ Zakládá totiž právo každého akcionáře vyžádat si, aby mu byla sdělena stejná informace, která již byla poskytnuta jinému akcionáři, aniž by bylo nutné dodržet postup dle ustanovení §357 ZOK. Jinak řečeno, podstatou tohoto institutu je pravidlo, že pokud byla určitá informace sdělena některému akcionáři, má na její poskytnutí *zásadně* právo i každý další akcionář.

Jedná se o specifický případ práva akcionáře na informace, jelikož uplatnění tohoto práva není vázáno na jednání valné hromady. Žádost akcionáře o informaci dle ustanovení §358 odst. 2 *in fine* ZOK totiž může být podána bez věcného a časového spojení s valnou hromadou, nachází se proto mimo režim ustanovení § 357 ZOK. Není proto rovněž nutné, aby byly splněny zákonné limity stanovené zmíněným ustanovením,²⁷⁹ jmenovitě tedy požadavek, aby se vysvětlení týkalo společnosti či jí ovládaných osob, a požadavek, aby bylo potřebné pro posouzení záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv na ní.²⁸⁰

Zákonodárce byl veden snahou o snížení informačního deficitu akcionářů, a to zejména akcionářů menšinových, jejichž přístup k informacím bývá často limitován, a fakticky se jim informací dostává skutečně pouze při jednání valné hromady. Naproti tomu většinový akcionář má díky svému typicky silnějšímu postavení a významnějšímu vlivu ve společnosti velice často přístup k mnohem širšímu spektru informací, a to navíc průběžně, nikoliv pouze při jednání valné hromady.²⁸¹ Fakticky proto bývá většinový akcionář zvýhodněn a získává oproti ostatním informační náskok. Tato *informační asymetrie* reflektující *investiční asymetrii* (jinými slovy nerovnost podílů) se následně může negativně projevit v rozhodování akcionářů, kdy v důsledku informačního deficitu určité skupiny akcionářů může dojít k přijetí rozhodnutí,

²⁷⁸ Ustanovení §212 odst. 1 věta druhá OZ a § 244 odst. 1 ZOK.

²⁷⁹ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*.

Autorka uvádí, že „*právo na vysvětlení mimo konkrétní jednání valné hromady nemá v zákoně o obchodních korporacích oporu*“, a akcionář se proto takového práva vůči společnosti nemůže bez dalšího dovolávat. Právo ovšem reflektuje skutečnost, že k poskytování informací mimo valnou hromadu fakticky dochází. A dodává, že „*poskytování informací mimo valnou hromadu mohou samozřejmě zakotvovat stanovy společnosti. Úprava práva na informace v korporátních předpisech rozšiřující zákonný (minimální) rozsah práva na vysvětlení je však v praxi spíše výjimečná*.“

²⁸⁰ Blíže kapitola 3.3.3 této rigorózní práce.

²⁸¹ Většinový akcionář může mít přístup k informacím buď přímo, jestliže je sám členem statutárního orgánu, nebo nepřímo, pokud může ovlivňovat personální složení statutárního orgánu (např. v případě, že je vlastníkem akcií s vysílacím právem). (In ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*).

kteře není zcela optimální pro společnost (a tím ani pro její společníky) či ktere není tak kvalitní, jak by mohlo být, kdyby všichni akcionáři disponovali veškerými potřebnými informacemi.²⁸² Informační asymetrie může zároveň negativně ovlivnit samotného akcionáře při rozhodování v jeho vlastních záležitostech, jako například v případě rozhodnutí týkajících se prodeje či koupě podílu. Informační asymetrii lze tedy považovat za jev negativní, a to jak pro společnost, tak pro samotné akcionáře, a je proto vhodné ji do určité míry vyvažovat zákonnou úpravou.²⁸³

3.7.1. Východiska právní úpravy

Jak již bylo zmíněno, zákonodárce se v úpravě práva na vysvětlení inspiroval právní úpravou obsaženou v německém akciovém zákoně; ve vztahu k nyní projednávanému institutu konkrétně v §131 odst. 4 německého akciového zákona, který zavádí tzv. *rozšířenou povinnost k poskytnutí vysvětlení*, která má sloužit především k zamezení již zmiňovaného informačního monopolu některých akcionářů.²⁸⁴ Německý zákonodárce zřejmě nechtěl omezit poskytování informací akcionářům i mimo valnou hromadu, jinými slovy, nechtěl omezovat faktické informační toky v rámci korporace (tedy ani omezovat většinového akcionáře v přístupu k informacím), a proto raději zakotvil právo neinformovaného akcionáře žádat o sdělené téže informace, která byla již poskytnuta jinému, informovanému akcionáři (většinového akcionáře samozřejmě nevyjímaje).²⁸⁵

Podstata pravidla tedy spočívá v tom, že *„je-li některému akcionáři z důvodu jeho akcionářského postavení poskytnuta informace mimo valnou hromadu, je společnost povinna poskytnout tuto informaci i každému dalšímu akcionáři na jeho žádost na valné hromadě,*

²⁸² ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

²⁸³ Menšinový akcionář sice teoreticky může společnosti pokládat dotazy a dožadovat se informací i mimo valnou hromadu, společnost ovšem nemá žádnou zákonnou povinnost jeho požadavkům v takovém případě vyhovět, a menšinový akcionář zpravidla nebude mít žádné „páky“ ani jiné způsoby, kterými by společnost k poskytnutí informací přesvědčil. (In: *Ibid.*)

²⁸⁴ Vzhledem k tomu, že se česká odborná literatura ani judikatura tomuto institutu podrobně nevěnují, zaměřuji se v této části podrobněji na popis německé právní úpravy, kterou jakožto ideový zdroj české úpravy považuji za relevantní a pro pochopení podstaty zde popisovaného institutu za zcela esenciální.

²⁸⁵ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

Navíc, zamezení faktickým tokům informací, ke kterým může docházet zejména v důsledku značného vlivu většinového akcionáře, by bylo velice obtížně proveditelné. Cesta, kterou zvolil německý zákonodárce, se tedy jeví jako praktičtější a ve svém výsledku také přínosnější.

Koch v této souvislosti uvádí, že účelem předmetné právní úpravy je zabránit *informačnímu monopolu* akcionářů, kteří kladou otázky mimo valnou hromadu a zároveň na ně dostávají odpovědi. (In: KOCH, *AktG*. §131, marg. č. 103).

*a to i tehdy, pokud vyžádaná informace není potřebná pro věcné posouzení předmětu programu jejího jednání.*²⁸⁶

Německé právo tedy pro využití tohoto institutu stanoví tři základní předpoklady; aby (i) informace byla poskytnuta jinému akcionáři z titulu jeho postavení jakožto akcionáře,²⁸⁷ a to (ii) mimo valnou hromadu, a aby (iii) neinformovaný akcionář o sdělení informace požádal.

Akcionář se může domáhat pouze takových informací, které byly jinému akcionáři poskytnuty mimo valnou hromadu, případně takové, které byly sice sděleny na valné hromadě, ale za takových podmínek, že ostatní akcionáři neměli možnost se s nimi seznámit. Jinými slovy, informace byly poskytnuty mimo standardní režim práva na vysvětlení. Přestože tak není stanoveno výslovně, vztahuje se toto pouze na informace, které byly poskytnuty představenstvem, a to navíc *záměrně a vědomě*.²⁸⁸

A contrario tedy pravidlo nepostihuje případy, kdy jsou informace poskytnuty jiným orgánem společnosti, zejména dozorčí radou, či jakékoliv jiné případy poskytnutí informací bez vědomí představenstva bez ohledu na to, zda se tak stalo záměrně či došlo k náhodnému

²⁸⁶ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*.

Autorka zde rovněž uvádí autentické znění německé právní úpravy: „*Ist einem Aktionär wegen seiner Eigenschaft als Aktionär eine Auskunft außerhalb der Hauptversammlung gegeben worden, so ist sie jedem anderen Aktionär auf dessen Verlangen in der Hauptversammlung zu geben, auch wenn sie zur sachgemäßen Beurteilung des Gegenstands der Tagesordnung nicht erforderlich ist.*“

Dovolují si poukázat na skutečnost, že dle německé úpravy by tato žádost měla být podána na valné hromadě. Český zákonodárce totiž žádnou takovou podmínku výslovně nestanoví.

²⁸⁷ Z uvedené podmínky lze *a contrario* dovodit, že se akcionář tímto způsobem nemůže dožadovat informací, které byly akcionáři poskytnuty nikoliv z titulu jeho postavení jakožto společníka společnosti, nýbrž například v rámci výkonu jeho funkce jakožto člena statutárního orgánu společnosti. V případě souběhu funkcí je nutné rozlišovat mezi tím, zda akcionář obdržel informaci z titulu jeho postavení akcionáře, či z titulu výkonu funkce. Stejně tak se nelze dožadovat informací na základě předmětného pravidla v případě, že jsou informace poskytnuty třetí osobě. (In: (In: KOCH, *AktG*. §131, marg. č. 104).

²⁸⁸ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*.

Autorka v této souvislosti dále uvádí, že německá doktrína dovodila, že ve vztahu k většinovému akcionáři lze pravidlo aplikovat i v případě, že mu informace byly sděleny, aniž by o ně požádal. K opačnému závěru však dochází v případě, kdy akcionář informaci získá, aniž by o ni musel žádat, a aniž by ji poskytlo představenstvo. Znamená to, mimo jiné, že „*právo na sdělení informací poskytnutých jinému akcionáři totiž nelze uplatnit v řadě běžně se vyskytujících situací, například tehdy, je-li většinový akcionář zároveň generálním ředitelem či členem statutárního orgánu, takže si informace o záležitostech společnosti může (a s ohledem na péči řádného hospodáře dokonce musí) obstarávat přímo z titulu své funkce.*“ Reálné uplatnění institutu je dle jejího názoru tedy poměrně limitované.

Koch zdůrazňuje, že podání informace musí být „přičitatelné“ představenstvu. (In: KOCH, *AktG*. §131, marg. č. 107). Na základě předmětného pravidla proto nelze požadovat poskytnutí informací, které sice byly jinému akcionáři sděleny mimo valnou hromadu, ale osobou, která není členem statutárního orgánu, ani nebyla tímto orgánem k podání této informace pověřena (např. blízký přítel většinového akcionáře, který je ve společnosti zaměstnán na pozici finančního ředitele, při večeři akcionáři sdělí určité informace).

úniku informací.²⁸⁹ Za poskytnutí informací představenstvem jsou ovšem považovány i situace, kdy sice informace není podána přímo některým z členů představenstva osobně, ale je poskytnuta prostřednictvím zaměstnance, pokud tak činí na pokyn představenstva.²⁹⁰

Informace musí být akcionáři poskytnuta z titulu jeho postavení jakožto akcionáře, jinak nelze pravidlo o rozšířené povinnosti k poskytnutí vysvětlení aplikovat. V první řadě tedy nelze tohoto práva využít, jestliže byly akcionáři určité informace sděleny v souvislosti s výkonem funkce, ať už jako člena výkonného či kontrolního orgánu společnosti. Německá judikatura v této souvislosti však dovodila, že v případě souběhu funkcí, tedy jestliže byla informace akcionáři poskytnuta jak z důvodu, že je akcionářem, tak proto, že je členem orgánu společnosti, je pravidlo plně aplikovatelné. Domnívám se, že ke stejnému závěru bychom zřejmě dospěli v případě souběhu s pracovním poměrem, tedy jestliže by akcionář byl zároveň například vysoce postaveným manažerem společnosti.

Aplikace pravidla je naopak zcela vyloučena, jestliže se akcionář určité informace dozvěděl v souvislosti se závazkovým vztahem mezi ním a společností, které je akcionářem. Akcionář je zde totiž v pozici smluvní strany, nikoliv akcionáře.²⁹¹

Zásadně platí, že postavení akcionáře jakožto většinového akcionáře nezakládá důvod pro odmítnutí sdělení téže informace, která mu byla sdělena, rovněž akcionářům menšinovým (ostatně, to by bylo zcela v rozporu se smyslem zde popisovaného institutu). Německá judikatura ovšem dovodila, že některé informace, které byly poskytnuty většinovému akcionáři, není společnost povinna rovněž sdělit akcionářům menšinovým. Jinými slovy tedy existují speciální případy, kdy „*lze rozdílný přístup k informacím považovat za důvodný*“.²⁹² Jako příklad lze uvést informace potřebné ke zjištění výše přiměřeného protiplnění poskytnuté hlavnímu akcionáři v souvislosti se squeeze-outem. Dle německé judikatury menšinoví akcionáři nemají právo na sdělení této informace, protože „*povinnost představenstva poskytnout hlavnímu akcionáři veškeré podklady a informace potřebné pro stanovení výše přiměřeného protiplnění představuje lex specialis*“.²⁹³

Postavení osoby jakožto akcionáře společnosti je přitom nutné naplnit k okamžiku, kdy je informace poskytována. Příkladem může být situace, kdy jsou informace poskytovány zájemci

²⁸⁹ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*. Autorka ovšem dodává, že existují i zastánci liberálnějšího pojetí, kteří připouští možnost informování právě i dozorčí radou či jinou osobou reprezentující společnost.

²⁹⁰ Ibid.

²⁹¹ Ibid.

²⁹² Ibid.

²⁹³ Ibid.

Autorka zde poukazuje na rozsudek Zemského soudu v Mnichově ze dne 28. srpna 2008–5 HK O 12861/07.

o koupi podílu ve společnosti v rámci právní prověrky (*due diligence*). Taková osoba se sice později akcionářem stát může, ovšem v okamžiku, kdy jí informace byly poskytnuty, akcionářem nebyla. Aplikace pravidla je proto vyloučena, neboť osoba se k okamžiku poskytnutí informace nenacházela v „*akcionářské postavení*“. Pozdější nabytí či pozbytí postavení akcionáře je v tomto ohledu irelevantní.²⁹⁴

Dalším z požadavků, které právní úprava na akcionáře klade, je opět podání žádosti. Neinformovaný akcionář je tedy povinen o informace na valné hromadě *požádat*.²⁹⁵ Není nezbytné, aby byla žádost podána na nejbližší valné hromadě, tedy té, která se koná bezprostředně poté, co se akcionář o podání informací jinému akcionáři dozví. Na druhou stranu ale akcionář není oprávněn žádat informace, které již nejsou aktuální, což ovšem nelze zaměňovat s požadavkem potřebnosti vysvětlení; požadované informace již z podstaty věci zpravidla nebudou souviset se záležitostmi projednávanými danou valnou hromadou, proto na ně ani takový požadavek kladen není.²⁹⁶

V praxi je ovšem využití tohoto institutu zřejmě značně omezené. Jedním z důvodů je, že výše zmíněná žádost musí být formulována natolik konkrétně, aby bylo zřejmé, o jakou informaci akcionář žádá, přičemž v případě vymáhání práva soudní cestou leží důkazní břemeno ohledně poskytnutí informace jinému akcionáři mimo valnou hromadu právě na žádajícím akcionáři, který tak musí být schopen překonat informační bariéru v tom smyslu, že nejdříve musí získat samotnou informaci o tom, že jinému akcionáři byla podána nějaká informace, aby mohl po společnosti požadovat poskytnutí informace totožné. Navíc musí akcionář doložit, že taková informace byla jinému akcionáři sdělena z titulu jeho akcionářského postavení. Obecně formulovaný požadavek akcionáře, aby mu představenstvo

²⁹⁴ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*.

Odlíšné zacházení je tedy v takových případech odůvodněno zvláštním zájmem na poskytnutí informací ze strany zájemce o koupi podílu (potenciálního budoucího akcionáře). V opačném případě, tedy kdy stávající akcionář zamýšlí prodat svůj podíl, lze argumentovat tím, že jsou mu určité informace poskytovány právě jakožto (potenciální) smluvní straně smlouvy o převodu obchodního podílu, jakožto prodávajícímu, nikoli z titulu jeho akcionářského postavení. V takovém případě je ovšem nutné se zamyslet nad tím, zda by akcionář nemohl tohoto přístupu zneužít například tím, že by předstíral zájem o prodej podílu za účelem získání určitých informací, přičemž by po jejich obdržení z dalšího jednání záhadně sešlo.

²⁹⁵ „Podání žádosti o informaci ze strany v pořadí dalšího akcionáře i mimo valnou hromadu bylo dříve v německé literatuře dovozováno z práva na rovné zacházení se všemi akcionáři (§53a AktG). Dle německé komentářové literatury však právní úprava práva na vysvětlení v § 131 odst. 4 AktG představuje zvláštní právní úpravu, která se nevztahuje primárně k právu na rovné zacházení, ale reguluje výkon akcionářských práv na valné hromadě. Je tedy nutné trvat na tom, aby akcionář požádal o informaci právě na valné hromadě (*Verlangen in der Hauptversammlung*).“

(In: *Ibid.*)

²⁹⁶ *Ibid.*

sdělilo veškeré případné informace poskytnuté jiným akcionářům mimo valnou hromadu, není přípustný.²⁹⁷

Lze tedy shrnout, že k využití institutu žádosti o informace sdělené jinému akcionáři musí žádající akcionář vědět alespoň (i) zda byla jinému akcionáři poskytnuta informace mimo valnou hromadu, a to z titulu jeho postavení jakožto akcionáře, a zároveň (ii) o jakou informaci šlo. Na žádajícího akcionáře jsou tedy kladeny poměrně vysoké požadavky, které, zejména jedná-li se o akcionáře menšinového, nemusí *de facto* být ani možné naplnit. Tím může ve výsledku dojít k potlačení samotného smyslu tohoto institutu. „*Tyto požadavky staví žádajícího akcionáře do poměrně paradoxní situace. Aby mohl získat požadované informace, musí podat žádost, k jejímuž vytvoření však potřebuje informace, které však zpravidla nemá, proto o ně ostatně žádá. Pokud by akcionář informace měl, žádost by podávat nemusel.*“²⁹⁸

Situace se zdá být začarovaným kruhem; na jednu stranu musí akcionář mít informaci o skutečnosti, že jinému akcionáři byla mimo valnou hromadu podána konkrétní informace (musí tedy být schopen sdělit, čeho se informace týkala, aby o ni vůbec mohl požádat), ale zároveň nemůže znát obsah podané informace do detailu, jinak by žádost o její poskytnutí byla obsoletní. „*Lze uzavřít, že za předpokladu zachování diskrétnosti mezi společností a informovaným akcionářem nemá neinformovaný akcionář prakticky žádnou šanci dovolat se svého práva.*“²⁹⁹

Domnívám se proto, že zejména ve vztahu k menšinovým akcionářům jsou výše uvedené požadavky nepřiměřené, jelikož menšinovému akcionáři neumožňují efektivně získat informace o společnosti a podílet se tak na jejím řízení. *De lege ferenda* by bylo vhodné do jisté míry tyto nároky kladené na žádajícího akcionáře snížit, případně mu poskytnout jinou výhodu, která by jeho nelehké postavení vyvážila. Zákon by pro tyto případy mohl například zakotvit obrácení důkazního břemene. Žádající akcionář by tak nemusel prokazovat, že jinému

²⁹⁷ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

²⁹⁸ Ibid.

Autorka v této souvislosti dále uvádí, že „*prostředky ke zdoání výše popsané informační bariéry (či spíše začarovaného kruhu) jsou přitom velmi omezené. Možnost zjednodušení (...) spočívající v prominutí předpokladů pro uplatnění práva (včetně požadavku potřebnosti vysvětlení) se totiž vztahuje pouze na žádost jako takovou, nikoliv na získání základních údajů, bez jejichž znalosti však nelze vlastní žádost naformulovat. Potřebné informace pro formulaci žádosti (...) sice žádající akcionář může získat prostřednictvím práva na vysvětlení, v takovém případě je však povinen dodržet všechny obecné požadavky jeho uplatnění včetně prokázání potřebnosti vysvětlení pro posouzení předmětu jednání valné hromady. To je však v praxi velmi těžko představitelné.*“

Koch rovněž uvádí, že akcionářům se jen zřídka podaří prokázat, že ke sdělení informace jinému akcionáři mimo valnou hromadu do (In: KOCH, *AktG*. §131, marg. č. 103).

²⁹⁹ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

akcionáři byla požadovaná informace poskytnuta z titulu jeho akcionářského postavení, nýbrž by bylo na tomto jiném akcionáři, aby prokázal, že mu informace byla poskytnuta z jiného titulu. *A priori* by se tedy vycházelo z toho, že akcionář informaci získal z titulu jeho akcionářského postavení, pokud by neprokázal, že tomu tak nebylo.

3.7.2. Právní úprava v §358 odst. 2 *in fine* ZOK

Před zakotvením pravidla uvedeného v §358 odst. 2 *in fine* ZOK byla možnost akcionáře žádat tytéž informace, které již byly poskytnuty jinému akcionáři, doktrínou dovozována na základě aplikace obecného principu rovného zacházení se všemi akcionáři.³⁰⁰

Dle české právní úpravy je neinformovaný akcionář rovněž v první řadě povinen podat žádost. Společnost není povinna informovat o podání informace určitému akcionáři mimo valnou hromadu ostatní (neinformované) akcionáře. Zákon ovšem již neuvádí žádné bližší informace ohledně obsahu takové žádosti či doby jejího podání.³⁰¹

Je tedy akcionář při realizaci svého práva časově omezen pouze na valnou hromadu, a pokud ano, tak na tu, která bezprostředně následuje zjištění o poskytnutí informace jinému akcionáři? Nebo je akcionář oprávněn podat žádost kdykoliv, tedy bez vazby na konkrétní jednání valné hromady?

Pokud pravidlo podrobíme čistě gramatickému (jazykovému) výkladu, tedy zejména v části „*i bez splnění postupu podle §357*“, lze usuzovat, že na žádost neinformovaného akcionáře se nevztahují žádné limity stanovené v §357 ZOK, tedy ani věcná ani časová omezení.³⁰²

K opačnému závěru by ovšem bylo možné dojít s odkazem na německou předlohu institutu, kde je toto právo s valnou hromadou výslovně spjato, což je promítnutím skutečnosti, že právo na informace je významné zejména v souvislosti s výkonem hlasovacího práva, případně dalších práv akcionáře na valné hromadě. Jedná se opět o promítnutí či zdůraznění již zmiňovaného základního principu, dle kterého není akcionář schopen činit informovaná rozhodnutí a podílet se tak na vytváření vůle společnosti bez dostatečné znalosti relevantních

³⁰⁰ Za účinnosti Obchodního zákoníku byl tento princip zakotven v ustanovení §155 odst. 7 věty druhé ObchZ.

³⁰¹ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

Autorka uvádí, že komentářová literatura se k této žádosti vyjadřuje pouze nepřímě. „*Konkrétně se lze setkat s tvrzením, že společnost má povinnosti informaci předat neinformovanému akcionáři pouze tehdy, pokud si ji tento vyžádá a bude zřejmé, že jde o informaci, kterou jinému akcionáři společnost sdělila.*“

³⁰² Ibid.

informací. Nejedná se tedy o jakousi svévoli či libovůli zákonodárce, nýbrž o promítnutí jednoho ze základních principů práva akcionáře na informace.³⁰³

Mám ovšem za to, že v souladu se Zákonem o obchodních korporacích je akcionář oprávněn o informaci požádat kdykoliv, tedy i mimo jednání valné hromady. Takový závěr je ostatně v souladu s pojetím „standardní“ žádosti o vysvětlení, kterou je akcionář rovněž oprávněn podat ještě před konáním valné hromady (s tím, že tak může učinit až poté, co je mu znám její program; tento požadavek se v tomto případě samozřejmě neuplatní). Zcela jinou otázkou ovšem je, kdy má být ze strany společnosti akcionáři požadovaná informace poskytnuta, zda při jednání valné hromady či kdykoliv mimo něj.

Pokud by akcionáři byla na základě pravidla dle §358 odst. 2 *in fine* ZOK podána informace mimo valnou hromadu, je to z hlediska konkrétního akcionáře jistě přínosnější, jelikož bude mít o to více času informaci posoudit v kontextu veškerých dalších informací, jimiž o společnosti již disponuje, a dojít ke kvalifikovanému úsudku. Tím spíše pak bude schopen na valné hromadě vykonat své hlasovací právo ku prospěchu společnosti. Případně bude moci na jednání valné hromady vznést další, doplňující, dotazy. Domnívám se tedy, že by bylo efektivní a pro samotnou společnost ve svém důsledku přínosné, pokud by byly informace akcionáři na základě jeho žádosti podány co nejdříve, a to i mimo valnou hromadu.

Jenže tak tomu je pouze v případě, že se na problematiku díváme z hlediska *individuálního*, tedy z pohledu akcionáře, který o informaci žádá. Vazba podání vysvětlení na jednání valné hromady má i další logické zdůvodnění. I přes zásadně individuální povahu práva na vysvětlení v něm lze odhalit určité *kolektivní* aspekty. Jestliže jsou totiž informace podávány akcionáři na jednání valné hromady, mají i ostatní akcionáři, kteří o její poskytnutí nepožádali, možnost se s ní seznámit, jelikož představenstvo je zásadně povinno poskytnout vysvětlení přímo na jednání valné hromady, a to mimo jiné proto, aby zaznělo *coram publico* (zásada přímého poskytnutí vysvětlení).³⁰⁴

Pokud by totiž byla informace podána akcionáři individuálně, mohlo by postupně docházet k řetězení žádostí, jak by se další a další akcionáři postupně dozvídali, že jiným akcionářům byly před nimi poskytnuty informace a ve výsledku by se jednalo o velice neefektivní proces, kdy by představenstvo, či jiný orgán povinný podat vysvětlení, bylo zahlcováno opakovanými žádostmi o poskytnutí totožné informace. „*Právo na vysvětlení tak neslouží pouze jednotlivému akcionáři k výkonu jeho individuálního hlasovacího práva, ale dovozuje se také jeho význam*

³⁰³ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

³⁰⁴ *Ibid.*

*pro vytváření mínění a rozhodování ostatních akcionářů. Ačkoliv nositelem práva na vysvětlení je akcionář, adresátem sdělované informace je valná hromada.*³⁰⁵

Kdy by tedy měl být akcionář oprávněn obdržet vysvětlení dle §358 odst. 2 *in fine* ZOK? Jednoznačná odpověď neexistuje. Přikláním se v tomto ohledu spíše k individuálnímu pojetí. Domnívám se, že akcionář by neměl být časově omezen v tom smyslu, že bude nucen vyčkat na sdělení informace až do konání další valné hromady, nýbrž by měl mít právo obdržet informace zásadně za stejných podmínek, jako byly poskytnuty jinému akcionáři. Pokud je ten obdržel mimo jednání valné hromady, měl by mít právo je stejným způsobem obdržet i každý jiný akcionář a nikoliv být nucen čekat až na jednání valné hromady; to by ostatně bylo v rozporu se zásadou rovnosti akcionářů.³⁰⁶

Zastávám tento názor zejména z jednoho zásadního důvodu, a tím je čistě praktické hledisko, kdy je potřeba vzít v úvahu skutečnost, že informace jsou tím přínosnější, čím jsou aktuálnější. Jinými slovy, odkládat poskytnutí informací na jednání valné hromady může zásadním způsobem ohrozit samotnou podstatu povinnosti jejich podání, jelikož informace v té době již nemusí být relevantní, případně může v důsledku jejich včasného neposkytnutí dojít k újmě jak akcionáře, tak společnosti.³⁰⁷ Jako velice praktické řešení problému se zdá, aby společnost na svých (už tak povinně zřizovaných) internetových stránkách uveřejňovala veškerá vysvětlení, která poskytla akcionářům mimo valnou hromadu v souladu s §358 odst. 2 *in fine* ZOK, a samotným akcionářům vysvětlení poskytla ihned, jakmile to bude možné. Tím by byl zcela uspokojen jak individuální aspekt, tak kolektivní aspekt tohoto institutu.

3.7.3. Obsah práva podle §358 odst. 2 *in fine* ZOK

Na rozdíl od německé úpravy není v Zákoně o obchodních korporacích stanoveno, že akcionář má právo na poskytnutí takové informace, která byla jinému akcionáři sdělena z titulu jeho akcionářského postavení. Znamená to tedy, že dle české právní úpravy může akcionář žádat jakékoliv informace, byť se je jiný akcionář dozvěděl v souvislosti s výkonem funkce člena orgánu společnosti či v rámci postavení jakožto smluvního partnera společnosti?

³⁰⁵ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

³⁰⁶ Již samotným poskytnutím informace akcionáři mimo valnou hromadu vzniká nedůvodná nerovnost mezi tímto akcionářem a ostatními akcionáři. Odkládáním poskytnutí totožné informace i ostatním akcionářům by tuto nerovnost jen dále prohlubovalo, což považuji za jev zcela nežádoucí.

³⁰⁷ Je potřeba *a priori* vycházet z toho, že valná hromada se může konat pouze jedenkrát do roka. Jestliže by tedy akcionář požádal o vysvětlení v srpnu a byl se svým požadavkem odkázán až na jednání valné hromady, která se bude konat následující rok v červnu, lze si jen stěží představit, že se jedná o efektivní způsob poskytování informací, dokonce mám za to, že takto významná časová prodleva mezi žádostí a poskytnutím informace potlačuje podstatu a smysl institutu práva na vysvětlení.

Domnívám se, že nikoliv. Určitá „*informační privilegovanost*“ akcionáře, který je zároveň členem některého z orgánů společnosti, případně prokuristou, totiž přímo souvisí s plněním jeho zákonných povinností, a to zejména povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře, což bez dostatečné informovanosti bezesporu není možné. Naopak, „*informovanost o záležitostech společnosti patří mezi obecné povinnosti členů volených orgánů.*“³⁰⁸ Ve vztahu k ostatním, „řadovým“, akcionářům se tedy nejedná o bezdůvodné znevýhodnění.³⁰⁹

Zvýhodnění akcionáře, který je zároveň členem voleného orgánu společnosti, je navíc kompenzováno i skutečností, že takový akcionář je vázán povinností mlčenlivosti o skutečnostech, které získal v rámci výkonu své funkce, a která se uplatní i vůči ostatním akcionářům společnosti. Jinými slovy, „*povinnost mlčenlivosti člena voleného orgánu společnosti se uplatňuje i vůči (ostatním) akcionářům společnosti.*“³¹⁰

Aplikace pravidla dle §358 odst. 2 *in fine* ZOK v případě, kdy byly určité informace sděleny jinému akcionáři nikoliv na základě jeho akcionářského postavení, nýbrž z titulu jeho funkce člena voleného orgánu společnosti, by mohla vést ke konfliktu s povinností mlčenlivosti a je proto třeba ji odmítnout. Na druhou stranu ale samozřejmě nelze zneužívat postavení akcionáře jakožto člena voleného orgánu tak, že bude sloužit jako univerzální argument (jakási „výmluva“) pro odmítání poskytnutí jakýchkoliv informací v režimu ustanovení §358 odst. 2 *in fine* ZOK, a tím tak k úplnému potlačení tohoto institutu. Je proto nezbytné každý případ souběhu posuzovat *ad hoc*, zejména s přihlédnutím k tomu, o jaký souběh se jedná a do jaké míry je odlišné zacházení v daném případě věcně ospravedlnitelné.³¹¹

I dle české právní úpravy je zvláštním případem nucený přechod účastnických cenných papírů. Hlavní akcionář je povinen doložit výši přiměřeného protiplnění znaleckým posudkem.

³⁰⁸ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

³⁰⁹ V této souvislosti poukazují na ustanovení §244 ZOK, který stanoví, že společnost zachází se všemi akcionáři stejně za *stejných podmínek*. Není proto v rozporu se zmíněným ustanovením, pokud se akcionáři, který je zároveň například členem představenstva, dostává jiných informací nežli akcionáři, který členem představenstva není, jelikož nejsou dány „stejně podmínky“, které vyžaduje hypotéza v ustanovení §244 ZOK. Ze stejného důvodu se v takovém případě nejedná ani o porušení ustanovení §212 odst. 1 OZ, jelikož se nejedná o „bezdůvodné“ znevýhodnění akcionáře.

³¹⁰ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

Autorka v této souvislosti uvádí, že „*povinnost loajality, ze které se povinnost mlčenlivosti vyvozuje v případě členů volených orgánů, sice stíhá i akcionáře (§212 odst. 1 OZ), nicméně v jejich případě se jedná o tzv. korporální loajalitu, která má mnohem nižší intenzitu a zahrnuje zejména nejrůznější formy zjevného zneužití výkonu členských práv. Na rozdíl od členů volených orgánů akcionáři zásadně nejsou vázáni povinností mlčenlivosti.*“

Autorka dále uvádí, že dle jejího názoru by společnost (resp. její statutární orgán) teoreticky mohl akcionáři poskytnout informaci, která je kryta povinností mlčenlivosti, v případě, že by s tímto akcionářem uzavřela zvláštní dohodu o mlčenlivosti.

³¹¹ *Ibid.*

Aby mohl hlavní akcionář této své zákonné povinnosti učinit za dost, potřebuje od společnosti obdržet podklady a informace. Znalecký posudek je poté ovšem povinně zpřístupněn všem akcionářům,³¹² takže hlavní akcionář bude v tomto ohledu disponovat informační výhodou pouze po omezenou dobu.

Jak by tomu ale bylo v případě, že je akcionáři poskytnuta informace z důvodu existence závazkového vztahu mezi ním a společností, tedy když je akcionář v postavení smluvního partnera? Prosadí se závěry německé nauky, že postavení akcionáře jakožto smluvní strany vylučuje možnost žádat informace, které se v souvislosti se závazkovým vztahem dozvěděl?

Dle ustanovení §212 odst. 1 Občanského zákoníku nesmí korporace svého člena *bezdůvodně* zvýhodňovat nebo znevýhodňovat. Klíčové je slovíčko *bezdůvodně*. Z jeho užití plyne, že zvýhodnění či znevýhodnění samo o sobě zakázané není. Zakázáno je pouze, jestliže je *bezdůvodně*. Z uvedeného tedy plyne, že je nutné doložit důvod odlišného zacházení.³¹³

Je tedy existence závazkového vztahu mezi akcionářem a společností dostatečným důvodem pro takové odlišné zacházení? Jednoznačná odpověď zřejmě neexistuje. Jestliže vezmeme v úvahu *de facto* neomezené spektrum závazkových vztahů, a vzhledem k možnosti uzavírat inominátní kontrakty, jedná se o pojem natolik široký, že není možné generalizovat bez podrobnějšího zkoumání okolností daného případu, respektive závazku. Především bude stěžejní zjistit, zda v důsledku zvýhodnění akcionáře, který je smluvním partnerem, skutečně dochází ke znevýhodnění ostatních akcionářů. „*Ne vždy totiž v důsledku poskytnutí nějaké výhody určitému akcionáři automaticky dojde ke znevýhodnění ostatních, „neprivilegovaných“ akcionářů.*“³¹⁴

Uvedené lze demonstrovat na hypotetické situaci, kdy v rámci jednání o uzavření smlouvy s akcionářem A, který je významným dodavatelem energií, poskytne společnost tomuto akcionáři technické informace spojené se zřízením odběrného místa. Pro ostatní akcionáře, kteří v daném odvětví nepůsobí, jsou tyto informace bez většího významu a nedojde tak proto k jejich znevýhodnění. Jiná situace by ovšem nastala v případě, kdy je akcionářem stejné společnosti i akcionář B, který rovněž působí v odvětví energetiky, a je tak přímým

³¹² V souladu s ustanovením § 379 ZOK.

³¹³ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu.*

³¹⁴ *Ibid.*

Autorka se domnívá, že existence důvodu sama o sobě k vyloučení aplikace pravidla § 358 odst. 2 *in fine* ZOK nepostačuje. Dle jejího názoru by se měl aplikovat *test proportionality*, který by měl zahrnovat zejména přezkum toho, zda v důsledku zvýhodnění jednoho akcionáře nedojde zároveň ke znevýhodnění akcionáře jiného (resp. všech ostatních akcionářů), a tím ke vzniku střetu zájmů mezi akcionáři.

konkurentem akcionáře A. V takovém případě by již technické informace poskytnuté v rámci vyjednávání akcionáři A nebyly pro akcionáře B zcela bez významu, ba naopak; se znalostí daných informací by mohl dát společnosti konkurenční nabídku. Akcionář B by tedy v tomto případě byl oproti Akcionáři A znevýhodněn. V takovém případě se zdá vhodné, aby byly informace poskytnuty oběma akcionářům.³¹⁵

Výše uvedené lze shrnout tak, že odlišné zacházení při poskytování informací akcionářům je přípustné za předpokladu, že je věcně odůvodněné, přičemž jsou zároveň zohledněny (protichůdné) zájmy ostatních akcionářů, a v maximální míře šetřena jejich práva.³¹⁶ Domnívám se proto, že za určitých podmínek lze připustit, aby informace, které byly poskytnuty jednomu akcionáři z titulu existence smluvního vztahu mezi tímto akcionářem a společností, nemusely být poskytnuty ostatním akcionářům. Ale pouze za předpokladu, že tím zároveň nedojde k porušení §212 odst. 1 OZ, tedy, že tím nedojde k bezdůvodnému znevýhodnění neinformovaného akcionáře. Každý případ je proto nutné posuzovat *ad hoc*. Pokud bychom totiž *a priori* zcela plošně stanovili, že existence smluvního vztahu mezi společností a akcionářem vylučuje povinnost poskytnout ostatním akcionářům jakékoliv informace, které se akcionář v souvislosti s tímto závazkovým vztahem dozví, mohlo by to vést k uzavírání účelových inominátních kontraktů ve snaze vyhnout se povinnosti poskytnout akcionáři informace v souladu s ustanovením § 358 odst. 2 *in fine* ZOK.³¹⁷

3.7.4. Aktuálnost a způsob podání informace podle §358 odst. 2 *in fine* ZOK

Jednou z dalších otázek, která se v souvislosti s aplikací pravidla obsaženého v ustanovení §358 odst. 2 *in fine* ZOK nabízí je, zda by poskytnutá informace měla být *identická* jako ta, která byla již dříve poskytnuta jinému akcionáři. Za použití čistě gramatického výkladu by se mohlo zdát, že ano. Slovy zákona si totiž akcionář může vyžádat „*tuto informaci*“, tj. totožnou.

Je zde ale potřeba zohlednit rovněž samotný smysl a účel daného ustanovení. V závislosti na časové prodlevě, se kterou došlo k poskytnutí informace dalšímu akcionáři, se totiž obsah a relevance informací mohou změnit, a to i zásadně (může dojít ke změně okolností či jiných relevantních skutečností, společnost může dokonce dodatečně přijít na to, že původní informace byla nepřesná či nepravdivá, byť ne nutně vinou společnosti samotné).

Bylo by tedy správné a účelné poskytnout stejnou, až otrocky identickou informaci i přesto, že došlo ke změně jejího obsahu? I v případě, že by tímto bylo sledováno naplnění zásady

³¹⁵ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*.

³¹⁶ Ibid.

³¹⁷ Lze dodat, že takové jednání by bylo možné kvalifikovat jako zjevné zneužitím práva, které nepoživá právní ochrany.

rovného zacházení se všemi akcionáři, domnívám se, že takový postup by nebyl v souladu s účelem a smyslem tohoto institutu a práva na informace jako takového. Odpověď by měla reflektovat realitu i její případný vývoj, a to tak, aby byla v rámci možností sdělena informace co možná nejaktuálnější a nejpresnější.³¹⁸ V rámci zachování rovnosti mezi akcionáři by opět bylo vhodné informace uveřejnit na internetových stránkách společnosti.

3.7.5. Odmítnutí poskytnutí vysvětlení podle §358 odst. 2 *in fine* ZOK

Zákon výslovně nestanoví, za jakých podmínek je možné poskytnutí vysvětlení podle pravidla zakotveného v ustanovení §358 odst. 2 *in fine* ZOK odmítnout. K odmítnutí ovšem dojít objektivně může, přičemž existují i situace, kdy je takové odmítnutí zcela legitimní.

Jedním z příkladů, kdy by odmítnutí legitimním *nebylo*, je situace, kdy by bylo poskytnutí informací odmítnuto ze zákonných důvodů³¹⁹ poté, co již byly tyto informace poskytnuty jinému akcionáři, přestože poskytnutí mohlo rovněž být odmítnuto (pro odmítnutí byly naplněny zákonné předpoklady). Jinými slovy, jednomu akcionáři informace poskytnuty byly i přesto, že jejich poskytnutí mohlo být odmítnuto, ale jinému akcionáři bylo sdělení totožných informací odmítnuto, a to právě s odkazem na některý ze zákonných důvodů.³²⁰

Ve smyslu zásady rovného zacházení s akcionáři, která se ve vztahu k právu na informace uplatňuje absolutně (v tom smyslu, že právo na vysvětlení náleží všem akcionářům bez ohledu na velikost jejich podílu),³²¹ lze dovést, že by takové informace měly být ve stejném rozsahu

³¹⁸ ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*.

Autorka dále uvádí, že na takto poskytnuté informace by se měly uplatňovat tytéž požadavky, jako na vysvětlení poskytované na valné hromadě, kdy je představenstvo povinno poskytnout akcionáři informace, které poskytují dostatečný a pravdivý obraz o dotazované skutečnosti. Dle důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích přitom musí jít o informace nejen pravdivé, ale také dostatečné, a to s akcentem na péči řádného hospodáře.

³¹⁹ Jak jsou tyto vymezeny v ustanovení § 359 ZOK.

³²⁰ Taková situace by teoreticky mohla nastat pouze ohledně informací, které jsou veřejně dostupné. Statutární orgán společnosti je totiž *povinen* odmítnout poskytnutí informace podle § 359 písm. a) a b) v důsledku povinnosti mlčenlivosti; v případě informací podle písm. c) tak učinit může, ale *nemusí*. (In: ŠPAČKOVÁ, *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*).

Na druhou stranu, jestliže je informace veřejně dostupná, nemělo by akcionáři činit problém si ji obstarat (mohlo by to být pro akcionáře ostatně rychlejší), nelze ale ani vyloučit situaci, že akcionář nebude schopen si sám informaci dohledat. V takovém případě je na místě, aby mu společnost „pomohla“ tím, že mu informaci poskytne.

Teoreticky by mohla nastat i situace, kdy by byla utajovaná informace (§ 359 písm. a) ZOK) poskytnuta akcionáři, jelikož disponuje příslušnou bezpečnostní prověrkou pro sdělení takové informace, což by bylo legitimním důvodem pro odlišné zacházení, co se týče poskytnutí těchto informací ostatním akcionářům.

³²¹ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 1, str. 1 až 10.

Ibid.: „(...) § 358 odst. 2 *in fine* ZOK představuje zvláštní vyjádření zásady rovného zacházení, a to v oblasti práva na vysvětlení, které patří mezi akcionářská práva, v nichž se zásada rovného zacházení uplatňuje v absolutní formě. Hlavním smyslem citovaného ustanovení je zabránit informačnímu monopolu některého z akcionářů.“

poskytnuty i všem dalším akcionářům, kteří o ně požádají. V opačném případě by totiž došlo k nerovnému zacházení s akcionáři, a tím k popření této stěžejní zásady korporátního práva.³²² Na tuto situaci by se proto dle mého názoru plně uplatnilo pravidlo obsažené v ustanovení §358 odst. 2 *in fine* ZOK a žádajícímu akcionáři by tak informace poskytnuty být měly.

Jiná situace by ovšem nastala v případě, kdy by byl vydán zvláštní druh akcií, se kterými je spojeno rozšířené právo na informace, tedy nad zákonem stanovený rámec. Pokud by společnost vydala takové zvláštní „informační“ akcie,³²³ měla by zároveň upravit i to, jaká práva vznikají vlastníkům těchto akcií v případě, že je některému z nich poskytnuta informace nad rámec zákona, tedy zda je společnost povinna poskytnout informaci i dalším akcionářům vlastnícím tento druh akcií; ustanovení § 358 odst. 2 *in fine* ZOK na poskytování těchto informací totiž nedopadá, neurčí-li stanovy jinak.³²⁴

Domnívám se, že výkladem by se povinnost informovat všechny ostatní vlastníky informačních akcií opět dala dovodit ze zásady rovného zacházení s akcionáři, a to v její *relativní* podobě, spočívající ve stejném zacházení *za stejných podmínek*.³²⁵ Na rozdíl od obecné zásady rovnosti totiž v právu akciových společností platí, že subjekty si nejsou mezi sebou rovny *bez dalšího*; naopak je nutné vzít v úvahu jimi vynaloženou majetkovou investici či druh jimi vlastněných akcií a z toho plynoucí rozdíly. Rovnost zde proto platí pouze mezi *rovnocennými*. Pokud by tomu tak nebylo a všichni akcionáři by bez ohledu na výši svého podílu měli stejná práva, vedlo by takové uspořádání k faktické nerovnosti a k nespravedlnosti. Rozdílné zacházení s akcionáři zohledňující jejich fakticky nerovné postavení proto není odklonem od zásady rovného zacházení, ale naopak jejím logickým důsledkem. Pravidla pro zacházení s akcionáři jsou předem určena na základě objektivních kritérií, tedy nikoliv náhodně či svévolně na základě subjektivní úvahy vedení společnosti.³²⁶

Jestliže tedy musí být se všemi akcionáři *za stejných podmínek* zacházeno *stejně*, znamená to, že je legitimní, aby bylo zacházeno rozdílně s vlastníky obyčejných akcií a s vlastníky speciálních „informačních“ akcií. Platí ale, že v rámci každé z těchto „skupin“ se již opět uplatní zásada stejného zacházení. Znamená to tedy, že se všemi vlastníky informačních

³²² ŠPAČKOVÁ, Michala. *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 1, str. 1 až 10.: „Odmítnutím poskytnutí vysvětlení dosud neinformovanému akcionáři s odkazem na některý ze zákonných důvodů v situaci, kdy jinému akcionáři vysvětlení poskytnuto bylo, by zásadně došlo k nerovnému zacházení a k popření smyslu pravidla upraveného v § 358 odst. 2 *in fine* ZOK.“

³²³ K tzv. informačním akciím blíže kapitola 3.10 této rigorózní práce.

³²⁴ ŠUK, Petr. § 358 [Vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 708, marg. č. 6).

³²⁵ Ustanovení §244 odst. 1 ZOK.

³²⁶ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 1, str. 1 až 10.

akcií musí být zacházeno stejně. Proto pokud je jednomu z těchto „informačně privilegovaných“ akcionářů poskytnuta určitá informace, je společnost povinna ji na žádost jiného vlastníka informační akcie poskytnout i jemu, a to ve stejném rozsahu. Pravidlo zakotvené v ustanovení §358 odst. 2 *in fine* ZOK se proto dle mého názoru uplatní i mezi vlastníky informačních akcií. Co je sděleno jednomu akcionáři vlastníci informační akcie, musí být rovněž sděleno všem ostatním vlastníkům těchto akcií. Jedině tak nedojde v rámci skupiny informačně privilegovaných akcionářů k porušení principu rovného zacházení.

A contrario v případě, že by o poskytnutí informace, která byla sdělena informačně privilegovanému akcionáři právě z důvodu jeho rozšířeného informačního práva, požádal akcionář vlastníci obyčejné akcie, nebylo by odmítnutí poskytnutí takové informace v rozporu se zásadou rovného zacházení se všemi akcionáři. Navíc kdyby si ostatní akcionáři mohli tímto způsobem vyžádat informace, které byly poskytnuty akcionářům vlastnícím zvláštní druh informačních akcií, bylo by vytvoření takového druhu akcií obsoletní.

Pro vyloučení pochyb by ale bylo vhodné ve společenské smlouvě výslovně upravit, že akcionáři vlastníci obyčejné akcie nejsou oprávněni si na základě ustanovení §358 odst. 2 *in fine* ZOK vyžádat informace sdělované vlastníkům informačních akcií. Taková úprava by mohla přispět k marginalizaci případných sporů.

3.8. Vysvětlení týkající se výše odměn členů exekutivy

Akcionáři jsou zásadně oprávněni obdržet vysvětlení týkající se výše odměn vyplácených členům volených orgánů, a za určitých podmínek také dalším členům exekutivy, zejména vrcholným manažerům.

Z pohledu akcionářů jsou samozřejmě informace o výši odměn vyplácených osobám, které řídí „jejich“ společnost, zcela zásadní; odměny jsou totiž vypláceny právě „z kapes akcionářů“ jakožto reziduálních vlastníků společnosti.³²⁷ Je tedy dle mého názoru zcela legitimní, že akcionáři chtějí mít přehled o tom komu, za jakou práci a v jaké výši jsou vypláceny odměny, jelikož tyto částky mohou dosahovat vskutku nikoliv zanedbatelné výše.

³²⁷ V této souvislosti lze opět poukázat na fenomén tzv. problému pána a správce (*principal-agent problem*). Podstatou problému je konflikt zájmů pána a správce, kdy hlavním zájmem pána (v tomto kontextu akcionáře) je rozmnožení jeho majetku, zvýšení jeho hodnoty. Zájem správce je ale často jiný, je jím nejčastěji maximalizace jeho vlastní odměny. Zájmy pána a správce jsou tedy zjevně protichůdné. Problém je o to složitější, jelikož mezi pánem a správcem existuje informační asymetrie v neprospěch pána, jelikož je to právě správce, kdo zajišťuje každodenní chod společnosti a disponuje proto veškerými informacemi. Právo by proto mělo dbát na minimalizaci informační asymetrie a vést k nalezení rovnováhy mezi zájmy obou stran.

Jinými slovy lze říci, že se akcionáři „snaží zjistit, zda je dělení zisků mezi akcionáře jako reziduální vlastníky a členy exekutivy jako správce korporace skutečně spravedlivé.“³²⁸

3.8.1. Vysvětlení týkající se výše odměn členů volených orgánů

Obecně platí, že informace týkající se výše odměn členů volených orgánů patří mezi záležitosti společnosti³²⁹ a akcionáři jsou za předpokladu, že jsou splněny také veškeré další předpoklady pro poskytnutí vysvětlení, oprávněni tyto informace obdržet.³³⁰

První problém ale nastává v případě akciových společností, ve kterých je představenstvo voleno dozorčí radou, nikoliv valnou hromadou, jelikož dle judikatury jsou akcionáři oprávněni obdržet vysvětlení týkající se odměňování členů volených orgánů pouze za předpokladu, že do působnosti valné hromadě náleží schvalování jejich smluv o výkonu funkce.³³¹

Dle závěru Vrchního soudu v Olomouci, „(...) je záležitostí společnosti odměňování členů orgánů, a to za předpokladu, že valné hromadě náleží do působnosti schvalování smlouvy o výkonu funkce. Z tohoto lze dovodit, že akcionář na valné hromadě může žádat informace

³²⁸ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností.*

Autorka dále poukazuje i na ekonomický aspekt problematiky odměňování. Není totiž až tak významné, jaká je výše odměny v absolutních číslech, tedy konkrétní částka, ale poměr odměny k dosaženým hospodářským výsledkům společnosti. Jestliže by sice byla výše odměny ve dvou společnostech formálně stejná, materiálně by taková částka mohla v jedné ze společností být považována za odměnu standardní, či nadprůměrnou, zatímco v jiné společnosti by se mohla zdát podprůměrnou.

³²⁹ Mezi záležitosti společnosti totiž v souladu s judikaturou patří veškeré záležitosti, o kterých valná hromada rozhoduje, nebo které lze zařadit na pořad jejího jednání. Blíže kapitola 3.3.2 této rigorózní práce.

Pro úspěšné obdržení vysvětlení je ovšem potřeba dostát veškerým zákonným požadavkům, nelze tedy zapomínat, že i pokud otázka odměňování obecně patří mezi záležitosti společnosti, a obecně vzato tedy lze žádat vysvětlení týkající se odměn, musí být v každém jednotlivém případě navíc naplněno kritérium potřebnosti požadovaných informací. K potřebnosti vysvětlení obecně blíže kapitola 3.3.3 této rigorózní práce. K potřebnosti vysvětlení týkající se výše odměn potom blíže kapitola 3.8.1.1 této rigorózní práce.

³³⁰ Podporu pro závěr, že akcionáři mají právo na informace o odměňování členů volených orgánů, lze nalézt i v evropském právu, a to konkrétně v již zmíněné Směrnici (směrnice 2007/36/ES o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi). Jak název sám napovídá, úprava je cílena na společnosti kótované, tedy takové, jejichž akcie byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu. Směrnice proto byla v poměrech českého právního řádu implementována v zákoně č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu. Na podstatě této úpravy to ovšem nic nemění. Je totiž zcela zřejmé, že úmyslem evropského zákonodárce je podpořit transparentnost odměňování členů volených orgánů a snižovat informační asymetrii mezi akcionáři a členy volených orgánů. V tomto ohledu jsou stěžejní zejména články 9a a 9b uvedené Směrnice, které se zabývají problematikou nazývané *say on pay* (do češtiny lze volně přeložit jako právo vyjádřit se k odměňování). Článek 9a stanoví, že společnosti budou povinny vypracovat politiku odměňování členů orgánu společnosti, o které bude hlasováno na valné hromadě. Odměny tak budou moci být vypláceny pouze za předpokladu, že budou v souladu s touto závaznou politikou odměňování odsouhlasenou samotnými akcionáři. Článek 9b poté stanoví, že společnosti budou povinny vypracovat přehlednou a srozumitelnou zprávu o odměňování, která poskytne úplný přehled odměn, včetně všech výhod v jakékoliv formě, poskytnutých jednotlivým členům orgánu společnosti. Zpráva o odměňování by tedy měla obsahovat informace o odměňování každého jednotlivého člena orgánu společnosti.

³³¹ V souladu s ustanovením § 438 odst. 1 ZOK mohou stanovy určit, že členy představenstva volí a odvolává valná hromada. V takovém případě potom v souladu s ustanovením § 438 odst. 2 ZOK dozorčí rada rovněž schvaluje smlouvy o výkonu funkce s jednotlivými členy představenstva.

*o odměňování jednotlivých členů orgánů společnosti v rozsahu údajů, které jsou ve smlouvě o výkonu funkce. To však neplatí v případě, kdy členy představenstva bude volit a odvolávat dozorčí rada, neboť v takovém případě dozorčí rada (a nikoliv valná hromada) schvaluje smlouvu o výkonu funkce.*³³² Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci bylo následně potvrzeno i Nejvyšším soudem.³³³

Jinými slovy, jestliže členy představenstva v souladu se stanovami volí a odvolává dozorčí rada, nemají akcionáři právo obdržet vysvětlení týkající se výše odměn členů představenstva, jelikož je to právě dozorčí rada, nikoliv valná hromada, kdo schvaluje smlouvy o výkonu funkce členů představenstva; jedná se tedy o tzv. „německý model vnitřního řízení“ akciové společnosti.³³⁴

S výše uvedeným judikатурním závěrem si ovšem dovolím nesouhlasit. Mám za to, že akcionářům nelze zcela odepřít přístup k informacím o odměňování členů představenstva pouze proto, že členové představenstva jsou voleni a smlouvy o výkonu funkce jsou schvalovány dozorčí radou.

V první řadě by tento závěr měl být odmítnut z toho důvodu, že neexistuje *legitimní* důvod pro to, aby akcionáři společností s německým modelem vnitřního řízení společnosti byli tak zásadním způsobem limitováni co do obsahu jejich práva na vysvětlení, které je jedním ze základních práv společníka obchodní korporace. Smysl a účel práva na obdržení těchto informací je ve všech obchodních korporacích totožný. Z pohledu akcionáře se na potřebnosti těchto informace nic nemění; ba naopak, jestliže valná hromada ani neschvaluje smlouvy o výkonu funkce, je o to důležitější, aby akcionáři měli přístup k informacím ohledně výše odměn schválených dozorčí radou. Konec konců není to dozorčí rada, kdo nakonec tyto odměny skutečně „zaplatí“.³³⁵

Dostáváme se tedy opět k samotné podstatě práva na vysvětlení, kterým je ochrana vlastnictví. Závěr Vrchního soudu v Olomouci tedy ve svém důsledku limituje právo akcionářů na ochranu jejich vlastnictví, limituje tedy jejich ústavně zakotvené základní právo. Domnívám se, že pro takto citelný zásah není pouhá odlišnost orgánu schvalujícího smlouvu o výkonu funkce dostatečně legitimním důvodem.

Výše uvedený závěr Vrchního soudu v Olomouci nemá oporu ani v Zákoně o obchodních korporacích, který stanoví, že dozorčí rada je povinna valnou hromadu seznámit s výsledky

³³² Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019.

³³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2021 sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

³³⁴ Ustanovení §438 odst. 1 a odst. 2 ZOK.

³³⁵ Samozřejmě za předpokladu, že členové dozorčí rady nejsou zároveň akcionáři.

své činnosti.³³⁶ Nemůže snad být sporu o tom, že schvalování smluv o výkonu funkce spadá do kategorie „činností“ dozorčí rady.³³⁷

Členové dozorčí rady by měli valnou hromadu seznámit s výsledky své činnosti přímo na jednání valné hromady,³³⁸ z čehož lze dovodit, že takové seznámení může být jedním z bodů zařazených na pořad jednání valné hromady. V souladu s judikaturou se proto jedná o „záležitosti společnosti“, a akcionáři jsou proto oprávněni obdržet vysvětlení týkající se těchto záležitostí. *„Záležitostí týkající se společnosti je vše, co náleží do působnosti valné hromady. Půjde tak o záležitost, o níž valná hromada rozhoduje nebo je možné takovou záležitost na pořad jednání valné hromady zařadit k jejímu projednání.“*³³⁹

Jinými slovy, na pořad jednání valné hromady lze zařadit projednání činnosti dozorčí rady, protože ta je ze zákona povinna valnou hromadu seznámit s výsledky své činnosti, a z tohoto důvodu činnost dozorčí rady (tedy i schvalování smluv o výkonu funkce členů představenstva) spadá do kategorie záležitostí společnosti. Akcionáři jsou tedy oprávněni požadovat a obdržet vysvětlení týkající se těchto záležitostí.

Na druhou stranu si lze představit argumentaci, že pokud akcionáři chtějí mít přístup k informacím ohledně odměňování členů exekutivy, mají možnost změnit společenskou smlouvu tak, aby schvalování smluv o výkonu funkce spadalo do působnosti valné hromady. Takový závěr je ovšem rovněž potřeba odmítnout, jelikož zcela opomíjí nutnost ochrany minoritních akcionářů. Většinový akcionář by mohl odmítnutím svého souhlasu se změnou společenské smlouvy efektivně znemožňovat menšinovým akcionářům přístup k informacím týkajícím se odměňování, které by sám většinový akcionář pravděpodobně dokázal získat „neoficiální“ cestou, tudíž by nepotřeboval tyto informace získat skrze institut práva na vysvětlení.

³³⁶ Ustanovení § 449 odst. 1 ZOK.

³³⁷ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností*. Autorka v této souvislosti poukazuje na německou úpravu, dle které spadá schvalování odměn do působnosti dozorčí rady, zároveň ale nepanují sebemenší pochyby o tom, že otázky odměňování spadají do kategorie „záležitostí společnosti“. Akcionáři jsou oprávněni požadovat informace o výši odměn, a to i zcela konkrétní, týkající se určitých osob. Přípustné jsou rovněž dotazy týkající se souhrnné výše odměn, které jsou členům exekutivy vypláceny v některém z propojených podniků. Uvedený závěr by se dle mého názoru mohl prosadit i v poměrech české právní úpravy, když ustanovení § 357 ZOK výslovně stanoví, že akcionář je oprávněn požadovat vysvětlení ohledně záležitostí týkajících se společnosti nebo *ji ovládaných osob*. Jestliže tedy vycházíme z toho, že informace týkající se odměn členů exekutivy spadají pod záležitosti společnosti, lze dojít ke zcela logickému závěru, že akcionáři mají rovněž právo obdržet informace týkající se výše odměn členů exekutivy ovládaných osob (například tedy dceřiných společností).

³³⁸ Ustanovení § 449 odst. 1 ZOK stanoví, že *„členové dozorčí rady se zúčastňují valné hromady a pověřený člen dozorčí rady ji seznamuje s výsledky činnosti dozorčí rady.“* Z uvedené formulace je zřejmé, že akcionáři mají být seznámeni s výsledky činnosti dozorčí rady na jednání valné hromady.

³³⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019.

Vedlo by to tedy k naprosto bezdůvodnému znevýhodňování akcionářů, a to zejména menšinových, a k potenciálnímu prohlubování informační asymetrie; oba tyto jevy jsou bezesporu negativní a je naopak potřeba usilovat o jejich účinnou eliminaci, či alespoň mitigaci. Výše popsané „blokační“ jednání většinového akcionáře by se jistě dalo považovat za šikanózní, a menšinová akcionáři by měli mít možnost se proti takovému zneužití práva bránit. Je ale určitě efektivnější poskytovat ochranu jejich právům *ex ante*, nežli *ex post*, tedy takovým způsobem, aby ke zneužití ideálně ani nemohlo dojít.

Problematiku lze demonstrovat na příkladu fiktivní společnosti, kde jsou členové představenstva voleni dozorčí radou, která proto také schvaluje jejich smlouvy o výkonu funkce (tedy tzv. „německý model“). Většinový akcionář, který je zároveň jediným členem dozorčí rady, má zájem na tom, aby ostatní, menšinová akcionáři neměli k informacím o výši odměn členů představenstva přístup, neboť členkou představenstva je i jeho manželka. Většinový akcionář může zneužít svého postavení, aby své manželce vyplácel z titulu smlouvy o výkonu funkce nadstandardně vysoké odměny (jelikož je jediným, kdo smlouvu o výkonu funkce schvaluje), přičemž ostatním akcionářům je zcela znemožněna efektivní kontrola takových praktik, a to pouze z toho důvodu, že smlouvy o výkonu funkce schvaluje dozorčí rada (tedy tento jediný, většinový akcionář), nikoliv valná hromada. Nejen, že by tak mohla vzniknout společnosti škoda, ale mohlo by docházet i k *zastřené výplatě dividend* za současné snahy o *vyhladovění menšinových akcionářů*.

Většinový akcionář by totiž mohl efektivně bránit tomu, aby valná hromada rozhodla o rozdělení zisku (bez jeho hlasů totiž nelze dosáhnout potřebné většiny k přijetí usnesení o rozdělení zisku). Akcionářům proto nebudou vypláceny dividendy, což taktika známá jako tzv. *vyhladovění menšinových akcionářů*. Většinový akcionář by ovšem byl z obliga, jelikož by si skrze vyplácení nadstandardních odměn své manželce, člence představenstva, „sáhnul“ na dividendu, nebo alespoň na její část. Měl by tedy zajištěný dostatečný finanční příjem, aby mohl pokračovat ve své vyčkávací taktice. Změnu společenské smlouvy, v důsledku které by smlouvy o výkonu funkce schvalovala valná hromada, by mohl většinový akcionář obdobným způsobem rovněž blokovat a ostatní akcionáři by se tak dostali do zcela bezvýhodné situace. Takto striktní omezení práva na informace akcionářů společností s německým modelem vnitřní struktury, zastávané výše zmíněnou judikaturou, by proto vedlo ke zcela nelogickým závěrům, a je proto potřeba jej odmítnout.

Lze se setkat i s názory, které navrhují jakési kompromisní řešení, které připouští, že přenesení schvalování smluv o výkonu funkce na dozorčí radu by se mělo odrazit v omezenějším právu akcionářů na informace o odměnách členů představenstva. Nikoliv jej

však zcela vyloučit. Dle takového kompromisního návrhu by akcionáři měli mít zásadně nárok pouze na souhrnné informace o odměnách, tedy například o jejich celkové výši, nikoliv však na detailní informace spočívající v konkrétní výši odměn jednotlivých členů.³⁴⁰ Z výše uvedených důvodů se však ani s tímto řešením nemohu plně ztotožnit, byť se určitě jedná o adekvátnější variantu než tu, kterou nabízí výše zmíněná judikatura.

Pro úplnost je vhodné uvést, že ve společnostech, kde jsou členové představenstva voleni valnou hromadou, na výše zmíněný problém samozřejmě nenarážíme. V takovém případě je to totiž valná hromada, kdo schvaluje smlouvy o výkonu funkce, přičemž Zákon o obchodních korporacích výslovně stanoví, že ve smlouvě o výkonu funkce musí být vymezeny veškeré složky odměn, a to včetně určení jejich výše nebo způsobu jejich výpočtu.³⁴¹ Nemůže být tedy pochyb o tom, že v takovém případě mají akcionáři přístup ke všem relevantním informacím ohledně výše odměn, a nebude proto zřejmě ani nutné, aby v této souvislosti využili svého práva na vysvětlení.

Ve společnostech s monistickou strukturou vnitřního řízení je situace podobná, jelikož členy správní rady zásadně volí a odvolává opět valná hromada společnosti.³⁴²

Mám tedy za to, že akcionáři by měli mít nárok na informace týkající se odměňování členů představenstva, a to bez ohledu na to, zda smlouvy o výkonu funkce schvaluje valná hromada či dozorčí rada. Není ovšem jednotný názor na to, zda by se uvedený závěr prosadil pouze v případě, že akcionář požaduje *souhrnné* informace o vyplácených odměnách. Specifická situace by mohla nastat ve chvíli, kdy akcionář žádá o poskytnutí *konkrétních informací*, tedy ve smyslu informací o konkrétní výši odměn jednotlivých členů statutárního orgánu. Poskytnutí takového vysvětlení by mohlo být teoreticky odmítnuto z důvodu jeho nepotřebnosti, případně z důvodu ochrany soukromí členů statutárního orgánu.³⁴³ Mám ovšem za to, že i s těmito argumenty se lze úspěšně vypořádat ve prospěch poskytnutí požadovaného vysvětlení.

Domnívám se ovšem, že pokud je v podaném vysvětlení pouze informace o souhrnné výši odměn, není taková informace v souladu s obsahovými požadavky na podané vysvětlení,

³⁴⁰ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností*.

Kompromisní řešení má dle autorky oporu i v německém právu, které považuje obecné dotazy týkající se odměn za obecně věcně přípustné; jinak je tomu ale v případě, kdy akcionáři požadují konkrétní informace, takové žádosti jsou zásadně shledávány jako nepotřebné.

³⁴¹ Ustanovení § 60 ZOK.

³⁴² Ustanovení § 458 odst. 1 ZOK.

³⁴³ V judikatuře byly řešeny případy žádostí o sdělení konkrétní výše odměn zaměstnanců, o kterých bude pojednáno níže. V případě žádostí týkajících se individuální výše odměn členů exekutivy se prozatím jedná o úvahu autorky, jak by taková žádost měla být posuzována.

jelikož taková informace je *neurčitá*, a rozhodně nemůže poskytovat „*dostatečný a pravdivý obraz o dotazované skutečnosti*.“³⁴⁴

Uvedené lze demonstrovat na hypotetickém příkladu, kdy z celkové výše všech vyplacených odměn připadá jednomu členovi orgánu většina, řekněme devadesát procent, a mezi ostatní členy je pak dělen zbytek. Pokud tato skutečnost není součástí vysvětlení, nelze hovořit o jeho určitosti a rozhodně ne o tom, že by takové vysvětlování akcionáři poskytlo dostatečný a pravdivý obraz o tom, jaké odměny jsou ve společnosti skutečně vypláceny členům exekutivy. Bez této informace by totiž akcionář mohl nabýt dojmu, že souhrnná výše, která mu byla sdělena, je mezi členy orgánu dělena rovným dílem, což by bylo značně zavádějící, a tím pádem v rozporu s požadavkem „pravdivosti“.

3.8.1.1. Potřebnost vysvětlení

Stejně jako v případě jakékoliv jiné žádosti o vysvětlení platí, že pro její úspěšné uplatnění musí být splněn zákonný požadavek spočívající v *potřebnosti* tohoto vysvětlení, tedy že požadované vysvětlení musí být potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv na ní.³⁴⁵ Potřebnost poskytnutí konkrétních informací musí proto být v každém jednotlivém případě posuzována *ad hoc*, s přihlédnutím k okolnostem daného případu.³⁴⁶

Potřebnost vysvětlení spočívající v poskytnutí informací o konkrétních výších odměn bude dána zejména v případě, kdy existuje rozumné podezření, že dochází v souvislosti s výplatami odměn k nějakému nekalému jednání. Zejména jestliže jsou odměny (ve svém souhrnu) podezřele vysoké a tím spíše, jestliže mezi akcionáři a členy statutárního orgánu jsou příbuzenské vztahy.³⁴⁷ Mám za to, že v takových případech by akcionářům nemělo být odpíráno právo na obdržení relevantních, a to i zcela konkrétních informací (tedy zejména uvedené konkrétní výše odměny jmenovitého člena orgánu). Stejně tak ovšem mohou nastat situace, kdy kritérium potřebnosti vysvětlení naplněno nebude; v takových případech je odmítnutí poskytnutí vysvětlení na místě.

³⁴⁴ Vysvětlení by tedy nesplňovalo základní požadavky co do jeho obsahu, jak bylo bližší vysvětleno v kapitole 3.3.2 této rigorózní práce.

³⁴⁵ K potřebnosti vysvětlení bližší kapitola 3.3.3 této rigorózní práce.

³⁴⁶ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplacených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností*.

³⁴⁷ Může se jednat o již zmíněné zastřené vyplácení dividend. Špačková v této souvislosti užívá termín „nehospodárnost při nakládání s majetkem společnosti“, mezi které lze zařadit i situace, kdy je společnosti poskytováno poradenství ze strany osob blízkých či uzavírání (sub)dodavatelských smluv. (In: *Ibid.*).

V této souvislosti lze připomenout rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2021, sp. zn. 14 Cmo 296/2020, který byl podrobněji rozebrán v kapitole 3.3.3 této rigorózní práce. Zabýval se případem společnosti, která vynakládala nemalé částky na externí právní služby za situace, kdy členkou představenstva byla advokátka.

Příležitost ke vznesení takových žádostí o vysvětlení bude dána zejména v souvislosti se schvalováním účetních závěrek či jiných dokumentů souvisejících s hospodařením společnosti. V těchto případech jsou ale akcionáři *limitováni* obdobím, za které je účetní závěrka schvalována. Jejich žádosti se budou proto moci týkat pouze odměn vyplacených v předmětném období, tedy v minulosti, a nebudou moci získat informace o aktuální výši odměn.³⁴⁸

Zcela ideální příležitostí je samozřejmě samotné schvalování smluv o výkonu funkce valnou hromadou, což je ale v případě akcionářů společností s německým modelem řízení bezpředmětné. Pro ty by bylo vhodnou příležitostí zřejmě zejména projednávání zprávy dozorčí rady o výsledcích její činnosti.³⁴⁹

3.8.1.2. Ochrana osobních údajů jako důvod pro odmítnutí sdělení výše odměny

Jako důvod pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení ohledně individuální výše odměny jmenovitého člena voleného orgánu by teoreticky mohlo připadat v úvahu rovněž odmítnutí z důvodu hrozby způsobení újmy společnosti nebo jí ovládaným osobám. Potenciální vznik újmy by pak mohl spočívat v porušení ústavně garantovaného práva na soukromí a práva na ochranu osobních údajů, a s tím souvisejícího případného uplatnění nároku na náhradu škody vůči společnosti.³⁵⁰

Mám za to, že v případě střetu práva na vysvětlení s právem na ochranu soukromí (tedy zejména právem na ochranu osobních údajů) by se měl uplatňovat jiný standard ochrany osobních údajů v případě, že se žádost o vysvětlení týká informací o konkrétních odměnách členů volených orgánů (typicky tedy členů představenstva) a jiný, vyšší, standard ochrany by se měl aplikovat v případě, že se dotazy týkají zaměstnanců společnosti (v tomto případě těch, kteří zároveň nejsou členy voleného orgánu).³⁵¹

Postavení členů volených orgánů obchodních korporací je totiž specifické; jsou na ně zákonem kladeny požadavky, které na zaměstnance zásadně nedopadají. Patří mezi ně zejména požadavek bezúhonnosti, zákaz konkurence, pravidla o střetu zájmů či povinnost péče řádného hospodáře. Zároveň musí členové volených orgánů být zapsáni do obchodního rejstříku,

³⁴⁸ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností*.

³⁴⁹ Ibid.

³⁵⁰ Ibid.

O problematice ochrany osobních údajů jakožto důvodu pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení dle ustanovení § 359 písm. b) ZOK, tedy z důvodu, že se jedná o utajovanou informaci, je blíže pojednáno v kapitole 3.9.2 této rigorózní práce.

³⁵¹ O odmítnutí poskytnutí vysvětlení z důvodu ochrany osobních údajů zaměstnanců je pojednáno v kapitole 3.8.2 této rigorózní práce.

musí tedy strpět, že některé jejich osobní údaje (jméno a příjmení, datum narození, bydliště)³⁵² jsou veřejně přístupné. Přijetím funkce člena voleného orgánu osoba vědomě a dobrovolně přijímá veškeré povinnosti s tímto členstvím spojené.

Součástí péče řádného hospodáře je, mimo jiné, povinnost loajality.³⁵³ Podstatou této povinnosti loajality je, že člen voleného orgánu je při výkonu své funkce povinen upřednostňovat zájmy společnosti před svými zájmy i zájmy třetích osob.³⁵⁴ Výše uvedené je ostatně plně v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, dle které „*povinnost loajality, která velí dát přednost zájmům společnosti před zájmy svými, je součástí péče řádného hospodáře.*“³⁵⁵ V jiném rozhodnutí šel Nejvyšší soud ještě o něco dál, kdy vyslovil závěr, že „*součástí péče řádného hospodáře je i povinnost nezbytné loajality, tj. povinnost člena představenstva akciové společnosti dát při rozhodování v představenstvu přednost zájmům společnosti před zájmy svými či zájmy třetích osob, včetně zájmů akcionáře, který jej do představenstva vahou svých hlasů prosadil; to platí obdobně i pro jednatele ve společnosti s ručením omezeným. (...) Povinnost loajality stíhá člena orgánu především při výkonu funkce, (...) Současně však nelze přehlížet, že osoba povoláná do funkce člena orgánu je členem orgánu po celou dobu od vzniku funkce do jejího zániku, takřkajíc „24 hodin denně, 7 dní v týdnu“.*“³⁵⁶ Nejvyšší soud sice ve výše citovaném rozhodnutí na jednu stranu uvádí, že člen statutárního orgánu je povinen dát přednost zájmům společnosti *při rozhodování v představenstvu*, zároveň ale dodává, že člen voleného orgánu je jím *po celou dobu*, jinými slovy, povinnost loajality jej stíhá *nepřetržitě*.

Jestliže je tedy člen voleného orgánu povinen v důsledku povinnosti loajality upřednostnit zájem společnosti před zájmy vlastními, mám za to, že v případě, kdy je žádost o vysvětlení týkající se konkrétní výše odměn vyplácených členům volených orgánů legitimní (jsou tedy splněny veškeré zákonné předpoklady pro poskytnutí vysvětlení), mělo by zásadně být upřednostněno právo akcionáře na obdržení těchto informací, tedy potažmo jeho právo na ochranu vlastnictví, jelikož právě to je ve svém konečném důsledku zásadně ku prospěchu

³⁵² Ustanovení § 25 odst. 1 psím. g) zákona č. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

³⁵³ Ustanovení § 159 OZ ve spojení s § 51 odst. 1 ZOK. Členové volených orgánů se tedy zavazují vykonávat tuto funkci s nezbytnou loajalitou.

³⁵⁴ Je vhodné podotknout, že povinnost loajality člena obchodní korporace, zde tedy akcionáře, není totožná s povinností loajality člena voleného orgánu. Od akcionáře, není-li zároveň členem voleného orgánu, se totiž obecně nevyžaduje, aby upřednostňoval zájmy korporace před svými zájmy. (In: HRABÁNEK, Dušan. § 212 [Vztah korporace a člena]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4).

³⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2018, sp. zn. 29 Cdo 2791/2016.

³⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2019, sp. zn. 27 Cdo 2695/2018.

společnosti; právě zde se nachází onen „zájem společnosti“, který by měl převážit nad zájmem člena voleného orgánu na ochraně jeho osobních údajů spočívajících ve výši jeho odměny.^{357, 358} Lze totiž jistě souhlasit, že hospodárné vynakládání zdrojů společnosti je ku prospěchu nejen akcionářům, nýbrž v první řadě ku prospěchu společnosti samotné.

3.8.2. Vysvětlení týkající se výše odměn zaměstnanců

Akcionáři se ve svých žádostech o vysvětlení neomezují pouze na dotazy ohledně odměn členů volených orgánů, nýbrž se zajímají i o odměny jiných vysoce postavených členů exekutivy, mezi které patří zejména vysoce postavení manažeři, typicky označováni zkratkami CEO (*Chief Executive Officer*), CFO (*Chief Financial Officer*) nebo COO (*Chief Operations Officer*). Byť jsou tito zaměstnanci zpravidla nadáni širokými kompetencemi a co do náplně jejich činnosti se rozdílují mezi nimi a členy volených orgánů, zejména představenstva či správní rady, nemusí zdát natolik markantní, je jejich postavení zcela zásadně odlišné. Na zaměstnance především nedopadá zmiňovaná povinnost loajality a důsledky z ní plynoucí.

Problematikou žádostí akcionářů o vysvětlení týkající se výše mezd zaměstnanců se ve své rozhodovací praxi zabývaly i tuzemské soudy, přičemž ani samotná judikatura v těchto otázkách není jednotná.

³⁵⁷ Totožný názor zastávají rovněž někteří autoři, mezi nimi i Vladimír Janošek: „*Je proto absurdní, aby akcionáři coby vlastníci akciové společnosti neznali výše odměn členů statutárních orgánů, tedy manažerů, kteří za ně řídí každodenní chod společnosti. V testu proporcionality je tudíž třeba dát přednost právu akcionářů na informace před právem členů představenstva na ochranu soukromí. (...) delegací této působnosti na dozorčí radu nelze obcházet právo akcionářů zakotvené v § 357 z. o. k.*“

(In: JANOŠEK, Vladimír. *Akcionář nemá právo znát výši mzdy osob blízkých členům představenstva a dozorčí rady, resp. v německém modelu řízení samotných členů představenstva, kvůli GDPR. Opravdu?* EPRAVO.CZ [online]. 5. dubna 2019 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/akcionar-nema-pravo-znat-vysi-mzdy-osob-blizkych-clenum-predstavenstva-a-dozorci-rady-resp-v-nemeckem-modelu-rizeni-samotnych-clenu-predstavenstva-kvuli-gdpr-opravdu-109057.html?mail>).

Podporu pro tento závěr lze nalézt i v německém akciovém právu, které stěžejním ideovým zdrojem české právní úpravy. „(...) dle § 87 odst. 1 německého akciového zákona (*Aktiengesetz*) o těchto záležitostech [rozhoduje] dozorčí rada. Navzdory tomu nepanují ohledně kvalifikace otázky odměňování jako záležitosti společnosti nejmenší pochyby. Odměny členů orgánů nepatří mezi výlučně soukromé otázky, ale jedná se (též) o záležitost společnosti. Vysvětlení je možné požadovat ve vztahu ke všem položkám odměny (fixní část, nenárokované složky, akciové opce, tantiémy, bonusy atd.). Věcně přípustné jsou i konkrétní žádosti o výši odměn (jinou věcí je jejich potřebnost).“ (In: ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností*).

³⁵⁸ Uvedený závěr lze podpořit rovněž zněním výše zmíněné Směrnice. Byť je její úprava určena pro společnosti kótované, mám za to, že obecné principy, na kterých je postavena, by měly být zohledněny při výkladu vnitrostátních ustanovení zákona týkajících se společností nekótovaných. Jinými slovy, domnívám se, že ani v případě „obyčejných“ akciových společností by se výkladem nemělo dojít k takovým závěrům, které omezují právo akcionářů na informace o odměnách členů volených orgánů. Naopak, měla by být dána přednost výkladu ve prospěch tohoto práva akcionářů, a to právě se zřetelem k evropské právní úpravě, která se zcela zjevně vyslovuje pro transparentnost odměňování. Je absurdní vykládat ustanovení zákona v rozporu s touto evropskou právní úpravou a poškozovat tím oprávněné zájmy akcionářů. Sama Směrnice dokonce požaduje, aby zpráva o odměňování obsahovala informace o odměňování každého *jednotlivého* člena orgánu společnosti, je tedy zcela zřejmé, že zájem na ochraně majetku společnosti, na ochraně vlastnického práva, zde dominuje nad ochranou osobních údajů členů volených orgánů.

Vrchní soud v Praze se zabýval žádostí akcionáře, který se domáhal poskytnutí velice konkrétních informací, a to sice komu a z jakého důvodu byla v posledním roce navýšena mzda. Dále se dožadoval poskytnutí informace, kdo pobírá nejvyšší mzdu (uvedení konkrétních 10 osob s nejvyšší mzdou) a zda jsou tyto osoby v příbuzenském vztahu se členy orgánů společnosti, případně zda u nich existuje příbuzenský poměr k majoritnímu akcionáři.³⁵⁹

Společnost odmítla požadované informace poskytnou s odůvodněním, že se obává rizika jejich zneužití v rámci konkurenčního boje, čímž by společnosti mohla vzniknout újma. Dále poukazovala na již zmíněné nebezpečí vzniku újmy v důsledku porušení práva na ochranu osobních údajů.³⁶⁰

Prvoinstanční soud shledal, že v daném případě byla dána potřeba vysvětlení a zároveň, že nebyl dán důvod pro odmítnutí poskytnutí požadovaných informací z důvodu ochrany osobních údajů. Jinými slovy, soud dospěl k závěru, že žalovaná společnost neměla žádost akcionáře „odmítnout s odkazem na to, že jde o utajované a citlivé informace dle § 359 písm. b) z. o. k. Nařízení (EU) č. 2016/679³⁶¹ výslovně neukládá zákaz společnosti sdělovat jejímu akcionáři takovéto informace potřebné projednání na valné hromadě, zvláště pokud je to potřebné k posouzení kvality hospodaření společnosti zejména s odkazem na její nákladové položky. Zvláště pak k tomu přistupuje i ta skutečnost, že některé osoby jsou zřejmě příbuzenského poměru.“³⁶²

K tvrzení žalované společnosti, že poskytnutí požadovaných informací by jí mohlo způsobit újmu v podobě jejich potenciálního zneužití v rámci konkurenčního boje soud uvádí, že se nelze ztotožnit s argumentací, dle které by „poskytnutí takovýchto informací významnému akcionáři společnosti přivedlo zaměstnanecké či jiné pnutí ve společnosti spojené s únikem citlivých informací třetím osobám, přetahování zaměstnanců či podobně.“³⁶³ Argumentace potenciální újmu podle § 359 písm. a) z. o. k. proto dle soudu rovněž není důvodná.

³⁵⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2021, sp. zn. 14 Cmo 296/2020.

³⁶⁰ Dle názoru představenstva neměl akcionář právo na sdělené jmen zaměstnanců společnosti společně s výší jejich mzdy, ani na informace týkající se důvodů pro zvýšení mezd nebo na informace týkající se jejich příbuzenských vztahů. Společnost v tomto případě odkázala na ustanovení § 359 písm. (In: ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností*).

³⁶¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), známé zejména jako „GDPR“.

³⁶² Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 6. 2020, sp. zn. 34 Cm 50/2019.

K odmítnutí poskytnutí vysvětlení z důvodu ochrany osobních údajů obecně (bez vazby na žádosti o poskytnutí vysvětlení týkajících se výše odměn) blíže kapitola 3.9.2 této rigorózní práce.

³⁶³ Ibid.

„Nepochybně je zájmem každé společnosti uchovávat své informace o zaměstnancích a managementu, včetně jejich platového ohodnocení tak, aby tyto informace nebyly veřejně známé, respektive byly poskytnuty třetím osobám, které by měly z těchto informací nějaký profit. V konkrétním případě je ale žalobce nepochybně významný (kvalifikovaný) akcionář (...), který pro výkon svých akcionářských práv, respektive rozhodování na valné hromadě o využití hospodářského výsledku společnosti, má legitimní právo znát i tyto citlivé informace.“³⁶⁴ Soud prvního stupně proto společnosti udělil povinnost požadované informace akcionáři poskytnout.

Je třeba připomenout, že na akcionáře, jakožto společníka akciové společnosti, dopadá povinnost loajality, jejíž součástí je mimo jiné povinnost mlčenlivosti. V souvislosti s tvrzeným potenciálním rizikem vzniku újmy společnosti v důsledku poskytnutí citlivých informací akcionáři lze podotknout, že se takový závěr neprosadil ani za situace, kdy spolu strany v té době paralelně vedly ještě jiný soudní spor, a byl zde tedy jakýsi předpoklad zvýšeného rizika vzniku újmy.³⁶⁵ Představenstvo tuto skutečnost uvedlo jako jeden ze svých argumentů pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení. Dle názoru soudu první instance však tento závěr zůstal toliko v rovině spekulací. Jinými slovy, ani z důvodu existujících soudních sporů mezi stranami nelze *bez dalšího* dojít k závěru, že existuje riziko vzniku újmy společnosti v důsledku poskytnutí určitých informací akcionáři.³⁶⁶

Vrchní soud v Praze, jakožto soud druhé instance, se ovšem s názorem prvoinstančního soudu neztotožnil.³⁶⁷ Dospěl naopak k závěru, že kritérium potřebnosti za daných okolností naplněno nebylo, jelikož žádost o vysvětlení „*směřuje k získání informací ve vztahu k jmenovitě uvedeným zaměstnancům [...]. Přitom pro posouzení hospodaření společnosti [...] by měl požadavek směřovat k obsahové náplni určité pozice nebo funkce a přiměřenosti odměny za její výkon bez ohledu na to, jaká osoba tuto pracovní pozici či funkci ve společnosti vykonává a nikoliv k poskytnutí údajů na základě jmenného seznamu, včetně uvedení případného příbuzenského vztahu se členy orgánů žalované či jejími majoritními akcionáři.*“³⁶⁸

³⁶⁴ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 6. 2020, sp. zn. 34 Cm 50/2019.

³⁶⁵ Společnost odmítla akcionáři udělit souhlas s převodem akcií, který byl vyžadován stanovami.

³⁶⁶ Považuji za vhodné v této souvislosti připomenout, že na akcionáře dopadá povinnost loajality; kdyby tedy informace o odměnách, obdržené na základě uplatnění práva na vysvětlení, zneužili v konkurenčním boji, činili by tak v rozporu s touto povinností loajality.

³⁶⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2021, sp. zn. 14 Cmo 296/2020.

³⁶⁸ Ibid.

Vrchní soud se v důsledku absence potřebnosti vysvětlení ani nezabýval problematikou ochrany osobních údajů ve vztahu k právu na vysvětlení, jelikož je v tomto případě irelevantní; byla by na místě až v případě naplnění kritéria potřebnosti.

Vzhledem k závěru o nepotřebnosti vysvětlení se odvolací soud dále nezabýval problematikou ochrany osobních údajů v souvislosti s žádostí o poskytnutí vysvětlení.

Ve prospěch ochrany osobních údajů se pak vyjádřil Krajský soud v Brně.³⁶⁹ Akcionář se v tomto případě domáhal poskytnutí informací týkajících se zaměstnanců, kteří jsou osobami blízkými členům představenstva, a to konkrétně o výši jejich odměn a právních titulů, na základě kterých jsou jim tyto odměny poskytovány. Zároveň akcionář požadoval informace týkající se plnění, která byla poskytnuta jednotlivým členům představenstva, a na základě jakého titulu se tak stalo.³⁷⁰

Představenstvo v daném případě poskytnutí požadovaného vysvětlení odmítlo s odkazem na obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), což prvoinstanční soud kvitoval. Odvolací soud se problematikou opět podrobněji nezabýval, pouze velice obecně uvedl, že se akcionář v dané věci domáhal poskytnutí vysvětlení „*ohledně takových záležitostí, jež v rámci zákonného práva na vysvětlení nebyla společnost povinna poskytnout.*“³⁷¹

Judikatura tedy, alespoň prozatím, definitivní řešení otázky střetu práva na vysvětlení s právem na ochranu osobních údajů v případech žádostí o informace o odměnách zaměstnanců nenabízí. Ba naopak, oba druhoinstanční soudy se ve výše zmíněných rozhodnutích jejímu bližšímu zkoumání úspěšně vyhnuly. Jakým způsobem by tedy tato kolize měla být řešena?

Jako nejvhodnější se jeví aplikace testu proporcionality, který ve své rozhodovací praxi používá zejména Ústavní soud. Podstatou testu proporcionality je identifikace kolidujících základních práv, v tomto případě práva vlastnit majetek³⁷² a práva na soukromí, a jejich

³⁶⁹ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 4. února 2019, sp. zn. 50 Cm 163/2018.

Pro úplnost lze doplnit, že uvedené rozhodnutí bylo přezkoumáno Vrchním soudem v Olomouci, a to zde opakovaně zmiňovaným rozsudkem ze dne 15. srpna 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019.

³⁷⁰ V uvedeném případě akcionář o vysvětlení požádal písemně ještě před konáním valné hromady, samotného jednání valné hromady se však neúčastnil, osobně ani v zastoupení. Jak soud první instance, tak soud odvolací, se shodli, že akcionář, který se neúčastní valné hromady, žádné vysvětlení ani obdržet nemůže. K tomu blíže kapitola 3.9.4.2 této rigorózní práce.

³⁷¹ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019.

³⁷² Ústavním pramenem práva na vysvětlení je totiž právo vlastnit majetek. Akcionáři tedy při uplatnění práva na vysvětlení v konečném důsledku sledují ochranu jejich majetkové účasti ve společnosti.

Špačková v této souvislosti vhodně poukazuje na německou judikaturu, a to konkrétně na rozhodnutí Spolkového ústavního soudu, dle kterého „*svoboda nakládat s předmětem vlastnictví chráněná skrze základní právo vlastnit majetek, by vyzněla naprázdno, pokud by si akcionář nemohl učinit představu o společnosti, na níž vlastní majetkovou účast. Ochrana (...) zahrnuje právo akcionáře obdržet informace o společnosti.*“ (In: ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností.*)

Mám za to, že uvedený závěr je zcela aplikovatelný i v poměrech české právní úpravy, jelikož podstata ochrany vlastnictví, potažmo práva na vysvětlení, je totožná.

následné vzájemné vyvažování s cílem určit, kterému z těchto práv je potřeba dát za daných okolností přednost.³⁷³

Zaměstnanecké vztahy se řídí pracovněprávními předpisy, a na zaměstnance proto nedopadají výše uvedené povinnosti členů volených orgánů,³⁷⁴ zejména nejsou vázáni povinností péče řádného hospodáře ani z ní plynoucí povinností loajality. Zaměstnanci nejsou tedy povinni upřednostnit zájem společnosti, a potažmo zájem akcionáře na ochraně vlastnictví, před svým vlastním zájmem na ochraně soukromí v podobě ochrany osobních údajů. Domnívám se proto, že u zaměstnanců by zásadně měla být upřednostněna ochrana jejich osobních údajů.

V případě zaměstnanců, kteří jsou zároveň osobami blízkými některému z členů volených orgánů, je ale dle mého názoru situace opět poněkud složitější. Jedná se totiž o zvláštní případ střetu zájmů, kdy je informační povinnost vůči akcionářům zcela na místě.³⁷⁵

V souladu s pravidly o střetu zájmů v Zákoně o obchodních korporacích je totiž člen voleného orgánu v případě, že zamýšlí uzavřít s obchodní korporací smlouvu, povinen o této skutečnosti bez zbytečného odkladu informovat orgán, jehož je členem a zároveň kontrolní orgán. Pokud nebyl kontrolní orgán zřízen, je povinen informovat nejvyšší orgán, tedy akcionáře samotné. Zásadní je ale v této souvislosti skutečnost, že uvedené obdobně platí i pro smlouvy mezi obchodní korporací a osobou členovi jejího orgánu blízkou.³⁷⁶ Takovou smlouvou může být i pracovní smlouva, která má být uzavřena mezi obchodní korporací a osobou blízkou členovi voleného orgánu. Je tedy zcela zřejmé, že i sám Zákon o obchodních korporacích vnímá, že zaměstnanci, kteří jsou osobami blízkými členům volených orgánů, jsou do jisté míry *specifičtí*, a z tohoto důvodu se na ně uplatní zvláštní pravidla týkající se střetu zájmů.

Na základě výše uvedeného se proto domnívám, že akcionáři zásadně mají právo na obdržení informací týkajících se odměn členů volených orgánů a v odůvodněných případech

³⁷³ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností.*

Pro úplnost je vhodné uvést, že test proporcionality je založen na posouzení třech základních kritériích, a to vhodnosti zvoleného prostředku, jeho potřebnosti a přiměřenosti v užším smyslu. Špačková v této souvislosti dodává ještě čtvrté kritérium, a to existenci legitimního cíle (účelu žádosti o vysvětlení), jak plyne z judikatury Evropského soudu pro lidská práva.

³⁷⁴ I v souladu se zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, na zaměstnance dopadá zákaz konkurence.

³⁷⁵ JANOŠEK, Vladimír. *Akcionář nemá právo znát výši mzdy osob blízkých členům představenstva a dozorčí rady, resp. v německém modelu řízení samotných členů představenstva, kvůli GDPR. Opravdu? EPRAVO.CZ [online]. 5. dubna 2019 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/akcionar-nema-pravo-znat-mzdy-osob-blizkych-clenum-predstavenstva-a-dozorci-rady-resp-v-nemeckem-modelu-rizeni-samotnych-clenu-predstavenstva-kvuli-gdpr-opravdu-109057.html?mail>.*

³⁷⁶ Ustanovení § 55 odst. 1 ZOK.

rovněž informace o odměnách určitých zaměstnanců. Neexistuje legitimní důvod pro to, aby akcionářům společností s tzv. *německým modelem vnitřního řízení* bylo odepřeno právo na informace o odměňování členů volených orgánů pouze z toho důvodu, že smlouvy o výkonu funkce jsou schvalovány dozorčí radou a nikoliv valnou hromadou, jelikož mám za to, že takové obcházení práva akcionářů na vysvětlení nelze připustit. Pro takové naprosto zásadní znevýhodnění akcionářů společností s německým modelem vnitřního řízení neexistuje žádný legitimní či alespoň rozumný důvod. Bylo by to ostatně v rozporu i se samotným účelem práva na vysvětlení, kterým je v konečném důsledku ochrana jednoho z naprosto stěžejních ústavně zakotvených základních lidských práv, tedy práva vlastnit majetek.

3.8.3. Zvláštní pravidla týkající se odměňování v kótovaných akciových společnostech

Na kótované akciové společnosti, tedy takové, jejichž akcie byly přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu, jsou v mnoha ohledech kladeny přísnější požadavky než na společnosti nekótované. Patří mezi ně i zvláštní pravidla týkající se informací o odměňování členů exekutivy. Záměrně zde používám pojem „členové exekutivy“, jelikož tato pravidla nedopadají pouze na členy představenstva, správní rady a dozorčí rady, tedy členy volených orgánů, nýbrž se vztahují i na osoby, které jsou jim přímo podřízeny a na které bylo delegováno obchodní vedení. Jinými slovy, jedná se o vrcholové manažery, zejména již zmíněné CEO nebo CFO.

Akcionáři kótovaných společností tak mají právo na velice podrobné informace o výši odměn jednotlivých členů exekutivy, a to přímo ze zákona; není tedy nutné, aby o tyto informace *žádali*. Kótované akciové společnosti jsou totiž povinny vydávat zprávu o odměňování,³⁷⁷ a zároveň jsou povinny uveřejnit tzv. politiku odměňování.³⁷⁸

Politika odměňování je dokument, který je obligatorně schvalován valnou hromadou³⁷⁹ a který obsahuje podrobný popis odměn členů exekutivy, a to zejména popis všech pevných a pohyblivých složek odměn včetně všech bonusů a dalších výhod poskytovaných v jakékoliv formě. Odměny mohou být vyplaceny pouze v souladu se schválenou politikou odměňování.

Zprávu o odměňování jsou kótované společnosti povinny vyhotovit za každé účetní období a následně tuto zprávu předložit valné hromadě ke schválení; poté musí být zpráva o odměňování uveřejněna na internetových stránkách společnosti. Zpráva o odměňování obsahuje podrobné informace o odměnách ve vztahu ke každému jednotlivci, a to *jmenovitě*.

³⁷⁷ Ustanovení § 121o a násl. ZPKT.

³⁷⁸ Ustanovení § 121k a násl. ZPKT.

³⁷⁹ Politika odměňování pak musí být předložena ke schválení valné hromadě při každé její podstatné změně nebo alespoň jednou za 4 roky.

Je tedy zcela zřejmé, že v případě kótovaných společností se prosadí ochrana akcionářů a široké veřejnosti nad ochranou osobních údajů spočívajících v informacích o odměnách členů exekutivy. Irelevantní je v této souvislosti rovněž to, který orgán schvaluje smlouvy o výkonu funkce členů představenstva. V případě společnosti ČEZ, a. s. její stanovy svěřují schvalování smluv o výkonu funkce členů představenstva do působnosti dozorčí rady, je zde tedy zaveden výše popsany německý model vnitřního řízení společnosti.³⁸⁰ Tato skutečnost ovšem samozřejmě nemá žádný vliv na povinnosti vyplývající ze Zákona o podnikání na kapitálovém trhu a akcionářům v žádném případě není jakýmkoliv způsobem omezen přístup k informacím týkajícím se odměňování členů volených orgánů a ostatních členů exekutivy.

Byť se výše uvedená pravidla vztahují výslovně pouze na kótované společnosti, neexistuje dle mého názoru legitimní důvod, proč by tomu mělo být v případě nekótovaných akciových společností jinak. A pokud by se přesto měla uplatnit jiná pravidla, nelze dle mého názoru ospravedlnit odlišné zacházení s akcionáři nekótovaných společností do takové míry, že by jim dokonce byly informace o výši odměn *zcela odepřeny* z toho důvodu, že jsou smlouvy o výkonu funkce schvalovány dozorčí radou.

Pro rozlišné zacházení s akcionáři kótovaných a nekótovaných společností ale neexistuje legitimní odůvodnění zejména proto, že samotné právo na informace v jeho nejobecnější podobě, tedy jak je zakotveno v §357 ZOK, vychází ze Směrnice a je upraveno totožně pro akcionáře kótovaných i nekótovaných společností. Respektive, přesněji řečeno; Směrnice klade požadavky pouze na kótované společnosti, přičemž český zákonodárce se rozhodl tuto úpravu zakotvit v Zákoně o obchodních korporacích pro všechny akciové společnosti bez rozdílu. Lze tedy zcela jednoznačně dovést záměr českého zákonodárce o „zrovnoprávnění“ akcionářů nekótovaných společností s těmi kótovanými. Jestliže byla v rámci této Směrnice (byť později) stanovena pravidla transparentnosti odměňování členů exekutivy kótovaných společností, bylo by logické dojít k závěru, že není cílem žádného zákonodárce (evropského ani českého), aby akcionářům nekótovaných společností byly informace o odměňování znepřístupňovány pod záminkou schvalování smlouvy o výkonu funkce či s odkazem na ochranu osobních údajů.

Práva akcionářů na ochranu jejich vlastnictví mají stejnou důležitost a váhu bez ohledu na to, zda se jedná o společnost kótovanou či nikoliv, a je proto nezbytné jim poskytovat stejnou míru ochrany spočívající v přístupu k informacím o odměňování členů exekutivy.

³⁸⁰ Článek 18 odst. 5 písm. g) stanov společnosti ČEZ, a.s. účinných od 30. června 2020.

3.9. Odmítnutí poskytnutí vysvětlení

Právo akcionáře na vysvětlení není zcela neomezené. Jsou určité informace, jejichž poskytnutí může představenstvo či správní rada odmítnout. Zákon taxativně stanoví, že se jedná o (i) informace, jejichž poskytnutí by mohlo přivodit společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu, (ii) vnitřní nebo utajované informace podle jiného právního předpisu, nebo jestliže se jedná o (iii) veřejně dostupné informace. Informace, jež nespádají pod žádnou z uvedených kategorií, a neexistuje proto zákonný důvod pro jejich odmítnutí, musí být akcionáři zásadně poskytnuty.³⁸¹

Zákon výslovně stanoví, že se jedná o *možnost* odmítnutí těchto informací, nikoliv o *povinnost*.³⁸² Je tomu ale skutečně tak? V případě veřejně dostupných informací (§ 359 písm. c) ZOK) lze mít za to, že se skutečně jedná o možnost tyto informace akcionáři neposkytnout (přičemž se společnost může rozhodnout tyto informace dobrovolně poskytnout, jinými slovy, nemusí jejich poskytnutí odmítnout).

V případě informací, jejichž poskytnutí by mohlo přivodit újmu (§ 359 písm. a) ZOK) a v případě utajovaných nebo vnitřních informací (§ 359 písm. b) ZOK), je ale situace poněkud složitější. Převažují názory, že poskytnutí takových informací je statutární orgán *povinen* odmítnout, což je dovozováno z povinnosti mlčenlivosti členů volených orgánů, jež se součástí povinnosti péče řádného hospodáře.³⁸³

V případě vnitřních nebo utajovaných informací nemohou jejich poskytnutí připustit ani stanovy; statutární orgán je *povinen* podání takové informace akcionáři odmítnout, protože ustanovení § 359 písm. b) ZOK chrání veřejný pořádek a nelze se od něj odchýlit.³⁸⁴

³⁸¹ ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 710, marg. č. 5).

Samozřejmě za předpokladu, že jsou splněny veškeré další předpoklady pro to, aby vysvětlení bylo poskytnuto, zejména jeho potřebnost.

³⁸² Uvedené je zřejmé ze znění ustanovení § 359 ZOK: „Představenstvo nebo správní rada mohou poskytnutí vysvětlení zcela nebo částečně odmítnout, pokud (...)“.

³⁸³ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 49.

Shodně též ŠUK, Petr. § 360 [Přezkum splnění podmínek pro odmítnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, str. 713, marg. č. 2: „Ačkoliv § 359 určuje, že představenstvo (správní rada) poskytnutí vysvětlení odmítnout může, podle našeho názoru z požadavku péče řádného hospodáře plyne, že tak učinit musí vždy, budou-li s ohledem na všechny okolnosti dány důvodné obavy, že poskytnutí vysvětlení způsobí společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu (...), popřípadě podléhá-li informace obsažená ve vysvětlení utajení (či jde-li o vnitřní informaci) a jiný právní předpis představenstvu zakazuje takovou informaci poskytnout. Na druhou stranu představenstvo (správní rada) nesmí možnost odmítnout poskytnutí vysvětlení zneužívat k tomu, aby před akcionáři zatajilo informace, jejichž uveřejnění zákon nebrání (...); učiní-li tak, budou jeho členové povinni hradit újmu tím společnosti způsobenou. (...) zachování požadavku péče řádného hospodáře při poskytování vysvětlení je třeba posuzovat z pohledu *ex ante*, jak se důvody pro poskytnutí či odmítnutí vysvětlení jevíly představenstvu (správní radě) v okamžiku, kdy o žádosti podle § 357 a násl. rozhodovalo.“

³⁸⁴ ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, str. 711, marg. č. 13.

Zákon rovněž stanoví, že vysvětlení je možné odmítnout zcela nebo pouze částečně. Znamená to tedy, že pokud požadované vysvětlení obsahuje jak informace, které akcionáři mohou být poskytnuty, tak informace, jejichž poskytnutí musí (případně může) být odmítnuto, lze odmítnout poskytnutí pouze těch informací, kterých se zákonné důvody pro odmítnutí týkají. Jinými slovy, poskytnutí vysvětlení lze odmítnout pouze v rozsahu těch informací, pro jejichž neposkytnutí existuje legitimní důvod, nikoliv automaticky v celém jeho rozsahu. Úplné odmítnutí je přípustné pouze za předpokladu, že důvody odmítnutí se vážnou k celému obsahu požadovaného vysvětlení.³⁸⁵

3.9.1. Vysvětlení způsobilé přivodit společnosti újmu

Informace, jejichž poskytnutí by mohlo přivodit společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu, mohou být zejména informace tvořící obchodní tajemství;³⁸⁶ tuto kategorii ovšem nelze redukovat pouze na tyto informace; patří sem totiž i jakékoliv jiné informace, které mají potenciál přivodit společnosti újmu, tedy jakékoliv informace využitelné v hospodářské soutěži či schopné ohrozit obchodní aktivity společnosti. Stanovy ovšem mohou odlišně od zákona určit, že akcionáři mají právo i na informace tvořící obchodní tajemství či jakékoliv jiné informace, jež naplňují definiční znaky ustanovení §359 písm. a) ZOK (za předpokladu, že tím nebude porušena povinnost společnosti uchovávat určité informace v tajnosti). Lze tak učinit ve vztahu ke všem akcionářům, anebo může být toto právo spojeno pouze s určitým druhem akcií.³⁸⁷

Povaha újmy přitom není rozhodující, může se tak jednat jak o újmu majetkovou, tak nemajetkovou. Postačí navíc pouhá možnost, riziko, že by újma mohla vzniknout.³⁸⁸ Jinak by tomu ani být nemohlo, jelikož v okamžiku poskytnutí informace není možné s určitostí vědět, zda k újmě skutečně dojde či nikoliv. Posledním ze zákonných požadavků je, aby se tato hrozící újma týkala společnosti nebo jí ovládaných osob.³⁸⁹

Zákon o obchodních korporacích ovšem blíže nestanoví, nakolik závažná by tato újma měla být. Zdá se tedy, že závažnost hrozící újmy je irelevantní; pro naplnění tohoto důvodu pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení by tak stačila hrozba i zcela banální újmy. Naproti tomu

³⁸⁵ ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, str. 711, marg. č. 12.

³⁸⁶ K právu na informace týkající se obchodního tajemství blíže část 5 této rigorózní práce.

³⁸⁷ ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 710, marg. č. 6.

Blíže též kapitola 3.10 této rigorózní práce.

³⁸⁸ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 52.

³⁸⁹ Zákon ovšem nezmiňuje osobu ovládající, kterou je typicky mateřskou společností. Mohla by tak hypoteticky nastat situace, kdy akcionář žádá o vysvětlení (na jehož poskytnutí má nárok, jelikož jsou splněny zákonné požadavky), zároveň by ale poskytnutí takové informace mohlo způsobit újmu mateřské společnosti?

německý akciový zákon stanoví, že je možné odmítnout poskytnutí vysvětlení v případě, že jeho poskytnutí by společností mohlo způsobit újmu nikoliv zanedbatelnou.³⁹⁰

Domnívám se, že *de lege ferenda* by bylo vhodné zvážit zakotvení podobného kvalitativního kritéria co do závažnosti hrozící újmy i v Zákoně o obchodních korporacích. Odmítnutí poskytnutí vysvětlení je totiž velice citelným zásahem do práva akcionáře, a proto by tomuto zásahu měla odpovídat i závažnost hrozící újmy. Odmítnutí poskytnutí vysvětlení akcionáři, které jsou pro něj zásadní, s odvoláním na možnost vzniku újmy, která by objektivně byla spíše zanedbatelnou, než závažnou, se z hlediska proporcionality nejeví jako spravedlivé řešení.³⁹¹

3.9.2. Vnitřní a utajované informace

Vnitřní informace jsou veřejně nedostupné informace, které mohou být využity, resp. zneužity, k uskutečnění výhodných transakcí na finančních trzích. Smyslem utajování vnitřních informací je tedy ochrana trhu před jeho zneužíváním.³⁹²

Utajovanými informacemi rozumíme v první řadě bezesporu informace utajované v souladu se zákonem o ochraně utajovaných informací,³⁹³ který je vymezuje jako informace, jejichž vyjádření nebo zneužití je způsobilé přivodit újmu zájmům České republiky, případně může být pro její zájmy nevýhodné, a které jsou zároveň uvedeny v seznamu utajovaných informací.³⁹⁴ Mezi utajované informace patří zejména informace týkající se obrany a bezpečnosti státu, politické, bezpečnostní a ekonomické informace z oblasti mezinárodních vztahů či informace týkající se vládních úvěrů.

Zákon o obchodních korporacích v §359 písm. b) ZOK výslovně zmiňuje informace utajované podle jiného právního *předpisu*, tedy v jednotném čísle; na první pohled by se tedy mohlo zdát, že zákonodárce nepředpokládal existenci vícero právních předpisů týkajících se utajovaných informací.³⁹⁵ Ale informacemi, které jsou utajované podle jiného právního předpisu, mohou být také osobní údaje, chráněné v souladu s Obecným nařízením na ochranu

³⁹⁰ Ustanovení §131 odst. 3 bod 1) AktG.

³⁹¹ Dle německé nauky je potřeba zvážit výhody a nevýhody poskytnutí požadovaných informací, avšak výlučně ve vztahu ke společnosti, tedy nikoliv poměřovat výhody z poskytnutí informací z pohledu akcionáře a nevýhody takového poskytnutí z pohledu společnosti. Jestliže výhody poskytnutí informace ve výsledku přinejmenším převažují nad souvisejícími nevýhodami, je společnost povinna informace akcionáři poskytnout. (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 121). Nastíněné řešení by dle mého názoru mohlo být plně aplikovatelné i v poměrech české právní úpravy.

³⁹² Problematika je komplexně regulována na evropské úrovni, a to Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. dubna 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu). Čl. 7 nařízení stanoví, co se rozumí vnitřní informací.

³⁹³ Zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

³⁹⁴ Ustanovení § 2 písm. a) zákona o ochraně utajovaných informací. Seznam utajovaných informací vydá vláda svým nařízením, a to konkrétně nařízením č. 522/2005 Sb.

³⁹⁵ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 58.

osobních údajů (GDPR)³⁹⁶ a zákonem o zpracování osobních údajů.³⁹⁷ Poskytnutí těchto informací by tedy mělo být statutárním orgánem zásadně odmítnuto.³⁹⁸

V této souvislosti je vhodné připomenout již zmiňovanou judikaturu Krajského soudu v Brně,³⁹⁹ který se zabýval žádostí akcionáře o vysvětlení, jaké osoby blízké členům představenstva společnost zaměstnává a jaká jim byla v uplynulém roce vyplacena mzda. Akcionáři byla ovšem poskytnuta pouze částečná odpověď s tím, že některé z požadovaných informací jsou chráněny jakožto osobní údaje, a z tohoto důvodu bylo jejich poskytnutí odmítnuto.

Soud ve svém rozhodnutí výslovně uvádí, že „v části, ve které byla žádost odmítnuta bylo postupováno rovněž dle zákona, když akcionář se domáhal poskytnutí informací, které však být poskytnuty nemohou a to s odkazem na ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů.“⁴⁰⁰ Pro úplnost lze uvést, že citované rozhodnutí bylo přezkoumáno jak Vrchním soudem v Olomouci, tak Nejvyšším soudem a bylo oběma potvrzeno.⁴⁰¹ Proti rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, která byla odmítnuta.⁴⁰²

V daném případě se tedy soudy vyslovily ve prospěch ochrany osobních údajů, která převážila nad právem akcionáře na obdržení vysvětlení. Jak již ale bylo podrobněji rozebráno výše, mám za to, že ne za všech okolností je tento závěr na místě; za určitých okolností je naopak potřeba dát přednost právu na vysvětlení, a potažmo tedy ochraně základního lidského práva vlastnit majetek před právem na ochranu osobních údajů.⁴⁰³

Nelze také zapomínat na veřejnoprávní regulaci týkající se zvláštní povinnosti mlčenlivosti. Jedná se zejména o bankovní tajemství, lékařské tajemství, advokátní tajemství či povinnost mlčenlivosti auditorů. Byť tak Zákon o obchodních korporacích nestanoví výslovně, jsou statutární orgány povinny poskytnutí informací, na které dopadá povinnost mlčenlivosti, odmítnout, a to v souladu s jedním ze základních pravidel Občanského zákoníku, tedy že „uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.“⁴⁰⁴

³⁹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

³⁹⁷ Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

³⁹⁸ ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, str. 711, marg. č. 7.

³⁹⁹ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 4. února 2019, sp. zn. 50 Cm 163/2018.

⁴⁰⁰ Ibid., bod 17.

⁴⁰¹ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

⁴⁰² Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. září 2021, sp. zn. IV. ÚS 2269/21.

⁴⁰³ Blíže kapitola 3.8 této rigorózní práce.

⁴⁰⁴ Ustanovení §1 odst. 1, věta druhá Občanského zákoníku.

Není proto nutné za pomoci extenzivního výkladu § 359 písm. b) ZOK dovozovat, že se jedná o „utajované informace“, jelikož tyto informace jsou dostatečně chráněny veřejnoprávními předpisy, a akcionářům z tohoto důvodu poskytnutí informací odmítnout.⁴⁰⁵

3.9.3. Veřejně dostupné informace

Akcionáři nemusí být poskytnuty informace, které jsou veřejně dostupné. Zákon vychází z premisy, že akcionář jakožto řádný správce svého majetku, se na jednání valné hromady náležitě připraví, a informace, které jsou veřejně dostupné, si opatří. Za veřejně dostupné lze přitom považovat pouze takové informace, jejichž zjištění nevyžaduje vynaložení nepřiměřené námahy a se kterým jsou spojeny jen minimálními náklady. Jedná se zejména o informace obsažené v listinách zakládaných do sbírky listin obchodního rejstříku nebo o informace k jejichž obsahu je veřejný přístup prostřednictvím internetové sítě, a to zejména včetně informací uvedených na webových stránkách společnosti.⁴⁰⁶ Dle Zákona o obchodních korporacích se uplatní nevyvratitelná právní domněnka, že akcionáři se vysvětlení dostalo, pokud byla informace uveřejněna na internetových stránkách společnosti, a to nejpozději v den předcházející dni konání valné hromady, a pokud je zároveň k dispozici akcionářům v místě konání valné hromady.⁴⁰⁷

Nejvyšší soud ještě za účinnosti Obchodního zákoníku dospěl k závěru, že právo akcionáře na vysvětlení „není určeno k tomu, aby se jeho prostřednictvím akcionář domáhal informace, která je mu známá.“⁴⁰⁸ Je nutno podotknout, že Nejvyšší soud se vyjadřuje k informaci, kterou již akcionář disponuje, „je mu známá“, nikoliv informaci, která sice je veřejně dostupná, ale akcionář se s ní doposud neseznámil (např. nebyl si vědom toho, že informace je veřejně dostupná, případně nebyl schopen si ji sám obstarat). V takovém případě mám za to, že být není povinností představenstva akcionáři veřejně dostupnou informaci poskytnout, bylo by korektní akcionáři alespoň sdělit, kde může požadovanou informaci najít.

3.9.4. Zvláštní důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení

Kromě výše zmíněných důvodů existují ovšem ještě další důvody, které byly dovozeny buď judikaturou, případně plynou nepřímo ze zákona.

Jedním z důvodů, který sice není výslovně uveden v ustanovení § 358 ZOK, plyne *a contrario* z ustanovení §357 odst. 1 ZOK, tedy, že požadované vysvětlení *není* potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na pořad jednání valné hromady,

⁴⁰⁵ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 60-61.

⁴⁰⁶ ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 710–711, marg. č. 7).

⁴⁰⁷ Ustanovení § 358 odst. 2, věta třetí ZOK.

⁴⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2010, sp. zn. 29 Cdo 3839/2009.

popřípadě k výkonu akcionářských práv na ní. Uvedený závěr byl potvrzen Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2850/2008.⁴⁰⁹

3.9.4.1. Odmítnutí poskytnutí vysvětlení z důvodu nemožnosti plnění

Podání vysvětlení je možné odmítnout také v případě, kdy vysvětlení nelze poskytnout z důvodu *nemožnosti plnění*. Taková situace může nastat v případě, že dotaz nelze dopovědět vůbec, jelikož statutární orgán informaci nemá k dispozici a není ani objektivně možné ji obstarat. Jinými slovy, informaci zkrátka není možné získat ani s vynaložením sebevětšího úsilí.⁴¹⁰

V německé doktríně se rozlišuje mezi tzv. pravou nemožností plnění a faktickou nemožností plnění. V případě pravé nemožnosti plnění se jedná o situace, kdy ani s vynaložením veškerého možného úsilí nelze požadované informace získat. Je přitom irelevantní, zda je požadovaná informace svou povahou jednoduchá či složitá, protože zkrátka není objektivně možné ji žádným způsobem zjistit. Dle německé nauky mohou být důvody této nemožnosti jak skutkové (např. ztráta dat, nenávratné zničení nosiče dat či dokumentů, úmrtí jediné osoby, které byla informace známá), tak právní (např. informace je známá pouze bývalému členovi představenstva, jehož funkce zanikla).⁴¹¹

O faktické nemožnosti plnění německá nauka hovoří v případech, kdy představenstvo není ani navzdory řádné přípravě schopné vysvětlení poskytnout, protože jeho obstarání by vyžadovalo vynaložení nadměrného úsilí, které po představenstvu nelze požadovat. Mohlo by se zejména jednat o nepřiměřeně vysoké náklady, které by na získání takové informace musely být vynaloženy.⁴¹²

Mám za to, že výše uvedené závěry jsou plně aplikovatelné i v poměrech české právní úpravy. V případě pravé nemožnosti plnění, kdy informaci objektivně není možné obstarat, se uvedené závěry samozřejmě nutně musí prosadit i v poměrech společností s ručením omezeným, jelikož ani po jednatelích nelze požadovat poskytnutí informací, které objektivně poskytnuty být nemohou.

⁴⁰⁹ ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 711, marg. č. 15).

⁴¹⁰ ŠPAČKOVÁ, *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*.

⁴¹¹ Ibid.

⁴¹² Ibid.

3.9.4.2. Odmítnutí poskytnutí vysvětlení akcionáři, který se nezúčastní valné hromady

Možnost odmítnutí poskytnutí vysvětlení z důvodu neúčasti akcionáře na jednání valné hromady není upraveno v zákoně, nýbrž bylo dovozeno judikaturou Nejvyššího soudu.⁴¹³ Akcionář v daném případě požádal o poskytnutí informací písemně, a to ještě před konáním valné hromady. Samotného jednání valné hromady se ovšem nezúčastnil.

K závěru, že v takovém případě nemá akcionář právo na poskytnutí požadovaných informací, dospěl Nejvyšší soud na základě následující úvahy; akcionářům je garantováno zásadně užší právo na informace než společníkům společností s ručením omezeným, a to zejména z toho důvodu, že ve společnosti s ručením omezeným zásadně není povinně zřizován dozorčí orgán. Společníci proto musí být schopni efektivně vykonávat kontrolu nad tím, jak je společnost řízena a jak jsou spravovány její záležitosti. Jinými slovy, vykonávat kontrolu nad činností statutárního orgánu (pokud jím zároveň nejsou samy společníci). Za tímto účelem je společníkům společností s ručením omezeným umožněno vykonávat právo na informace i mimo zasedání valné hromady, bez vázanosti na pořad jejího jednání.

Jenže v akciové společnosti plní kontrolní funkci zásadně dozorčí či správní rada. V důsledku toho dochází k přiměřenému omezení akcionářů v jejich právu na informace. Z uvedeného Nejvyšší soud dovozuje, že účelem práva akcionáře na informace je zajištění jeho informovanosti, aby mohl kvalifikovaně a se znalostí věci posoudit záležitosti projednávané valnou hromadou, a proto musí být vysvětlení akcionáři poskytnuto zásadně na jednání valné hromady. Proto platí, že *„akcionář, který se zasedání valné hromady nezúčastní, žádné vysvětlení od společnosti obdržet nemůže.“*⁴¹⁴

Nejvyšší soud dále dodává, že akcionář vykonává právo na informace ve svém vlastním zájmu, tedy jako subjektivní právo, nikoliv v zájmu valné hromady, jakožto orgánu společnosti, nebo jiných akcionářů. *„Nezúčastní-li se akcionář žádající o vysvětlení zasedání valné hromady, není povinností představenstva (správní rady) jemu určená vysvětlení poskytnout ostatním přítomným akcionářům.“*⁴¹⁵

⁴¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. května 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

⁴¹⁴ Ibid.

V této souvislosti poznamenávám, že ke stejnému závěru dospěla i německá právní nauka, dle které rovněž platí, že akcionář, který se neúčastní valné hromady, nemá právo jím požadované informace obdržet. (In: KOCH, *AktG*. §131, marg. č. 4).

⁴¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. května 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019. Odvolací soud uvedený rovněž příhodně vystihl ve svém odůvodnění, kde uvádí, že *„akcionář, který se jednání valné hromady neúčastní, žádné vysvětlení obdržet nemůže, jak ostatně vyplývá (...) ze samotného principu žádosti o vysvětlení. Akcionář se svou žádostí o vysvětlení domáhá získání potřebných informací pro výkon svých akcionářských práv, zejména pro výkon hlasovacího práva, a proto neúčastní-li se valné hromady, postrádá*

3.9.4.3. Nemo tenetur se ipsum accusare

Zásada *nemo tenetur se ipsum accusare*, čili nikdo není povinen sám sebe obviňovat (zákaz donucení k sebeobvinění) patří mezi jeden z nejstarších právních principů, který lidstvo uznávalo již ve starověku⁴¹⁶ a který prostupuje naším právním řádem i dnes, kdy je zakotven nejen v předpisech práva trestního či správního, ale především na úrovni ústavní.⁴¹⁷

Zákon o obchodních korporacích ovšem ve výčtu důvodů, pro které lze odmítnout poskytnutí vysvětlení, neuvádí možnost odmítnutí proto, že by poskytnutím takového vysvětlení mohl člen statutárního orgánu vystavit sebe, případně osoby jemu blízké, nebezpečí trestního stíhání. Znamená to tedy, že právo akcionáře na poskytnutí vysvětlení v takovém případě převáží nad zásadou zákazu nucení k sebeobvinění?

Odpověď na tuto otázku nebyla prozatím jednoznačně vyřešena, sporné zůstává zejména to, zda se zásada v případě práva na vysvětlení vůbec může aplikovat, a pokud ano, v jakém rozsahu. Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích uvádí, že hrozí-li reálně nebezpečí trestní odpovědnosti členů představenstva, jsou oprávnění poskytnutí vysvětlení odmítnout.⁴¹⁸

Lze se opět inspirovat v německé právní úpravě, která mezi důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení výslovně řadí právě i nebezpečí vystavení se trestnímu stíhání. Zároveň je ale přísně omezen aplikační rozsah této zásady, jelikož ji lze uplatnit pouze tehdy, pokud akcionář žádá o informaci, „*jejímž sdělením by došlo ke spáchání trestného činu.*“⁴¹⁹

Znamená to tedy, že aplikace zásady je vyloučena ve vztahu k trestným činům spáchaným členem představenstva v minulosti. Jinými slovy, členové představenstva jsou povinni podat akcionáři vysvětlení i v případě, že obsahuje informace o trestném činu spáchaném členem představenstva.⁴²⁰

poskytnutí daných informací významu. Účel práva na vysvětlení tak nemůže být naplněn.“ (In: Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019).

Uvedené závěry nejsou aplikovatelné na společníky společností s ručením omezeným, jelikož jejich právo na informace není vázáno na jednání valné hromady.

⁴¹⁶ MUSIL, Jan. *Zákaz donucování k sebeobviňování (nemo tenetur se ipsum accusare)*. Kriminální právo [online], č. 4/2009 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/4-2009-zakaz-donucovani-k-sebeobvinovani-nemo-tenetur-se-ipsum-accusare.aspx>

⁴¹⁷ Zásada je upravena zejména v čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: „*Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.*“

⁴¹⁸ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 64.

⁴¹⁹ *Ibid.*, str. 63. Autorka uvádí, že mezi tyto „informační“ trestné činy lze zařadit neoprávněné poskytnutí informací chráněných zvláštními právními předpisy, zejména vyzrazení utajovaných informací či porušení práv osob na ochranu jejich osobních údajů.

Ke stejnému závěru dochází i Goette. (In: GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. § 131, marg. č. 141).

⁴²⁰ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 64.

Byl by ale takový závěr v poměrech české právní úpravy ústavně konformní? Domnívám se, že nemožnost odmítnutí podání vysvětlení ohledně trestného činu spáchaného v minulosti z důvodu hrozby zahájení trestního stíhání by byla v rozporu se samotnou podstatou zásady *nemo tenetur se ipsum accusare*, a tím tedy i v rozporu s jednou z ústavních zásad. *De facto* by totiž člen statutárního orgánu byl nucen k sebeobvinění a vystavil by tak sebe či osoby sobě blízké hrozbě zahájení trestního stíhání. V případě informací, jejichž sdělením by došlo ke spáchání trestného činu, lze souhlasit se závěry německé praxe.

Na druhou stranu jsou to ale právě tyto informace, které by pro akcionáře mohly být naprosto zásadní z hlediska ochrany jeho majetkové účasti ve společnosti i jeho práva podílet se na jejím řízení. Lze si představit situaci, kdy se člen představenstva v souvislosti s výkonem své funkce dopustí trestného činu, což se poté negativně odrazí i v hospodářské situaci společnosti.⁴²¹ Akcionář samozřejmě tyto negativní důsledky pocítí zejména v podobě snížené výše dividendy. Informace o skutečnostech, které k těmto důsledkům vedly jsou tedy z jeho pohledu zásadní.

V případě střetu zásady *nemo tenetur se ipsum accusare* a práva akcionáře na ochranu jeho vlastnictví se lze spíše vyslovit ve prospěch ochrany zákazu nucení k sebeobviňování, jelikož tato zásada chrání jedno z nejzákladnějších lidských práv, kterým je svoboda. Byť je právo vlastnické rovněž jedním ze základních lidských práv, mám za to, že mu nelze dát přednost před právem osoby chránit vlastní svobodu.⁴²²

3.9.5. Přezkum odmítnutí poskytnutí vysvětlení

V případě, že je poskytnutí vysvětlení akcionáři odmítnuto, má možnost se proti takovému rozhodnutí bránit, přičemž jsou zde rozdíly mezi společnostmi s monistickou a dualistickou strukturou vnitřního řízení, ve kterých kontrolní orgán plní roli jakési „první instance“.

3.9.5.1. Přezkum dozorčí radou

Splnění podmínek pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení posoudí představenstvo nebo správní rada s tím, že pokud vyhodnotí, že podmínky pro odmítnutí splněny byly a vysvětlení proto neposkytne (resp. poskytne pouze částečně), musí akcionáři sdělit, z jakého důvodu se tak stalo.⁴²³

⁴²¹ Člen představenstva pobírá úplatky od obchodních partnerů, v důsledku čehož společnost uzavírá s těmito partnery smlouvy, které pro ni nejsou tak výhodné, jako kdyby je uzavřela s konkurenčním subjektem. Tyto praktiky mohou vést ke zhoršení hospodářských výsledků společnosti.

⁴²² Uvedené závěry by se prosadily i v poměrech společností s ručením omezeným, jelikož ani jednatele nelze nutit k sebeobvinění.

⁴²³ Ustanovení § 360 odst. 1 ZOK. Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení navíc musí být uvedeny v zápisu z valné hromady.

Akcionář, který s rozhodnutím statutárního orgánu nesouhlasí, má právo požadovat, aby dozorčí rada rozhodnutí představenstva „přezkoumala“, tedy aby určila, že podmínky pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení nenastaly, a že představenstvo je povinno akcionáři požadované vysvětlení poskytnout; dozorčí rada tedy vystupuje v roli jakési „druhé instance“.

Z judikatury je znám poněkud kuriózní případ žádosti akcionáře o vysvětlení, kdy akcionář současně se svou žádostí o poskytnutí vysvětlení požádal dozorčí radu společnosti, aby určila, že nenastaly podmínky pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení ze strany představenstva. Akcionář tedy *a priori* žádal dozorčí radu, aby rozhodla v jeho prospěch, aniž by akcionáři (či dozorčí radě) bylo známé rozhodnutí představenstva o (ne)poskytnutí požadovaného vysvětlení a jeho odůvodnění.⁴²⁴

Dle názoru Vrchního soudu v Olomouci ovšem „žádost na dozorčí radu nemůže akcionář učinit dříve, než bude seznámen s obsahem vysvětlení, které mu bude poskytnuto na valné hromadě společnosti.“⁴²⁵ Nelze než se s tímto závěrem Vrchního soudu v Olomouci plně ztotožnit; jakýkoliv jiný závěr by byl zcela nelogický.

Někteří autoři⁴²⁶ poukazují na absenci výslovné právní úpravy pro případ, kdy je poskytnutí vysvětlení odmítnuto nikoliv z důvodů uvedených v §359 ZOK, nýbrž proto, že nejsou splněny hmotněprávní podmínky pro jeho poskytnutí, typicky *potřeba* vysvětlení.⁴²⁷ Mám ovšem za to, že v této souvislosti žádný zásadní aplikační problém není. Zákon o obchodních korporacích výslovně stanoví, že představenstvo posoudí splnění podmínek pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení. Nestanoví, že se splnění podmínek pro odmítnutí posoudí *dle* § 359 ZOK; nevylučuje tím tedy posouzení i jakýchkoliv dalších důvodů, které v § 350 ZOK uvedeny nejsou, ale jsou přesto zcela legitimními důvody pro odmítnutí dané vysvětlení poskytnout. Jestliže by tedy akcionáři bylo odmítnutí poskytnutí vysvětlení zdůvodněno absencí některého ze zákonných požadavků, například z důvodu absence potřeby vysvětlení či proto, že se vysvětlení netýká společnosti nebo jí ovládaných osob, považuji takové zdůvodnění za zcela

⁴²⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019.

⁴²⁵ Ibid.

Vrchní soud v uvedeném rozsudku dále k možnosti soudního přezkumu akcionářské žádosti o vysvětlení uvádí, že tato nastupuje až poté, není-li akcionáři dozorčí radou vyhověno (případně pokud dozorčí rada nerozhodne vůbec). Akcionář, který buď o poskytnutí vysvětlení vůbec nepožádal, nebo se neúčastnil jednání valné hromady, kde měl možnost vysvětlení obdržet, není aktivně legitimován k podání návrhu, aby o povinnosti poskytnout informaci rozhodl soud v souladu s ustanovením § 360 odst. 3 ZOK. Akcionář se tedy neúčastí na valné hromadě zcela připraví o tuto možnost, jelikož tím ztrácí aktivní věcnou legitimaci k podání takového návrhu. K soudnímu přezkumu odmítnutí poskytnout vysvětlení blíže kapitola 3.9.5.2 této rigorózní práce.

⁴²⁶ Na tento problém upozorňuje Špačková. (In: ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 66).

⁴²⁷ Případně nejsou splněny jiné předpoklady pro poskytnutí vysvětlení stanovení v § 357 odst. 1 ZOK.

legitimní (samozřejmě za předpokladu, že tomu tak skutečně je). Domnívám se proto, že v tomto případě není zapotřebí extenzivního výkladu § 360 odst. 1 ZOK, jelikož jím možnost odmítnutí poskytnutí vysvětlení z jakýchkoliv legitimních důvodů není nijak omezena.

Dozorčí rada má o žádosti akcionáře zásadně rozhodnout přímo na jednání valné hromady. Z uvedeného zároveň nepřímo plyne povinnost akcionáře požádat dozorčí radu o přezkum neprodleně, tedy ještě během jednání valné hromady.⁴²⁸ I zde se tedy projevuje *zásada přímého poskytnutí vysvětlení*. Ovšem v případě, že dozorčí rada nemůže rozhodnout bezprostředně, tedy ještě na jednání valné hromady, má právo rozhodnout dodatečně, a to do 5 dnů ode dne konání valné hromady.⁴²⁹ K tomu by však mělo docházet pouze výjimečně, jestliže jsou důvody odmítnutí natolik sporné, že není možné po dozorčí radě žádat, aby o nich rozhodla ještě na jednání valné hromady.⁴³⁰

V případě, že dozorčí rada dojde k závěru, že podmínky pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení splněny nebyly, je představenstvo *povinně* akcionáři dané vysvětlení poskytnout. Musí se tedy podřídit rozhodnutí dozorčí rady. Jestliže dozorčí rada o poskytnutí vysvětlení rozhodne ještě na jednání valné hromady, je představenstvo *povinně* vysvětlení poskytnout zásadně také ještě na jednání valné hromady. Pokud jsou ovšem splněny zákonné předpoklady pro poskytnutí vysvětlení dodatečně, může tak představenstvo učinit. Obdobně je tomu tak v případě, že dozorčí rada sama rozhodne o poskytnutí vysvětlení dodatečně, tedy v zákonné lhůtě 5 dnů; v takovém případě samozřejmě představenstvo z logiky věci nemůže vysvětlení poskytnout přímo na jednání valné hromady; musí jej akcionáři poskytnout bezodkladně s tím, že na tyto případy lze analogicky aplikovat lhůtu 15 dnů (tedy zákonnou lhůtu pro dodatečné poskytnutí vysvětlení v souladu s § 358 odst. 1 ZOK).⁴³¹

Nelze samozřejmě vyloučit, že dozorčí rada odmítnutí poskytnutí vysvětlení vyhodnotí nesprávně. Uloží-li tedy představenstvu povinnost vysvětlení poskytnout v případě, že mělo být odmítnuto, jsou ti členové dozorčí rady, kteří při posuzování splnění důvodů pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení nejednali s péčí řádného hospodáře, povinni společnosti nahradit újmu z toho vzniklou; členové představenstva, kteří vysvětlení v souladu s rozhodnutím dozorčí rady poskytli, za újmu neodpovídají.⁴³²

⁴²⁸ ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 65.

⁴²⁹ Ustanovení § 360 odst. 2 ZOK. V tomto případě se tedy jedná o obdobu možnosti dodatečného poskytnutí vysvětlení.

⁴³⁰ ŠUK, Petr. § 360 [Přezkum splnění podmínek pro odmítnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, str. 713, marg. č. 5.

⁴³¹ *Ibid.*

⁴³² *Ibid.*, str. 714, marg. č. 8.

V případě, že dozorčí rada rovněž dojde k závěru, že jsou splněny důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení (tedy shodně představenstvem, které vysvětlení odmítlo poskytnout), ale v následném soudním řízení vyjde najevo, že důvody pro odmítnutí nebyly dány, jsou členové dozorčí rady povinni k náhradě újmy společně a nerozdílně se členy představenstva.⁴³³

V případě akciových společností s monistickým systémem vnitřní struktury samozřejmě nelze výše uvedený postup přezkumu využít, jelikož dozorčí rada není zřízována. Vysvětlení poskytuje správní rada, která jediná zároveň rozhoduje o případném naplnění důvodů pro jeho odmítnutí.⁴³⁴ V případě, že akcionář s rozhodnutím správní rady nesouhlasí, rozhodne o povinnosti (ne)poskytnutí vysvětlení soud.⁴³⁵

Lze tedy shrnout, že přezkum odmítnutí vysvětlení se liší ve společnostech s monistickým a dualistickým systémem vnitřní struktury; v případě, že je zřízena dozorčí rada (tedy v dualistickém systému) je akcionář povinen nejdříve požádat o přezkum právě dozorčí radu, a až poté se může obrátit na soud.⁴³⁶ V případě, že dozorčí rada zřízena není (monistický systém), může se akcionář obrátit na soud rovnou.

3.9.5.2. Soudní přezkum

Akcionář je oprávněn žádat, aby soud rozhodl o tom, zda je společnost povinna informaci poskytnout. Je přitom zcela irelevantní, zda k neposkytnutí došlo z toho důvodu, že představenstvo jej odmítlo a dozorčí rada s tímto odmítnutím souhlasila či zda zůstala zcela nečinná nebo zda dozorčí rada sice představenstvu povinnost vysvětlení poskytnout uložila, ale představenstvo tak neučinilo.⁴³⁷

Z výše uvedeného ovšem existují výjimky, a to v případě, že se představenstvo zaváže poskytnout vysvětlení dodatečně, ale neučiní tak; v takovém případě akcionář nemusí žádat o přezkum dozorčí radou, nýbrž se může obrátit na soud bez dalšího. Pokud představenstvo o žádosti akcionáře nerozhodne vůbec (ignoruje ji), může se akcionář rovněž obrátit rovnou na soud, protože neexistuje žádné rozhodnutí, které by dozorčí rada mohla přezkoumat. Uvedené

⁴³³ ŠUK, Petr. § 360 [Přezkum splnění podmínek pro odmítnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, str. 714, marg. č. 8.

⁴³⁴ Ibid., marg. č. 9.

⁴³⁵ Ustanovení § 360 odst. 4 ZOK.

⁴³⁶ Jinými slovy, pokud akcionář nevyužije svého práva obrátit se s žádostí na dozorčí radu, není oprávněn domáhat se uložení povinnosti poskytnout vysvětlení u soudu. (In: ŠUK, Petr. § 360 [Přezkum splnění podmínek pro odmítnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, str. 714, marg. č. 11).

⁴³⁷ ŠUK, Petr. § 360 [Přezkum splnění podmínek pro odmítnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, str. 714, marg. č. 10.

plyne z ustanovení § 360 odst. 3, a to konkrétně ze spojení „*anebo v případě odmítnutí nebo neposkytnutí informace ve lhůtě podle § 358 odst. 1.*“⁴³⁸

Žaloba akcionáře směřuje vůči společnosti, nikoli vůči statutárnímu orgánu či dokonce vůči konkrétním členům orgánu; účastníky řízení jsou tedy vždy akcionář a společnost. Soud není vázán důvody, pro které bylo podání vysvětlení odmítnuto ať už ze strany představenstva, dozorčí rady či správní rady. Je tomu tak proto, že pokud by některý z orgánů pominul důvod, pro které musí být poskytnutí vysvětlení odmítnuto, nemůže být společnost soudem k poskytnutí takového vysvětlení nucena, jelikož by tím došlo k porušení právních předpisů.⁴³⁹ Po dobu soudního řízení neběží promlčecí lhůta pro uplatnění práv, která jsou na požadovaných vysvětleních závislá.⁴⁴⁰

⁴³⁸ ŠUK, Petr. § 360 [Přezkum splnění podmínek pro odmítnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, str. 714, marg. č. 12.

⁴³⁹ Uvedené lze demonstrovat na příkladu, kdy by akcionář požadoval vysvětlení, jehož obsahem by byly např. utajované informace. Pokud by správní rada odmítla poskytnutí takového vysvětlení např. z důvodu, že by poskytnutí těchto informací mohlo společnosti přivodit újmu, ale jako důvod pro odmítnutí by neuvedla, že se jedná o utajované informace, musí soud mít možnost tuto chybu napravit.

⁴⁴⁰ ŠUK, Petr. § 360 [Přezkum splnění podmínek pro odmítnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, str. 714, marg. č. 20.

3.10. Akcie s rozšířeným právem na vysvětlení

Zákon o obchodních korporacích připouští vytvoření různých druhů akcií, přičemž ty akcie, se kterými jsou spojena *stejná* práva, tvoří jeden druh. Akcionáři tedy mohou ve stanovách upravit zvláštní druh akcií, se kterými je spojeno právo na informace v širším než zákonném rozsahu, tzv. *informační akcie*.⁴⁴¹

Je zde vhodné připomenout, že je nepřípustné vytvořit takový druh akcií, se kterým by právo na vysvětlení nebylo spojeno vůbec. Jinými slovy, právo na vysvětlení akcionáři nelze odepřít ani jej nelze omezit nad (resp. pod) zákonný rámec. Stanovy však mohou právo akcionáře na vysvětlení rozšířit. Mohou tak učinit ve vztahu ke všem akcionářům společnosti (tím by tedy nedošlo k vytvoření žádného zvláštního druhu informačních akcií, protože právo na vysvětlení v tomto širším rozsahu by náleželo všem akcionářům stejně), anebo pouze ve vztahu k některým akcionářům, a to vytvořením speciálního druhu akcií.

Nabízí se zejména taková úprava práva na vysvětlení, která by akcionáři zajistila obdobný přístup k informacím, jaký mají společníci společností s ručením omezeným. Taková úprava přípustná je. Jestliže by došlo k rozšíření práva na informace, jsou akcionáři vlastníci akcie, se kterými je takové rozšířené právo spojeno, vázáni stejnou povinností mlčenlivosti jako společníci společnosti s ručením omezeným.⁴⁴² Z povinnosti loajality společníka totiž plyne, že nesmí „*zpřístupnit třetím osobám žádné informace, jež se dozvěděl v souvislosti se svým postavením společníka (a výkonem práv plynoucích z účasti ve společnosti, zejména práva na informace) a jejichž zpřístupnění třetím osobám by mohlo způsobit společnosti újmu, přičemž stejný závěr je třeba vztáhnout i na případy, ve kterých by újma hrozila osobám ovládaným společností.*“⁴⁴³

V praxi si lze takové řešení představit zejména v případě menších akciových společností, kde je pouze několik akcionářů, kteří jsou případně zároveň členy představenstva, a reálný chod společnosti se proto svou povahou podobá spíše společnosti s ručením omezeným než *typické* akciové společnosti. Rovněž by taková úprava byla vhodná pro společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury s jednočlennou správní radou. V takovém případě totiž zcela absentuje kontrolní orgán. Bylo by tedy příhodné, aby kontrolu nad řízením

⁴⁴¹ ŠTENGLOVÁ, ŠUK, *Zvláštní druhy akcií jako nástroj účasti akcionářů na řízení společnosti*.

⁴⁴² ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 710–711, marg. č. 7.

⁴⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018. Nejvyšší soud se zde zabýval právem na informace společníka společnosti s ručením omezeným, závěry lze ovšem v tomto případě vztáhnout i na společníky akciové společnosti.

a činností společnosti vykonávali samy akcionáři, kteří tak ale mohou činit pouze za předpokladu, že disponují veškerými relevantními informacemi.⁴⁴⁴

Jaký je ale „horní limit“ pro rozšíření práva akcionáře na informace? Jsou jím kogentní ustanovení zákona, které poskytnutí určitých informací zapovídají, a to zejména ustanovení § 359 písm. b) ZOK.⁴⁴⁵ Ve stanovách proto není přípustné zakotvit zvláštní právo akcionáře na vnitřní informace,⁴⁴⁶ na informace utajované podle zákona o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti,⁴⁴⁷ na informace podle obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR)⁴⁴⁸ nebo podle zákona o zpracování osobních údajů.⁴⁴⁹

Jestliže stanovy rozšíří právo akcionáře na vysvětlení i o informace o obchodním tajemství společnosti, nebo informace, jejichž poskytnutí by mohlo společnosti způsobit újmu, bylo by vhodné zároveň upravit právo akcionářů žádat, a obdržet, tyto informace mimo jednání valné hromady. Jinak by docházelo k absurdním situacím, kdy by akcionáři s rozšířeným právem na informace žádali, zcela oprávněně, na jednání valné hromady vysvětlení týkající se např. obchodního tajemství, ale společnost by jim přitom nebyla schopna vysvětlení poskytnout přímo na jednání valné hromady, jelikož se jej účastní i akcionáři, kteří tímto rozšířeným informačním právem nedisponují, a informace jim proto nesmí být sděleny. Akcionářům vlastníci informační akcie by tedy de facto bylo znemožněno jejich právo vykonat.⁴⁵⁰

Nelze ani bez dalšího odkázat na možnost dodatečného poskytnutí vysvětlení, protože nejen, že by bylo nutné v každém individuálním případě zkoumat, zda byly splněny veškeré podmínky pro možnost jeho poskytnutí, ale ostatní akcionáři by se mohli připojit k této žádosti, čímž by se společnost opět dostala do patové situace.

Možnost vzniku zvláštního druhu informačních akcií výslovně potvrdil i Nejvyšší soud, který se zabýval žalobou akcionáře, jenž se domáhal odkupu svých akcií ze strany většinových akcionářů, a to z důvodu údajného podstatného zhoršení jeho postavení ve společnosti.⁴⁵¹

⁴⁴⁴ Tedy zejména informacím chráněným dle ustanovení § 359 písm. a) ZOK. (In: ŠTENGLOVÁ, ŠUK, *Zvláštní druhy akcií jako nástroj účasti akcionářů na řízení společnosti*).

⁴⁴⁵ Zmíněné ustanovení totiž rovněž chrání veřejný pořádek, a proto se od něj nelze odchýlit. (In: ŠTENGLOVÁ, ŠUK, *Zvláštní druhy akcií jako nástroj účasti akcionářů na řízení společnosti*).

⁴⁴⁶ Ibid. V této souvislosti autoři poukazují na čl. 7 a násl. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. dubna 2014 o zneužívání trhu.

⁴⁴⁷ Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

⁴⁴⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

⁴⁴⁹ Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

⁴⁵⁰ ŠTENGLOVÁ, ŠUK, *Zvláštní druhy akcií jako nástroj účasti akcionářů na řízení společnosti*.

⁴⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2022, sp. zn. 27 Cdo 1395/2020.

Akcionář toto zhoršení spatřoval mimo jiné v tom, že nebyl zvolen členem představenstva nebo dozorčí rady, o což dlouhodobě žádal, a to zejména proto, že oproti většinovým akcionářům, kteří byli zároveň členy představenstva, se mu nedostávalo kýžených informací o společnosti (resp. ne v jím požadovaném rozsahu, jelikož se jednalo o informace překračující rámec povinně sdělovaných informací v rámci práva na vysvětlení). Bez souhlasu, resp. hlasů, většinových akcionářů nemohl samozřejmě být minoritní akcionář zvolen členem statutárního ani dozorčího orgánu společnosti, protože by nikdy nedosáhl potřebné většiny. Žalobce v tomto jednání spatřoval záměr většinových akcionářů odříznout jej od informací o společnosti, zejména o ekonomických výsledcích, investicích a smluvních závazcích.

Nejvyšší soud v této věci opětovně zdůrazňuje, že akcionáři mají *ex lege* užší právo na informace, než společníci jiných forem obchodních korporací, a to z důvodu povahy akciové společnosti coby typické kapitálové společnosti, a dodává, že *“chtějí-li si akcionáři pro tyto případy zajistit širší přístup k informacím o společnosti (či jí ovládaným osobám), mohou tak učinit úpravou ve stanovách, jež rozšíří právo akcionářů na vysvětlení nad zákonný rámec. Ex lege, bez odpovídající úpravy ve stanovách, však akcionář právo na poskytování informací nad zákonný rámec nemá.”*⁴⁵²

Nejvyšší soud uzavřel, že akcionáři byly poskytovány informace v souladu s ustanovením § 357 ZOK, a že na další informace, tedy nad tento zákonný rámec, akcionář právo nemá a *„jejich neposkytnutí proto nemůže představovat podstatné zhoršení postavení společníka či podstatný zásah do [jeho] oprávněných zájmů (...).“*⁴⁵³

⁴⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. ledna 2022, sp. zn. 27 Cdo 1395/2020.

⁴⁵³ Ibid.

4. Zneužití práva na informace

4.1. Šikanózní výkon práva

Mezi základní zásady soukromého práva patří povinnost jednat v právním styku poctivě⁴⁵⁴ a zásada zákazu zneužití práva.⁴⁵⁵ „Žádné subjektivní právo v lidské společnosti nemůže být neomezené, tak jako individuální svoboda není ani v nejsvobodnější společnosti neomezená. Mezi svobody jednotlivce je svoboda jiného a mezi výkonu subjektivního práva jsou práva druhých.“⁴⁵⁶

V případě zneužívajícího výkonu práva (*abusus iuris*) se ve skutečnosti nejedná o výkon práva, ale o *protiprávní jednání*, které nemůže požívat právní ochrany, což je plně v souladu s dalším stěžejním právním principem, dle kterého nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu.⁴⁵⁷ Ani právo společníka na informace samozřejmě není vyňato z působnosti těchto základních zásad. Společník proto musí své právo na informace vykonávat poctivě, čestně a nesmí jej zneužít.⁴⁵⁸

Výše uvedené potvrzuje konstantní judikatura Nejvyššího soudu, dle které se o zneužití práva jedná, jestliže „*jednající sice koná v mezích svého práva, ale prostřednictvím realizace chování jinak právem dovoleného sleduje poškození druhého účastníka právního vztahu, jedná se sice o výkon práva, ale o výkon práva závadný, kdy jednání a jeho výsledek se snad zcela shodují s výsledkem, který mělo právo na zřeteli, ale kdy jednání bylo učiněno nikoliv za účelem dosažení výsledků, k jejichž docílení byla jednajícímu propůjčena ochrana, nýbrž aby bylo dosaženo výsledků jiných, které jsou jinak považovány za nevídaný vedlejší následek tohoto jednání. Takový výkon práva, i když je se zákonem formálně v souladu, je ve skutečnosti výkonem práva jen zdánlivým; účelem zde není vykonat právo, ale poškodit jiného, neboť jednající v rozporu s ustálenými dobrými mravy je přímo veden úmyslem způsobit jinému účastníku újmu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou*

⁴⁵⁴ Ustanovení § 6 odst. 1 OZ: „Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě.“

⁴⁵⁵ Ustanovení § 8 OZ: „Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.“

Zásada je promítnutím dvou elementárních pravidel, a to *Neminem laedit qui iure suo utitur* (Kdo vykonává svoje právo, nikomu neškodí), a *Mal enim iure nostra uti non debemus* (Nemáme však zneužívat svoje právo). (In: Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz).

⁴⁵⁶ DAVID, O., DEVEROVÁ, L., DOLANSKÁ BĀNYAIOVÁ, L., DVOŘÁK, J., DVOŘÁK, T., FIALA, J., FRINTA, O., HOLČAPEK, T., HURDÍK, J., KINDL, T., MACCOVÁ, A., PAULY, J., PAVLÍK, P., PELIKÁN, R. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-8-3]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴⁵⁷ Ustanovení § 6 odst. 2 OZ: „Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě.“

⁴⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018:

„*Tak jako jiná práva, i právo na informace musí společník vykonávat poctivě (§ 6 odst. 1 o. z.), čestně (Ustanovení § 212 odst. 1 věta první o. z.) a nesmí je zneužít (§ 8 o. z.)*.“

*zůstává pro něho vedlejší a je z hlediska jednajícího bez významu. Toto zneužití výkonu subjektivního práva [je] označované rovněž jako šikana (...).*⁴⁵⁹

Šikanou se tedy jinými slovy rozumí takový výkon práva, „jehož jediným cílem je poškodit či znevýhodnit jiného. Jednání, které je šikanózní, je v rozporu s dobrými mravy, a proto mu lze odepřít ochranu.“⁴⁶⁰

Zneužití práva je tedy mimo jiné charakterizováno přímým úmyslem či cílem způsobit jinému újmu, znevýhodnit jej. Někteří autoři toto vymezení považují za problematické, jelikož výše popsané jednání sice bezesporu zneužitím práva je, definice ovšem není zcela vyčerpávající. Šikana je totiž „pouze“ jednou z forem zneužití práva, a to sice tou nejzávažnější, dosahující nejvyšší míry intenzity; existují ovšem i mírnější formy zneužití práva, které výše uvedené judikатурní definice opomíjí.⁴⁶¹ Zákaz zneužití práva ale dopadá na veškeré jeho formy, tedy na „jakýkoli (zdánlivý) výkon práva v rozporu s jeho účelem.“⁴⁶²

Je nutné zdůraznit, že právní ochrany nepožívá pouze zjevné zneužití práva. „Vzhledem k tomu, že i zákaz zneužití může být zneužit, klade se důraz na zákaz činů, kterým je právo zjevně zneužito, protože o naplnění skutkové podstaty nesmí být při právním posouzení pochybnost.“⁴⁶³ Jinými slovy, zneužití musí být *prokazatelné*.⁴⁶⁴ V případě pochybností, zda se jedná o zneužití práva či nikoliv, je tedy nutné přiklonit se k závěru, že nikoliv.⁴⁶⁵ Neboli v pochybnostech ve prospěch toho, komu svědčí subjektivní právo.

⁴⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2000, sp. zn. 21 Cdo 992/99. Shodně též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2002, sp. zn. 21 Cdo 895/2001 nebo ze dne 11. prosince 2020, sp. zn. 33 Cdo 449/2019.

⁴⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2020, sp. zn. 33 Cdo 449/2019.
V tomto smyslu též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2001, sp. zn. 29 Odo 71/2001:
„(...) že právo akcionáře požadovat na valné hromadě vysvětlení a klást na ní dotazy není neomezené. (...) a pokud by chování akcionáře v souvislosti s kladením dotazů bylo možno hodnotit jako šikanózní výkon práva, neposkytne mu soud ochranu.“

⁴⁶¹ LAVICKÝ, Petr. § 8 [Zákaz zneužití práva]. In: LAVICKÝ, Občanský zákoník I. Obecná část. Komentář., str. 57, marg. č. 3).

⁴⁶² Ibid.
Lavický v této souvislosti poznamenává, že právě s ohledem na zmíněnou judikaturu týkající se pojmu zákazu zneužití práva, Občanský zákoník tento pojem již explicitně vymezuje.
Vzhledem k tomu, že tato rigorózní práce se v této kapitole věnuje právě šikanóznímu výkonu práva na vysvětlení, tedy zneužití práva v jeho nejzávažnější formě, jsou pro její účely výše uvedené judikaturní definice přiléhavé.

⁴⁶³ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

⁴⁶⁴ Ibid.
Lavický s tímto vymezením ovšem nesouhlasí; dle jeho názoru není prokazatelnost určité skutečnosti její imanentní vlastností, a okolnost, zda určitá skutečnost byla či nebyla prokázána nemůže být součástí hypotézy hmotněprávní normy.

⁴⁶⁵ „Důraz na zjevnost zneužití nemůže znamenat nic jiného než pravidlo určující, jaký závěr učinit, jsou-li objektivní pochybnosti, zda určité jednání lze považovat za zneužití práva, nebo za jeho řádný výkon. Vyplyvá z něj, že v těchto pochybných případech je namísto se přiklonit spíše k závěru, že o zneužití práva nejde.“ (In: LAVICKÝ, Petr. § 8 [Zákaz zneužití práva]. In: LAVICKÝ, Občanský zákoník I. Obecná část. Komentář., str. 60, marg. č. 27).

V případě společníků obchodních korporací má šikanózní výkon práva ještě zvláštní, *korporátní* rozměr, a to v podobě porušení povinnosti loajality, jejíž součástí je povinnost člena chovat se ke „své“ obchodní korporaci čestně.⁴⁶⁶ Povinnost společníka obchodní korporace chovat se čestně je specifikací obecné povinnosti jednat v právním styku poctivě,⁴⁶⁷ kdy je tato zaměřena nejen na vztahy společníků a společnosti, ale i na vztahy mezi společníky navzájem.⁴⁶⁸

Míra intenzity této korporátní loajality závisí na povaze obchodní korporace; povinnost loajality společníka veřejné obchodní společnosti zahrnuje i zákaz konkurence, který na společníka akciové společnosti samozřejmě nedopadá. Intenzita povinnosti loajality je přímo úměrná kapitálové či naopak osobní povaze dané obchodní korporace. Co je ale povinnosti loajality společné ve všech typech obchodních korporací, je právě zákaz zneužití práva.

4.2. Případy zneužití práva na informace

Právo na informace patří mezi jedno z práv společníka, které může být poměrně jednoduše zneužito. Mezi nejčastější způsoby zneužití patří jeho excesivní výkon a jeho zneužití jakožto záminky k podání žaloby na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.⁴⁶⁹

4.2.1. Zneužití práva na informace ze strany společníků

Excesivní výkon práva na informace se v akciových společnostech typicky projevuje kladením nadměrného počtu žádostí o vysvětlení či podáváním obsahově velice rozsáhlých žádostí, případně kombinací obojího. Typické jsou také požadavky na sdělení zvlášť detailních informací.⁴⁷⁰

Tyto praktiky mohou vyústit v prodlužování valné hromady, a tím vést ke snižování její akceschopnosti.⁴⁷¹ Nelze samozřejmě vyloučit, že společník není při pokládání velkého množství dotazů veden nečestným úmyslem, ale že tyto informace jsou skutečně za daných okolností potřebné pro výkon jeho společnických práv. Na druhou stranu se ovšem může jednat o mocnou zbraň v rukou společníků, kteří jsou vedeni zcela jiným, nepoctivým, úmyslem.

V případě akciových společností s rozsáhlou akcionářskou základnou vede neúměrné protahování valné hromady často ke snižování už tak nízké ochoty akcionářů,

⁴⁶⁶ Ustanovení § 212 odst. 1 Občanského zákoníku.

⁴⁶⁷ Ustanovení § 6 odst. 1 Občanského zákoníku.

⁴⁶⁸ HRABÁNEK, Dušan. § 212 [Vztah korporace a člena]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 3.

⁴⁶⁹ ŠPAČKOVÁ, *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*, str. 88.

⁴⁷⁰ *Ibid.*, str. 89.

⁴⁷¹ JOSKOVÁ, L. *Omezení práva na vysvětlení v akciové společnosti*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-8-8]. ASPI_ID LIT48798CZ. Dostupné z: www.aspi.cz.

zejména minoritních, se valné hromady účastnit. Nejedná se ovšem o jediné riziko spojené s podáváním nadměrného množství dotazů. Jestliže je v důsledku toho věnována zvýšená pozornost pouze některým bodům zařazeným na jednání valné hromady, může dojít k tomu, že ostatním bodům nebude věnována náležitá pozornost, což může vyústit v přijetí neuvážených, a proto mnohdy pro akcionáře i pro samotnou společnost nevýhodných rozhodnutí. Jedná se tedy o jev vesměs nežádoucí.

Zákon o obchodních korporacích výslovně nestanoví, jaký počet žádostí o vysvětlení již lze považovat za zneužívající, hranici totiž nelze *a priori* paušálně stanovit; počet žádostí tedy není formálně omezen, materiálně je však výkon práva na vysvětlení limitován právě korektivy zásady poctivosti, povinnosti loajality a zákazu zneužití práva. Každý případ proto musí být posuzován individuálně, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem.⁴⁷² V některých případech proto bude podání třiceti dotazů zcela legitimní, zatímco v jiných případech se už může jednat o zneužití práva.

Výše uvedený závěr má oporu i v judikatuře, a to konkrétně v rozhodnutí Nejvyššího soudu, který se v tomto případě zabýval právě návrhem na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, které se týkalo mimo jiné schválení účetní závěrky a úhrady ztráty.⁴⁷³ Akcionář podal velké množství žádostí o vysvětlení, jejichž prostřednictvím se domáhal zevrubného popisu vzájemných vztahů mezi společností a jejím majoritním akcionářem, a to v souvislosti se smlouvami, které mezi sebou tyto subjekty uzavřely. Akcionáři se dostalo toliko obecného vysvětlení; představenstvo společnosti poskytnutí detailních informací odmítlo s tím, že požadované informace jsou předmětem obchodního tajemství.

Nejvyšší soud v této souvislosti v první řadě poukázal na svou vlastní judikaturu, kde již vyslovil názor, že „*požaduje-li akcionář v souvislosti se schválením účetní závěrky, aby mu bylo podáno vysvětlení, které směřuje k získání informací o tom, jak vznikla ztráta společnosti vyplývající ze schvalované účetní závěrky, má na poskytnutí takové informace právo, neboť jde o informaci související se schvalováním účetní závěrky,*“⁴⁷⁴ přičemž tento závěr se uplatní tím spíše v případě, kdy se jedná o smlouvy uzavřené mezi společností a jejím většinovým akcionářem.

⁴⁷² Lze vzít v úvahu zejména povahu samotné společnosti, zda se jedná o akciovou společnost se stovkami či tisíci akcionářů, program jednání valné hromady, postavení žádajícího akcionáře, zda se jedná o většinového akcionáře, který s velkou pravděpodobností informacemi již disponuje, či naopak o akcionáře minoritního, jehož jedinou šancí dostat se k informacím je právě jednání valné hromady.

⁴⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 3284/2012.

⁴⁷⁴ V této souvislosti Nejvyšší soud poukazuje na své usnesení ze dne 3. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 400/2001.

Soudy nižších stupňů ovšem bez dalšího uzavřely, že smlouvy mezi společností a akcionářem nebyly zařazeny na program jednání valné hromady, a proto nebyl akcionář oprávněn žádat vysvětlení týkající se těchto smluv. Zcela tedy pominuly, že žádost akcionáře se týkala informací o tom, jakým způsobem vznikla ztráta společnosti, jejíž schválení již na programu jednání valné hromady zařazeno bylo. Druhoinstanční soud v této věci potom bez dalšího uzavřel, že „*položení více než padesáti žádostí o vysvětlení přímo na valné hromadě je bez dalšího šikanózním výkonem práva.*“ Nejvyšší soud však takovou generalizaci nekompromisně odmítl.

„Za šikanózní, tj. v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku (...) jsou, lze považovat takový výkon práva na vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti (...), kdy akcionář žádostmi o vysvětlení ve skutečnosti nespěchá k získání informací nezbytných pro hlasování o navržených usneseních, nýbrž k jiným, zákonem nepředpokládaným, cílům (např. obstrukci jednání valné hromady, „zvýšení“ ceny za prodej jím vlastněných akcií apod.). Na šikanóznost výkonu tohoto práva akcionáře však zásadně nelze usuzovat pouze z vyššího počtu žádostí o vysvětlení.“⁴⁷⁵

Šikanózní jednání může spočívat i v tom, že výkonem práva společník omezuje společnost v její činnosti nebo jí způsobuje nepřiměřené náklady. Za šikanózní by se proto daly považovat i časté, neodůvodněné žádosti o poskytnutí obtížně dohledatelných informací, například statistické analýzy či jiná podobná exaktní data, případně žádost o doklady z archivu společnosti, které nejsou běžně přístupné.⁴⁷⁶

Šikanózním výkonem práva na informace se Nejvyšší soud zabýval i v poměrech společnosti s ručením omezeným, kdy shledal jako šikanózní požadavek společnice společnosti na poskytnutí deníku, účetních knih, knihy analytické evidence, pokladních dokladů, přijatých a vydaných faktur a dalších dokladů společnosti, vše za období let 2005, 2006 a 2007.⁴⁷⁷ Společnost jí za tímto účelem měla poskytnout kancelář ve svém sídle každé úterý a čtvrtek po dobu 180 dnů vždy v době od 9 do 12 hodin.

⁴⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 3284/2012.

Nejvyšší soud ve svém odůvodnění dále vysvětluje, že je „*nezbytné současně posoudit obsah a formu žádostí akcionáře, a to i v jejich vzájemné souvislosti, význam, jaký podání vysvětlení má pro posouzení předmětu jednání valné hromady, jakož i význam samotného předmětu jednání valné hromady pro společnost a její akcionáře (test proporcionality), popř. i další v úvahu přicházející skutečnosti, z nichž by bylo možno dovést, že akcionář jedná šikanózně.*“

⁴⁷⁶ ŠIMEČEK, J., *Právo společníků společnosti s ručením omezeným na vysvětlení a nahlížení do dokladů společnosti*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-8-3]. ASPI_ID LIT160505CZ. Dostupné z: www.aspi.cz.

⁴⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 2779/2014.

Nejvyšší soud ve svém závěru odkázal na svou dřívější judikaturu, dle které je účelem práva společníka na informace umožnit společníkovi realizaci jeho práva podílet se na řízení společnosti,⁴⁷⁸ přičemž rovněž opětovně zdůraznil, že toto právo společníka není zcela neomezené, nýbrž zahrnuje pouze právo domáhat se poskytnutí takových dokladů a informací, které jsou potřebné k tomu, aby společník získal *rozumný přehled o záležitostech společnosti*.⁴⁷⁹

Ve světle těchto judikатурních závěrů proto Nejvyšší soud uzavřel, že společník nesmí vykonávat své právo v rozporu požadavky kladenými na výkon jakéhokoliv subjektivního práva, nesmí jej tedy ani vykonávat šikanózním způsobem. V daném případě Nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí soudu druhé instance, když oba soudy vyhodnotily požadavky společnice jako šikanózní.⁴⁸⁰

Společnice proti rozhodnutí podala ústavní stížnost, která však byla odmítnuta jakožto zjevně neopodstatněná.⁴⁸¹ Ústavní soud, připomínající, že není součástí soustavy obecných soudů a nepřísluší mu proto zasahovat do jejich pravomoci, podotkl, že *„ani práva společníka obchodní společnosti (...) nelze absolutizovat do té míry, že by obchodní společnost byla povinna kdykoli a ve společníkem stanoveném rozsahu jeho požadavkům bezvýhradně vyhovět, tzn. i výkon těchto oprávnění ze strany společníků podléhá posouzení jeho přiměřenosti, neboť nepřiměřený výkon těchto práv, anebo dokonce jejich zneužití, se může negativně projevit i na chodu společnosti, popřípadě mít jiné škodlivé účinky v závislosti na povaze a způsobu realizace předmětných oprávnění.“*⁴⁸²

Ústavní soud se tedy přiklonil k závěru Nejvyššího soudu, který shledal požadavky společnice za šikanózní. Zajímavé je, že Ústavní soud v této souvislosti rovněž podotkl, že společnice byla vlastníkem minoritního podílu o velikosti 0,44%, a že *„(...) tomuto jejímu podílu na společnosti požadovaný rozsah a způsob uskutečňování práv (...) jako společníka neodpovídal, především ve vztahu k ostatním společníkům.“*⁴⁸³

⁴⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2014, sp. zn. 29 Cdo 2189/2012.

⁴⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

⁴⁸⁰ *„Závěr odvolacího soudu, který shledal výkon práva dovolatelky s ohledem na rozsah a podmínky jejího „požadavku“, jakož i další okolnosti projednávané věci (včetně toho, že společnost umožnila dovolatelce do účetních dokladů nahlédnout) šikanózním (tedy odporujícím požadavkům § 3 odst. 1 obč. zák., resp. § 265 obch. zák.), Nejvyšší soud zjevně nepřiměřený neshledává.“*

(In: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 2779/2014.)

⁴⁸¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 719/15.

⁴⁸² Ibid. Ústavní soud v této souvislosti dále odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009, které je v této rigorózní práci opakovaně zmiňováno.

⁴⁸³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 719/15.

Pro vyloučení pochyb vzápětí uvedl, že tento závěr v žádném případě neznamená odepření práva společníci na informace z důvodu velikosti jejího podílu. Pouze, že výše podílu může sloužit jakožto „měřítko hodnocení oprávněných zájmů společníka při realizaci daných oprávnění.“⁴⁸⁴

4.2.2. Zneužití institutu práva na informace ze strany společnosti

V souvislosti se šikanózním výkonem práva na vysvětlení se vždy hovoří o jeho zneužití ze strany společníků. Institut práva na informace je ale možné zneužít i z „druhé strany“, tedy ze strany společnosti. Z její strany se samozřejmě nejedná o zneužití práva na informace jako takového, jelikož společnosti toto právo nenáleží. Společnost, respektive členové jejích orgánů, jsou si ale dobře vědomi limitů, které v souvislosti s právem na informace zákon společníkům stanoví, a ve snaze skrýt své vlastní nepoctivé či nehospodárné jednání zneužívají tohoto institutu, resp. přesněji řečeno možnosti *odmítnutí* poskytnutí informací ve svůj prospěch. Riziko takového „zneužití“ je mnohonásobně vyšší v poměrech společností akciových, jelikož akcionáři jsou ze zákona v přístupu k informacím omezeni ve větší míře, než společníci společností s ručením omezeným. Jak výstižně konstatoval Vrchní soud v Olomouci, „(...) právo na [informace] nesmí společník — stejně jako jakékoli jiné právo — vykonávat šikanujícím způsobem (...). Na druhou stranu ani společnost nesmí postupovat šikanujícím způsobem při odepření tohoto práva (...).“⁴⁸⁵

Ze strany společnosti se v případě takového zneužití jedná o porušení *povinnosti loajality* ve vztahu k jejím společníkům, která jí plyne z § 212 odst. 1 Občanského zákoníku.⁴⁸⁶ Ze strany členů volených orgánů se potom jedná o porušení péče řádného hospodáře. Ráda bych zde ale poukázala na porušování těchto povinností právě ve spojitosti s právem na informace. Není přitom vyloučeno, že by zneužití mohlo v konkrétních případech dosahovat takové intenzity, aby mohlo být považováno za zneužití kvalifikované, tedy šikanu.

Domnívám se, že je důležité zdůraznit právě tento aspekt, tedy možnost zneužití práva na vysvětlení ze strany členů volených orgánů, kterému není věnována náležitá pozornost. Mám za to, že by se právní praxe v těchto případech měla soustředit zejména na ochranu společníků, jelikož je to v konečném důsledku jejich investice, jejich majetek, jemuž hrozí

⁴⁸⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 719/15.

⁴⁸⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. února 2023, sp. zn. 5 Cmo 5/2023.

⁴⁸⁶ Princip loajality je totiž konkretizací obecné povinnosti jednat v právním styku poctivě, zakotvené v ustanovení § 6 odst. 1 Občanského zákoníku. (In: HRABÁNEK, Dušan. § 212 [Vztah korporace a člena]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6).

potenciální újma. Měl by proto být kladen zvláštní důraz na právo společníka chránit své vlastnictví.

V této souvislosti bych ráda poukázala na případ, kterým se ve své rozhodovací praxi zabýval Krajský soud v Hradci Králové.⁴⁸⁷ Soud se zabýval žádostí akcionáře o poskytnutí několika vysvětlení, která se týkala zejména ekonomických aktivit společnosti, a to konkrétně jejího dodavatelsko-odběratelského řetězce. Zároveň požadoval poskytnutí informací o vztazích s propojenými osobami, jelikož společnost nevyhotovovala zprávu o vztazích, kde tyto údaje měly být obsaženy.

Společnost je přitom významným výrobcem kovových výrobků pro automobilový průmysl, dlouhodobě generující nadprůměrné zisky. O profitabilitě společnosti svědčí mimo jiné skutečnost, že mezi její odběratele patřila společnost Iveco, jeden z nejvýznamnějších producentů užitkových vozidel na světě. Dodávky společnosti Iveco se ovšem neděly „napřímo“, nýbrž byly zprostředkovány třetí osobou, jíž byla společnost s ručením omezeným (dále jen „zprostředkovatel“).

Kromě existence pravděpodobně nadbytečného mezičlánku v tomto dodavatelském řetězci byli akcionáři znepokojeni zejména skutečností, že zprostředkovatel byl v té době ovládán členy dozorčí rady společnosti, kteří jsou bývalými dlouholetými členy představenstva a zároveň akcionáři společnosti, pány JS a VK. Propojenost je pak dovršena tím, že i samotný zprostředkovatel, ovládaný pány JS a VK, je rovněž akcionářem společnosti. Mezi ostatními, minoritními, akcionáři proto panovaly legitimní obavy, že zprostředkovatel *parazituje* na společnosti tím, že za své „služby“ inkasuje marži (v neznámé výši), aniž by poskytoval jakoukoliv skutečnou přidanou hodnotu, a že pánové JS a VK zneužívají svého vlivu, aby takové parazitování umožnili a těžili z něj finanční prospěch. A to vše za situace, kdy společnost dlouhodobě odmítala vyplácet akcionářům podíly na zisku, což pouze podporuje podezření minoritních akcionářů.

Představenstvo společnosti odmítlo jakékoliv z požadovaných informací poskytnout, a to dokonce bez toho, že by akcionářům sdělilo konkrétní zákonný důvod, na základě kterého k odmítnutí došlo. Akcionářům se dostalo pouze obecného sdělení, že informace nebudou poskytnuty z důvodu ochrany obchodních vztahů a udržení konkurenceschopnosti.

Soud dal za pravdu akcionáři, který se poskytnutí vysvětlení domáhal. Dospěl k závěru, že vysvětlení bylo *potřebné* a že zároveň nebyla naplněna žádná ze skutkových podstat uvedených v § 359 ZOK, tedy nebyl dán žádný z důvodů pro odmítnutí poskytnutí

⁴⁸⁷ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. června 2021, sp. zn. 37 Cm 87/2019.

požadovaného vysvětlení. Soud shledal námitky o možném zneužití poskytnutých informací v rámci konkurenčního boje za zcela účelové, a uzavřel, že v tomto případě se ze strany akcionáře nejedná o šikanózní výkon práva na vysvětlení.

Se závěry soudu se nelze než plně ztotožnit. Jakékoliv jiné rozhodnutí, než uložení povinnosti požadované vysvětlení poskytnout, by bylo poskytnutím ochrany jednání, které je zneužitím práva. Společnost, potažmo osoby, které ji ovládaly, se snažily zneužít institut práva na vysvětlení, resp. možnosti jeho odmítnutí, za účelem zastření zjevně nevhodného nakládání s finančními prostředky. Ve snaze utajit skutečnou strukturu vztahů mezi společností a propojenými osobami navíc společnost dlouhodobě akcionářům neposkytovala zprávu o vztazích, která je rovněž důležitým informačním zdrojem.

V této souvislosti nelze nezmínit judikaturu týkající se práva akcionářů na vysvětlení ohledně výše odměň členů představenstva v tzv. *německém modelu vnitřního řízení* akciové společnosti, kdy jsou smlouvy o výkonu funkce členů představenstva schvalovány dozorčí radou, nikoliv valnou hromadou. Na základě této skutečnosti bylo judikaturou, dle mého názoru zcela nesmyslně, dovozeno, že akcionáři nemají právo na informace týkající se konkrétní výše odměň členů představenstva.⁴⁸⁸ Nejen, že uvedený závěr nemá oporu v Zákoně o obchodních korporacích,⁴⁸⁹ ale zároveň otvírá široký prostor pro možnost zneužití ze strany členů volených orgánů na úkor společnosti i samotných akcionářů, přičemž pro to neexistuje žádný legitimní důvod. Na druhou stranu ale újma, která by potenciálně mohla společnosti a potažmo jejím akcionářům vzniknout, může být obrovská.

Rovněž lze poukázat na již výše podrobněji popsany případ společnosti, kdy členkou představenstva byla advokátka, jejíž otec byl majoritním akcionářem společnosti a jeho manželka byla jedinou členkou dozorčí rady.⁴⁹⁰ V rámci projednávané věci nebylo poukázáno na skutečnost, že stanovy společnosti svěřují volbu členů představenstva do působnosti dozorčí rady. Jediná členka dozorčí rady, manželka majoritního akcionáře a zároveň (nevládní) matka členky představenstva, tak byla jedinou osobu, na níž záleželo schválení smlouvy o výkonu funkce této členky (a samozřejmě i dalších členů) představenstva. Kdybychom ale připustili absurdní výklad zastávaný judikaturou, tedy že akcionáři nejsou oprávněni obdržet informace o výši odměň členů představenstva, pokud jsou jejich smlouvy o výkonu funkce jsou

⁴⁸⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019. Uvedené rozhodnutí bylo následně potvrzeno rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2021 sp. zn. 27 Cdo 3812/2019. Proti rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, která byla odmítnuta (Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. září 2021, sp. zn. IV. ÚS 2269/21).

⁴⁸⁹ Blíže k této problematice kapitola 3.8 této rigorózní práce.

⁴⁹⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2021, sp. zn. 14 Cmo 296/2020. V první instanci usnesení Krajského soud v Hradci Králové ze dne 17. června 2020, sp. zn. 34 Cm 50/2019.

schvalovány dozorčí radou, tak by v tomto konkrétním případě neexistoval žádný způsob přezkumu přiměřenosti výše odměn členů představenstva. Nebylo by tedy možné žádným způsobem zjistit, zda jediná členka představenstva neschválila členu své rodiny nepřiměřeně vysokou odměnu za výkon její funkce. Je snad bezesporu, že takový výklad vede ke zcela absurdním závěrům, a je proto na místě jej odmítnout. Jednalo by se totiž opět o nelegitimní nástroj v rukou členů volených orgánů, kterým by mohlo dojít ke zneužití práva na odeprání vysvětlení.

V poměrech společnosti s ručením omezeným lze rovněž poukázat na případ šikany ze strany společnosti v souvislosti s právem společníka nahlížet do dokladů společnosti. Případem se ještě za účinnosti Obchodního zákoníku zabýval Vrchní soud v Praze; jedná se případ zmiňovaný v souvislosti s povinností jednatelů poskytnout společníkům tzv. *analytické informace*.⁴⁹¹

Soud se v daném případě rovněž zabýval skutečností, že společníkovi sice bylo umožněno nahlížet do dokladů společnosti, ale už mu nebylo umožněno pořizovat si kopie těchto listin za pomoci reprodukční techniky (tj. sken či kopie). Společník byl proto nucen dokumenty opisovat vlastní rukou. Jednatelé pro takto zcela zjevně nepřiměřené omezování společníka neuvedli žádné objektivní důvody.

Soud ve svém rozhodnutí proto na toto jednání poukázal s tím, že se jeví jako šikanózní, jelikož neodpovídá běžné praxi ani co do formy, ani co do rozsahu. Součástí práva společníka na obdržení informací formou nahlédnutí do dokladů společnosti je i možnost si tyto doklady zreprodukovat. Soud přitom výslovně uvádí, že jeho součástí je i právo si tyto doklady „*příslušnou reprodukční technikou zreprodukovat, tedy například ofotografovat, nebo tzv. oxeroxovat či oskenovat. Za běžný výkon práva společníka společnosti s ručením omezeným lze tedy označit nejenom samotné nahlížení do dokladů společnosti, leč rovněž i pořizování takového záznamu těchto dokladů, jenž doklady nepoškodí a zároveň není v rozporu se zákonem a společenskou smlouvou.*“⁴⁹²

Lze tedy shrnout, že šikanózní výkon jakéhokoliv subjektivního práva je nepřipustný v každém případě, ať už se jej dopouští společník, či sama společnost.

⁴⁹¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. června 2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009.

⁴⁹² Ibid.

5. Právo na informace o obchodním tajemství

5.1. Obchodní tajemství

Obchodním tajemstvím se rozumí „konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení“.⁴⁹³ Veškeré tyto definiční znaky musí být splněny kumulativně, jinak se o obchodní tajemství nejedná. V případě, že by byl jeden z těchto definičních znaků zánikl, přestává být příslušná skutečnost obchodním tajemstvím *ex lege*.⁴⁹⁴

Jedním z klíčových atributů obchodního tajemství je první definiční znak, tedy že se jedná o *konkurenčně významné skutečnosti*, což je právě ten hlavní důvod, proč jsou tyto skutečnosti utajovány. Poskytují totiž jejich vlastníku určitou výhodu mezi ostatními soutěžiteli, konkurenty, posilují tím postavení podnikatele na trhu a v závislosti na jejich povaze mohou tvořit naprosto stěžejní důvod úspěchu podnikatele.⁴⁹⁵ *Obchodní tajemství je tedy především konkurenční výhoda.*⁴⁹⁶

Informace a skutečnosti tvořící obchodní tajemství mají komerční hodnotu právě proto, že jsou *tajné*.⁴⁹⁷ Komu, za jakých podmínek a v jaké míře jsou informace o obchodním tajemství poskytovány je proto zcela zásadní otázkou pro každého podnikatele. Dostáváme se tak k poslednímu definičnímu znaku, který je pro obchodní tajemství nezbytným, a to je zajišťování jeho utajení.

Obchodní tajemství může být utajováno jak fakticky, tak právně. Pod faktickými nástroji utajení si lze představit především různá bezpečnostní opatření, která mají zamezit v přístupu

⁴⁹³ Ustanovení § 504 Občanského zákoníku.

⁴⁹⁴ KOUKAL, Pavel, LASÁK, Jan. § 504 [Obchodní tajemství]. In: LAVICKÝ, *Občanský zákoník I. Obecná část. Komentář.*, s. 1782.

⁴⁹⁵ Konkurenčně významnými skutečnostmi mohou být zejména seznamy zákazníků či dodavatelů, podnikatelské plány a strategie, cenové odhady, výrobní náklady a programy, informace obsažené v obchodních smlouvách, technologické postupy či marketingové strategie. Výčet ovšem není, a ani nemůže být, zcela vyčerpávající, protože konkurenční výhodu může v závislosti na druhu podnikatelské činnosti představovat skutečně téměř cokoli. (In: *Ibid.*).

⁴⁹⁶ *Ibid.*

⁴⁹⁷ Článek 39 odst. 2 Přílohy 1C ke Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace: „*Fyzické a právnické osoby budou mít možnost zabránit, aby informace, které mají právoplatně ve své moci, byly zveřejněny, sděleny třetím osobám nebo získány nebo užity třetími osobami bez jejich souhlasu způsobem, který je v rozporu s čestnou komerční praxí, pokud takové informace:*
a) jsou tajné v tom smyslu, že nejsou jako celek nebo jako přesná sestava a souhrn jejich částí obecně známy nebo běžně přístupné osobám v kruzích, které se běžně dotýcným druhem informací zabývají;
b) mají komerční hodnotu proto, že jsou tajné; a
c) osoby, které je mají právoplatně ve své moci, podnikly za daných okolností přiměřené kroky, aby je udržely v tajnosti.“

osob ke skutečnostem tvořícím obchodní tajemství, zejména za pomoci technických prostředků jako jsou trezory, kamerové systémy, alarmy či přístupová hesla.

Právními nástroji je pak možné smluvně zavázat určité osoby, které mají v rámci své činnosti k obchodnímu tajemství přístup, k povinnosti mlčenlivosti. Pracovní smlouvy či interní předpisy tak rovněž mohou obsahovat ustanovení o povinnosti zachovávat mlčenlivost o skutečnostech tvořících obchodní tajemství. Po skončení pracovního poměru jsou nástrojem ochrany zejména konkurenční doložky.⁴⁹⁸

V případě samotných společníků je povinnost mlčenlivosti samozřejmě součástí povinnosti loajality; zvláštní úpravy ve společenské smlouvě proto není třeba. Je ovšem potřeba zdůraznit, že povinnost loajality není ve všech formách obchodních korporací totožná, nýbrž roste s mírou, v jaké se daná forma korporace blíží smlouvě o sdružení. Nejsilnější je tedy ve společnostech osobních a slabne s posilující se kapitálovou povahou korporace; nejslabší je proto ve společnostech akciových.⁴⁹⁹ A právě tato odlišnost je důvodem, proč akciové společnosti typicky kladou větší důraz na ochranu informací tvořících obchodní tajemství, nežli společnosti s ručením omezeným.

5.2. Právo na informace o obchodním tajemství ve společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným v sobě kombinuje prvky jak osobních, tak kapitálových společností; ovšem i mezi jednotlivými společnostmi existují značné rozdíly, kdy na jedné straně máme velice „osobní“ typy společností s ručením omezeným, či dokonce rodinné, a na druhé straně jsou i velice „kapitálové“, které se svou skutečnou povahou blíží spíše společnostem akciovým.

Přístup k informacím tvořícím obchodní tajemství proto bude pravděpodobně odlišný ve společnosti, kde je pouze několik málo společníků, kteří se podílí na předmětu podnikání, na jejím *day-to-day business*, a zcela jiný ve společnosti s velkým počtem společníků, pro které jsou jejich podíly zejména kapitálovou investicí, a společnost je tak řízena profesionálními manažery. Ve druhém případě bude společnost s největší pravděpodobností mít větší zájem na ochraně svého obchodního tajemství, jelikož mezi ní a společníky neexistuje natolik úzká vazba, která je typická pro společnosti osobního typu.

⁴⁹⁸ Zejména ustanovení §310 a §311 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Konkurenční doložku lze ale sjednat rovněž dle Občanského zákoníku, tedy mezi jakýmkoliv smluvními stranami, nemusí se jednat pouze o vztah zaměstnavatel a zaměstnanec.

⁴⁹⁹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol., *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 135.

V této souvislosti nelze nepřipomenout, že společník není vlastníkem obchodního tajemství,⁵⁰⁰ tím je sama společnost. Společník má „pouze“ právo na informace o společnosti, které zahrnuje i právo znát stav majetku společnosti, jehož součástí je obchodní tajemství. Dle dikce ustanovení §155 ZOK ovšem není výslovně stanoveno, že by společník měl mít právo přímého vzhledu do majetku společnosti v takové míře, že by se choval jako jeho vlastník, a to právě proto, že vlastníkem není a jedná se o majetek oddělený. Platí proto tedy, že společník, na rozdíl od společnosti, nemůže s obchodním tajemstvím nijak nakládat a je povinen jej utajovat.⁵⁰¹

V odborné literatuře není shody na tom, zda lze společníkovi společnosti s ručením omezeným odmítnout přístup k informacím tvořícím obchodní tajemství. Jeden z názorů je postaven právě na výše uvedené tezi, že obchodní tajemství je ve vlastnictví společnosti, nikoliv společníka, přičemž právo na informace společníkovi nezaručuje přímý vzhled do majetku společnosti, tedy aby se mohl chovat jako vlastník. „*Proto (...) společník nemá právo znát skutečnosti, které tvoří obchodní tajemství společnosti, ledaže mu toto právo dá společenská smlouva nebo rozhodnutí valné hromady.*“⁵⁰²

Druhý názor akcentuje osobní rysy společnosti s ručením omezeným. Vychází z toho, že vazba mezi společníkem a společností s ručením omezeným je zásadně užší než v případě společností akciových. Zákon proto ani společnosti s ručením omezeným nedává možnost odmítnout poskytnutí informací z důvodu možného způsobení újmy, jako je tomu v případě společnosti akciové. Společníkovi společnosti s ručením omezeným proto poskytnutí informací o obchodním tajemství odmítnout nelze.⁵⁰³

Právem společníka společnosti s ručením omezeným na informace tvořící obchodní tajemství se ve své rozhodovací praxi zabýval i Nejvyšší soud,⁵⁰⁴ který zastává názor,

⁵⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009: „*K tomu je třeba ještě uvést, že i na společníka dopadají důsledky porušení obchodního tajemství vyplývající z § 17 a násl. a § 51 až 55 ObchZ a konečně tato povinnost vyplývá i z povinnosti loajality.*“

Za účinnosti Občanského zákoníku nalezneme úpravu porušení obchodního tajemství v rámci úpravy nekalé soutěže, a to v § 2985 Občanského zákoníku. Pokud by tedy společník informace o obchodním tajemství jiné osobě neoprávněně sdělil, zpřístupnil, či pro sebe nebo pro jiného obchodní tajemství využil, a naplnil by tak skutkovou podstatu porušení obchodního tajemství dle Občanského zákoníku, dopustil by se tím zároveň také porušení povinnosti loajality.

⁵⁰¹ JANOŠEK, JUDr. Vladimír. (Ne)možnost SRO odepírat svým společníkům informace tvořící obchodní tajemství. EPRAVO.CZ [online]. 22. 10. 2019 [cit. 2021-9-24]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nemoznost-sro-odepirat-svym-spolecnikum-informace-tvorici-obchodni-tajemstvi-110070.html>.

⁵⁰² HAVEL, Bohumil. § 156 [Odmítnutí informace a jeho soudní přezkum]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, str. 377, marg. č. 6.

⁵⁰³ Ibid., str. 378, marg. č. 6.

⁵⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

že společník na poskytnutí těchto informací právo má. Rozhodnutí bylo přijato za účinnosti předchozí právní úpravy, proto zde Nejvyšší soud argumentuje tím, že ustanovení §122 Obchodního zákoníku neobsahuje žádné omezení práva společníka na informace, a nelze tedy než dovést, že toto právo se vztahuje i na skutečnosti tvořící obchodní tajemství. Dále argumentuje za pomoci srovnání postavení společníka společnosti s ručením omezeným s postavením akcionáře, který právo na informace tvořící obchodní tajemství zásadně nemá,⁵⁰⁵ přičemž dle názoru Nejvyššího soudu tento rozdíl „logicky plyne z odchylného postavení společníka společnosti s ručením omezeným od postavení akcionáře. Zatímco vazby akcionáře k akciové společnosti jsou pouze vazbami kapitálovými, v právní úpravě společnosti s ručením omezeným lze vysledovat i některé osobní vazby, projevující se mimo jiné zpravidla právě větším zapojením společníků do činnosti společnosti a také úpravou jejich práv ve vztahu ke společnosti, která se v některých případech spíše blíží úpravě práv společníků osobních společností. Tak tomu je i u práva na informace, jehož úprava odpovídá spíše úpravě práv společníků osobních společností, než úpravě ve společnosti akciové.“⁵⁰⁶

Ve zmíněném rozhodnutí Nejvyšší soud dále reagoval na argument soudu nižší instance, který poukazoval na potřebu ochrany před prozrazením obchodního tajemství, jelikož společníkům není uložena povinnost mlčenlivosti,⁵⁰⁷ se kterým se neztotožnil. Společníkovi sice zákon žádnou zvláštní „společnickou“ povinnost mlčenlivosti neukládá, ale činí tak správně, protože tato je již obsažena v povinnosti loajality.⁵⁰⁸ Zákonná úprava zvláštní povinnosti mlčenlivosti společníka by tedy dle soudu byla zcela nadbytečná.

⁵⁰⁵ K problematice práva akcionáře na informace o obchodním tajemství blíže kapitola 5.3 této rigorózní práce. Zákon o obchodních korporacích na rozdíl od Obchodního zákoníku již výslovně neuvádí, že akcionáři může být poskytnutí vysvětlení odmítnuto, jelikož je informace obsažena ve vysvětlení předmětem obchodního tajemství.

⁵⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

⁵⁰⁷ Ibid.:

„Zatímco u dozorčí rady akciové společnosti, ale též u fakultativně zřizované dozorčí rady společnosti s ručením omezeným, zákonodárce zavázal členy dozorčí rady povinností mlčenlivosti (ustanovení § 138 odst. 2, § 200 odst. 3 a § 194 odst. 5 obch. zák.), u společníků společnosti s ručením omezeným tomu tak není. Z toho lze podle odvolacího soudu dovozovat, že případná výše uvedená ochrana těchto údajů obsažených v dokumentech společnosti představuje limit práva společníka nahlížet do dokladů společnosti ve výše uvedeném smyslu. Společnost je v takovém případě oprávněna společníkovi nahlédnutí do požadované listiny odepřít.“

⁵⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009:

„(...) tato povinnost vyplývá i z povinnosti loajality.“ (Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006).

Nejvyšší soud dále uvádí:

„Pokud pak odvolací soud argumentoval potřebou ochrany společnosti před prozrazením obchodního tajemství za situace, kdy společníkům není uložena povinnost mlčenlivosti, Nejvyšší soud k tomu poznamenává, že z ustanovení § 122 odst. 2 obch. zák. je zřejmé, že tato úprava vychází ze závěru, že je zájmem společníka zachovávat mlčenlivost o věcech společnosti, když obchodní zákoník chrání společnost tím, že umožňuje zmocnit k získávání informací pouze osoby, podléhající zákonné povinnosti mlčenlivosti, u společníka však žádnou zvláštní povinnost v tom směru neukládá. K tomu je třeba ještě uvést, že i na

Jak uvádí Nejvyšší soud, povinnost mlčenlivosti společníka o skutečnostech tvořících obchodní tajemství skutečně dovozujeme z obecné povinnosti loajality; je ale zřejmě možné ji zakotvit i ve společenské smlouvě.⁵⁰⁹ V takovém případě by se jednalo spíše o její konkretizaci; společenská smlouva by mohla například zakotvit sankce za porušení povinnosti mlčenlivosti o informacích tvořících obchodní tajemství.

Vzhledem ke skutečnosti, že stávající právní úprava práva společníka na informace obsažená v Zákoně o obchodních korporacích vychází z úpravy obsažené v Obchodním zákoníku, je pravděpodobné, že uvedené závěry Nejvyššího soudu se prosadí i po rekonstrukci.

Přikláním se k názoru, dle kterého společníci společností s ručením omezeným zásadně mají právo na informace o obchodním tajemství. Podporu pro uvedený závěr shledávám nejen ve výše uvedeném rozhodnutí Nejvyššího soudu, ale navíc také v recentní judikatuře Vrchního soudu v Olomouci, dle kterého není důvod pro existenci informační asymetrie mezi společníky, kteří jsou zároveň jednateli, a ostatními společníky, kteří tuto funkci nevykonávají, jelikož na všechny společníky dopadá zákaz zpřístupnit tyto informace třetím osobám, případně je zneužít k tíži společnosti.⁵¹⁰

Poskytnutí informací tvořících obchodní tajemství by tak bylo možné pouze ve výjimečných případech, jako například v případě zcela zjevně nepřátelského chování společníka vůči společnosti či v případě jeho účasti na konkurenční společnosti.⁵¹¹ Rovněž by bylo možné odmítnout poskytnutí těchto informací v případě šikanózního výkonu práva na informace ze strany společníka.

V případě společností s ručením omezeným, které se svou povahou blíží spíše společností kapitálovým a kde tedy nejsou tak úzké vazby mezi společníky a společností, by se za účelem ochrany obchodního tajemství jevílo jako vhodné zakotvit zúžené právo na informace ve společenské smlouvě. Pokud by se zúžené právo na informace mělo týkat pouze některých společníků, připadalo by v úvahu vytvoření různých druhů podílů, přičemž s některými by bylo spojeno právo na informace o obchodním tajemství a s jiným ne.

společníka dopadají důsledky porušení obchodního tajemství vyplývající z ustanovení § 17 a násl. a § 51 až 55 obch. zák.“

⁵⁰⁹ BANYAIOVÁ, A., BENDA, J., KOVÁŘOVÁ, D., MATES, P., PŘIBYL, S., PÚRY, F., TULÁČEK, J., UHEREK, P. *Tajemství v českém právním řádu*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2022-8-3]. ASPI_ID MN756CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵¹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. dubna 2023, sp. zn. 5 Cmo 36/2023.

Lze přitom vycházet z premisy, že jednatelé společnosti disponují informacemi o obchodním tajemství společnosti.

⁵¹¹ ČERNÁ, S., ŠTENGLIOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol., *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 320.

Byla by ale taková úprava možná? Jestliže vycházíme z toho, že spodním *limitem*, pod který nelze právo na informace omezit, je právní úprava akcionářského práva na vysvětlení, tak musíme dojít k závěru, že ani ve společenské smlouvě nelze zcela vyloučit právo společníka na informace o obchodním tajemství; bylo by ale zřejmě možné jej limitovat podobně, jak je tomu v akciových společnostech, kdy lze poskytnutí informací o obchodním tajemství odmítnout v případě, že by jejich poskytnutí mohlo společnosti způsobit újmu.

5.3. Právo na informace o obchodním tajemství v akciové společnosti

V případě akciové společnosti je ovšem situace odlišná. V souladu se Zákonem o obchodních korporacích mohou představenstvo či správní rada poskytnutí vysvětlení akcionáři zcela nebo z části odmítnout také v případě, že by poskytnutí určitých informací mohlo přivodit společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu.⁵¹² Právě tento důvod společnosti nejčastěji využívají v případě, že nechtějí akcionáři poskytnout informace o svém obchodním tajemství.

Informace, které by potenciálně mohly přivodit újmu jsou totiž zejména takové, které jsou využitelné v hospodářské soutěži, což jsou právě typicky informace tvořící obchodní tajemství. Aby ale společnost mohla poskytnutí informací odmítnout, musí zároveň existovat důvodná obava, že akcionáři, či osoby s nimi spřízněné, by takové informace mohli zneužít k újmě společnosti, případně, že by podání takového vysvětlení ohrozilo obchodní aktivity společnosti.⁵¹³

Jedná se tedy o zásadní rozdíl oproti úpravě obsažené v Obchodním zákoníku, který jakožto důvod pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení výslovně stanovil i skutečnost, že požadované informace jsou předmětem obchodního tajemství.⁵¹⁴ Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení se tedy oproti předchozí právní úpravě zúžily.

Absence této výslovné formulace ale samozřejmě neznamená, že Zákon o obchodních korporacích zcela rezignoval na ochranu obchodního tajemství a že ochrana obchodního tajemství již není důvodem, pro který může být podání vysvětlení odmítnuto. Na společnost jsou ale v případě odmítnutí poskytnutí informací z důvodu ochrany obchodního tajemství kladeny vyšší nároky, jelikož za stávající právní úpravy musí být naplněny předpoklady pro

⁵¹² Ustanovení § 359 písm. a) ZOK.

⁵¹³ ŠUK, Petr. § 359 [Důvody pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.*, s. 710, marg. č. 3).

⁵¹⁴ Ustanovení §180 odst. 4 Obchodního zákoníku.

odmítnutí z důvodu hrozby způsobení újmy, a to je z materiálního hlediska zcela zásadní rozdíl.

Je rovněž nutné zdůraznit, že se jedná o *možnost* odmítnutí poskytnutí těchto informací. V žádném případě to tedy neznamená, že akcionáři *automaticky* nemají právo na obdržení informací o obchodním tajemství.⁵¹⁵ Jinými slovy lze dokonce říci, že akcionáři mají právo obdržet informace, které jsou předmětem obchodního tajemství s tím, že poskytnutí takových informací může být odmítnuto, pokud by jejich poskytnutí mohlo společnosti přivodit újmu, případně pokud by existoval jiný zákonný důvod pro jejich odmítnutí, případně jestliže by dokonce ze zákona vyplýval zákaz takové informace poskytnout. *A contrario*, jestliže poskytnutím informací o obchodním tajemství nemůže být způsobena společnosti újma, není ani dán důvod pro jejich neposkytnutí.⁵¹⁶

V některých případech se může zdát, že se společnost snaží pod záminkou existence obchodního tajemství vymanit z povinnosti poskytnout akcionáři vysvětlení. Jedním z takových případů se zabýval i Vrchní soud v Praze.⁵¹⁷

Akcionář v daném případě požadoval v souvislosti se schvalováním účetní závěrky vysvětlení týkající se mimo jiné zprávy o vztazích, a to konkrétně položky týkající se nákupů za více než 274 milionů korun od osoby, se kterou společnost tvořila koncern. Akcionář žádal o relativně podrobné informace; požadoval aby mu bylo sděleno, jaké konkrétní plnění bylo touto osobou poskytnuto, kdy byla uzavřena smlouva na taková plnění a jaká částka z výše uvedené celkové sumy připadala na materiál a jaká na služby. Součástí poskytovaných služeb měly být i manažerské služby; akcionář se tedy rovněž dotázal, o jaké manažerské služby se jedná.

Ze strany společnosti se akcionáři dostalo sdělení, že požadované informace jsou součástí obchodního tajemství společnosti, a jejich poskytnutím by proto mohla vzniknout společnosti újma. Své stanovisko zdůvodnila tím, že by tím porušila svou povinnost mlčenlivosti a utajení informací podle vnitřních předpisů mateřské společnosti, v důsledku čehož by společnost mohla vzniknout ona újma spočívající v povinnosti nahradit škodu mateřské společnosti a potažmo i ostatním společnostem tvořícím s žalovanou společností koncern.⁵¹⁸

⁵¹⁵ Ostatně tak tomu nebylo ani za účinnosti Obchodního zákoníku, která rovněž hovoří o možnosti odmítnutí, nikoliv o povinnosti.

⁵¹⁶ Samozřejmě za předpokladu, že jinak jsou splněny i veškeré další zákonné požadavky pro poskytnutí vysvětlení. Kdyby požadované informace byly obchodním tajemstvím, jejichž poskytnutí by nemohlo společnosti přivodit újmu, ale zároveň by pro akcionáře nebyly tyto informace potřebné pro posouzení záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon jeho akcionářských práv na ní, vysvětlení by rovněž mohlo být odmítnuto, jelikož by nebyl naplněn zákonný požadavek potřeby vysvětlení.

⁵¹⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2023, sp. zn. 14 Cmo 159/2022.

⁵¹⁸ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25. dubna 2022, sp. zn. 38 Cm 118/2021.

Společnost poté v rámci soudního řízení dále poukazovala na to, že akcionář je minoritním akcionářem, který se soudní cestou domáhá povinného odkupu akcií, a že zároveň napadá téměř veškerá usnesení valné hromady ve snaze vyvíjet nátlak na majoritního akcionáře. Namítala, že požadavek akcionáře na vysvětlení je šikanózním.⁵¹⁹

Soudy obou instancí dospěly k závěru, že nebylo prokázáno, že akcionářem požadované informace tvoří obchodní tajemství společnosti, ani to, že by jejich poskytnutí mohlo způsobit společnosti újmu. Blíže se ale nezabývaly otázkou povinnosti, kterou měl žalované údajně ukládat vnitřní předpis, tedy povinností mlčenlivosti ve vztahu k blíže nespécifikovanému okruhu informací.

Jestliže by skutečně existoval vnitřní předpis, který by zakazoval poskytnutí informací o obchodním tajemství akcionářům bez dalšího, tedy za všech okolností, domnívám se, že takový vnitřní předpis by nemohl být legitimním důvodem pro odmítnutí poskytnutí vysvětlení, jestliže by zároveň nebyly splněny zákonné požadavky pro jeho odmítnutí. Pokud by se totiž společnost mohla odvolat na možnost vzniku újmy, která by spočívala pouze v tom, že by mateřská společnost (případně jiná společnost v rámci koncernu) mohla požadovat náhradu škody způsobené poskytnutím informace v rozporu s vnitřním předpisem (navíc je otázkou, zda by vůbec nějaká škoda vznikla), a z tohoto důvodu akcionáři odmítnout poskytnutí vysvětlení, jednalo by se dle mého názoru o nepřipustné omezení práva akcionáře. Stačilo by totiž, aby společnost přijala vnitřní předpis zakazující poskytování informací o obchodním tajemství akcionářům, na který by se poté v každém jednotlivém případě mohla odkázat a odmítnout tak poskytnutí i takových vysvětlení, na jejichž obdržení by jinak akcionáři měli právo. Takové jednání by se naopak dalo považovat za zneužití práva na ochranu obchodního tajemství ze strany společnosti.

V neposlední řadě je nutné připomenout, jak ostatně činí i Vrchní soud, že na akcionáře samozřejmě rovněž dopadá povinnost mlčenlivosti, která je inherentní součástí povinnosti loajality, jež stíhá společníky všech forem obchodních korporací a korporací vůbec.

„Je tedy zřejmé, že ani akcionář nesmí zpřístupnit třetím osobám žádné informace, jež se dozvěděl v souvislosti se svým postavením akcionáře (a s výkonem práv plynoucích z účasti ve společnosti) a jejichž zpřístupnění třetím osobám by mohlo společnosti způsobit újmu, přičemž stejný závěr je třeba vztáhnout na případy, ve kterých by újma hrozila osobám společnost ovládající.“⁵²⁰

⁵¹⁹ Pro úplnost je vhodné uvést, že soudy tomuto argumentu žalované společnosti nepřisvědčily, jelikož nebylo prokázáno, že by požadavek byl šikanózní.

⁵²⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2023, sp. zn. 14 Cmo 159/2022.

Lze tedy shrnout, že akcionář zásadně má právo obdržet i takové vysvětlení, jehož součástí jsou informace tvořící obchodní tajemství společnosti. Poskytnutí takových informací může být ze strany společnosti odmítnuto v případě, že by jejich poskytnutí mohlo společnosti přivodit újmu. V případě, že tak společnost učiní, bude muset unést důkazní břemeno, tedy prokázat, že by poskytnutí informací skutečně tuto újmu bylo schopno přivodit, neboli že tato obava je důvodná. Mám za to, že se v takových případech společnost nemůže odvolávat na porušení „uměle“ vytvořených vnitřních předpisů zakazujících poskytování informací o obchodním tajemství. Pokud by tak činila, jednalo by se o zneužití práva ze strany společnosti. Společnost se jakožto důvodu pro možné způsobení újmy nemůže odvolávat ani na soudní, případně jiné spory mezi akcionářem a společností, jelikož ani jejich existence automaticky neznamená, že by v případě poskytnutí informací akcionáři mohla společnosti vzniknout újma. Akcionáře totiž stíhá povinnost mlčenlivosti.

Závěr

Právo na informace je jedním ze základních práv společníka kapitálové obchodní korporace, které představuje *condition sine qua non* pro výkon dalších společnických práv, zejména práva podílet se na řízení společnosti. Ústavním východiskem práva na informace je právo vlastnit majetek. Výkonem práva na informace tedy společníci v konečném důsledku chrání jedno ze svých základních ústavně zaručených lidských práv, a to právo vlastnické. Zároveň se jedná o významný nástroj vyrovnávání informační asymetrie a ochrany minoritních společníků. Ani právo na informace ovšem není neomezené. Jaké jsou tedy jeho *limity*? Jaké informace a za jakých podmínek jsou společnosti společníkům povinny poskytnout a jaké už nikoliv? A jak se tyto limity liší v jednotlivých formách kapitálových obchodních korporací?

Limitem, který se uplatní jak ve společnostech s ručením omezeným, tak ve společnostech akciových, jsou obecné zásady soukromého práva, a to zejména soulad s dobrými mravy a zákaz zneužití práva. Společníkovi proto nelze právo na informace zcela odejmout či jej modifikovat do té míry, že by byl potlačen jeho smysl. Právo na informace totiž náleží každému společníkovi, a to bez ohledu na výši jeho podílu. Na společníky obou forem kapitálových obchodních korporací rovněž dopadá zákaz zneužití práva. Společníci tedy zejména nesmí své právo vykonávat šikanózním způsobem, jelikož takové jednání představuje porušení povinnosti loajality společníka. Zároveň platí, že ani sama společnost nesmí při odepření poskytnutí informací postupovat šikanózním způsobem. V takovém případě by se opět jednalo o porušení povinnosti loajality. *Limitem* jsou tedy vždy základní zásady soukromého práva. Společnosti nejsou povinny společníkovi informace poskytnout, jestliže své právo vykonává v rozporu s těmito zásadami.

Společníci společností s ručením omezeným zásadně disponují podstatně širším právem na informace, nežli akcionáři, kterým zákon přiznává nikoliv právo na „*informace*“, nýbrž toliko právo na „*vysvětlení*“. Již ze samotné zákonné terminologie je zřejmé, že obsah těchto institutů se liší. Jejich vzájemný vztah lze výstižně vyjádřit tak, že akcionářské právo na informace představuje „*dolní limit*“, jakési esenciální minimum, které musí být garantováno společníkům obou forem kapitálových korporací; právo společníka společnosti s ručením omezeným na informace tak lze omezit maximálně na takovou úroveň, která svědčí ze zákona akcionáři.

Důvodem rozlišné právní úpravy je skutečnost, že společnost s ručením omezeným v sobě kombinuje prvky společností osobních i kapitálových, a je proto žádoucí tuto její smíšenou povahu promítnout i v úpravě práv jejích společníků. Právo na informace je potom typickým projevem osobní povahy společnosti s ručením omezeným, jelikož společník má právo na téměř veškeré informace o společnosti. Zároveň má i právo nahlížet do dokladů společnosti

a kontrolovat údaje v nich obsažené, což je příznačné právě pro osobní společnosti; akcionář takovým právem ze zákona vůbec nedisponuje. Ve společnostech s ručením omezeným totiž není povinně zřizován kontrolní orgán, společníci proto plní při výkonu práva na informace, zejména práva nahlížet do dokladů společnosti, i funkci kontrolní.

Společníci společností s ručením omezeným mají právo informace požadovat na valné hromadě i mimo ni. Právo společníků tedy není spjato s jednáním valné hromady, jak je tomu v případě společností akciových. Společníci společností s ručením omezeným tedy mohou informace žádat *de facto* kdykoliv; *limitem* jsou ovšem i v tomto případě dobré mravy a zákaz šikanózního výkonu práva. Společníci proto ani nejsou povinni účastnit se valné hromady, aby jimi požadované informace mohli obdržet. Naopak akcionář, který se valné hromady neúčastní, právo na obdržení vysvětlení ztrácí.⁵²¹

Akcionáři jsou totiž oproti společníkům společností s ručením omezeným *limitováni* vztahem k valné hromadě poměrně značně, jelikož jsou oprávněni žádat vysvětlení pouze na jednání valné hromady, přičemž požadované vysvětlení zároveň musí být potřebné pro posouzení záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv na ní. Akcionář je ovšem oprávněn svou žádost o vysvětlení zaslat společnosti písemně ještě před konáním valné hromady, přičemž v takovém případě je limitován okamžikem, kdy obdrží pozvánku na valnou hromadu, jejíž součástí je i pořad valné hromady. Teprve od tohoto okamžiku je totiž schopen naplnit výše uvedené zákonné požadavky pro obdržení vysvětlení. Samotné vysvětlení by potom mělo být akcionáři zásadně poskytnuto přímo na jednání valné hromady. Z uvedeného pravidla ovšem existují výjimky, a to v podobě možnosti dodatečného poskytnutí vysvětlení a možnosti akcionáře žádat o poskytnutí informace, která byla sdělena jinému akcionáři.

Ve společnostech s ručením omezeným společníci disponují natolik širokým právem na informace, že by jim mělo zajistit *de facto* stejnou informovanost jako jednatelům společnosti (samozřejmě za předpokladu, že jimi sami nejsou).⁵²² Ve společnostech akciových naopak není účelem práva na vysvětlení poskytnout akcionářům informace o veškerém dění ve společnosti, nýbrž pouze takové informace, které jsou nezbytné pro vytváření akcionářské vůle na valné hromadě.⁵²³

Co do formálních požadavků na samotnou žádost o informace, resp. vysvětlení, platí, že musí splňovat zákonné náležitosti právních jednání, zejména musí být formulována

⁵²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

⁵²² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. dubna 2023, sp. zn. 5 Cmo 36/2023.

⁵²³ FILIP, *Akcionářské právo na informace*.

dostatečně určité a srozumitelně. Zároveň ale nelze na společníky v tomto ohledu klást příliš vysoké požadavky, jelikož musíme vycházet z toho, že disponují pouze omezenými informacemi a nemusí být schopni své požadavky formulovat přesněji. Žádosti je proto nutné vždy posuzovat materiálně. Informace poskytnuté na základě žádosti společníka musí rovněž být dostatečně určité a pravdivé. Společníkům by neměly být zamlčeny žádné relevantní skutečnosti, pokud u nich není dán důvod pro odmítnutí.

Specifickým kritériem či *limitem* je potom *potřeba* požadovaných informací. Zákon toto kritérium výslovně zmiňuje pouze v poměrech společností akciových, kdy požadované vysvětlení musí být pro akcionáře potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na jednání valné hromady nebo pro výkon jeho akcionářských práv na ní.

A contrario by se tedy mohlo zdát, že společník společnosti s ručením omezeným je oprávněn žádat i takové informace, které jsou pro něj zcela nepotřebné. Judikaturou bylo ovšem dovozeno, že i společník společnosti s ručením omezeným je *limitován* kritériem potřebnosti informací, byť v jiném rozsahu, než je tomu v případě akcionáře.⁵²⁴ Společník je tak oprávněn požadovat, a obdržet, informace, které jsou potřebné pro to, aby získal *rozumný přehled o záležitostech společnosti*; jedná se tedy o výrazně širší vymezení, než v případě akciových společností, což je ostatně zcela v souladu s osobní povahou práva na informace ve společnostech s ručením omezeným. Navíc jestliže by se společník domáhal poskytnutí informací, které jsou zcela nepotřebné, je velice pravděpodobné, že by takové jednání bylo kvalifikováno jako šikanózní výkon práva.

Pro společníka společnosti s ručením omezeným je tedy *limitem* jeho práva na informace potřeba požadovaných informací pro to, aby získal rozumný přehled o záležitostech společnosti, zatímco pro akcionáře je tento *limit* představován potřebností pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv na ní.

V právní úpravě akciových společností se navíc setkáváme se specifickými instituty, které představují již zmíněnou výjimku ze zásady podání vysvětlení přímo na jednání valné hromady, tedy s možností dodatečného poskytnutí vysvětlení a s právem akcionáře žádat o tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři.

Vysvětlení může být akcionáři poskytnuto dodatečně, jestliže vzhledem k jeho *složitosti* není možné jej akcionáři poskytnout přímo na jednání valné hromady. Složitost vysvětlení je potom dána v případě, kdy je žádost akcionáře překvapivá a zároveň není možné na ni

⁵²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 2779/2014.

odpovědět bez přípravy. Pokud by žádost byla pouze překvapivá, ale přesto by byli členové statutárního orgánu schopni na ni odpovědět bez přípravy, jsou povinni tak učinit. S překvapivostí dotazu potom souvisí povinnost členů statutárního orgánu se náležitě připravit na dotazy akcionářů, které jsou vzhledem k okolnostem rozumně předvídatelné. Nezodpovězení takových dotazů lze považovat za porušení péče řádného hospodáře.

Pokud akcionář písemně požádal o poskytnutí vysvětlení ještě před konáním valné hromady, nebude zásadně možné takovou žádost považovat za překvapivou. Jestliže jsou splněny zákonné předpoklady, tedy překvapivost a nemožnost poskytnout vysvětlení bez přípravy, je společnost oprávněna vysvětlení poskytnout ve lhůtě 15 dnů. Potřebnost vysvětlení, které je poskytováno dodatečně, se potom samozřejmě musí posuzovat k okamžiku, kdy byla vznesena žádost o jeho poskytnutí, jelikož v momentě, kdy je skutečně poskytnuto, již z podstaty věci nemůže sloužit akcionáři k posouzení záležitostí projednávaných na valné hromadě nebo k výkonu jeho práv na ní.

Druhým specifickým institutem je možnost akcionáře žádat o poskytnutí stejné informace, která byla sdělena jinému akcionáři, přičemž uplatnění tohoto práva není vázáno na jednání valné hromady. Informace jsou totiž poskytovány mimo „standardní“ režim, není proto ani nutné, aby byly splněny další zákonné požadavky, tedy aby se požadovaná informace týkala společnosti či jí ovládaných osob nebo aby daná informace byla potřebná pro posouzení záležitostí zařazených na valnou hromadu či pro výkon akcionářských práv na ní. Toto právo by mělo sloužit zejména k vyrovnání informační asymetrie, a to mezi akcionáři navzájem.

Majoritní akcionář totiž může v důsledku svého vlivu často disponovat informacemi, ke kterým minoritní akcionáři nemají přístup. Problém ovšem tkví v tom, že aby akcionář mohl toto právo uplatnit, musí disponovat alespoň tou informací, že jinému akcionáři byla nějaká informace mimo valnou hromadu sdělena. Zákon blíže nestanoví, jakým způsobem se o této skutečnosti může neinformovaný akcionář dozvědět, je tedy třeba vycházet z toho, že tuto informaci může získat jakýmkoliv legálním způsobem. Není ovšem ani stanoveno, nakolik musí být akcionář schopen vymezit informaci, jejíhož poskytnutí se domáhá. Je zřejmé, že mu nemůže být znám její obsah, jinak by o její poskytnutí nežádal. Na druhou stranu musí být informace vymezena alespoň natolik, aby společnost nebyla na pochybách, jakou informaci má akcionáři poskytnout.

Důvody, pro které lze poskytnutí informací, resp. vysvětlení, odmítnout, se v jednotlivých formách kapitálových korporací rovněž liší, přičemž i v tomto případě platí, že akcionáři jsou *limitováni* více, nežli společníci společností s ručením omezeným. Akciová společnost totiž

disponuje vícero důvody pro možnost odmítnutí poskytnutí informací svým společníkům nežli společnost s ručením omezeným.

Byť tak zákon výslovně nestanoví, v obou formách kapitálových korporací platí, že poskytnutí informací je společnost oprávněna odmítnout v případě, že nebyly naplněny veškeré zákonem požadované předpoklady pro jejich poskytnutí. V poměrech společností s ručením omezeným to znamená, že společník musí požadovat informace o společnosti, které jsou potřebné pro to, aby si učinil rozumný přehled o záležitostech společnosti, a jejichž poskytnutí společnost zároveň není oprávněna či povinna odmítnout z některého ze zákonných důvodů. V případě akciových společností jsou požadavky podobné s tím rozdílem, že požadované vysvětlení navíc musí být potřebné pro posouzení záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv na ní.

Dalším z implicitních *limitů* je, že informace mohou společníci žádat pouze po dobu trvání jejich účasti ve společnosti. Znamená to tedy, že bývalý společník není oprávněn požadovat poskytnutí vysvětlení, a to ani v případě, kdy by se požadované informace vztahovaly k době, kdy ještě společníkem byl. Shodně též platí, že společnost je oprávněna odmítnout šikanózní žádost. Poskytnutí informací vylučuje i objektivní nemožnost jejich poskytnutí.

Společnost s ručením omezeným může dle Zákona o obchodních korporacích poskytnutí informací odmítnout, jestliže jsou veřejně dostupné nebo v případě, že se jedná o utajované informace; byť tak zákon opět výslovně nestanoví, tak ve druhém případě se jedná o povinnost. Utajovanými informacemi se rozumí zejména skutečnosti utajované podle zákona o ochraně utajovaných informací, ale také například informace, které jsou součástí zdravotnické dokumentace či osobní údaje.

Akciová společnost je navíc oprávněna odmítnout poskytnutí takového vysvětlení, které by společnosti nebo jí ovládaným osobám mohlo přivodit újmu, a to jak majetkovou, tak nemajetkovou. Právě obavou ze způsobení újmy je ze strany společností často argumentováno v případech odmítnutí poskytnutí vysvětlení, které se týká obchodního tajemství. Je ale nutné zdůraznit, že tato obava musí být důvodná. Obava ze způsobení újmy poskytnutím informací tvořících obchodní tajemství nemůže sloužit jako jakýsi univerzální argument pro odepření poskytnutí těchto informací akcionářům. Možnost odmítnout poskytnutí informací totiž v žádném případě neznámá, že akcionáři *a priori* nejsou oprávněni obdržet informace týkající se obchodního tajemství. Naopak, jestliže poskytnutím informací o obchodním tajemství nemůže být způsobena újma, není ani dán důvod pro jejich neposkytnutí.

Jaké jsou tedy *limity* práva na informace? Limity jsou mnohé, některé jsou společné pro obě formy kapitálových korporací, jiné se naopak vztahují pouze k některé z nich. Limitem, který je ale vždy společný, jsou základní zásady soukromého práva, a to zejména dobré mravy a zákaz zneužití práva. Jaké informace a za jakých podmínek jsou tedy společnosti společníkům povinny poskytnout a jaké už nikoliv? Odpověď na tuto otázku je samozřejmě zcela jiná v případě společnosti s ručením omezeným, jejíž společníci mají právo obdržet *de facto* veškeré informace o společnosti, a v případě společnosti akciové, kde jsou naopak akcionáři limitováni poměrně značně. Společnosti jsou ovšem vždy oprávněny odmítnout poskytnutí informací, jestliže je požadavek společníka *šikanózní*, tedy v rozporu se zásadou zákazu zneužití práva.

Výkon práva na informace je ale především vždy projevem ochrany práva vlastnického. Není tedy s nadsázkou, pokud právo na informace označíme za jedno z nejdůležitějších práv každého společníka kapitálové obchodní korporace, ne-li za to zcela nejdůležitější.

Scientia potestas est.

Seznam zkratek a zkráceně citovaných zdrojů

Právní předpisy

Občanský zákoník nebo OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;
Zákon o obchodních korporacích nebo ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích);
Zákon o podnikání na kapitálovém trhu nebo ZPKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
Obchodní zákoník nebo ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník;
Zákon o přeměnách	zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů.
AktG	Aktiengesetz (Německý akciový zákon)

Literatura

- KOCH, *AktG*. KOCH, J. *Aktiengesetz: AktG* [online]. 17. vydání. C. H. Beck, 2023. Dostupné z: <https://beck-online.beck.de/>
- LAVICKÝ, *Občanský zákoník I. Obecná část. Komentář*. LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s.
- LASÁK, *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., SKÁLOVÁ, J., ALEXANDER, J., ARABASZ, J., DOLEŽIL, T., FILIP, V., HRABÁNEK, D., KŘÍŽ, J., KUBÍK, M., LÁLA, D., MAREK, R. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- GOETTE, *Münchener Kommentar zum AktG*. GOETTE, W., HABERSACK, M., KALSS, S. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, Band 3: §§ 118-178* [online]. 5. vydání. Mnichov: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://beck-online.beck.de>
- ŠTENGLOVÁ, *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1316 s.

Odborné články

BASTLOVÁ, *Právo
společníka na
informace*

BASTLOVÁ, Michaela, JUDr. *Právo společníka na informace dle aktuální judikatury Nejvyššího soudu*. Epravo.cz [online]. Praha, 10. 6. 2020 [cit. 2021-9-1].

Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-spolecnika-na-informace-dle-aktualni-judikatury-nejvyssiho-soudu-111289.html>.

ŠPAČKOVÁ, *Právo
akcionáře na tutěz
informaci, která byla
sdělena jinému
akcionáři mimo valnou
hromadu*.

ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo akcionáře na tutěz informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*. Obchodněprávní revue, 2015, č. 7-8, s. 205-214.

ŠPAČKOVÁ,
*Dodatečné poskytnutí
vysvětlení*.

ŠPAČKOVÁ, Michala. *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2022, č. 1, s. 49-65.

ŠPAČKOVÁ, *Právo
na vysvětlení ohledně
individuálně
vyplácených odměn
reprezentantů
exekutivy akciových
společností*.

ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností*. Obchodněprávní revue, 2022, č. 3, s. 153-163.

ŠPAČKOVÁ,
*Právo na vysvětlení
v české a německé
právní úpravě*.

ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*. Brno, 2020. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

ŠTENGLOVÁ, ŠUK,
*Zvláštní druhy akcií
jako nástroj účasti
akcionářů na řízení
společnosti.*

FILIP, *Akcionářské
právo na informace.*

ŠTENGLOVÁ, Ivana., ŠUK, Petr. *Zvláštní druhy akcií jako nástroj účasti akcionářů na řízení společnosti.* Advokátní deník [online]. 10. 9. 2022. ISSN 2571-3558.

Dostupné z:

<https://advokatnidenik.cz/2022/09/10/zvlastni-druhy-akcii-jako-nastroj-ucasti-akcionaru-na-rizeni-spolecnosti/>

FILIP, Václav. *Akcionářské právo na informace.* Právní rozhledy, 2010, č. 14, s. 495-501.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES ze dne 11. července 2007 o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi

2. Seznam použité literatury

Monografie

BANYAIOVÁ, A., BENDA, J., KOVÁŘOVÁ, D., MATES, P., PŘIBYL, S., PÚRY, F., TULÁČEK, J., UHEREK, P. *Tajemství v českém právním řádu*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges. ASPI_ID MN756CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol., *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 640.

DAVID, O., DEVEROVÁ, L., DOLANSKÁ BANYAIOVÁ, L., DVOŘÁK, J., DVOŘÁK, T., FIALA, J., FRINTA, O., HOLČAPEK, T., HURDÍK, J., KINDL, T., MACKOVÁ, A., PAULY, J., PAVLÍK, P., PELIKÁN, R. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

GOETTE, W., HABERSACK, M., KALSS, S. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, Band 3: §§ 118-178* [online]. 5. vydání. Mnichov: C.H.BECK, 2022. Dostupné z: <https://beck-online.beck.de>

KOCH, Jens. *Aktiengesetz: AktG* [online]. 17. vydání. C. H. Beck, 2023. Dostupné z: <https://beck-online.beck.de>

KRAAKMAN, Reinier. *The Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach*. Oxford: Oxford University Press, 2004, 231 s., ISBN 0-19-926064-8.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s.

LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., SKÁLOVÁ, J., ALEXANDER, J., ARABASZ, J., DOLEŽIL, T., FILIP, V., HRABÁNEK, D., KŘÍŽ, J., KUBÍK, M., LÁLA, D., MAREK, R. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1316 s.

Odborné články

ANTOŠ, Michal, Mgr. *Neposkytnutí informací společníkovi jako důvod pro zrušení jeho účasti ve společnosti*. Epravo.cz [online]. 19. 2. 2019. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/neposkytnuti-informaci-spolecnikovi-jako-duvod-pro-zruseni-jeho-ucasti-ve-spolecnosti-108887.html>

BASTLOVÁ, Michaela, JUDr. *Právo společníka na informace dle aktuální judikatury Nejvyššího soudu*. Epravo.cz [online]. Praha, 10. 6. 2020. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-spolecnika-na-informace-dle-aktualni-judikatury-nejvyssiho-soudu-111289.html>

FILIP, Václav. *Akcionářské právo na informace*. Právní rozhledy, 2010, č. 14, s. 495-501.

FLÍDR, Jan. *Prekluze informačních práv společníka s. r. o. a povinnost společnosti opatřit si společníkem požadovanou informaci (současně kritická glosa k rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 1385/2022)*. Obchodněprávní revue, 2023, č. 2, s. 77-88, s. 77.

JANOŠEK, Vladimír. *Akcionář nemá právo znát výši mzdy osob blízkých členům představenstva a dozorčí rady, resp. v německém modelu řízení samotných členů představenstva, kvůli GDPR. Opravdu?* Epravo.cz [online]. 5. dubna 2019. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/akcionar-nema-pravo-znat-vysi-mzdy-osob-blizkych-clenum-predstavenstva-a-dozorci-rady-resp-v-nemeckem-modelu-rizeni-samotnych-clenu-predstavenstva-kvuli-gdpr-opravdu-109057.html?mail>

JANOŠEK, JUDr. Vladimír. *(Ne)možnost SRO odepirat svým společníkům informace tvořící obchodní tajemství*. Epravo.cz [online]. 22. 10. 2019. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/nemoznost-sro-odepirat-svym-spolecnikum-informace-tvorici-obchodni-tajemstvi-110070.html>.

JOSKOVÁ, Lucie. *Rozdělení působnosti v rámci kolektivního orgánu a jeho dopad na odpovědnost*. Bulletin advokacie [online]. Česká advokátní komora, 2014, 27.8.2014. Dostupné z:

<http://www.bulletin-advokacie.cz/rozdeleni-pusobnosti-v-ramci-kolektivniho-organu-a-jeho-dopad-na-odpovednost>.

JOSKOVÁ, L. *Omezení práva na vysvětlení v akciové společnosti*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID LIT48798CZ. Dostupné z: www.aspi.cz.

MUSIL, Jan. *Zákaz donucování k sebeobviňování (nemo tenetur se ipsum accusare)*. Kriminallistika [online], č. 4/2009. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/4-2009-zakaz-donucovani-k-sebeobvinovani-nemo-tenetur-se-ipsum-accusare.aspx>

POŘÍZEK, Jan. *Přítomnost členů dozorčí rady akciové společnosti na valné hromadě*. Epravo.cz [online]. 1. 7. 2020. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/pritomnost-clenu-dozorci-rady-akciove-spolecnosti-na-valne-hromade-111420.html>.

ŠIMEČEK, J., *Právo společníků společnosti s ručením omezeným na vysvětlení a nahlížení do dokladů společnosti*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID LIT160505CZ. Dostupné z: www.aspi.cz.

ŠPAČKOVÁ, Michala. *Dodatečné poskytnutí vysvětlení*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2022, č. 1, s. 49-65.

ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu*. Obchodněprávní revue, 2015, č. 7-8, s. 205-214.

ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností*. Obchodněprávní revue, 2022, č. 3, s. 153-163.

ŠPAČKOVÁ, Michala. *Právo na vysvětlení v české a německé právní úpravě*. Brno, 2020. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

ŠPAČKOVÁ, Michala. *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 1, s. 1-10.

ŠTENGLOVÁ, Ivana., ŠUK, Petr. *Zvláštní druhy akcií jako nástroj účasti akcionářů na řízení společnosti*. Advokátní deník [online]. 10. 9. 2022. ISSN 2571-3558. Dostupné z:

<https://advokatnidenik.cz/2022/09/10/zvlastni-druhy-akcii-jako-nastroj-ucasti-akcionaru-na-rizeni-spolecnosti/>

3. Seznam použité judikatury

Ústavní soud

Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. září 2021, sp. zn. IV. ÚS 2269/21

Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 719/15

Nejvyšší soud

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2022, sp. zn. 27 Cdo 1385/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2021, sp. zn. 27 Cdo 2279/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2022, sp. zn. 27 Cdo 1395/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2020, sp. zn. 33 Cdo 449/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2020, sp. zn. 27 Cdo 368/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2020, sp. zn. 27 Cdo 481/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze 17. prosince 2019, sp. zn. 27 Cdo 787/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2019, sp. zn. 27 Cdo 2695/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. září 2018, sp. zn. 27 Cdo 1950/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2018, sp. zn. 29 Cdo 2791/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. července 2017, sp. zn. 27 Cdo 2272/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 3284/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 2779/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2014, sp. zn. 29 Cdo 2189/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 207/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. března 2012, sp. zn. 29 Cdo 1592/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2010, sp. zn. 29 Cdo 3839/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2850/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2008, sp. zn. 29 Odo 1516/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2006, sp. zn. 29 Odo 275/2005
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2003, sp. zn. 29 Odo 714/2002
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. března 2003, sp. zn. 29 Odo 396/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2002, sp. zn. 29 Odo 886/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2002, sp. zn. 21 Cdo 895/2001
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 400/2001
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2001, sp. zn. 29 Odo 71/2001
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2000, sp. zn. 21 Cdo 992/99

Vrchní a krajské soudy

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. června 2023, sp. zn. 14 Cmo 154/2022
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. dubna 2023, sp. zn. 5 Cmo 36/2023
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. března 2023, sp. zn. 7 Cmo 231/2022
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. února 2023, sp. zn. 5 Cmo 5/2023
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2023, sp. zn. 14 Cmo 159/2022
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. února 2023, sp. zn. 7 Cmo 7/2022
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. října 2022, sp. zn. 14 Cmo 163/2022
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. června 2022, sp. zn. 14 Cmo 42/2021
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. května 2022, sp. zn. 14 Cmo 314/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25. dubna 2022, sp. zn. 38 Cm 118/2021

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2021, sp. zn. 14 Cmo 296/2020

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. června 2021, sp. zn. 37 Cm 87/2019

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. června 2020, sp. zn. 34 Cm 50/2019

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. prosince 2019, sp. zn. 14 Cmo 320/2018

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 4. února 2019, sp. zn. 50 Cm 163/2018

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. listopadu 2018, sp. zn. 14 Cmo 278/2017

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. dubna 2018, sp. zn. 8 Cmo 16/2018

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. dubna 2018, sp. zn. 5 Cmo 311/2017

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. dubna 2017, sp. zn. 14 Cmo 312/2015

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. ledna 2017, sp. zn. 8 Cmo 348/2016

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. června 2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. února 2012, sp. zn. 14 Cmo 131/2008

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. února 2023, sp. zn. 73 Cm 58/2020

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. května 2021, sp. zn. 78 Cm 20/2020

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 3. října 2017, sp. zn. 19 Cm 92/2017

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 7. září 2016, sp. zn. 30 Cm 121/2015

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. května 2009, sp. zn. 13 Cm 482/2009

Soudní dvůr Evropské unie

Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. února 1963. - NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos proti Nederlandse administratie der belastingen. - Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Tariefcommissie - Nizozemsko. - Věc 26-62.

4. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz.

PRUŽINSKÁ, Lucia. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách*. Praha, 2021. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra obchodního práva. Vedoucí práce Čech, Petr.

Přímý účinek evropského práva. EUR-Lex [online]. 2015 [cit. 2021-10-5]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3A114547>.

Sdělení č. 191/1995 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).

Stanovy společnosti ČEZ, a.s. účinné od 30. června 2020.

Právo společníka na informace v kapitálových obchodních korporacích

Abstrakt

Rigorózní práce pojednává o jednom z nejzákladnějších a zároveň nejvýznamnějších práv každého společníka obchodní korporace, a to o právu na informace. Cílem této práce je popis institutu práva na informace v poměrech kapitálových obchodních korporací, tedy ve společnosti s ručením omezeným a ve společnosti akciové. Práce se zaměřuje zejména na podstatu tohoto institutu a principy jeho fungování, přičemž zdůrazňuje rozdíly právní úpravy v rámci jednotlivých forem kapitálových korporací a důvody, ze kterých tyto odlišnosti pramení. Zároveň je cílem této práce odpovědět na otázku, jaké jsou *limity* práva na informace, tedy jaké informace, a za jakých podmínek, jsou společnosti společníkům povinny poskytnout a jaké už nikoliv.

Tato práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola je obecným úvodem do tématu, jejímž cílem je nastínit podstatu institutu práva na informace a jeho význam.

Druhá kapitola je zaměřena na právní úpravu práva na informace ve společnostech s ručením omezeným. Je v ní pojednáno zejména o podmínkách uplatnění práva na informace, včetně požadavků na žádost společníka o poskytnutí informací, o kritériu potřebnosti požadovaných informací, či o důvodech pro odmítnutí poskytnutí informací. Teze jsou podpořeny judikaturními závěry českých soudů.

Třetí kapitola je zaměřena na právní úpravu práva na informace v akciové společnosti a je těžištěm této rigorózní práce. Je v ní rovněž pojednáno o požadavcích na žádost o poskytnutí informací, přesněji řečeno *vysvětlení*, na obsah a určitost poskytnutého vysvětlení, či o kritériu potřebnosti požadovaných informací. Dále je v ní pojednáno o specifických aspektech práva na vysvětlení, zejména o tzv. zásadě přímého poskytnutí vysvětlení, o možnosti dodatečného poskytnutí vysvětlení, o právu akcionáře na poskytnutí téže informace, které byla sdělena jinému akcionáři nebo o právu na vysvětlení ohledně výše odměn členů exekutivy. Tvrzení jsou opět podpořena závěry plynoucími z judikatury českých soudů a vzhledem k tomu, že česká právní úprava práva na vysvětlení je značně ovlivněna německou právní úpravou tohoto institutu, je zde pojednáno i o některých závěrech německé právní nauky a judikatury.

Čtvrtá kapitola se zabývá problematikou zneužití práva na informace, a to zejména tzv. *šikanózním výkonem práva*. Je v ní pojednáno o nejčastějších případech zneužití ze strany

společníků, ale rovněž o možnostech zneužití tohoto institutu ze strany samotných společností, byť ne v „pravém“ slova smyslu.

Pátá kapitola se týká práva na informace o obchodním tajemství, které svou podstatou představuje specifický okruh informací. Je v ní rozebrána úprava tohoto práva jak ve společnosti s ručením omezeným, tak ve společnosti akciové, přičemž je opět poukázáno na zásadní rozdíly mezi nimi a důsledky z toho plynoucí.

Závěr této práce nabízí shrnutí nejzásadnějších poznatků týkající se *limitů* práva na informace a zároveň poskytuje jejich srovnání v rámci právních úprav jednotlivých forem kapitálových obchodních korporací.

Klíčová slova: Právo na informace, Právo na vysvětlení, Kapitálové obchodní korporace

Shareholder's Right to Information in Capital Business Corporations

Abstract

This thesis deals with one of the most fundamental and most important rights of every shareholder of a business corporation, the right to information. The aim of this thesis is to provide a description of this institute in capital business corporations, i.e. in a limited liability company and a joint stock company. This thesis focuses on the nature of the right to information and the principles of its functioning while highlighting the differences between the regulation within the different forms of capital business corporations as well as the reasons underlying such differences. Most importantly, the aim of this thesis is to find the *limits* of the right to information, i.e. which information, and under what conditions, are companies obliged to provide to their shareholders and which information they may withhold.

This thesis is divided into five chapters. The first chapter is a general introduction to the topic, the aim of which is to describe the nature of the institute of the right to information and its significance.

The second chapter focuses on the regulation of the right to information in limited liability companies. It particularly deals with the conditions for exercising the right to information, including the requirements for shareholder's request for information, the criterion of necessity of the requested information, or the grounds for refusal to provide information. The respective assertions are supported by the case law of Czech courts.

The third chapter focuses on the regulation of the right to information in public limited companies and it is the focal point of this thesis. Similarly to the previous chapter, it concerns the requirements for a request for information, or rather more precisely an *explanation*, the content and preciseness of such explanation, or the criterion of necessity of the requested information. It further concerns specific aspects of the right to explanation, in particular the so-called principle of direct provision of an explanation, the possibility of providing an explanation additionally, the right of a shareholder to be provided with the same information that have been disclosed to another shareholder or the right to an explanation regarding the amount of remuneration of executives. The assertions are also supported by the conclusions arising from the case law of the Czech courts and, since the Czech regulation of the right to explanation is significantly influenced by the German regulation, some conclusions of German legal doctrine and case law are also referred to herein.

The fourth chapter deals with the issue of abuse of the right to information, in particular the so-called *chicanerous exercise of the right*. It discusses the most frequent cases of such abuse by the shareholders, but also the possibilities of abuse of the institute of right to information by the companies themselves, albeit in this case it is not in the "true" sense of the word.

The fifth chapter concerns the right to information on trade secrets, which by its nature is a specific category of information. It discusses the regulation of this right in both limited liability companies and public limited companies, again pointing out the fundamental differences between them and the consequences arising therefrom.

The conclusion of this thesis offers a summary of the most important findings concerning the *limits* of the right to information and provides a comparison of its legal regulation within the respective forms of capital business corporations.

Key words: Right to Information, Right to Explanation, Capital Business Corporations